ФРАНСИС СКОТ ФИЦДЖЕРАЛД
НЕЖНА Е НОЩТА

Превод от английски: Димитри Иванов, Мариана Неделчева, 1967

chitanka.info

На Джералд и Сара с най-добри пожелания

… най-после с теб! Тъй нежна е нощта,
на своя трон Луна щастлива свети

* * *

но долу не поглежда тя —
небесен дъх, в треви и мъх оплетен,
едва неясен зрак насам довее.
Ода на Славея[1]

ПЪРВА ЧАСТ
АНАМНЕЗА
1917–1919

ПЪРВА ГЛАВА

През пролетта на хиляда деветстотин и седемнадесета година, когато пристигна за първи път в Цюрих, доктор Ричард Дайвър бе на двадесет и шест години — хубава възраст за един мъж, разцветът на ергенството. Въпреки че беше война, това бе добра възраст за Дик. Той беше вече твърде ценен, представляваше твърде голям капитал, за да бъде изложен на куршумите. Години по-късно му се струваше, че дори в закътаното си убежище той не се бе измъкнал леко, но това убеждение не се затвърди в него — през хиляда деветстотин и седемнадесета подобни мисли му изглеждаха смешни и той самокритично признаваше, че войната изобщо не го е засегнала. От наборната комисия беше получил заповед да завърши специализацията си в Цюрих и да вземе научна степен, както бе възнамерявал.

Швейцария беше остров: от едната му страна долиташе грохотът откъм Гориция, а от другата вилнееше бурята край Сома и Ена. За първи път в швейцарските кантони имаше повече загадъчни, отколкото болни чужденци, но те не се познаваха от пръв поглед — хората, които си шепнеха в малките кафенета в Берн и Женева, можеха да бъдат както търговци на диаманти, така и търговски пътници. Все пак за никого не оставаха незабелязани влаковете със слепи, инвалидите с ампутирани крайници и умиращите трупове. Тези дълги влакови композиции се разминаваха между блесналите езера Констанца и Нюшател. В бирариите и по витрините бяха разлепени ярки плакати, изобразяващи швейцарци, които бранят своите граници през хиляда деветстотин и четиринадесета година — мъже, млади и стари, вперили свиреп поглед от планините към невидимите французи и германци в низината; целта беше сърцето на швейцареца да почувствува, че и той е имал дял в славата на тези дни. Изтреблението продължаваше, плакатите избледняваха и когато Съединените щати се намесиха във войната, нито една страна не се изненада повече от Швейцария.

В ония дни доктор Дайвър бе вече надникнал в бойния театър, макар и отдалеч: през хиляда деветстотин и четиринадесета година той пристигна в Оксфорд като роудсов стипендиант[2] от щата Кънетикът.

После се завърна в Америка, изкара една година в „Джон Хопкинс“. През хиляда деветстотин и шестнадесета успя да замине за Виена, уверен, че ако не побърза, великият Фройд може да стане жертва на някоя самолетна бомба. По това време смъртта бе вече стара познайница на Виена, но Дик се снабди с достатъчно въглища и петрол, за да може да си седи в стаята на Даменщифтгасе и да пише монографии, които по-късно унищожи, но после пак написа, и преработени, те дадоха основата на книгата, която той публикува в Цюрих през хиляда деветстотин и двадесета. Повечето от нас имат любим, героичен период в живота си и това беше героичният период на Дик Дайвър. Той не знаеше, че е обаятелен, смяташе, че чувствата, които изпитва и които внушава на другите, са нещо обикновено за нормалните хора. През последната година в Ню Хейвън някой го бе нарекъл „Щастливеца Дик“ и този прякор се запечата в паметта му.

„Дик, щастливецо — шепнеше си той, крачейки из стаята край догарящия огън, — провървя ти, моето момче. Провървя ти повече, отколкото на другите.“

В началото на хиляда деветстотин и седемнадесета, когато въглищата вече трудно се намираха, Дик изгори почти стотина от учебниците, които бе насъбрал, но всеки един от тях той хвърляше в огъня със съзнанието, че главното от съдържанието на книгата остава запечатано в паметта му, че дори след пет години той би могъл да го изложи в резюме, ако си заслужава да бъде резюмирано. Прекарваше дълги минути с такива мисли в главата, понякога, когато беше нужно, наметнат с килима, обладан от особеното спокойствие на учения, което повече от всички други неща се приближава до райското блаженство, но което, както ще разкажем по-нататък, трябваше да приключи.

За това, че поне в момента го имаше, той бе благодарен на тялото си — в Ню Хейвън беше блестящ атлет, а сега плуваше в зимните води на Дунава. Споделяше един апартамент с Елкинс, втори секретар при посолството, посещаваха ги две приятни момичета, но само понякога, й това бе всичко, не ходеше често и в посолството. Допирът му с Ед Елкинс породи в него първите съмнения за качеството на мисловната му дейност; не намираше тя да е коренно различна от тази на Елкинс — Елкинс, който бе в състояние да назове по име всички полузащитници от отбора по ръгби на Ню Хейвън през последните тридесет години.

„… Но Щастливеца Дик не трябва да бъде само един от многото способни хора; той не трябва да бъде съвършено непокътнат, трябва дори да носи следи от ударите на живота. А ако животът не му ги нанесе, те не могат да се заменят с болест, разбито сърце или комплекс за малоценност — добре би било личността да бъде пречупена от някоя страна, за да се изгради след това още по-добре от първообраза.“

Отнасяше се с ирония към разсъжденията си, наричаше ги благонравни и „американски“ — смяташе елементарните разсъждения за американски начин на мислене. Даваше си сметка, че е останал незасегнат от горчивината на поражението, и точно това му липсваше.

„Най-доброто, което мога да ти пожелая, дете мое, е поне малко злочестина“ — бе казала орисницата в „Розата и пръстенът“ от Такъри.

Понякога, изпаднал в особено настроение, той разсъждаваше: „Виновен ли съм аз, че в деня на избора Пит Ливингстън се скри в съблекалнята, когато всички го търсеха? И че избраха мен, макар че все още нямах много приятели и в никакъв случай не бих станал председател на курса. А Пит го биваше, той виждаше вярно нещата и трябваше аз да остана в съблекалнята вместо него. Може би щях да го сторя, ако допусках, че има вероятност да ме изберат, макар че седмици наред Мърсър идваше в стаята ми. Всъщност давах си сметка, че имам шанс да ме изберат. А ако се бях опитал сам да си пробутам кандидатурата, когато бяхме на душовете, щеше да избухне спор и добре щях да се наредя.“

Неведнъж след лекции той разговаряше за тези неща с един млад румънски интелигент, който го уверяваше: „Няма доказателства, че хора като Гьоте или Юнг[3] например са преживявали «конфликти» в съвременния смисъл на думата. Ти не си философ романтик, а учен. В случая са важни паметта, вътрешната устойчивост, характерът и преди всичко — здравият разум. Това ще ти бъде най-трудното — да преценяваш сам себе си. Познавах един човек, който бе работил в продължение на две години върху мозъка на един вид армадило[4], смяташе, че рано или късно ще знае за мозъка на това животно повече от всеки друг. Често спорех с него, казвах му, че не допринася да се разшири кръгът на човешките знания, че е избрал темата си произволно. И когато изпрати работата си в едно медицинско списание, те, разбира се, я отхвърлиха — току-що бяха приели

монография на същата тема, разработена от друг. Ето — липса на здрав разум.“

Когато Дик пристигна в Цюрих, ахилесовите му пети не бяха толкова многобройни, че да стигнат за една стоножка, но не бяха и малко — хранеше илюзии, че силата и здравето траят вечно, че в дъното на душата си хората са винаги добри — илюзиите на цяла една нация, лъжите на поколения майки, които са отглеждали децата си в Дивия запад и са пели над люлките им, че пред прага на колибата уж няма вълци. След като взе научното си звание, получи заповед от окръжието, с която го пращаха в новосъздаденото неврологично отделение в Бар-на-Оба. За негово голямо разочарование работата му във Франция беше по-скоро административна, отколкото свързана с практиката. Но за сметка на това намери време да завърши един кратък учебник и да събере материал за следващата си книга. През хиляда деветстотин и деветнадесета година се уволни от армията и се завърна в Цюрих.

Разказаното дотук напомня малко биография, без читателят да има удоволствието да знае, че героят води незначително съществуване, подобно на Грант[5] в дюкяна си в Галена, докато съдбата му готви историческа роля. Нека кажем още сега — часът за Дик Дайвър бе вече ударил.

---

[1] От големия английски поет-романтик Джон Кийтс (1795–1821). Превод — Моис Бело. ↑

[2] Стипендианти, изпращани от фонда „Сесил Роудс“ на тригодишна специализация в Оксфорд. ↑

[3] Карл Густав Юнг (1875–1961) — швейцарски психоаналитик, създал теорията за „колективното подсъзнание“. ↑

[4] животно, обитаващо Южна Америка, броненосец ↑

[5] Улисъс Симпсън Грант (1822–1885) — американски военен и политически деец. По време на Гражданската война (1861–1865), като главнокомандващ войските на Северните щати, извоював значителни победи за тях. От 1869–1877 г. е осемнадесети президент на САЩ. ↑

ВТОРА ГЛАВА

Беше влажен априлски ден, над Албисхорн косо се проточваха облаци, а долу в падините водите бяха замрели. Цюрих не е много различен от американските градове. Дик беше пристигнал преди два дни и чувствуваше, че нещо му липсва; сега разбра какво бе то: усещането, с което човек се движи по пътищата на Франция — увереността, че погледът обхваща всичко, което си струва труда да се види. В Цюрих имаше много други неща освен самия Цюрих — вдигнеш ли очи към покривите, сещаш се за планинските пасища, огласяни от хлопатарите на юници, а над тях — върховете; животът се редеше на пластове, извисяваше се към небесата, сини като на пощенска картичка. Алпийските земи, родината на часовниците и на въжените линии, на вътрежежките и на празничния камбанен звън, не са непосредствено пред очите на посетителя, докато във Франция лозниците никнат направо от земята под краката ти.

Веднъж в Залцбург Дик изпита още по-сложно усещане — че влиза в допир с един отминал век, чиито мелодии светът бе купил и заимствувал; в една от лабораториите на Цюрихския университет, докато докосваше внимателно кората на един мозък, той се бе почувствувал като майстор часовникар, съвсем различен от човека, който преди две години се носеше като ураган из старите тухлени сгради на университетската болница „Джон Хопкинс“, без да се замисля с ирония за призванието си, когато минаваше под огромната статуя на Христа в преддверието.

Все пак реши да остане още две години в Цюрих, защото не подценяваше ползата от часовникарското изкуство — съвършената прецизност и безкрайното търпение.

Днес той отиде да се види с Франц Грегоровиус от клиниката на Домлер на брега на Цюрихзее. Франц, който беше клиничен патолог, родом от Валдените[1], няколко години по-възрастен от Дик, го посрещна на спирката. Беше сдържан и с осанка като на Калиостро[2], която контрастираше със смирения му поглед; беше от трето коляно на рода Грегоровиус — дядо му бе преподавател на Краплен[3], когато

психиатрията е излизала от бездната на времето, за да стане наука. По характер беше горд, пламенен и стеснителен — ласкаеше се от мисълта, че е хипнотизатор. Първичното дарование на рода очевидно се бе поизчерпало, но Франц безспорно щеше да стане добър лекар.

По пътя за клиниката той каза:

— Разкажи ми военните си приключения. И ти ли си се променил като останалите? Все още си свеж като пролетно картофче. Имаш същото неостаряващо американско лице.

— Не видях нищо от войната — отвърна Дик. — Предполагам, че го знаеш от писмата ми, Франц.

— Няма значение — при нас имаме няколко души, нервно разстроени само от това, че са чули някъде далеч от тях да падат бомби. Имаме и няколко пациенти, които само са чели вестниците.

— Струва ми се, че това са глупости.

— Може и да са, Дик. Но нашата клиника е за богати пациенти и ние не споменаваме думата глупости. Кажи откровено, защо дойде, за да се видиш с мен или с онова момиче?

Двамата се изгледаха, а Франц се усмихна загадъчно.

— В началото, разбира се, четях всичките й писма — каза той с официален басов глас. — Но когато в нея започна промяната, елементарната деликатност не ми позволяваше да отварям повече писмата й. Случаят стана твой.

— Тогава тя е добре? — осведоми се Дик.

— Напълно добре. За нея се грижа аз, впрочем грижа се за повечето пациенти англичани и американци. Те ме наричат доктор Грегъри.

— Нека ти обясня за това момиче — каза Дик. — Виждал съм я само веднъж, това е самата истина. Когато дойдох да се сбогувам с теб, преди да отпътувам за Франция. За първи път бях облякъл униформа и се чувствувах много неловко — отдавах чест на редници и въобще не знаех как да се държа.

— Защо не си в униформа и днес?

— Та аз се уволних преди три седмици. А ето как се случи, че срещнах това момиче. Когато се сбогувах с теб, тръгнах към онази ваша сграда край езерото да си взема велосипеда…

— Към „Кедрите“?

— … нощта беше чудесна, луната беше изгряла над върха…

— Над Кренцег.

— … настигнах една сестра и едно младо момиче. Не ми мина през ума, че момичето може да е пациентка; запитах сестрата за разписанието на електрическата железница и тръгнахме заедно. Момичето беше най-красивото, което някога съм виждал.

— И продължава да е.

— Никога не беше виждала американска униформа, разговаряхме и аз не намирах нищо особено в това. — Той спря изведнъж, защото усети, че мисълта му клони към познат обрат, след това продължи: — Работата е там, Франц, че аз не съм тъй закоравял като теб — все още не съм; когато видя една тъй хубава външност, става ми мъчно за онова, което се крие под нея. Това беше всичко — докато не започнах да получавам писма.

— Не би могло да й се случи нищо по-добро — каза Франц прочувствено, — най-неочаквано пренасочване на съзнанието. Ето защо излязох да те посрещна, макар че днес съм много зает. Искам да дойдеш в кабинета ми и да си поговорим надълго и нашироко, преди да я видиш. Впрочем изпратих я в Цюрих с няколко поръчки.

Гласът му трепереше от ентусиазъм.

— Трябва да ти кажа, че я изпратих без болногледачка, заедно с една по-лабилна от нея пациентка. Гордея се с този случай, с който се справих благодарение на твоята неочаквана помощ.

Пътят следваше бреговата линия на Цюрихзее, след това навлезе в плодородни земи, пасища и леки възвишения, с накацали по тях дървени вили. Слънцето изплува в безбрежната синева на небето — пред тях се разстилаше типичната засмяна швейцарска долина, изпълнена с приятен шепот и звуци, с хубаво, свежо ухание на здраве и бодрост.

Клиниката на професор Домлер се състоеше от три стари и две нови сгради, разположени между едно малко плато и езерния бряг. При основаването й преди десет години тя беше единствената модерна клиника за душевноболни; случаен наблюдател, който я погледнеше с непрофесионално око, едва ли би се досетил, че вижда убежище за хора, загубили душевното си равновесие, станали непълноценни или опасни за другите, макар че две от сградите бяха оградени — впрочем стените не изглеждаха толкова високи, колкото бяха в действителност, защото линията им беше смекчена от пълзящите растения по тях. Беше

слънчево и навън няколко мъже прехвърляха сено с вили; тук-таме, след като колата навлезе в района на клиниката, се забелязваше по някой пациент да се разхожда по пътеките, следван от болногледачка, бялнала се като бяло знаме.

Франц въведе Дик в кабинета си и му се извини, че ще се върне след половин час. Останал сам, Дик закрачи из стаята и се опита да доизгради представите си за Франц, съдейки по безпорядъка на бюрото му, по собствените му книги и по книгите, притежавани или написани от баща му и дядо му; по окачената на стената голяма кафеникава снимка на баща му — израз на швейцарската синовна почит. В стаята беше задушно. Дик отвори френския прозорец и вътре нахлу сноп слънчева светлина. Внезапно мисълта му отскочи към младата пациентка.

За осем месеца беше получил от нея около петдесет писма. В първото тя се извиняваше, обясняваше, че е чула как в Америка момичетата пишат писма на непознати войници. Била научила името и адреса му от доктор Грегъри и се надявала, че той няма да се сърди, ако от време на време му пише по някое писмо, за да му пожелае всичко най-хубаво.

Писмото бе явно в тона на „Чичо Дългокрачко“ и „Хитрушата Моли“ — писмовни сборници с игриво сантиментално съдържание, на мода в Щатите. Но приликата свършваше дотук.

Писмата можеха да се разделят на две категории: тези от първата категория бяха до сключването на примирието и явно носеха отпечатъка на патологична неуравновесеност, докато писмата от втория вид идваха след това, бяха напълно нормални и свидетелствуваха за една богата и съзряваща душевност. През последните, скучни месеци в Бар-на-Оба Дик бе очаквал с нетърпение писмата от втория вид, макар че дори в първите писма той беше доловил нещо повече от онова, за което Франц би могъл да се досети.

> Mon Capitaine,
>
> Когато ви видях за първи път във вашата униформа, си помислих — колко е красив. След това си помислих je m’en fiche[4] на френски и на немски. И вие си помислихте, че аз съм хубава, но това ми се е случвало и по-рано и

дълго време трябваше да го понасям. Ако дойдете тук отново с това долно и престъпно отношение, което няма нищо общо с изискванията, на които са ме учили, че един джентълмен трябва да отговаря, бог да ви е на помощ. Все пак вие изглеждате по-спокоен от другите, целият мекичък като голям котарак.

2

Аз започнах да харесвам само момченца, които са като момиченца. А вие такъв ли сте? Имаше някакви някъде.

Моля да ме извините, това е третото писмо, което ви пиша, и ще го изпратя незабавно, освен ако не го изпратя. Мислих много и за лунната светлина и ще мога да си намеря много свидетели, само да успея да се измъкна оттук.

3

Казаха, че сте лекар, но докато продължавате да бъдете котарак, това е различно. Главата ме боли много, затова простете ходенето там като обикновена жена с бял котарак, с което смятам, че се пояснява. Аз говоря три езика, с английски четири и съм сигурна, че ще мога да работя като преводачка, ако уредите нещо, във Франция съм сигурна, че ще въведа дисциплина с усмирителните ризи, както беше тук в сряда. Сега е събота и вие сте далеч, може би убит.

4

Върнете се отново при мене някой ден, защото аз ще бъда винаги тук на зеления хълм. Освен ако ми позволят да пиша на баща ми, когото много обичах.

Извинете, че ви пиша тези работи. Днес не съм на себе си. Ще ви пиша, когато се почувствувам по-добре. Простете за всичко това.

Привети Никол Уорън

Капитан Дайвър,

Знам, че за човек с разклатени нерви като мен не е хубаво да се самонаблюдава, но бих желала да знаете какво ми е положението. Миналата година, не съм сигурна дали беше миналата година, когато бях в Чикаго и ми стана така, че не можех повече да говоря с прислугата и да излизам на улицата, очаквах някой да ми каже. Това беше дълг за някой, който разбираше какво става. Слепците трябва да бъдат водени. Само че никой не искаше да ми каже всичко, казваха ми само наполовина, а аз бях тъй объркана, че не знаех дали две и две правят четири. Един човек се държа много мило — той беше френски офицер и разбираше. Даде ми едно цвете и каза, че то е „plus petite et moins entendue“[5]. Бяхме

2

приятели. След това си го взе. Болестта ми се влоши и нямаше кой да ми обясни. Имаше някаква песен за Жана д’Арк и те ми я пееха, но това беше подло от тяхна страна — разплаквах се, защото тогава главата ми беше наред. Непрекъснато говореха и за спорт, но тогава не се интересувах. И тъй, един ден тръгнах по булевард Мичигън, вървях километри и накрая ме настигнаха с кола, но аз не исках да се кача. Накрая ме вкара-

3

ха насила. Имаше и сестри. След това започнах да си давам сметка за всичко, защото разбирах какво става с другите. И тъй, виждате какво ми е положението. И какъв смисъл има за мен да стоя тук, когато лекарите непрекъснато се ровят в нещата, заради които съм тук. Така че днес писах на баща ми да дойде и ме отведе.

4

Радвам се, че ви е тъй приятно да изпитвате хората и да ги отпращате. Трябва да е много забавно.

В друго писмо:

Като мине следващият ви изпит, можете да ми пишете. Току-що ми изпратиха няколко грамофонни плочи, за да не си забравя урока, и аз ги счупих, сега сестрата не ми говори. Бяха на английски, за да не разбират сестрите. Един лекар в Чикаго каза, че симулирам, но всъщност искаше да каже, че съм двойна шестица, каквато по-рано никога не е виждал. Но аз бях ядосана и не му обърнах внимание, защото, когато съм заета с ядосване, не обръщам внимание какво говорят — хиляди пъти не.

Онази нощ ми казахте, че ще ме научите да играя. Мисля, че любовта е единственото, което съществува или което би трябвало да съществува. Както и да е,

2

много се радвам, че сте зает с изпити.

Toute a vous,
Никол Уорън

Имаше и други писма, в които между безпомощно накъсаната мисъл се прокрадваха тревожни просветления.

Драги капитан Дайвър,

Пиша ви, защото няма към кого другиго да се обърна, и ми се струва, че щом като това парадоксално положение е ясно за един болен човек като мен, то трябва да е очевидно и за вас. Душевното заболяване мина и сега се чувствувам съсипана и унижена — ако това им е била целта.

Семейството ми позорно ме изостави и няма смисъл да ги моля за помощ или състрадание. Дойде ми до гуша; да се залъгваме, че може да се излекува това, което не е в ред в главата ми, е загуба на

2

време и съсипване на здравето.

Ето, аз се намирам в заведение, което, изглежда, е приют за полулуди, и всичко това, защото никой не сметна за необходимо да ми каже истината за каквото и да било. Ако само знаех какво става, както сега вече знам, смятам, че бих могла да го понеса, защото имам достатъчно сили в себе си, но тези, които трябваше да ми обяснят, не счетоха за нужно да го сторят. И сега, когато вече знам и заплатих такава цена, за да го узная,

3

те продължават да водят кучешкия си живот и казват, че трябва да вярвам в онова, в което вярвах досега. Особено един от тях, но сега вече знам.

Непрекъснато съм самотна, далеч от приятели и семейство — отвъд Атлантика. Ходя безцелно насам-натам като зашеметена. Ако можете да ми намерите работа като преводач (знам френски и немски като родни,

4

езици, доста добре италиански и малко испански) или в някоя походна болница на Червен кръст, може и като болногледачка в санитарен влак, макар че ще трябва да се влача с влака, ще ми окажете неоценима услуга.

И по-нататък:

Тъй като не желаете да приемате моите обяснения за това как стоят нещата, трябва поне да ми обясните какво мислите, защото имате мило лице на котарак, а не този странен вид, който, изглежда, е на мода тук. Доктор Грегъри ми даде една ваша снимка, на нея не сте тъй хубав, както с униформа, но сте по-млад.

Mon Capitaine,

Зарадвах се на вашата картичка. Много се радвам, че ви е тъй интересно да късате на изпитите медицинските сестри — о, аз много добре разбрах бележката ви. Само че, когато ви срещнах, помислих, че сте по-различен.

Драги капитане,

Днес мисля едно, утре друго. Всъщност в това се състои заболяването ми, като изключим едно налудничаво непокорство и липсата на чувство за мярка. Ако ми препоръчате някой психиатър, с удоволствие ще отида при него. Тук те лежат във ваните си и пеят песента „Играй си в твоя заден двор“, сякаш имам заден двор, в който мога да играя или мога да видя някаква надежда, ако погледна през отвор в задния двор. Те отново се опитаха да ми направят това в сладкарницата и аз за малко

2

не ударих човека, но те ме задържаха.

Няма да ви пиша повече. Много съм непоследователна.

След това мина един месец без писма. После изведнъж дойде промяната.

> Бавно се връщам към живота… Днес цветята и облаците…
>
> Войната свърши, а аз почти не съзнавах, че има война…
>
> Как мило сте се държали! Трябва да сте много мъдър зад това ваше лице като на бял котарак, само че на снимката, която доктор Грегъри ми даде, изглеждате различен…
>
> Днес отидох в Цюрих, какво странно чувство изпитах, когато отново видях град!
>
> Днес отидохме в Берн, видяхме часовниците, беше тъй хубаво!
>
> Днес се изкачихме толкова високо, че намерихме асфоделии и еделвайс…

След това писмата взеха да редеят, но той продължи да отговаря. В едно от тях тя казваше:

> Бих желала някой да е влюбен в мен, да има момчета, които да ме ухажват както едно време, преди да се разболея. Но сигурно ще минат години, докато мога да помисля за такова нещо.

Все пак, когато поради една или друга причина отговорът на Дик закъснееше, следваше многословен изблик, зад който прозираше тревогата на влюбения: „Може би ви отегчавам“ или: „Боях се и предположих, че…“ и „Нощно време не мога да се отърва от мисълта, че може би сте болен“.

Дик наистина беше болен — имаше грип. Когато болестта мина, той бе много изтощен и прекрати цялата си кореспонденция, с изключение на деловите писма. Не мина много време и споменът за нея бе заличен от осезателното присъствие на едно момиче от щата Уискънсин, телефонистка в щаба в Бар-на-Оба. Имаше червени устни като от рекламен плакат и когато говореха за нея в стола, цинично й прикачваха прозвището „Дай ми линия“.

Франц се върна в кабинета си, изпълнен с чувство за собствено достойнство. Дик заключи, че той вероятно ще стане добър болничен лекар, по ясния и отсечен глас, с който мъмреше сестрите и пациентите — очевидно това идваше не от нерви, а от една огромна и безобидна суетност. Истинските му емоции бяха много по-дълбоко в него и той ги пазеше за себе си.

— А сега за това момиче, Дик — започна той. — Разбира се, иска ми се да те разпитам как си и да ти разкажа за себе си, но първо да поговорим за момичето, защото отдавна те чакам да ти кажа тези неща.

Извади от картотечния шкаф една папка, прелисти я, реши, че не му е нужна и я сложи обратно на мястото й. И започна направо да разказва.

---

[1] Валдените — кантон в Западна Швейцария, на границата с Франция. ↑

[2] Граф Александър Калиостро — Джузепе Балсамо, 1743–1795 — прочут италиански мошеник. ↑

[3] Емил Краплен, 1856–1926 — световноизвестен немски психиатър, основоположник на експерименталната психиатрия. ↑

[4] Не ме е грижа (фр.) — Б.пр. ↑

[5] Още по-малко и по-неопитно (фр.). — Б.пр. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Преди година и половина приблизително доктор Домлер получил не твърде ясно писмо от един американски джентълмен, живущ в Лозана, някой си Девъру Уорън, от рода Уорън в Чикаго. Уговорили си среша и един ден мистър Уорън пристигнал в клиниката с дъщеря си Никол, шестнадесетгодишно момиче. Тя очевидно не била добре и сестрата, която я придружавала, я извела да се разходят из околността, докато мистър Уорън се консултира.

Уорън бил необикновено красив мъж, изглеждал на по-малко от четиридесет години. Бил образец на хубав американец във всяко отношение: висок, с широки рамене, добре сложен — un homme tres chic, както доктор Домлер го описал на Франц. Имал големи сиви очи, зачервени от гребане по Женевското езеро, и всичко в него говорело, че той е от ония хора, които са видели света откъм най-добрата му страна. Разговорът се водел на немски, защото се оказало, че навремето той учил в Гьотинген. Бил нервен и очевидно много възбуден поради работата, за която дошъл.

— Доктор Домлер, дъщеря ми не е добре, главата й не е в ред. Пращал съм я при специалисти, наемал съм й болногледачки, два пъти я подложихме на сънна терапия, но положението се влоши, не е по силите ми да се справя и ми препоръчаха горещо да дойда при вас.

— Така… — казал доктор Домлер. — Най-добре да започнете от началото и да ми разкажете всичко.

— Начало изобщо няма, не ми е известно да е имало случай на умопомрачение в семейството, било от едната страна, било от другата. Майката на Никол почина, когато тя беше на дванадесет години, и аз й бях, така да се каже, и баща, и майка, с помощта на гувернантките — и баща, и майка.

Бил много развълнуван, когато казвал това. Доктор Домлер забелязал, че очите му се просълзили, и едва тогава доловил, че дъхът му намирисва на уиски.

— Като дете беше тъй мила — всички бяха луди по нея, всички, които я познаваха. Беше дяволита и весела като птичка. Обичаше да

чете, да рисува, да танцува и да свири на пиано — обичаше всичко. Жена ми често казваше, че единствена тя от децата ни не плачела нощно време. Имам една по-голяма дъщеря и един син, който умря, но Никол беше… Никол беше…

Той замлъкнал безпомощно и доктор Домлер му помогнал.

— Тя е била едно напълно нормално, събудено и весело дете.

— Напълно.

Доктор Домлер изчакал да чуе по-нататък. Мистър Уорън поклатил глава, въздъхнал дълбоко, хвърлил бърз поглед към доктор Домлер и отново свел очи.

— Преди осем месеца приблизително, може да са били и шест, а може и десет — не си спомням точно къде бяхме по това време, тя започна да прави странни неща — ненормални неща. Сестра й първа ми заговори затова, защото към мен Никол не се промени — добавил той бързо, сякаш някой го обвинил, че той е виновен, — към мен тя си остана същото мило момиченце. Първата неприятност беше във връзка с един прислужник.

— О, да — потвърдил доктор Домлер и кимнал с беловласата си глава, сякаш подобно на Шерлок Холмс той знаел предварително, че в този момент наяве ще излезе именно един прислужник.

— Имах един прислужник, беше в дома ни от години — впрочем швейцарец. — Той вдигнал очи към доктор Домлер, сякаш очаквал патриотично одобрение за избора си.

— И тя си внуши налудничави неща за него. Мислеше, че той я задиря — разбира се, навремето аз й повярвах и го уволних, но сега знам, че това са били глупости.

— Какво казваше тя, че й е направил?

— Това предизвика първото ни съмнение — лекарите не можаха да изкопчат нищо. Тя само ги поглеждаше тъй, сякаш те трябва да знаят какво й е сторил той. Но очевидно искаше да каже, че се е държал неприлично с нея — поведението й не оставяше никакви съмнения.

— Разбирам.

— Аз естествено съм чел за жени, които изпитват самота и започват да си внушават, че под леглото им се крие някой мъж и други такива работи, но защо трябваше Никол да си създава такива фикции? Тя можеше да има всеки младеж, когото пожелае. Бяхме в Лейк Форест

— курортно селище недалеч от Чикаго, където имаме вила — и тя бе навън по цял ден, играеше с момчетата голф или тенис. Някои от тях доста се бяха увлекли по нея.

През цялото време, докато Уорън говорил, част от съзнанието на изсушения и сбръчкан старец доктор Домлер било насочено към Чикаго. Някога на младини имал възможност да отиде в Чикаго като научен работник и доцент в университета, може би там щял да забогатее и да се сдобие със своя собствена клиника, вместо да бъде собственик на една незначителна част от това болнично заведение в Швейцария. Като си помислил, че неговите недостатъчни знания — недостатъчни според личната му преценка — ще трябва да се разпрострат върху това огромно пространство, върху тези безкрайни нивя и прерии, решил да не отива. В ония дни бил чел за Чикаго, за големите, едва ли не феодални семейства като Армър, Палмър, Фийлд, Крейн, Уорън, Суифт, Макормък и много други и оттогава насам немалко от неговите пациенти дошли от тези слоеве на Чикаго и Ню Йорк.

— Положението й се влоши — продължил Уорън. — Получи нервна криза или нещо от този род — започна да говори все по-несвързани и по-несвързани неща. — Сестра й записа някои от тях. — И той подал на лекаря няколкократно сгънат лист.

— Почти всичко е за мъже, които искали да я нападнат, хора, които познавала или срещала на улицата, едва ли не всеки…

Той разказал за тревогата и отчаянието, за ужасните моменти, които едно семейство преживява при подобни обстоятелства, за напразните усилия, които положили в Америка, и накрая за надеждата, че една промяна на обстановката ще й помогне — затова той прекосил подводната блокада и довел дъщеря си в Швейцария.

— … на борда на американски кръстосвач — пояснил той не без известна гордост. — Успях да уредя това, защото ми провървя. И позволете ми да добавя — усмихнал се той скромно, — защото, както казват: парите нямат значение.

— Нямат, разбира се — съгласил се сухо доктор Домлер.

Той усещал, че човекът, който стои пред него, крие нещо, чудел се какво и защо. Или ако греши в подозренията си, защо тогава тази елегантна мъжка фигура в спортен костюм, отпусната небрежно в креслото, създава в стаята такава фалшива атмосфера? Във

февруарския ден витаела трагедия, сякаш били пречупени крилата на птиче, извършената злина почти прозирала зад настроението в стаята.

— Бих желал… да поговоря с нея, поне няколко минути — казал Домлер на английски с чувството, че така ще се приближи повече до Уорън.

Няколко дена след като Уорън оставил дъщеря си и се завърнал в Лозана, докторът и Франц вписали в картона на Никол:

> „Diagnostic: Schizophrenie. Phase ai'gue en decroissance. La peur des hommes est un symptome de la maladie, et n'est point constitutionnelle… Le pronostic doit rester reserve.“[1]

Зачакали с нарастващ интерес посещението на мистър Уорън; той обещал, че ще дойде повторно, а дните минавали.

Уорън се бавел. След две седмици доктор Домлер му писал. Тъй като Уорън продължил да мълчи, той извършил нещо, което в ония дни било une folie[2], и телефонирал в „Гран Отел“ във Верве. От прислужника му той научил, че мистър Уорън си стягал багажа да отплува за Америка. Но доктор Домлер знаел, че четиридесетте швейцарски франка за телефонния разговор ще се впишат в регистъра на клиниката, кръвта на дедите му от почетната стража на Тюйлери кипнала и — Уорън бил принуден да вземе слушалката.

— Абсолютно необходимо е — трябва да дойдете. От това зависи здравето на дъщеря ви. Не мога да поема отговорност.

— Но, докторе, нали точно затова сте там. Викат ме да се върна по спешност.

Доктор Домлер никога не бил водил такъв далечен телефонен разговор, обаче отправил искането си тъй ултимативно, че притиснатият до стената американец отстъпил. Половин час след повторното си пристигане край Цюрихзее Уорън капитулирал: широките му рамене се затресли от ридания под добре ушития костюм, очите му се зачервили като слънцето над Женевското езеро и ужасната история изплувала наяве.

— Не знам как се случи — казал той с пресипнал глас. — Не знам… не знам как. Когато майка и почина, тя беше още мъничка и идваше в леглото ми всяка сутрин, понякога спеше при мен. Мъчно ми беше за бедното дете. След това, където и да ходехме, с кола или с влак, държахме ръцете си. Тя често ми пееше. Казвахме си: „Сега целия следобед няма да обръщаме внимание на никой друг — ще бъдем само двамата“ или: „Тази сутрин си моя и аз съм твой.“ — В гласа му прозвучаха нотки на горчив сарказъм.

— Хората казваха — каква чудесна двойка, баща и дъщеря, бяха готови да се просълзят. Бяхме едва ли не като любовници — и в един момент наистина станахме любовници. Десет минути след като се случи, аз бях готов да се застрелям, но, изглежда, до такава степен съм пропаднал, че нямах и кураж да го сторя.

— Какво стана после? — запитал доктор Домлер и отново си спомнил за Чикаго и за бледния, тих джентълмен с пенсне, който дошъл да го види в Цюрих преди тридесет години. — Това продължи ли?

— О, не! Тя почти… тя изведнъж стана затворена. Само казваше: „Няма нищо, няма нищо, татко. Няма значение.“

— Имаше ли последствия?

— Не. — От него се изтръгнало конвулсивно стенание и той издухал носа си няколко пъти.

— Само че сега има твърде големи последствия.

След като Домлер чул цялата история, той се облегнал със средноборжуазно доволство в креслото зад бюрото и си казал наум: „Селяк!“ В продължение на двадесет години той твърде рядко си позволявал подобни преценки. След това добавил гласно:

— Препоръчвам ви да прекарате нощта в някой хотел в Цюрих и да дойдете да се видим пак утре преди обед.

— А след това?

Доктор Домлер разперил многозначително ръце.

— Чикаго — посъветвал го той.

---

[1] Диагноза: шизофрения. Остра фаза, намаляваща по интензивност. Страхът от мъжете е болестен симптом, а не вроден… Предположения за по-нататъшното развитие на заболяването не могат да се правят (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Лудост (фр.). — Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

— Така разбрахме как стоят нещата — продължи Франц. — Домлер казал на Уорън, че ще се заеме със случая, ако той се съгласи да не вижда повече дъщеря си, най-малко в течение на пет години. След като се съвзел от моментната си слабост, най-голямата грижа на Уорън била да не би по някакъв начин историята да стигне до Америка.

— Съставихме обикновения за такива заболявания режим на лечение и зачакахме. Изгледите не бяха добри — както знаеш, случаите на оздравяване, дори при така нареченото лечение в нормална среда, са твърде редки на тази възраст.

— Първите писма не подсказваха нищо добро — съгласи се Дик.

— Да, и бяха съвсем типични. Доста се колебах, преди да разреша първото й писмо да се изпрати от клиниката. След това си казах — няма да е зле Дик да знае, че ние тук продължаваме да работим. Беше благородно от твоя страна, че й отговори. Дик въздъхна.

— Тя бе тъй хубава — в плика бе сложила и много свои снимки. А там цял месец нямах какво да правя. Във всичките си писма говорех само това: „Бъдете добро момиче и слушайте лекарите.“

— Това беше достатъчно за нея — да има във външния свят някого, за когото да мисли. Известно време нямаше никого — само сестра си, но изглежда, че не я чувствува много близка. Освен това четяхме писмата й, това ни улесняваше да разберем какво е състоянието й.

— Радвам се.

— Разбираш ли сега какво се е случило? В началото тя се е чувствувала съучастник в извършеното. Само така можем да си обясним първоначалната стабилност и устойчивостта на характера й. Най-напред идва този шок. След това тя отива в пансион, чува какво говорят другите момичета и от чисто чувство за самосъхранение си изработва убеждението, че няма съучастничество от нейна страна — оттук нататък вече е лесно да се озове в един химеричен свят, където

всички мъже са злонамерени и колкото повече ги обичаш и им се доверяваш, толкова по…

— А тя казвала ли е някога нещо за тази ужасна случка?

— Не, и трябва да ти кажа, че през месец октомври, когато изглеждаше вече нормална, ние изпаднахме в затруднение. Ако беше на тридесет години, щяхме да я оставим сама да се приспособи, но тъй като е твърде млада, имаше опасност да се стабилизира, като всичко в нея си остане изкривено. Затова доктор Домлер й каза направо: „Сега поемате сама отговорността за себе си. Това съвсем не означава, че всичко за вас е свършило — животът ви едва сега започва“ и т.н., и т.н. Тя действително е много интелигентна, така че той й даде да чете Фройд, с мярка, разбира се, и тя прояви голям интерес. Стана любимка на всички ни тук. Но е затворена.

Той се поколеба, след това добави: — Често се питахме дали в последните си писма до теб, които тя пускаше сама от Цюрих, е казала нещо, което би ни помогнало да разберем какво е психическото й състояние и какви са плановете й за бъдещето. Дик се замисли.

— И да, и не — ако искате, ще ви донеса писмата. Не се чувствува песимизъм, изглежда жадна за живот не по-малко от всеки друг, дори е малко романтична. Понякога говори за „миналото“, тъй както говорят хората, били в затвора. Но никога не знаеш дали, когато казват „миналото“, имат предвид престъплението, времето, прекарано в затвора, или всичко преживяно. В края на краищата в нейния живот аз съм само един фигурант.

— Съвсем ясно разбирам какво е положението ти и още веднъж ти изказвам нашата признателност. Заради това исках да си поговорим, преди да я видиш. Дик се засмя.

— Мислиш си, че щом ме види, ще ми се хвърли на врата?

— Не, не това. Но ще те моля да бъдеш много внимателен. Ти си привлекателен за жените, Дик.

— Тогава бог да ми е на помощ! Е, добре, ще бъда внимателен и отблъскващ — винаги преди да я видя, ще дъвча чесън и ще съм брадясал. Ще я накарам да побегне от мен.

— Само не чесън! — пресече го Франц, който не разбра шегата. — Не трябва да си компрометираш кариерата. Но ти не го казваш напълно сериозно, нали?

— … И ще понакуцвам. И без това в квартирата си нямам вана.

— Ти само се шегуваш — отдъхна си Франц или по-скоро прие позата на човек, изпитал облекчение. — А сега кажи ми нещо за себе си, за плановете си.

— Имам само един план, Франц — да бъда добър психиатър — най-добрият психиатър, живял някога.

Франц се усмихна любезно, но разбра, че този път Дик не се шегува.

— Това е много хубаво и чисто по американски — каза той. — За нас е по-трудно. — Той стана и отиде до френския прозорец.

— Стоя тук и гледам Цюрих — отсреща е камбанарията на „Грос Мюнстер“. В подземието е погребан дядо ми. Зад моста оттатък почива Лафатер, мой прадядо, който е казал, че не иска да го погребат в подземието на която и да било черква. Недалеч е статуята на друг мой прародител — Хайнрих Песталоци, също и статуята на доктор Алфред Ешер. А над всички тях стои Цвингли[1] — непрекъснато имам пред очите си пантеон на велики хора.

— Разбирам — каза Дик и стана. — Просто се разприказвах на едро. Всичко започва отначало. Повечето американци във Франция са луди да се върнат у дома, но аз не — от армията ще продължават да ми плащат до края на годината, стига да ходя на лекции в университета. Не говори ли това, че правителството решава нещата със замах и знае кои са бъдещите велики хора на страната? След това ще си ида у дома за един месец да видя баща си. После се връщам — предложиха ми работа.

— Къде?

— Вашите конкуренти — клиниката на Гизлер край Интерлакен.

— Не се залавяй с тях — посъветва го Франц. — За една година смениха десетина млади хора. Гизлер е в маниакална депресия и клиниката се управлява от жена му и от нейния любовник — разбира се, казвам ти това под секрет.

— Какво става със старите ти планове за Америка? — запита го Дик шеговито. — Хайде, отиваме в Ню Йорк и основаваме свръхмодерна клиника за милиардери.

— Това бяха студентски приказки.

Дик обядва с Франц, жена му и тяхното кученце, което миришеше на изгорял каучук, във вилата им в дъното на парка. Почувствува се малко потиснат, не от скромността на семейното

гнездо на Франц, нито от фрау Грегоровиус, която се оказа точно такава, каквато можеше да се предположи, а от това, че, както изглежда, Франц изведнъж бе стеснил хоризонта си. Дик гледаше на аскетизма по съвсем различен начин — можеше да го приеме като средство за постигане на дадена цел, дори като начин на живот, благодарение на който би достигнал до славата. Но трудно можеше да се примири с мисълта да окастри живота си по такъв начин, че да се чувствува в него като в чужди дрехи. Домашните навици на Франц и на съпругата му, които се суетяха в тясното си жилище, бяха лишени от привлекателност и не биха подхождали на човек с поне малко авантюристичен дух. Прекараните във Франция следвоенни месеци, пищните тържества при демобилизацията, протекли под знака на американската разточителност, бяха променили представите на Дик. От друга страна, мъже и жени го величаеха и може би това го бе накарало да се върне към центъра на големия швейцарски часовников механизъм — интуицията, че това не е полезно за един сериозен мъж.

Държа се към Кете Грегоровиус тъй мило, че тя се почувствува обаятелна, но същевременно й ставаше все по-неудобно от това, че обедът се състоеше главно от карфиол; той от своя страна се кореше вътрешно, защото съзнаваше, че у него се загнездва някаква повърхностност.

„Нима и аз съм като всички останали? — имаше навика да си мисли той нощно време, вперил очи в тъмнината. — Нима съм като другите?“

Това не бе добра мисловна храна за един социалист, но напълно подходяща за хората, които извършват по-голяма част от най-ценната работа на света. Истината беше, че от няколко месеца насам бе започнал да разграничава нещата — период, до който стига всеки млад човек — и да си поставя въпроса заслужава ли да се умре за нещо, в което вече не вярваш. В безмълвните бели нощи на Цюрих той се взираше в прозореца на един килер на отсрещната къща, осветена от уличната лампа, и си повтаряше, че иска да бъде добър, да бъде благороден, да бъде смел и мъдър, но всичко това е много трудно. Искаше и да бъде обичан, ако успее да смести и това между другото.

---

[1] Цвингли (1484–1531) — швейцарски патриот и протестантски реформатор. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Верандата на централната сграда бе осветена от отворените френски прозорци, само лехата с гладиоли чезнеше в пълната сянка, хвърляна от околните стени и фантастичните очертания на железните градински столове. Между фигурите, които се открояваха на прозореца, от време на време се мяркаше силуетът на мис Уорън, който бързо се насочи навън, щом тя го забеляза; когато прекоси прага, лицето й за последен път улови светлината и сякаш я отнесе навън със себе си. Тя пристъпяше отмерено — през цялата изтекла седмица в ушите й бяха звънтели мелодии, песни за знойни летни небеса и диви усои, а когато той пристигна, пеенето, което чуваше, зазвуча тъй ясно, че би могла да му приглася.

— Как сте, капитане — каза тя и с усилие откъсна очите си от неговите, сякаш погледите им се бяха сплели. — Ще седнем ли тук? — Тя остана неподвижна и се огледа за миг. — Лятото почти настъпи.

Навън я последва една набита жена, загърната в шал.

Никол й представи Дик:

— Сеньора…

Франц се изви и се отдалечи, а Дик нагласи три стола един срещу друг.

— Каква хубава нощ — каза сеньората.

— Muy bella[1] — съгласи се Никол; след това се обърна към Дик: — Дълго ли ще стоите тук?

— В Цюрих ще бъда дълго време, ако това имате предвид.

— Всъщност това е първата истинска пролетна нощ — намеси се сеньората.

— И колко ще останете?

— Най-малко до юли.

— Аз си тръгвам през юни.

— Юни е чудесен месец тук — отбеляза сеньората. — По-добре е да останете и през юни и да отпътувате през юли, когато е вече много горещо.

— Къде ще отидете? — запита той Никол.

— Някъде заедно със сестра ми — надявам се някъде, където е оживено, защото загубих тъй много време. Но може би ще решат, че в началото е по-добре да отида на някое спокойно място — може би на езерото Комо. Защо не дойдете на Комо?

— А, Комо… — започна сеньората.

Когато влязоха в сградата, посрещнаха ги звуците на „Леката кавалерия“ от Супе, изпълнявана от оркестрово трио. Никол използва това, за да остане права, и нейната младост и красота така го поразиха, че вълнението, което се бе загнездило в него, се засили и го изпълни целия. Тя се усмихна с трогателна детинска усмивка, събрала цялата загубена младост на света.

— Музиката е толкова шумна, че не можем да се чуваме — нека се поразходим. Buenas noches, Senora.[2]

— Лека нощ, лека нощ — отвърна тя на развален английски.

Слязоха от двете стъпала на пътеката, над която за миг премина сянка, и тя го хвана под ръка.

— Имам някои плочи, сестра ми ги изпрати от Америка — започна тя. — Другия път, като дойдете, ще ги чуете — знам едно място, където можем да сложим грамофона и никой няма да ни чуе.

— Това ще бъде чудесно.

— Знаете ли „Хиндустан“? — запита го тя с блеснали очи. — Не бях я чувала досега, но ми хареса. Имам и „Защо ми казват бейби?“, и „Щастлив съм, че плачеш за мен“. Сигурно сте танцували на тези мелодии в Париж?

— Не ходих в Париж.

Когато вървеше, по кремавата й рокля играеха сини и сиви отблясъци, а светлорусата й коса заслепяваше Дик — всеки път, когато се обръщаше към нея, тя се усмихваше, а когато минаваха под крайпътните светлини, лицето й засияваше като ангелско. Тя му благодареше за всичко, сякаш той я бе извел на танци, и докато Дик ставаше все по-малко сигурен какво е отношението му към нея, нейната увереност нарастваше — присъствието й беше тъй възбуждащо, сякаш тя бе събрала в себе си веселието на света.

— Не ми налагат никакви ограничения — продължи тя. — Ще ви пусна две хубави мелодии: „Почакай кравите да се завърнат“ и „Довиждане, Александър“.

Следващия път, когато се видяха, една седмина по-късно, той закъсня и Никол го чакаше на пътеката, по която той трябваше да мине на излизане от къщата на Франц. Косата й, опъната зад ушите, се разстилаше по раменете, лицето й изглеждаше току-що изплувало изпод косите и като че ли точно в този момент тя излизаше от гора и лунната светлина я обливаше. Излизаше от неизвестността; Дик искаше тя да няма минало, да бъде просто едно загубило се момиче, което няма друг адрес освен нощта, от която е дошло. Тръгнаха към тайното място, където тя бе скрила грамофона, заобиколиха работилницата, изкачиха се по едни скали и седнаха зад ниската стена; пред очите им в продължение на километри и километри се разстилаше нощта.

Пренесоха се в Америка: дори Франц, с неговите представи, че Дик е неотразим като Лотарио[3], не би могъл да допусне, че двамата тъй бързо ще се разберат и ще си допаднат. Извиняваха се „много“ — „нали не ми се сърдите“; срещнаха се в едно такси — „скъпи“; техните желания личаха в усмивките им, намериха се в Хиндустан, а малко след това се скараха, защото „никой не го е грижа“ — накрая „единият“ от двамата си отиде и остави другия да плаче, „да бъде тъй тъжен, тъжен“.

Мелодиите, събрали в себе си отминали мигове и бъдещи надежди, се носеха тихо във валезийската нощ. Щом грамофонът заглъхнеше, един щурец решаваше, че е дошъл неговият ред, и запълваше паузата с единствената си нота. Никол започна да навива механизма по-рядко и по-рядко, грамофонът замлъкна и тя започна да му пее:

Ако ти изпуснеш
долар от сребро,
ще се затъркаля
като търкало.

Звуците излизаха от устата й чисти, без да се задъхва. Дик стана изведнъж.

— Какво има, не ви ли харесва?

— Разбира се, че ми харесва.

— А ето какво научих от нашата готвачка вкъщи:

Жената никога не знае
какъв добър мъж има,
докато не го изпъди…

— Харесва ли ви?

Тя му отправи усмивка, в която вложи всичко, което беше у нея, усмивка, обещаваща много в замяна на съвсем мъничко — само едно ответно трепване, малко взаимност. Минутите се нижеха, младостта на върбите, уханието на заобикалящия ги нощен свят се преливаше в Никол.

Тя се изправи, спъна се в грамофона, политна към него, облегна се за миг на рамото му — след това се отдалечи.

— Имам още една плоча. Чували ли сте „Сбогом, Лети“? Предполагам, че да.

— Наистина вие не разбирате — нищичко не съм чувал.

„Нито съм опознал, нито съм помирисал, нито вкусил“ — можеше да добави той; само момичета с пламнали бузи в топлите потайни стаи. Младите госпожици, които бе познавал в „Ню Йорк“ през хиляда деветстотин и четиринадесета година, целуваха, като казваха: „Ето!“, опрели ръце на гърдите на мъжа, за да могат да го отблъснат от себе си. А сега пред него беше това същество, едва спасило се от крушение, и той го възприемаше като квинтесенцията на един свят…

---

[1] Много хубава (исп.). — Б.пр. ↑

[2] Лека нощ, сеньора (исп.). — Б.пр. ↑

[3] Лотарио — безсърдечен развратник и съблазнител на жените по името на героя от пиесата на английския драматург Николас Роу (1674–1718) „Разкаялата се грешница“. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

Когато отново я видя, беше май. Обядваха в Цюрих и двамата се държаха резервирано като дипломати; здравият разум явно подсказваше, че той не трябва да се вижда с това момиче; все пак, когато от една съседна маса в нея впи очи някакъв непознат — мъжки поглед, обезпокояващ като ненанесен в картата на мореплавателя фар, — той го загледа сдържано, но заплашително, докато другият извърна глава.

— Обикновен зяпач — обясни й той весело. — Загледал се беше в дрехите ви. Защо имате толкова много дрехи?

— Сестра ми казва, че сме много богати — отвърна тя скромно. — Откакто баба ни почина.

— Простено ви е.

Беше достатъчно по-възрастен от Никол, за да гледа благосклонно на младежките й слабости и удоволствия — тя се бе спряла за миг пред огледалото във фоайето на ресторанта, за да може неподкупната амалгама да й върне нейния образ. Той се радваше, че тя протяга ръце към нови октави на живота, че осъзнава богатството и красотата си. Гледаше да й избие от главата всеки помисъл, че благодарение на него тя е възвърнала равновесието си — радваше се, че тя се опитва да изгради своето щастие и увереност в себе си независимо от него, трудното беше, че накрая Никол поставяше всичко това в краката му като дарове от жертвена амброзия и молитвена мирта.

Първата седмица на лятото завари Дик отново в Цюрих. Той бе подредил монографиите си и всичко написано в армията с намерение да ги преработи и издаде в една „Психология за психиатри“. Въпроса за издателя той смяташе за уреден; освен това бе влязъл във връзка с един беден студент, който щеше да оглади стиловите му грешки на немски. Според Франц това беше прибързана работа, но веднъж, докато обядваха, Дик му обясни, че безпретенциозността на избраната тема е обезоръжаваща.

— Това са неща, които никога няма да знам тъй добре, както сега — настоя той. — Подозирам, че този въпрос не се смята за основен, защото никому не е донесъл признание. Слабостта на професията е, че тя е привлекателна за хора, които са с поне малко изкривена или обременена душевност. Щом навлизат в професията, започват да търсят компенсация, като се ориентират главно към клиничната страна, към практиката — така печелят борбата, без да са се борили.

Но ти, Франц, не си такъв, защото съдбата те е предопределила за тази професия дълго преди да се родиш. Трябва да си благодарен на провидението, че не е било необходимо да разкриваш „склонностите“ си — аз станах психиатър, защото в „Сейнт Хилда“ в Оксфорд имаше едно момиче, което посещаваше същите лекции. Може да говоря изтъркани работи, но не искам няколко халби бира да изтрият това, което е сега в съзнанието ми.

— Добре — отвърна Франц. — Ти си американец. Можеш да направиш това, без то да ти навреди професионално. Аз не обичам тези общи неща. Скоро ще започнеш да пишеш малки книжки, озаглавени „Дълбоки мисли за лаика“, които ще са тъй опростени, че ще бъдат гаранция срещу всеки опит за самостоятелно мислене. Ако баща ми беше жив, щеше да те погледне и да изръмжи презрително. Щеше да вземе салфетката си, да я сгъне ей така, да вдигне ето този пръстен за салфетки — той вдигна пръстена от кафяво дърво със скулптирана глава на глиган — и да каже: „Впечатлението ми е…“ След това щеше да те погледне и да отсече: „Хайде, няма смисъл“; щеше да замълчи, отново да изръмжи презрително и обедът щеше да свърши.

— Днес съм сам — каза Дик сприхаво. — Но утре може и да не съм. Тогава и аз ще сгъвам салфетки като баща ти и ще ръмжа презрително.

Франц замълча.

— Какво става с нашата пациентка? — запита той.

— Не знам.

— Би трябвало вече да знаеш.

— Харесва ми. Привлекателна е. Но какво искаш от мен — да я взема и отведа горе в царството на еделвайса?…

— Не, помислих си — щом пишеш научни трудове, може би имаш вече оформено мнение.

— … да й посветя живота си?

Франц извика на жена си, която беше в кухнята:

— Du lieber Gott! Bitte bringe ein Gias Bier.[1]

— Щом като трябва да видя Домлер, няма да пия повече.

— Смятаме, че е най-добре да си съставим план за действие. Изминаха вече четири седмици — момичето очевидно е влюбено в теб. Ако бяхме извън това заведение, не бихме се бъркали в тези неща, но тук, в клиниката, те ни засягат.

— Ще постъпя тъй, както каже доктор Домлер — съгласи се Дик.

Но той не вярваше доктор Домлер да допринесе за разрешаването на въпроса, неизвестната величина в случая беше самият той. Макар и не по своя воля, беше ставал, малко по малко, господар на положението. Това му напомняше за един момент от неговото детство, когато всички в къщата търсеха загубения ключ от килера със сребърните прибори; Дик знаеше къде го е скрил — под носните кърпички на майка си, в горното чекмедже, — наблюдаваше с философска невъзмутимост шетнята около себе си: изпита същото чувство, когато тръгнаха с Франц към кабинета на професор Домлер.

Професорът имаше красиво лице с дълги бакенбарди, напомнящо обрасла с асми веранда на хубава стара къща; това го обезоръжи. Дик познаваше и по-талантливи хора, но не беше виждал човек от тъй висока класа като Домлер.

Така мислеше и шест месеца по-късно, когато видя Домлер мъртъв, „верандата“ — помръкнала, лозниците на бакенбардите — допрени до твърдата колосана яка, многобройните драми, които се бяха разигравали пред него, оставили замръзнал образ в дръпнатите му очи, застинали под деликатните клепки…

— Добър ден, професоре. — Той застана мирно, сякаш отново се намираше в армията.

Професор Домлер сплете спокойните си пръсти. Франц му заговори като секретар или адютант, който очакваше висшестоящият да го пресече.

— Вече постигнахме нещо — каза Домлер меко. — Сега вие, доктор Дайвър, можете да ни помогнете най-добре.

Объркан, Дик призна:

— Самият аз не съм наясно.

— Личните ви преживявания не са моя работа — каза Домлер. — Но аз трябва да имам грижата да се сложи край на това тъй наречено „пренасочване на съзнанието“ — продължи той и изгледа малко иронично Франц, който по-късно се постара да не му остане длъжен. — Мис Никол е действително добре, но не е в състояние да преживее нещо, което в нейните очи може да вземе размерите на трагедия.

Франц понечи да каже нещо, но доктор Домлер му направи знак да замълчи.

— Давам си сметка, че положението ви е било трудно.

— Така е.

Професорът се облегна в креслото си, засмя се, изгледа ги с блесналите си малки и проницателни сиви очички и все още засмян, добави:

— Може би самият вие сте се увлекли.

Дик разбра, че го предизвикват, и също се засмя.

— Тя е хубаво момиче, а към красотата никой не остава равнодушен. Но аз нямам намерение…

Франц отново се опита да се намеси — Домлер повторно го прекъсна с въпрос, насочен без заобикалки към Дик:

— Смятате ли да заминете?

— Не мога да замина.

Доктор Домлер се обърна към Франц:

— Тогава трябва да накараме мис Уорън да замине.

— Както решите, че ще е най-добре, професор Домлер — съгласи се Дик. — Действително положението е деликатно.

Професор Домлер се надигна като инвалид, който се опира на патериците си.

— Но е положение, към което трябва да се подходи професионално — каза той гръмогласно и въпреки това спокойно.

Пое си дълбоко дъх и се отпусна на стола, докато думите му още кънтяха в стаята. Дик разбра, че Домлер е казал най-острото, на което е способен, и не беше сигурен дали то няма да му се отрази. След известна пауза Франц успя най-после да заговори.

— Доктор Дайвър е човек, на когото може да се разчита — започна той. — Според мен достатъчно е той да си даде сметка за действителното положение, и ще постъпи правилно. По мое мнение Дик може да ни помогне, без да е необходимо някой да заминава.

— А вие какво мислите? — обърна се професор Домлер към Дик.

При създалото се положение Дик се чувствуваше като глупак; същевременно през паузата, настъпила след думите на Домлер, той бе разбрал, че не може да се остави да се отнасят към него като с бездушен предмет — неочаквано той изплю камъчето.

— Почти съм влюбен в нея — минавало ми е през ума да се оженим.

Франц зацъка с език.

— Почакайте — предупреди го Домлер. Но Франц отказа да чака:

— Какво? И половината от живота си да бъдеш доктор и същевременно болногледачка! Никога! Познавам тези случаи. Такива бракове се разпадат при първото сътресение — най-добре е повече да не я виждаш!

— Какво мислите? — обърна се Домлер към Дик.

— Франц, разбира се, е прав.

---

[1] За бога! Донеси една чаша бира (нем.). — Б.пр. ↑

СЕДМА ГЛАВА

Беше късно следобед, когато те най-после решиха как трябва да постъпи Дик — да бъде много внимателен и същевременно да се отстрани. Когато тримата лекари накрая се изправиха, Дик погледна през прозореца — навън ръмеше, а някъде под дъжда Никол чакаше с нетърпение. Излезе, закопча горното копче на мушамата си, нахлупи шапката над очите си и я намери, застанала под козирката на главния вход.

— Знам едно ново място, където можем да отидем — каза тя. — Когато бях болна, не ми беше неприятно да седя вечерно време заедно с другите, разговорите им не ми правеха впечатление. Но сега, разбира се, гледам на тях като на болни и това е… това е…

— Скоро ще си отидете.

— Да, скоро. Сестра ми Бет, впрочем казват й винаги Бейби, идва след няколко седмици да ме отведе някъде; след това ще се върна тук да прекарам още един последен месец.

— Сестра ви по-голяма ли е?

— О, да, доста по-голяма, на двадесет и четири години и е същинска англичанка. Живее в Лондон заедно със сестрата на баща ми. Беше сгодена за един англичанин, но той загина — изобщо не съм го виждала.

Лицето й, гладко като слонова кост и позлатено от замъгления от дъжда залез, беше по-обещаващо от всякога; тя беше с високи скули, по-скоро бледа, отколкото трескава, и всичко това напомняше за чистокръвно жребче — създание, обещаващо не само преходна младост върху сивия фон на годините, а истинско развитие: това лице щеше да бъде хубаво и на средна възраст; щеше да бъде хубаво и на старини — личеше си от структурата му и от чистотата на чертите.

— Какво гледате?

— Помислих си, че всъщност ще бъдете щастлива.

— Дали? Но положението ми беше от лошо по-лошо — възрази тя изплашено.

Под навеса за дърва, където го отведе, тя сви крака и седна на обувките си за голф, после се загърна в шлифера си. Страните й бяха поруменели от влажния въздух. Отвърна на погледа му и съсредоточено го измери с очи: хубавата му горда стойка контрастираше с околната обстановка и с кривия дирек, на който се бе облегнал; лицето му бързо менеше изражението си: той неволно се усмихваше и гледаше присмехулно, а в следния миг си придаваше сериозен вид. Най-неизвестна за нея беше онази страна от характера му, която отговаряше на пълнокръвната му ирландска натура; тя се боеше от нея, но беше любопитна да я опознае — оттам идваше мъжествеността му; останалото — наслойка на възпитанието, учтивия поглед тя смяташе неинтересен, както повечето жени.

— Санаториумът се оказа полезен поне за езикова подготовка — каза Никол. — С двама от лекарите говорех френски, със сестрите на немски, с две от чистачките и една от пациентките нещо като италиански, а от друга пациентка научих доста испански думи.

— Това е хубаво.

Той се опитваше да си изработи определен начин на държане, но логиката не можеше да му подскаже точно какъв.

— Освен това слушах музика. Надявам се, не сте си помислили, че се интересувам единствено от танцови мелодии. Свиря всеки ден, а от няколко месеца ходя в Цюрих да слушам лекции по история на музиката. Понякога единствено това ме крепеше — музиката и рисуването.

Тя неочаквано се наведе и дръпна едно отпорило се парченце от подметката на обувката си, след това погледна нагоре към него:

— Бих искала да ви нарисувам, тъй както сте сега. Стана му тъжно — тя му говореше за заниманията си в очакване да я похвали.

— Завиждам ви. Поне засега нямам други интереси освен пряката си работа.

— О, за един мъж това е добре — отвърна тя бързо. — Но струва ми се, че едно момиче трябва да има поне повърхностни познания за редица неща, за да може да ги предаде на децата си.

— Сигурно сте права — каза Дик с преднамерено безразличие.

Никол замълча. Дик предпочиташе да говори тя, така щеше да му е по-лесно да играе ролята на неприятен събеседник, който разваля настроението, но тя мълчеше.

— Сега сте напълно добре — започна той. — Опитайте се да забравите миналото; не се преуморявайте, поне в продължение на година или година и нещо. Върнете се в Америка, ще ви въведат в обществото, ще се влюбите и ще бъдете щастлива.

— Не бих могла да се влюбя. — С разпраната си обувка тя откърти събраната като в пашкулче плесен от дебелия пън, на който бе седнала.

— Разбира се, че можете — настоя Дик. — Не тази година може би, но по-нататък, рано или късно… — След това грубо добави: — Ще водите съвсем нормален живот с пълна къща хубави деца. Самият факт, че можахте напълно да се възстановите на тази възраст, доказва, че притежавате голяма съпротивителна сила. Вие сте една нормална млада жена и ще продължите да живеете нормален живот дълго след като откарат всичките ви приятели в клиники за нервно болни.

Думите му бяха жестоки, той беше напомнил за положението й по доста груб начин и от израза на очите и разбра, че това я бе наранило.

— Знам, че още дълго време не ще бъде подходящо да се омъжвам за когото и да било — каза тя скромно.

Дик беше твърде разстроен, за да добави нещо. Той се загледа към нивите, опитвайки се да си възвърне грубата безцеремонност.

— Ще се оправите — всички ние вярваме в това. Доктор Грегъри е тъй горд с вас, че вероятно…

— Ненавиждам доктор Грегъри.

— Не трябва да го ненавиждате.

Светът на Никол бе рухнал на късчета, но това бе един крехък, едва-що създаден свят; под него продължаваха да се борят нейните чувства и инстинкти. Едва преди час тя чакаше пред входа и носеше надеждата си тъй открито като букетче цветя, забодено в корсажа… Искаше й се дрехите й да останат неомачкани заради него, копчетата добре закопчани, нарцисите да не повяхват, въздухът да бъде спокоен и ухаен.

— Хубаво ще бъде отново да се забавлявам — започна тя неуверено. Бе й хрумнала отчаяната мисъл да му каже колко е богата, в какви големи къщи е живяла, да го убеди, че представлява ценно имущество — за миг у нея се бе пробудила кръвта на дядо й Сид Уорън, търговеца на коне. Но тя устоя на изкушението, разбра, че с

това може да провали всичко, и заключи този подтик с ключалката на викторианската сдържаност — макар че само собствениците боравят с ключове, а тя се чувствуваше бездомна, изпитваше само празнота и болка.

— Трябва да се върна в клиниката. Вече не вали. Дик тръгна до нея, чувствуваше, че тя е нещастна, и изпитваше желание да изпие дъждовните капки, които се стичаха по страните й.

— Имам някои нови плочи — каза тя. — Нямам търпение да ги пусна. Знаете ли…

След вечеря същия ден Дик реши, че е време да сложи край на цялата история; освен това искаше му се да тегли един здрав ритник на Франц, защото отчасти той го бе заплел в нея и го бе докарал до тези мъчителни преживявания. Почака известно време в преддверието. Очите му проследиха една барета — не беше баретата на Никол, мокра от чакането под дъжда, а барета, която покриваше един обръснат череп със следи от скорошна операция. Трескавите очи под баретата блуждаеха, спряха се върху Дик и човекът се приближи.

— Bonjour, Docteur[1].

— Bonjour, monsieur[2].

— Il fait beau temps[3].

— Oui, merveilleux[4].

— Vous etes ici maintenant[5]?

— Non, pour la journee seulement[6].

— Ah, bon. Allors — au revoir, monsieur.[7]

Радостен, че е успял да влезе в контакт с друг човек, нещастникът с баретата се отдалечи. Дик остана да чака. Отгоре слезе една сестра и се приближи до него.

— Мис Уорън ви моли да я извините, докторе. Иска да полегне. Днес предпочита да вечеря в стаята си.

Сестрата не се отдалечи веднага, може би очакваше от него да каже, че държането на мис Уорън е патологично.

— Да, разбирам. — Той преглътна и усети пулса на сърцето си. — Надявам се да се почувствува по-добре. Благодаря ви.

Беше объркан, стана му неприятно. Във всеки случай това го освобождаваше от ангажименти.

Остави една бележка за Франц, с която се извиняваше, че няма да дойде на вечеря, и тръгна през тревата към спирката.

Излезе на платформата: релсите отразяваха меката светлина на пролетната вечер, стъклата на автоматите за билети и цигари проблясваха и започна да му се струва, че станцията и болницата са на границата между центробежните и центростремителните сили. Тази мисъл го изплаши. Изпита облекчение, когато под обувките му отново закънтяха твърдите павета на цюрихските улици.

Очакваше Никол да му се обади на другия ден, но тя не се обади. Помисли си дали не е болна, позвъни в клиниката и се свърза с Франц.

— Вчера слезе за обед, днес също — каза Франц. — Изглеждаше малко разсеяна. Какво стана?

— Нищо особено — попе аз смятам, че мина без сътресения. Опитах се да се държа на разстояние, но струва ми се, че това не е достатъчно, за да промени отношението й, ако приемем, че тя е взела нещата по-сериозно.

Може би тщеславието му беше наранено от това, че не стана нужда да проявява милосърдие.

— Като имам предвид някои неща, които е казала на сестрата, склонен съм да мисля, че тя е разбрала.

— Хубаво.

— Това е най-доброто, което би могло да се случи. Не изглежда възбудена — само малко разсеяна.

— Добре тогава.

— Дик, ела пак да се видим, но скоро.

---

[1] Добър ден, докторе. ↑

[2] Добър ден, господине. ↑

[3] Хубаво време. ↑

[4] Да, чудесно. ↑

[5] Сега тук ли сте? ↑

[6] Не, само за днес. ↑

[7] А, добре. Тогава — довиждане, господине (фр.). — Б.пр. ↑

ОСМА ГЛАВА

През следващите седмици Дик чувствуваше остра неудовлетвореност. Патологичното начало и наложеният от обстоятелствата край на тази история оставиха в устата му неприятен вкус. Бяха използували нечестно чувствата на Никол — а дали не и неговите? Поне за известно време щастието щеше да бъде забранен плод за него — той си я представяше как върви по пътеките на парка около клиниката и поклаща периферията на широката си сламена шапка.

Веднъж се случи да я види; както минаваше край хотел „Палас“, един великолепен ролс-ройс се изкачи по дъговидната алея към преддверието. В огромната мощна кола се забелязваха две малки фигурки — Никол и една млада жена, за която той реши, че е сестра й. Никол го съзря и за миг остана с отворена уста от уплаха. Дик нахлупи шапката си и отмина, но за секунда въздухът около него свистеше, сякаш над главата му кръжаха всички джуджета от фасадата на „Грос Мюнстер“. Опита се да забрави случилото се, да го резюмира професионално, като отбележи и подробностите за нерадостния режим, който я очаква; имаше опасност от нов „тласък“ на болестта поради неминуемите изпитания, които животът поднася. Така съставеното лекарско заключение, макар и убедително за всеки друг, не го задоволи. Всички тези условия само го накараха да си даде сметка още веднъж, че доста се е увлякъл; затова твърдо реши да си послужи с „противоотрови“. Една от тези противоотрови беше телефонистката от Бар-на-Оба, която сега обикаляше Европа от Ница до Кобленц и полагаше отчаяни усилия да намери някой от мъжете, с които бе прекарала най-хубавите си дни; освен това той трябваше да си уреди пътуването до Щатите на борда на американски транспортен кораб през месец август. Имаше още една, трета противоотрова — започна да работи по-усилено върху коректурите на своята книга, която през есента същата година трябваше да бъде представена на ползуващите немски език психиатри.

Дик беше надхвърлил първоначалната тема: сега искаше да задълбае по-усилено в някои области, защото, ако въпросът със стипендията се уредеше, практическа работа нямаше да му липсва.

Междувременно проектираше нова книга: „Опит за единно и прагматично класиране на неврозите и психозите, базирано на хиляда и петстотин проучени случая преди Краплен и след Краплен, диагнозирани по терминологията на различните съвременни школи“ — и следваше още един звучен израз — „заедно с хронология на някои подраздели в независимо възникналите течения“.

На немски това заглавие щеше да изглежда монументално.

Дик въртеше бавно педалите на велосипеда по пътя към Монтрьо и поглеждаше към Дан дю Миди, когато върхът се откриваше. От време на време го заслепяваха водите на езерото, което проблясваше през алеите, водещи към крайбрежните хотели. Там имаше групи англичани, появили се за първи път от четири години насам. Те обикаляха, оглеждайки се подозрително като герои от криминални романи, сякаш очакваха, че в тази съмнителна страна могат да ги нападнат въоръжени отряди на германски доброволци. Наоколо се издигаха нови строежи — тази осеяна с морени местност се пробуждаше. На юг в Берн и Лозана мнозина бяха питали Дик с жив интерес дали тази година ще има и американци: „Ако не през юни, поне през август.“

Той носеше къси кожени панталони, офицерска риза и туристически обувки. В раницата си бе сгънал един памучен костюм и бельо. На лифта при Глион предаде велосипеда си на багаж и изпи една малка бири на терасата на бюфета, загледан в приличната на бръмбар кабина, която се изкачваше под осемдесетградусов наклон. При Ла тур де Пелц бе спринтирал, защото си бе внушил, че атлетическите му способности са в упадък, по невнимание си бе наранил ухото и сега по него имаше засъхнала кръв. Поиска спирт и го почисти, докато кабината на лифта спираше на платформата. Видя, че натовариха велосипеда му, метна раницата си в долното купе и се качи.

Кабините на въжената линия са полегати, под наклон, напомнящ нахлупената шапка на човек, който не иска да го познаят. От резервоара под кабината пуснаха водата и Дик се замисли колко находчива беше идеята в същия момент другата кабина на върха пълнеше резервоара си с планинска вода, за да притегли под

собствената си тежест олекналата кабина долу, щом освободят спирачките. Това беше едно чудесно хрумване. На отсрещната седалка двама англичани говореха за кабела.

— Кабелите, които изработват в Англия, винаги траят пет-шест години. Преди две години германците предложили по-ниска цена и колко, мислите, изтраял техният кабел?

— Колко?

— Една година и десет месеца. След това швейцарците го препродали на италианците. Там техническият контрол върху кабелите не бил тъй строг.

— Да, за Швейцария сигурно ще бъде ужасна катастрофа, ако някой кабел се скъса.

Кондукторът затвори вратата, телефонира на колегата си, скрит зад вълнистите хребети, и кабината с тласък потегли към изумрудения хълм, завършващ с иглообразен връх. Когато покривите под краката им се смалиха, хоризонтът се разшири, наоколо им остана само небе. А под тях, в кръгова панорама, се разстлаха Валдените, Швейцарска Савоя и Женева. В средата на езерото, пронизвано от студеното течение на Рона, беше истинският център на западния свят. По него плуваха лебеди като лодки и лодки като лебеди, чезнещи в безсмислието на бездушната красота. Денят беше ясен, слънцето огряваше тревистия бряг и белите сгради на Курсаал. Дворцовите стени не хвърляха сянка.

Когато се появиха Шильон и островният дворец Саланьон, Дик обърна глава напред. Въжената линия минаваше над високите сгради по езерния бряг; от двете страни на лифта имаше стена от растителност и цветя — тук-там гъстакът се извисяваше като цветна вълна. Беше като градина от двете страни на линията и в кабината имаше надпис: Defence de cueillir les fleurs.[1]

Въпреки забраната цветята сами искаха да влязат вътре — рози „Дороти Пъркинс“ бавно се провличаха и отъркваха о кабината, поклащаха се заедно с нея и когато тя отминаваше, клонките им се връщаха на мястото си. Клонките непрестанно надничаха през прозорците.

В предното купе, което беше разположено по-високо, група англичани стояха прави и възклицаваха от възхищение, загледани в отрязъка небе над кабината на Дик. Неочаквано те се раздвижиха и

дадоха път на младеж и девойка, които се извиниха и припълзяха в задната кабина, в която се намираше Дик. Младежът беше явно южняк, с очи като на препариран елен, а момичето беше Никол.

Задъхани от усилието, те със смях се настаниха на седалките и принудиха англичаните да се сместят в ъглите. „Хелоу“ — поздрави Никол. Тя изглеждаше прекрасно; Дик веднага забеляза, че в нея има нещо променено — след секунда разбра, че меката й коса сега беше подстригана късо и с бухнали къдрици като на Айрин Кесъл[2]. Тя носеше небесносин пуловер и бяла пола за тенис — беше свежа като майско утро и всякакви следи от престоя в клиниката бяха заличени.

— Уф, този кондуктор! — каза тя задъхана. — Сигурно ще ни арестуват на следващата спирка. Доктор Дайвър — граф Мармора — представи ги тя един на друг.

— Сестра ми купи билети за първа класа — за нея това е въпрос на чест — продължи Никол, опипвайки новата си прическа. Двамата с Мармора се спогледаха и тя допълни на висок глас: — След това открихме, че прозорците на първокласното купе в тази катафалка зад ватмана са закрити с брезент, в случай че завали, така че нищо не се вижда. Но сестра ми много държи на достойнството си…

Никол и Мармора отново се засмяха с младежка непринуденост.

— Къде отивате? — запита я Дик.

— В Ко. И вие ли? — Никол огледа костюма му. — Ваше ли е онова колело отпред?

— Да. В понеделник се спускам надолу към брега.

— Ще вземете ли и мен — ще седна на рамката на велосипеда. Наистина, защо не ме вземете? Не мога да си представя нищо по-весело.

— Но аз съм готов да те нося на ръце — запротестира енергично Мармора. — Готов съм да те сваля на летни кънки или да те хвърля отгоре и ти ще паднеш бавно като перце.

Лицето на Никол светна от радост — приятно й беше да е отново перце, а не оловен лот, да плува във въздуха, а не да се влачи по дъното. Тя се менеше бързо като картини от карнавал — на моменти беше свенлива, позираше, ту правеше гримаси, ту жестикулираше, а понякога върху нея падаше сянката на преживяното страдание. То я обвиваше цяла, придаваше й достойнство. Дик предпочиташе да е

надалеч от Никол, боеше се, че за нея той е частица от един свят, който тя окончателно е оставила зад себе си. Реши да отседне в друг хотел.

Кабината спря и непривикналите с този род транспорт трепнаха — бяха увиснали във въздуха, наоколо беше само небе. Оказа се, че кондукторът на изкачващата се кабина имал да каже нещо на кондуктора на кабината, която слизаше. После продължиха все нагоре и нагоре, минаха над една горска пътека и един пролом — след това отново нагоре по склона, бялнал се над главите им като накичен с хиляди нарциси. Долу в Монтрьо на кортовете край езерния бряг играеха тенис — хората изглеждаха малки като буболечки. Във въздуха имаше нещо ново: бодрост, която се превърна в музика, когато кабината наближи Глион и те чуха оркестъра в градината на хотела.

Прехвърлиха се в планинската железница и шуртенето на водата, изливаща се от хидравличната камера, заглуши музиката. Почти над главите им беше Ко с десетките прозорци на хотела, пламнали под лъчите на залеза.

Тук изкачването беше различно, свистящата парна машина извозваше пътниците по лъкатушен път, който се виеше като змия нагоре по склона; те прорязаха с пухтене ниските облаци и за миг парата от завиващата машина закри лицето на Никол от погледа на Дик. Нагоре кръговете на спиралата се стесняваха, с всяка обиколка хотелът ставаше все по-голям, докато накрая с учудване се намериха на слънчевия връх.

В суматохата при пристигането Дик нарами бързо раницата си и тръгна към платформата да си вземе велосипеда. Но Никол се оказа до него.

— Няма ли да отседнете в нашия хотел? — запита го тя.

— Правя икономии.

— А ще слезете ли при нас за вечеря? — Прекъснаха разговора, защото стана някакво обърквване с багажа.

— Това е сестра ми — доктор Дайвър от Цюрих — запозна ги Никол.

Дик се поклони на една двадесет и четири годишна жена. Тя беше висока и самоуверена. Внушаваше респект, а в същото време се чувствуваше, че е уязвима, реши Дик. Тя му напомняше други жени, които бе познавал — е устни като напъпила роза, но сякаш пригодени да захапят мундщука на юздата.

— Ще се отбия след вечеря — обеща Дик. — Най-напред трябва да се аклиматизирам.

Той се отдалечи с велосипеда си, като усещаше погледа на Никол в гърба си, чувствуваше колко е безпомощна тя в първата си любов. И как в него самия нещо се пречупва. Изкачи се на триста метра по склона към другия хотел, нае си стая и започна да се мие, забравил всичко, станало през последните десет минути: беше обхванат от някакво опиянение, през което смътно долавяше гласове, невидими гласове, които му нашепваха, че не знае колко много е обичан.

---

[1] Забранено е късането на цветята (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Айрин Касъл — популярна американска танцьорка от началото на века. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

Те го очакваха; личеше, че компанията е непълна без него. Той все още беше неизвестната величина; очакване беше изписано не само на лицето на Никол, а и по лицата на мис Уорън и на младия италианец. Салонът на хотела, прочут с неповторимата си акустика, бе опразнен за танците, покрай стената се бяха събрали на групи възрастни англичанки с яки като на пансионерки, с боядисани коси и лица, покрити със слой от сивкаворозова пудра; имаше и възрастни американки със снежнобели перуки, с черни рокли и устни с черешов цвят. Мис Уорън и Мармора седяха на една маса в ъгъла Никол бе застанала в диагоналния ъгъл на четиридесет крачки от тях и когато Дик спря до тяхната маса, до него достигна гласът й:

— Чувате ли ме? Говоря както обикновено.

— Съвсем ясно.

— Хелоу, доктор Дайвър.

— Но какво е това?

— Хората, които са в средата на залата, не ме чуват, а вие ме чувате, нали разбирате?

— Един от келнерите ни обясни — обърна се към него мис Уорън. — От единия ъгъл до другия — като безжичен телеграф.

Горе в планината беше оживено както в кораб, излязъл в открито море. Не след дълго към тях се присъединиха родителите на Мармора. Те се отнасяха към Никол и Бейби Уорън с уважение — Дик разбра, че състоянието им било свързано с някаква банка в Милано, която пък била свързана с капиталите на Уорън. Но Бейби Уорън искаше да разговаря с Дик, стремеше се към него без определена цел, както към всички нови мъже, сякаш беше вързана със синджир и бързаше да стигне дотам, докъдето й позволява синджирът. Често кръстосваше и прекръстосваше крака с маниера на едрите неспокойни девственици.

— Никол ми каза, че и вие сте се грижили за нея и оздравяването й се дължи до голяма степен на вас. Но не мога да разбера какво трябва да правим ние — в санаториума бяха тъй уклончиви; казаха ми само, че очакват тя да се държи естествено и весело. Знаех, че

семейство Мармора са тук, и казах на Тино да ни посрещне на спирката на лифта. И виждате ли какво става — Никол го накарала да се катерят като луди по стената на кабината…

— Това е абсолютно нормално — засмя се Дик. — Бих казал, че е добър признак. Искали са да си покажат един на друг, че са безстрашни.

— Просто не знам какво да мисля. Преди да разбера какво става, едва ли не пред очите ми, тя си отряза косите в Цюрих, защото видяла някаква снимка в списание „Ванити Феър“[1].

— Няма нищо. Тя е шизоидна — винаги ще прави нещо ексцентрично. Не може да се промени.

— Какво значи това?

— Каквото ви казах — ексцентрична е.

— Но как може човек да знае кое е ексцентрично и кое налудничаво?

— Няма нищо налудничаво — Никол е млада и весела, няма защо да се боите.

Бейби отново кръстоса крака — тя беше събирателен образ на всички онези незадоволени от живота жени, обичали преди сто години лорд Байрон. Въпреки трагичната й любов с офицера от кралската гвардия в нея имаше нещо вдървено, което караше Дик да я подозира в мастурбация.

— Отговорността не ми тежи — каза тя, — но не съм наясно. В семейството ни никога по-рано не е имало такова нещо — знаем, че Никол е преживяла някакво сътресение, и аз подозирам, че това е свързано с едно момче, но не сме сигурни. Татко казва, че би го застрелял, ако знае кой е.

Оркестърът свиреше „Бедна пеперудка“; младият Мармора танцуваше с майка си. Мелодията бе нова за всички. Докато слушаше и гледаше раменете на Никол, която водеше разговор с възрастния Мармора, в чиито коси черните и бели кичури приличаха на клавиатурата на пиано, Дик си помисли, че линията на раменете й напомня форма на цигулка, след това се сети за унизителната тайна. Бедната пеперудка — миговете стават часове…

— Всъщност аз имам един план — продължи Бейби деликатно, но твърдо. — Може да ви се стори неуместен, но казаха, че поне още

няколко години Никол трябва да бъде наблюдавана. Не знам дали познавате Чикаго, или не…

— Не го познавам.

— Чикаго се дели на Норт Сайд и Саут Сайд, които са твърде различни. В Норт Сайд са елегантните квартали и ние винаги сме живели там, поне дълги години, но много стари семейства, стари чикагски семейства, нали разбирате какво искам да кажа, продължават да живеят в Саут Сайд. Там е и университетът. Някои хора намират Саут Сайд потискащ, във всеки случай той е доста различен от Норт Сайд. Не знам дали разбирате.

Той кимна утвърдително. Напрягаше се, за да следи мисълта й.

— Ние, разбира се, имаме много връзки там — някои лекторски и аспирантски места, а също и лабораториите на университета зависят от баща ми и аз си помислих, ако вземем Никол вкъщи и я въведем в обществото на тези хора — нали знаете, музикална е, говори толкова много езици, — за нея не би имало нищо по-добро от това да се влюби в някой добър лекар…

Дик почувствува неудържимо желание да се засмее; семейство Уорън смяташе да купи на Никол лекар. „Имате ли някой добър лекар, когото да ни предоставите за временно ползуване?“ Никол не беше за жалене, щом като имаха възможност да й купят симпатичен млад лекар, току-що излюпен от университета.

— Ами лекарят? — запита той машинално.

— Мнозина биха подскочили от радост, ако им се представи такава възможност.

Танцуващите се завърнаха и Бейби бързо прошепна:

— Това беше, което исках да ви кажа. А сега, къде е Никол — сигурно е отишла някъде. Дали не се е качила в стаята си? Как трябва да постъпя? Никога не знам дали е нещо невинно, или трябва да тръгна да я търся.

— Може би просто иска да постои сама — хора, които са живели сами, свикват със самотата. — Дик спря, защото забеляза, че мис Уорън не го слуша. — Ще хвърля един поглед наоколо — добави той.

Завесите бяха спуснати, навън имаше лека мъгла и това създаваше илюзията, че е пролет. Живот кипеше само около хотела. Дик мина покрай прозорците на сутерена, където момчетата от автобусите бяха насядали по креватите около бутилка испанско вино и

играеха карти. Когато наближи извитата като подкова алея за разходки, над белите алпийски зъбери изплуваха звездите. Никол стоеше неподвижно между два електрически стълба, а долу, в низината, се разстилаше езерото. Той тихо се приближи през тревата. Тя се обърна с такъв израз, сякаш го бе очаквала да дойде, и за миг той съжали за постъпката си.

— Сестра ви се чудеше дали…

— О! — Тя бе свикнала да бъде наблюдавана. Помъчи се да му обясни. — Понякога чувствувам, че не мога повече. Свикнах на спокойствие. Тази вечер музиката ми дойде много. Доплака ми се…

— Разбирам.

— Денят беше много изморителен.

— Знам.

— Не искам другите да помислят, че страня от тях — достатъчно грижи създадох на всички. Но тази вечер имах желанието да се усамотя.

Дик изведнъж се сети — тъй както умиращият изведнъж се сеща, че е забравил да каже къде си е сложил завещанието, — че Никол е лекувана по системата на Домлер и на призрачните генерации преди него; даде си сметка, че има още много неща, които трябва да й бъдат обяснени. Но като запази това мъдро откритие за себе си, той предпочете да действува тъй, както му подсказваха обстоятелствата в момента:

— Вие сте мила — но трябва сама да преценявате състоянието и постъпките си.

— Харесвате ли ме?

— Разбира се.

— Бихте ли… — Те вървяха по алеята, която на двеста крачки от тях чезнеше в мрака. — Искам да кажа, ако не бях болна… дали тогава бихте сметнали, че аз съм момиче, което отговаря на вашите… е, нали разбирате какво искам да кажа?

Той чувствуваше, че затъва, че го завладяват неразумни чувства. Тя бе тъй близо, че той усети как дишането му се ускорява. Все пак полученото възпитание му дойде на помощ, той се засмя по момчешки и заразправя някаква банална история.

— Шегувате се. Познавах един човек, който се влюби в болногледачката си… — И историята продължи нататък,

съпровождана от шума на стъпките им. Изведнъж Никол го прекъсна с лаконичен чикагски израз:

— Тъпизми!

— Тази дума е много груба.

— Какво от това? — разгорещи се тя. — Смятате, че нямам капка здрав разум — преди да се разболея, нямах, но сега имам. И ако не си давам сметка, че вие сте най-привлекателният мъж, когото съм виждала досега, това би означавало, че още съм луда, и вие знаете това. Знам, че нямам изгледи да се надявам, добре — но не се мъчете да ме убеждавате, че аз не знам — знам всичко за нас двамата.

Дик се почувствува още по-неудобно. Той си спомни думите на по-възрастната от сестрите Уорън за младия лекар, който може да се купи в складовете за интелектуалци в Саут Сайд в Чикаго, и за миг застина.

— Вие сте хубаво момиче, но не бих могъл да се влюбя във вас.

— Защото не ми давате възможност.

— Какво!

Бе поразен от нейната несдържаност и от това, че си самоприсвояваше правото да се вмъкне в личния му живот. Каква възможност можеше да иска от него Никол Уорън — нещата биха се объркали окончателно.

— Дайте ми възможност сега.

Гласът й зазвуча ниско, потъна в гърдите й, изпънали дрехата над сърцето й, и тя се приближи. Той почувствува младите устни, тялото й, което ликуваше и се облягаше на ръката, която все по-силно я придържаше. Сега вече намеренията му пропаднаха: без да иска, бе получил неделимо съединение, атомите се бяха слели, можеха да бъдат изхвърлени заедно с новата смес, но не и да бъдат изтръгнати от нея, за да заемат старите си места в таблицата на елементите. Той продължаваше да я държи в ръцете си, усещаше вкуса на устните й; тя се сгуши още по-плътно в него, потънала в любовта си, същевременно успокоена от успеха си, а той бе благодарен, че съществува, бе благодарен да съществува дори само като отражение във влажните й очи.

— Боже мой — каза той задъхано, — колко е приятно да ви целува човек!

Ето как бе чакала Никол той да заговори. Но сега тя чувствуваше предимството си и искаше да го запази; извърна се кокетно и се отдалечи, а той сякаш увисна във въздуха, тъй както бе висял в лифта същия ден следобед. Тя си мислеше: „Нека, така му се пада; какъв е надут и как бягаше от мен; о, беше чудесно! Но сега го хванах, вече е мой.“ Сега беше дошъл неин ред да се изплъзва, но и бягството беше сладко, тя искаше да удължи преживяванията, за да се наслади по-пълно на всичко.

Внезапно потръпна. На седемстотин метра под тях видя огърлие и гривна от светлини — това бяха Монтрьо и Веве, а по-нататък проблясваше тиарата на Лозана. Някъде отдолу долитаха слаби звуци от танцова музика. Сега Никол разсъждаваше трезво и хладнокръвно се опитваше да преоцени сантименталните увлечения от детството си, тъй както един мъж умишлено се напива, след като е водил борба. Но тя все още се боеше от Дик, който бе застанал близо до нея, облегнат на желязната ограда, и това я накара да каже:

— Спомням си как стоях и те чаках в градината — чувствувах се като кошница с цветя. Тази мисъл ми беше приятна — чаках те, за да ти поднеса кошница с цветя.

Тя усети дъха му на рамото си, той я изви настойчиво и тя го целуна няколко пъти; опряла ръце на раменете му, всеки път лицето й ставаше по-едро, когато се приближаваше.

— Заваля силно.

Изведнъж откъм покритите с лозя склонове отвъд езерото долетя топовен гърмеж; стреляха с оръдия, за да разбият надвисналите градоносни облаци. Лампите по алеята угаснаха, след това отново светнаха. Бурята се приближи бързо, забушува най-напред в небето, след това по склоновете заклокочиха пороите и дъждовната вода затече надолу по пътищата и канавките. Небето стана зловещо, прорязваха го светкавици, разнасяше се такъв грохот, сякаш светът се проваляше, а край хотела се носеха разпокъсани облаци. Планините и езерото изчезнаха — хотелът се гушеше сред тътен, хаос и тъмнина.

По това време Никол и Дик вече бяха успели да се доберат до преддверието, където Бейби Уорън и трима Мармора загрижено ги чакаха. Те блъснаха вратите и влязоха възбудени, защото идваха направо от влажната мъгла, смееха се, в ушите им още свистеше вятърът, а дрехите им бяха мокри от дъжда. Оркестърът в салона

свиреше един валс от Щраус, който звучеше остро и объркано сред околния шум.

„… Доктор Дайвър се оженил за пациентка от психиатрията? Как се е случило това? Къде е започнало?“

— Няма ли да се върнете при нас, като се преоблечете? — запита го Бейби Уорън, след като ги изгледа изпитателно.

— Не нося други дрехи, имам само едни къси панталони.

Той пое нагоре по пътя към своя хотел и наметнат с взетия назаем шлифер, си казваше подиграателно:

„Какъв шанс — да, разбира се. Боже мой! Решили хората да си купят доктор — и готово. Е, добре, нека си пазят този, когото са си намерили в Чикаго.“

Възмути се от собствената си грубост и поиска да бъде справедлив спрямо Никол: устните й бяха тъй млади и свежи, а дъждовните капки се стичаха по главата му и падаха върху светналите й като гладък порцелан страни… Към три часа през нощта, когато бурята спря, той се събуди от настъпилата тишина и се приближи до прозореца. Вълнообразните възвишения се къпеха в тишина, тя нахлуваше в стаята му, спотайваше се призрачна в гънките на завесите.

На другата сутрин той се изкачи на две хиляди метра до Роше дьо Не. Стана му драго, като видя, че кондукторът от лифта, с който беше пътувал предния ден, също беше решил да използва седмичната си почивка, за да се изкачи горе.

След това Дик слезе в Монтрьо, за да поплува, и се върна в хотела за вечеря. Чакаха го две писма.

> „Не се срамувам от това, което стана снощи — то е най-хубавото нещо, което ми се е случвало, — и дори да не ви видя никога повече, mon capitaine, ще се радвам, че то се е случило.“

Това звучеше обезоръжаващо, но когато Дик отвори другия плик, тежката сянка на доктор Домлер изчезна:

„Уважаеми доктор Дайвър, обадих ви се по телефона, но ви нямаше. Искам да ви помоля за една голяма услуга. Поради непредвидени обстоятелства трябва да се завърна в Париж и както разбрах, ще стигна най-бързо, ако мина през Лозана. Ще може ли Никол да пътува до Цюрих с вас, тъй като вие си тръгвате в понеделник? Ще я оставите в санаториума. Надявам се, че няма да ви затрудня много.

Искрено ваша Бет Евън Уорън“

Дик закипя от яд — мис Уорън добре знаеше, че той е с велосипед: въпреки това бе написала бележката си по такъв начин, че беше невъзможно да й откаже. „Искала ни остави насаме — в интимна близост, гарантирана от парите на Уорън!“

Но той беше на погрешен път. Бейби Уорън не бе имала такива намерения. Тя бе преценила Дик с очите на светска жена, беше го премерила със скарания с верните мащаби метър на англофилките и бе решила, че някои неща му липсват — макар и да го бе намерила привлекателен. За нея той беше твърде „интелектуален“ и тя го причисли към някои снобски, но небогати среди, които бе познавала по-рано в Лондон — в него имаше премного стремеж да налага собственото си „аз“, за да бъде сметнат за човек както трябва. Не виждаше възможност мъж като него да съвпадне с идеите й за един аристократ.

Освен това беше упорит — неведнъж бе забелязвала как, докато разговаря с него, той замълчава — погледът му едва видимо потъмнява. Навремето тя се дразнеше от сестра си — като дете Никол беше весела и непринудена, — а сега вече бе започнала да я смята за „безнадеждно отписана“; и все пак не беше в състояние да приеме, че в нейното семейство можеше да влезе човек като доктор Дайвър.

В случая тя искаше да го използува най-невинно. Но нейната молба въздействува на Дик тъй, както той смяташе, че искат да му въздействуват. Едно пътуване с влак може да бъде крайно неприятно, тягостно, а също и забавно; то може да бъде пробно бягство от хората; може да бъде предвкусване на едно бъдещо пътешествие, също тъй, както даден ден, прекаран с някой приятел, може да ни се стори дълъг не защото е прекаран скучно, а защото е изпълнен с безброй неща, като

се почне от бързането призори и се стигне до огладняването, когато двамата се сещат, че носят храна. След това идва следобедът, пътешествието започва да клони към края си, затова радостта помръква, но накрая отново се оживява. Дик се натъжи, когато си даде сметка колко малко радости има Никол; все пак за нея бе облекчение да се върне в единствения дом, който имаше. През този ден между тях нямаше нежности, но когато той я остави пред тъжната врата на сградата край Цюрихзее, а тя извърна глава и го погледна, той си даде сметка, че отсега нататък нейният проблем ставаше техен общ.

---

[1] Модно женско месечно списание. ↑

ВТОРА ЧАСТ
ПРЕЗ ОЧИТЕ НА РОЗМАРИ
1919–1925

ПЪРВА ГЛАВА

Беше месец септември в Цюрих и доктор Дайвър пиеше чай с Бейби Уорън.

— Мисля, че не е благоразумно — каза тя, — не съм напълно уверена какви са подбудите ви.

— Нека не ставаме неприятни един на друг.

— В края на краищата аз съм сестра на Никол.

— Това не ви дава право да се държите неприятно. — Дик се нервираше, защото знаеше тъй много неща, които не можеше да й каже.

— Никол е богата, но това не значи, че аз съм авантюрист.

— Точно там е работата — възрази Бейби упорито. — Никол е богата.

— Точно колко пари има? — запита той. Тя трепна, а той се усмихна и продължи:

— Виждате ли колко е глупаво? По-добре ще е да поговоря с някой мъж от вашето семейство…

— Всичко е предоставено на мен — настоя тя. — Не че ви мислим за авантюрист. Но не ви знаем кой сте.

— Аз съм доктор по медицина — започна той търпеливо. — Баща ми е свещеник, а сега е пенсиониран. Живеехме в Бъфало и миналото ми може да бъде проверено. Следвах в Ню Хейвън, след това получих стипендията „Роудс“. Прадядо ми е бил губернатор на Северна Каролина и аз съм пряк потомък на Антъни Уейн[1] — Лудата глава.

— Кой е този Антъни Уейн — Лудата глава? — запита Бейби подозрително.

— Антъни Уейн — Лудата глава?

— Мисля, че и без това има достатъчно лудост в цялата история.

Той поклати глава отчаяно, а в същия момент Никол излезе на терасата на хотела и ги потърси с очи.

— Нарекли го Лудата глава, защото не искал да оставят хазната за разлика от маршал Филд — каза той.

— Много добре, но…

Бейби беше права и знаеше това. Съпоставен с който и да е духовник, баща й тежеше много повече. Те бяха американско благородническо семейство, макар и без титла: достатъчно беше името им да се впише в хотелския регистър, и всички разбираха кой е отседнал; в трудни положения то помагаше, караше хората да променят отношението си и в резултат от всичко това се бе изградила нейната представа за положението на семейство Уорън. Тя бе научила тези неща в самата Англия, а англичаните ги знаеха вече двеста години. Но на нея не й беше известно, че на два пъти Дик почти бе стигнал до решението да прати по дяволите намеренията си за този брак. Този път му попречи Никол, която дойде на масата им и седна при тях, сияйна, бяла и свежа в септемврийския следобед.

Добър ден, господин адвокат. Утре отиваме на езерото Комо, ще останем там една седмица, после се връщаме в Цюрих. Затова исках вие двамата със сестра ми да уредите тези неща; за нас няма значение колко пари ще ми се отпуснат. Ще живеем много скромно в Цюрих, ще изкараме там две години, а Дик има достатъчно за двама ни. Не, Бейби, по-практична съм, отколкото мислиш — ще ми трябват пари само за дрехи и такива неща… О, това е повече, отколкото… може ли имотът наистина да дава по толкова? Никога не ще успея да ги изхарча. Толкова много ли имате? Защо имаш повече — защото аз не мога да харча без настойник? Добре, нека моят дял да се трупа тогава… Не, Дик не иска да има нищо общо с това. Ще се натъпча с пари, за да имам за двама ни. Бейби, ти изобщо не можеш да си представиш какъв е Дик; а сега — къде трябваше да подпиша? О, извинявайте.

… Не ти ли е забавно и в същото време самотно, Дик? Няма къде да отидеш, освен да бъдеш близо до мен. Винаги ли ще се обичаме така? Но аз те обичам повече и веднага чувствувам, когато отсъствуваш мислено, дори само за миг. Прекрасно е да бъдем както всички останали, да мога да протягам ръка и да чувствувам топлината ти до мен в леглото.

… Ще бъдете ли така добри да се обадите на съпруга ми в болницата. Да, книжката се разграбва от всички книжарници — смятат да я издадат на шест езика. Аз щях да се заема с френския превод, но

тези дни съм уморена — струва ми се, че ще падна, тъй тежка и непохватна се чувствувам, като счупена кукла, която не може да седи изправена. Студеният стетоскоп на гърдите ми и най-силното ми чувство е „Je m’en fiche de tout“[2]. О, онази нещастна жена в болницата с посинялото бебе, по-добре да беше умряло. Колко е хубаво, че сме вече трима!

… Това е глупаво, Дик — имаме пълно основание да си вземем по-голям апартамент. Защо трябва да се наказваме заради това, че Уорънови имат повече пари, отколкото Дайвърови? Кажи на камериерката, че й благодаря, но сме променили решението си. Този английски духовник твърди, че бялото вино тук в Орвието било превъзходно. Не го ли изнасят? Сигурно затова не сме чували за него, а ние обичаме да пием вино.

Езерата са потънали в кафявата глина, а склоновете са на гънки като кореми. Фотографът донесе снимката ми, косата ми се е провиснала над парапета на кораба за Капри. „Довиждане, Блу Грото — пееше лодкарят, — върни се скоро.“ А след това запълзяхме надолу по лявата страна на горещия глезен на италианския ботуш, вятърът виеше около призрачните замъци, а мъртвите надничаха иззад хълмовете.

… Корабът е хубав и стъпките на двама ни отекват по палубата. Всеки път, когато минаваме от страната, от която духа вятърът, аз се навеждам и загръщам дрехата си, без да изоставам от Дик. Пеем безсмислици:

Оооо —
не аз, а други фламинго,
оооо —
не аз, а други фламинго.

Приятно се живее с Дик — хората, насядали по столовете на палубата, ни гледат и една жена се опитва да чуе какво пеем. Дик се умори да пее една и съща песен; продължавай сам, Дик. Когато си сам, ще вървиш иначе, Дик, скъпи, атмосферата около теб ще бъде по-

наситена, ще си пробиваш път между сенките на палубните столове, през тежкия дим на комините. Ще усещаш как отражението ти прекосява очите на ония, които те гледат. Ще загубиш спокойствието си; но, струва ми се, трябва да докоснеш живота, за да се отдръпнеш от него.

Седнала на стойката на спасителната лодка, аз гледам към морето, вятърът развява косата ми и тя блести на слънцето. Фигурата ми се откроява неподвижна на фона на хоризонта, а корабът ме носи към синия мрак на бъдещето; аз приличам на Атина Палада, изваяна на носа на галера. Вълните се плискат в тоалетните, а ахатовозелените пръски зад кормилото се пилеят, изнурени от движение.

… Пътувахме много тази година — от залива Улумулу до Бискра. Когато наближихме Сахара, се натъкнахме на ято скакалци и шофьорът любезно ни обясни, че това били земни пчели. Нощем небето беше надвиснало ниско, изпълнено с присъствието на непознатия дебнещ бог. О, малката бедна гола Улед Най; нощта кънтеше от ударите на сенегалските барабани, звуците на флейтите и рева на камилите, а туземците шляпаха наоколо със сандалите си, направени от стари автомобилни гуми.

Но по това време мен отново ме нямаше — влакове, брегове, всичко се бе сляло в едно. Той затова ме взе да пътешествуваме, но след като се роди второто ми дете, малката Топси, всичко отново изчезна в мрак.

… Само да можех да пратя известие на мъжа ми, който сметна за уместно да ме изостави тук, в ръцете на хора, които нищо не разбират! Разправяте ми, че бебето ми било черно — това е смешно, безвкусни шеги. Отидохме в Африка само за да видим Тимгад[3], тъй като археологията е главният интерес в живота ми. Омръзна ми да не знам нищо и непрекъснато да ми напомнят за това.

… Когато се оправя, ще искам да бъда пълноценен човек като теб, Дик — готова съм да уча медицина, само че е твърде късно. Трябва да използуваме моите пари и да заживеем в собствена къща — омръзна ми да седя в различни апартаменти и да те чакам. Ти се отегчаваш в Цюрих и не можеш да намериш време да пишеш, а казваш, че учен, който не пише, сам се признава в безсилие. От всички области на знанието ще си избера някоя тясна специалност и ще науча всичко за нея, за да имам опора, ако отново изпадна в криза. Ти ще ми

помогнеш, Дик, да не се чувствувам виновна. Ще живеем край някой топъл бряг, където ще бъдем отново млади и загорели от слънцето.

… Дик ще работи в тази къща. О, хрумна ни и на двамата едновременно. Десетина пъти бяхме минавали край Тармс, а сега се отбихме и видяхме, че всички къщи са празни с изключение на два обора. Купихме това място чрез френски посредник, обаче флотата не закъсня да изпрати свои тайни агенти, когато разбра, че американци са купили част от селцето на хълма. Разровиха струпания строителен материал, за да видят дали няма скрити оръдия, и накрая Бейби трябваше да използува връзките си в Affaires Etrangeres[4] в Париж, за да уреди положението.

Лятно време никой не идва на Ривиерата, затова очакваме да имаме малко гости и да можем да работим. Понякога идват французи — миналата седмина пристигна Мистингет и се учуди, че намери хотела отворен; беше също Пикасо и авторът на „Pas sur la Bouche“.[5]… Дик, защо си вписал в регистъра мистър и мисис Дайвър вместо доктор и мисис Дайвър? Точно се чудех — въртеше ми се в главата: ти си ми казвал, че работата е всичко, и аз ти вярвам. Често си разправял, че когато един човек разбира от нещо и престане да го разбира, той става като всеки друг и въпросът е да се сдобиеш със сила, преди да си престанал да разбираш. Ако искаш да обърнеш всичко с главата надолу — добре, но защо и Никол трябва да те последва и да започне да ходи на ръце?

… Ейб Норт казва, че съм мълчалива. Откакто оздравях, снощи за първи път говорих надълго с Дик; седяхме двамата в кревата и пушихме цигари, след това, когато се зазори и небето започна да синее, заровихме глави във възглавниците, за да не ни пречи светлината. Понякога пея и си играя с животните: имам и някои приятелки — например Мери. Когато двете с Мери говорим, аз не я слушам какво казва, нито тя мен. Говорим за мъже. Когато аз говоря, повтарям си, че аз съм сигурно Дик. Бивала съм вече и сина си, старая се да съм като него умна и отмерена. Понякога съм доктор Домлер, а понякога мога да бъда и такава, какъвто е Томи Барбан. Мисля, че Томи е влюбен в мен, но се държи деликатно и успокояващо. Въпреки това той и Дик започнаха да се отнасят критично един към друг. Общо взето, нещата се развиват по-добре от всякога. Намирам се между приятели, които ме обичат. Тук съм, на този спокоен бряг, близо до нашия дом, кацнал над

Средиземно море, с Дик, с двете ни деца и добрите ни приятели. Всичко е наред — само да можех да свърша с френския превод на тази проклета рецепта за пиле по мериландски. Усещам с пръстите на краката си топлината на пясъка.

— Да, ще погледна. Още нови хора — това момиче — о, да. На кого казахте, че приличала?… Не, не съм, тук рядко имаме възможност да гледаме нови американски филми. Розмари коя? Като се има предвид, че е юли, обществото става твърде изискано — това ми изглежда странно.

---

[1] Антъни Уейн (1745–1796) — американски генерал, известен от войната с Англия. ↑

[2] Все ми е едно (фр.). — Б.пр. ↑

[3] Тимгад — древният град Тамугади в Алжир, основан от римския император Траян през 100 г. от Хр., разрушен от берберите през VII в. ↑

[4] Министерство на външните работи (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Само не по устата (фр). — Б.пр. ↑

ВТОРА ГЛАВА

На брега на Френската ривиера, на половината път между Марсилия и италианската граница, се издигаше един голям, внушителен, боядисан в розово хотел. Палмите скланяха чела пред червеникавата му фасада, а под него се разстилаше малък, блеснал на слънцето плаж. Сега тук идват на летуване богати и известни хора, но през хиляда деветстотин двадесет и пета година мястото пустееше, след като посетителите англичани поемаха през април на север; само дървените покриви на няколко стари вили гниеха като водни лилии сред гъстите борове между „Отел дез Етранже“ на Гос и Кан, пет мили по-нататък.

Хотелът и слънчевият плаж, многоцветен като молитвен килим, бяха едно цяло. В ранни зори в далечината се открояваше Кан с розовите и кремави стени на старите укрепления, а Италианските Алпи аленееха, отразяваха се във водата и вълнистата повърхност разбиваше образа им на хиляди късчета, които танцуваха между водораслите в плитчините. Малко преди осем часа един мъж слезе на плажа, съблече синята си хавлия и след безброй приготовления край студената вода, след дълго пъшкане и пръхтене зацапа несръчно и прекара около минута в морето. След като си отиде, брегът и заливът останаха спокойни в продължение на час. На хоризонта се виждаха търговски кораби, поели курс на запад, в двора на хотела се чуваха виковете на шофьорите на автобусите, росата по боровете съхнеше. След още час звукът на автомобилните клаксони започна да долита откъм завоя при Морийските възвишения, които отделят крайбрежието от същинска Провансалска Франция.

На около една миля от морето, където боровете отстъпват място на тополите, има една самотна железопътна гара. През това юнско утро на хиляда деветстотин двадесет и пета година един файтон докара оттам две жени — майка и дъщеря, в хотела на Гос. По лицето на майката имаше следи от минала красота, която мрежата от бръчици по повърхността на кожата скоро щеше да заличи; в изражението и имаше едновременно и спокойствие, и живот и това го правеше много

приятно. Но нейните очи зорко следяха дъщеря й, която беше очарователна с розовите си длани и румените си страни, като децата след вечерната баня с хладка вода. Високото й, красиво оформено чело беше заобиколено с къдри, които обхващаха главата й като силуета на щит от благороднически герб и се виеха в златисти и пепеляворуси къдрици и масурчета. Очите й бяха светли, големи, влажни и блестящи, цветът на страните й не се дължеше на грим, а на силната млада кръв под прозрачната кожа. В тялото й се долавяха последните следи от детството — тя беше осемнадесетгодишна, вече почти напълно оформена, но като плод, който още е запазил мъха си.

Когато пред очите им изплува тънката, чезнеща в зноя линия между морето и небето, майката каза:

— Нещо ме кара да мисля, че тук няма да ни се хареса.

— И без това искам да се върна у дома — отвърна момичето.

Двете разговаряха весело, но очевидно нямаха определена цел и това ги отегчаваше — още повече, че не бяха от онези хора, които се задоволяват с каквато и да е цел. Изпитваха силно желание да се забавляват, но не като хората, които искат да стимулират изтощените си нерви, а с жадността на завършили с отличие годината ученички, които заслужават ваканцията си.

— Ще останем три дни и след това ще тръгнем за дома. Ще телеграфирам веднага да ни запазят билети за кораба.

В хотела девойката направи резервациите на чист, но малко безцветен френски, сякаш беше запаметила механично свойствените за езика изрази. След като ги настаниха на първия етаж, тя тръгна към слънчевите френски прозорци и излезе няколко крачки навън на верандата, която обграждаше хотела. Когато ходеше, държеше тялото си като балерина, не отпуснато напред, а с изящно изправена глава.

Сянката й рязко се открояваше на яркото слънце — силната светлина дразнеше очите и тя се дръпна навътре. На петдесетина крачки от нея Средиземно море искреше под палещото слънце, а на алеята за коли под балюстрадата един овехтял буик се печеше на слънцето.

Само на плажа беше оживено. Три английски гувернантки седяха и плетяха: бавно вплитаха духа на викторианска Англия, на четиридесетте, шестдесетте и осемдесетте години в пуловери и чорапи. Те плетяха и клюкарствуваха и клюките звучаха като обредна

музика. По-нататък, близо до морето, десетина души се бяха настанили под чадъри на черти, а децата гонеха из плитчините рибките, които не се бояха от хората, или лежаха голи под слънцето, лъснали от кокосовото масло.

Когато Розмари пристигна на плажа, едно дванадесетгодишно момче изтича край нея и с радостни викове се втурна в морето. Чувствувайки върху себе си погледите на непознатите, тя свали хавлията си и го последва. Плъзна се напред с изпънато тяло, реши, че мястото е плитко, изправи се и запристъпя, преодолявайки със стройните си крака съпротивлението на водата. Когато морето стигна до гърдите й, тя обърна глава към брега: един плешив мъж с монокъл и бански гащета, изпъчил косматите си гърди и прибрал корема си, я гледаше внимателно. Когато Розмари отвърна на погледа му, мъжът помръдна бузата си така, че монокълът му падна и се скри в смешно окосмените му гърди, а той си наля една чаша от бутилката, която държеше в ръка.

Розмари потопи лице във водата и заплува с бърз кроул към сала. Водата я обгърна, прие я в прохладните си обятия, просмука се в косите й, започна да се оттича по всички ъгълчета на тялото й. Тя се превъртя няколко пъти настрани, искаше й се да прегърне морето, да се завъргаля в него. Стигна до сала задъхана, но когато една жена с бронзова кожа и бели зъби се надвеси над нея и я погледна, Розмари изпита смущение от бялото си тяло, обърна се по гръб и се насочи към брега. Когато излезе, косматият мъж с бутилката й заговори:

— Знаете ли, че отвъд сала има акули? — Националността му не можеше да се определи, но той говореше английски провлечено, като човек, учил в Оксфорд. — Вчера разкъсаха двама английски моряци от флотата при залива Жуан.

— Боже мой! — възкликна Розмари.

— Въртят се наоколо заради остатъците, които изхвърлят от корабите.

Той я погледна многозначително, за да й покаже, че я е заговорил само за да я предупреди, отдалечи се на няколко крачки и си наля още една чаша.

Докато говореше с непознатия, Розмари чувствуваше, че вниманието на околните се насочва към нея, но това не й беше неприятно. Огледа се къде да седне. Очевидно всяко семейство

притежаваше ивицата от пясък пред чадъра си; освен това летовниците си подхвърляха закачки, отбиваха се под един или друг чадър — чувствуваше се, че те са близки, и би било нахално да се присъединява към техния кръг. По-далече, където плажът беше осеян с камъчета и изсъхнали водорасли, седяха група хора, бели като нея. Те си пазеха сянка с малки ръчни чадъри, нямаха големи чадъри за плаж и очевидно не бяха тъй стари обитатели на това място, както другите. Розмари се спря по средата между белокожите и почернелите и просна хавлията си на пясъка.

Легнала, тя чуваше гласовете им и усещаше как стъпките им я заобикалят, а телата им минават между слънцето и нея. Едно куче любопитно я подуши по гърба; слънцето безмилостно я жареше с лъчите си и до нея стигаше тихият плясък на вълните, които замираха на пясъка. Малко по малко започна да различава отделните гласове; тя чу някой да казва презрително, че „този човек Норт“ снощи отвлякъл един келнер от едно кафене в Кан, за да го прежеже с трион на две. Историята се разказваше от една белокоса жена във вечерно облекло, очевидно останало от предишната вечер, защото на главата си тя още носеше диадема, а на рамото й продължаваше да се крепи една вехнеща орхидея. Розмари почувствува необяснима неприязън към нея и събеседниците й и се обърна.

От другата й страна една млада жена, легнала под чадърите, записваше нещо от една книжка, разтворена на пясъка. Беше свалила от раменете си презрамките на банския си костюм и силно обгорялата й златисточервеникава кожа лъщеше на слънцето и контрастираше с наниза от кремави перли на врата й. Лицето й беше строго, но същевременно мило и будещо симпатия. Очите й срещнаха погледа на Розмари, но не я забелязаха. До нея стоеше хубав мъж с жокейска шапка и бански гащета на червени черти, по-нататък беше жената, която Розмари бе видяла на сала — тя я забеляза и отвърна на погледа й, след това един мъж с продълговато лице и русокоса лъвска глава, със сини гащета и без шапка, който говореше сериозно на един младеж с черни гащета, очевидно от латинската раса: двамата ровеха в пясъка и измъкваха парченца водорасли. Тя реши, че повечето от тях са американци, но те някак си се различаваха от американците, които бе срещала напоследък.

След малко Розмари разбра, че мъжът с жокейската шапка устройва своеобразно представление, за да развлече групата — той се движеше сериозно с гребло в ръка, уж чистеше пясъка от камъчета, разигравайки някаква шега, очевидно понятна само за околните. Мимиката му ставаше все по-смешна, докато накрая той каза нещо и всички избухнаха в смях. Дори ония, които като нея бяха твърде далеч, за да чуят, наостриха уши и накрая единственият човек на плажа, който продължаваше да стои безучастно, беше жената с наниза от перли. Може би от скромност — защото той беше неин мъж — след всеки нов взрив от смехове тя свеждаше глава над бележника пред себе си.

Розмари изведнъж забеляза, че край нея е застанал мъжът с монокъла и бутилката.

— Вие плувате чудесно — забеляза той. Тя замълча скромно.

— Много добре наистина. Казвам се Кемпиън. Тук има една дама, която ви е видяла в Соренто миналата седмица, знае ви коя сте и би желала да се запознае с вас.

Без да дава израз на отегчението си, Розмари се озърна и видя групата на непочернелите от слънцето, които я очакваха. Тя стана неохотно и се приближи към тях.

— Мисис Ейбрамс — мисис Макиско — мистър Макиско — мистър Дъмфри…

— Ние ви познаваме — заговори жената с вечерната рокля. — Вие сте Розмари Хойт, познах ви в Соренто и за да се уверя, попитах в регистрацията на хотела. Всички ние много се възхищаваме от вас и искаме да знаем защо не сте в Америка, за да се снимате в още някой хубав филм.

Останалите я наобиколиха любопитно. Жената, която я бе познала, не беше еврейка въпреки името си. Тя беше от ония „възрастни веселячки“, които остават неуязвими от горчивините на живота, имат добро храносмилане, затова не остаряват.

— Искахме да ви предупредим да се пазите от слънцето, за да не изгорите още първия ден — продължи тя весело, — тъй като вашата кожа трябва да бъде пазена, но тук на плажа отношенията, изглежда, са тъй официални, че не се решихме.

ТРЕТА ГЛАВА

— Мислехме, че може би и вие участвувате в представлението — каза мисис Макиско. Тя беше миловидна млада жена с лукави очи и досадно бъбрива. — Не знаем кой участвува в представлението и кой не. Оказа се, че един от мъжете, с когото съпругът ми се държи особено любезно, е главното действуващо лице — всъщност второто по значение.

— Представление? — запита Розмари, без да разбира. — Какво представление?

— Ние не знаем, мила моя — каза мисис Ейбрамс и се затресе с конвулсивния смях на пълните жени. — Не участвуваме в него. Ние сме галерията.

Мистър Дъмфри, рус млад мъж с женствени маниери, забеляза:

— Мама Ейбрамс сама е цяло представление. А Кемпиън го заплаши с монокъла си и каза:

— Не прекалявай, Ройъл!

Розмари ги изгледа неловко, искаше й се майка й да е с нея. Тези хора не й се нравеха, особено след като можеше да ги сравни с онази група на другия край на плажа, която я бе заинтересувала. Майка й не блестеше със светски маниери, но си имаше свои правила за държане, които бързо и решително ги изтръгваха от подобни положения. Но Розмари беше знаменитост само от половин година и френското възпитание от детските години, примесено с придобитите по-късно демократични американски обноски, понякога я довеждаше до неловки положения като сегашното.

Мистър Макиско, слаб, тридесетгодишен мъж с червеникава, покрита с лунички кожа, реши, че шегата с „представлението“ не е забавна. Той откъсна очи от морето, погледна бързо жена си и се обърна към Розмари настъпателно:

— Отдавна ли сте тук?

— Само от един ден.

— О!

Очевидно убеден, че темата на разговор е вече променена, той изгледа останалите.

— Ще останете ли през цялото лято? — запита невинно мисис Макиско. — Ако останете, ще можете да видите цялото представление.

— За бога, Вайолет, стига вече! — избухна мъжът й. — Не можеш ли да измислиш някаква нова шега?

Мисис Макиско се обърна към мисис Ейбрамс и прошепна достатъчно високо, за да я чуят и останалите:

— Той нервничи.

— Не нервнича — възрази Макиско. — Трябва да ви съобщя, че не нервнича.

Слънцето явно го бе хванало — кожата на лицето му се бе зачервила и леко посивяла; какъвто и израз да си придадеше, изглеждаше неубедителен. Изведнъж той смътно си даде сметка за състоянието си, стана и тръгна към водата. Жена му го последва, а също и Розмари, която реши да използува възможността, за да се отдели от тях.

Мистър Макиско пое дълбоко въздух, скочи в плитчината и с вдървени движения запляска по Средиземното море — очевидно си въобразяваше, че плува кроул. Въздухът му се свърши, той се изправи и се огледа, учуден, че брегът още не е изчезнал от погледа му.

— Още не съм се научил да дишам. Тъй и не можах да разбера как се диша. — Той погледна въпросително към Розмари.

— Мисля, че се издишва под водата — обясни тя. — На всяко второ загребване извръщате глава и поемате въздух.

— От всичко най-трудно ми е дишането. Ще отидем ли към сала?

Мъжът с лъвската глава лежеше на сала, който се полюляваше от вълните. Когато мисис Макиско понечи да се хване за него, една вълна внезапно наклони сала и той я удари по ръката. Мъжът скочи и й помогна да се изкачи.

— Боли ли? — Той говореше бавно и стеснително; Розмари не беше виждала досега такова тъжно лице: високи скули като на индианец, дълга горна устна и големи, хлътнали, златистокафяви очи. Бе заговорил само с крайчеца на устата си, сякаш искаше думите му да стигнат до мисис Макиско по някакъв заобиколен и ненатрапващ се

начин; след минута той скочи във водата, дългото му тяло се плъзна по повърхността по посока на брега и постепенно спря.

Розмари и мисис Макиско го наблюдаваха. След като престана да се движи по инерция, той изведнъж пречупи тялото си, тънките му бедра изплуваха над повърхността, той се гмурна и изчезна, без да остави дори една водна пръска след себе си.

— Добър плувец — забеляза Розмари. Отговорът на мисис Макиско беше неочаквано хаплив:

— Да, но е слаб музикант. — Тя се обърна към мъжа си, който след два несполучливи опита бе успял да се изкачи на сала и се опитваше да се задържи с неловки движения, които само го караха да залита.

— Казах, че Ейб Норт може да е добър плувец, но е слаб музикант.

— Да — съгласи се Макиско намръщено. Очевидно той беше въвел жена си в този свят и смяташе, че тя не трябва да си позволява твърде много.

— Ценя най-много Антайл[1] — обърна се мисис Макиско предизвикателно към Розмари. — Антайл и Джойс. Предполагам, че не сте чували много за тези хора в Холивуд, обаче мъжът ми написа за „Одисеи“[2] първата критика, която излезе в Америка.

— Пуши ми се цигара — каза Макиско спокойно. — Това ми се струва по-важно в момента.

— В него има дълбочина — не мислиш ли, Албърт?

Изведнъж Розмари престана да чува гласа й. Жената с перлите се бе присъединила към двете си деца във водата, а Ейб Норт стремително изплува изпод едното от тях и го вдигна на раменете си. Детето крещеше от страх и от възторг, а жената наблюдаваше с чудно спокойствие, без да се усмихне.

— Това негова жена ли е? — запита Розмари.

— Не, това е мисис Дайвър. Те не са в хотела. — Като обективи на фотографически апарат очите й не слизаха от лицето на жената. След миг тя се обърна предизвикателно към Розмари: — Били ли сте в чужбина по-рано?

— Да, като ученичка живеех в Париж.

— О! Тогава сигурно знаете, че за да прекарате тук добре, първото нещо е да се сближите с някои истински френски семейства. А

какво правят тези хора? — Тя обърна лявото си рамо към брега. — Залепили са се един за друг. Ние, разбира се, имахме писма от общи приятели, които ни препоръчаха на най-добрите художници и писатели в Париж. Беше много хубаво.

— Предполагам.

— Мъжът ми привърши първия си роман, нали разбирате?

— О, така ли — отвърна Розмари. Не мислеше за нищо, само се питаше дали майка й е заспала в тази горещина.

— Използувана е идеята на „Одисей“ продължи мисис Макиско. — Само че вместо двадесет и четири часа мъжът ми взема сто години. Той взема един стар западнал френски аристократ и го съпоставя с века на техниката…

— За бога, Вайолет, престани да разказваш за това наляво и надясно — прекъсна я Макиско. — Не искам всекиму да стане известно съдържанието, преди книгата да е излязла.

Розмари изплува обратно на брега, наметна с хавлията зачервените си вече рамене и се изтегна на слънце. Мъжът с жокейската шапка сега сновеше от чадър на чадър, понесъл бутилка и чашки; скоро той и приятелите му се оживиха и събраха разтворените си чадъри един до друг — Розмари предположи, че някой ще отпътува и за последен път пият по чашка на плажа. Дори децата доловиха, че под чадърите става нещо интересно, и се насочиха към тях, а на Розмари й се струваше, че цялото оживление идва от мъжа с жокейската шапка.

Беше пладне, това се чувствуваше в морето и в небето — дори белите очертания на Кан на пет мили от тях вече не изглеждаха свежи и прохладни, а чезнеха като мираж; една червена платноходка се приближи до брега, а следата зад нея като пенлива нишка я свързваше с малко по-тъмното открито море. Сякаш целият бряг беше замрял, оживено беше само под чадърите, които процеждаха слънчевата светлина.

Кемпиън се приближи на няколко крачки от Розмари, но тя затвори очи и се престори на заспала. После полуотвори клепачите си и забеляза два неясно очертани стълба — бяха краката му. Той понечи да влезе в един облак с пясъчен цвят, но облакът отплува в безкрайното нажежено небе и Розмари наистина заспа.

Тя се събуди обляна в пот и видя, че на плажа е останал само мъжът с жокейската шапка, който сгъваше последния чадър. Докато Розмари още лежеше и примигваше, той се доближи и каза:

— Щях да ви събудя, преди да си тръгна. Не е хубаво да изгорите още първия ден.

— Благодаря ви. — Розмари огледа силно зачервените си крака. — Боже мой!

Тя се засмя весело — това беше покана за разговор, но Дик Дайвър вече беше понесъл палатката и чадъра за плаж към чакащата го кола, затова тя влезе във водата да се измие от потта. Той се върна, взе едно гребло, някаква лопата и едно сито и ги пъхна в една пукнатина между скалите. Огледа целия плаж, за да види дали не е забравил нещо.

— Знаете ли колко е часът? — запита Розмари.

— Около един и половина. Двамата се загледаха към морето.

— Не е лош час — каза Дик Дайвър. — Не е най-лошият час от деня.

Той я погледна и за миг тя се потопи в ясната синева на очите му, импулсивно и без страх. След това той нарами останалата част от багажа си и се запъти към колата, а Розмари излезе от водата, изтърси хавлията си и тръгна към хотела.

---

[1] Джордж Антайл (1900) — американски пианист и композитор, формулирал позициите на футуризма. ↑

[2] „Одисей“ — най-известното произведение на ирландския белетрист и поет Джейм Джойс (1882–1941) ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Беше почти два часът, когато влязоха в трапезарията. Шарените сенки се полюляваха по покривите на празните маси заедно с боровете навън. Двамата келнери, които събираха накуп чиниите и говореха високо на италиански, замълчаха, когато двете — майка и дъщеря — се настаниха и им донесоха неизстиналия вече обед.

— На плажа се влюбих — каза Розмари.

— В кого?

— Най-напред в цялата компания — всички изглеждаха симпатични. След това в един от мъжете.

— Разговаря ли с него?

— Разменихме само няколко думи. Много е хубав. С червеникава коса. — Розмари ядеше с вълчи апетит. — Но е женен — обикновено така се случва.

Майка й беше най-добрата й приятелка, полагаше големи грижи да я насочва, нещо, което не е рядко явление за актрисите — забележителното в случая беше, че мисис Елси Спиърс не правеше това, за да компенсира собствени несполуки. Не беше огорчена от живота и не се оплакваше от него: два пъти се беше омъжвала сполучливо и бе оставала вдовица, но благодарение на жизнената си натура и двата пъти беше посрещнала със стоицизъм сполетялото я нещастие. Първият й мъж, бащата на Розмари, беше военен лекар, а вторият — кавалерийски офицер. И двамата й бяха оставили по нещо, което тя се бе опитала да запази непокътнато за Розмари. Тя не бе щадила Розмари и това бе закалило характера на дъщеря й; не бе щадила и собствените си сили и спокойствие и така бе всадила у Розмари идеализъм, засега насочен към нея: дъщеря й гледаше на света с нейните очи. Така че Розмари Хойт беше, от една страна, „непокварено“ дете, а от друга — защитена с двойна броня: тази на майка й и нейната собствена — подобно на зрял човек тя се отнасяше с недоверие към баналните и пошли истории, лесните победи. Но Розмари бе пожънала неочакван успех в киното и мисис Спиърс смяташе, че е време да я „остави на себе си“, да я направи духовно

самостоятелна; тя не би страдала, а би се радвала да види, че импулсивният и взискателен идеализъм на дъщеря й се отклонява от нея и се насочва другаде.

— И тъй, на теб ти харесва тук? — запита тя.

— Може би щеше да бъде интересно, ако се познавахме с тези хора. Имаше и едни други, но те не ми харесаха. Те ме познаха — където и да отидем, всеки е гледал „Татковото момиче“.

Мисис Спиърс изчака да отмине този изблик на доволство от собствените успехи и добави с делничен тон:

— Това ме подсети за нещо друго: кога ще се видиш с Ърл Брейди?

— Мислех да отидем днес следобед, ако се чувствуваш отпочинала.

— Иди сама, без мен.

— Тогава ще изчакаме до утре.

— Предпочитам да отидеш сама. Съвсем близо е — разбирам да не знаеш френски.

— Но, мамо, само за задължения ли трябва да мисля?

— Е, добре, тогава ще отидеш по-късно, но това трябва да стане, преди да сме отпътували оттук.

— Добре.

След като се наобядваха, завладя ги изведнъж тягостното настроение, което обхваща пътуващите американци, попаднали в някое тихо кътче в чужбина. Беше им скучно, липсваха им гласовете на близки хора, с които да общуват и в чиито разсъждения неочаквано да откриват частица от собствените си мисли; тъй като тази страна не притежаваше шумното оживление на Ню Йорк, струваше им се, че животът в нея е спрял.

— Нека останем само три дена — обърна се Розмари към майка си, когато двете се прибраха в стаите си.

Навън лек ветрец раздвижваше горещия въздух, прецеждаше го през листата на дърветата и влизаше като топъл полъх през щорите.

— Какво ще кажеш за човека, в когото се влюби на плажа?

— Обичам единствено тебе, мила мамо. Розмари се спря във фоайето и запита възрастния господин Гос за разписанието на влаковете. Портиерът се беше отпуснал зад преградата в пясъчножълтата си униформа и без да се смущава, се взираше в

Розмари, но се сепна, когато си спомни, че длъжността му налага по-друго държане. Тя се качи в автобуса за гарата и се раздразни, когато забеляза, че двамата й спътници, келнери от ресторанта, почтително мълчаха — искаше й се да им каже: „Говорете, забавлявайте се! Няма да ми пречите.“

Първокласното купе беше много задушно; в ярките реклами на железопътните компании, изобразяващи Пон дю Гар в Арл, амфитеатъра в Оранж, пистите за зимен спорт край Шамони, имаше повече свежест, отколкото в неподвижното безкрайно море навън. Докато американските влакове изглеждат погълнати изцяло от своето собствено трескаво съществуване и от тях лъха пренебрежение към хората от не тъй забързания околен свят, този влак беше част от местността, която прекосяваше. Дъхът му раздвижваше прахта по листата на палмите, сгурията се смесваше със сухия тор на градините. Розмари беше сигурна, че би могла да се надвеси от прозореца и да къса цветя.

На гарата в Кан десетина файтонджии дремеха във файтоните си. Отвъд алеята за разходки казиното, луксозните магазини и големите хотели гледаха към слънчевото море с безизразни, маскирани с железни щори фасади. Изглеждаше невероятно тук да е имало „сезон“ и Розмари, станала до известна степен роб на модата, се почувствува неловко като човек, който проявява нездрави склонности към замрели места като това; струваше й се, че околните се питат защо тя е дошла тук тъкмо когато е отшумяло оживлението на зимния сезон, а горе, на север, кипи истинският живот.

Когато излизаше от аптеката с шише кокосово масло, една жена, в която тя разпозна мисис Дайвър, прекоси пътя й, понесла множество малки възглавнички, и се приближи до колата, паркирана край тротоара. Едно ниско, дълго черно куче излая към нея, а задрямалият шофьор се стресна и се събуди. Тя седна в колата; хубавото й лице беше застинало, личеше, че контролира изражението си — гледаше съсредоточено празното пространство пред себе си. Носеше яркочервена рокля, а бронзовите й крака бяха боси. Косите й бяха гъсти и тъмнозлатисти като копринено меката козина на китайско кученце.

Розмари имаше половин час време до влака, затова седна в „Кафе дез Алие“, където дърветата образуваха пронизван от светлина зелен

свод над масите, а оркестърът, за да привлече въображаемата космополитна публика, свиреше „Песен на карнавала в Ница“ и миналогодишния американски шлагер. Тя бе купила за майка си вестник „Тан“ и списанието „Сатърди Ивнинг Поуст“ и докато пиеше цитронадата, отвори списанието и се зачете в мемоарите на една руска принцеса: отживелите условности от 90-те години й изглеждаха по-реални и по-близки от заглавията във френския вестник. Изпита същото чувство, което я бе потискало в хотела — свикнала да възприема гротескната действителност на един континент в комична или трагична светлина в зависимост от това как й беше поднасяна, тя не беше в състояние сама да открива интересното, затова животът във Франция й се струваше празен и застоял. Това чувство се подсилваше от тъжните мелодии на оркестъра, които й напомняха меланхоличните звуци, съпровождащи номерата на акробатите във вариететата. Беше доволна, че ще се върне обратно в хотела на Гос.

На другия ден раменете й бяха твърде изгорели, за да отиде на плажа, затова с майка си наеха кола — след дълги пазарлъци, тъй като именно във Франция тя бе научила стойността на парите — и тръгнаха по Ривиерата, делтата на многото реки. Шофьорът, неизбежният руски цар от времето на Иван Грозни, се самоназначи за разводач и покритите с блясък имена — Кан, Ница, Монте Карло — засияха под заспалия си вид и зашепнаха за старите короновани глави, идвали тук да вечерят или да умрат, за раджи, подхвърлящи рубините от очите на Буда на английски балерини, за руски князе, превръщащи седмиците в бели балтийски нощи в отминалите дни на шампанско и чер хайвер. По крайбрежието се чувствуваше най-силно някогашното присъствие на русите — техните затворени книжарници и деликатесни магазини. Преди единадесет години, когато сезонът бе свършил през април, вратите на православната църква бяха затворени, а полусухите шампански вина, които те предпочитаха — сложени настрана в очакване на завръщането им. „Ще се върнем следващия сезон“, бяха казали те, но това не се бе сбъднало и те не се бяха върнали никога.

Беше приятно да се пътува към хотела в късния следобед, пътят се виеше над морето, което преливаше в цветове, тайнствени като останали от детството спомени: ахат, корнелин, млечнозелено, синьо като вода за пране със синка в нея или тъмновинено. Приятно беше да минаваш край хората, седнали да се хранят навън, и да слушаш

силните звуци на електрическите пиана, които се носеха от скритите в лозници кафенета. Когато завиха покрай Корниш д’ор към хотела на Гос през тъмнеещите редици дървета, наредени последователно като зелени пояси, луната вече бе изплувала над развалините на акведуктите.

Някъде отвъд хълмовете зад хотела имаше забава, Розмари се вслуша в музиката под призрачната светлина, която луната хвърляше върху москитовата мрежа — да, в тази страна хората се веселяха, — и си мислете за симпатичните хора на плажа. Сигурно щеше да ги срещне на другата сутрин, но те очевидно образуваха затворен кръг и щом се настаняха с чадърите си, с бамбуковите си рогозки, с кучетата си и децата си, заетата от тях част от плажа изглеждаше едва ли не преградена. Във всеки случай реши да не прекарва останалите два предобеда с хората от другата компания.

ПЕТА ГЛАВА

Въпросът се разреши от само себе си. Семейство Макиско още не бяха пристигнали и тя едва бе успяла да разстеле хавлията си, когато двама души — мъжът с жокейската шапка и русокосият, за когото разправяха, че имал навика да прерязва с трион келнерите на две — се отделиха от групата и се приближиха към нея.

— Добро утро — каза Дик Дайвър. Изведнъж той остави официалния тон: — Вижте какво, изгорели от слънцето, или не, защо не се показахте вчера? Безпокояхме се за вас.

Тя се надигна, седна на пясъка и приветливо се засмя. — Чудехме се — продължи Дик Дайвър — дали ще дойдете тази сутрин. Ще отидем да вземем нещо за ядене и пиене, така че имайте предвид — не ви каним с голи думи.

Той изглеждаше мил и обаятелен — гласът му обещаваше, че не след дълго ще й разкрие нов, непознат свят, безкрайна поредица от чудесни възможности. Съумя да я представи на другите по такъв начин, че името й не се спомена, а след това мимоходом й даде да разбере, че всеки знае коя е, но уважава правото й на частен живот — деликатност, която Розмари, откакто бе станала известна, срещаше само в професионалните артистични среди.

Никол Дайвър с бронзовия гръб и наниза от перли прелистваше някаква готварска книга и търсеше рецепти за пиле по мериландски. Розмари реши, че тя е на около двадесет и четири години — лицето й не противоречеше на общоприетите представи за красота и миловидност, но същевременно създаваше впечатлението, че най-напред е било изваяно като героичен образ — това личеше от волевите линии, от формата на челото й, всичко говореше за темперамент и характер и напомняше на Роден, — а след това ваятелят бе решил да му придаде миловидност и бе стигнал точно до границата, когато една малка грешка на длетото би накърнила непоправимо първоначално вложената сила. С устата той бе поел отчаян риск — извивката й беше като лъка на Купидон от корица на списание, но въпреки това тя хармониираше с изяществото на всичко останало.

— За дълго ли сте тук? — запита Никол. Гласът й бе нисък, почти дрезгав.

За първи път през главата на Розмари мина мисълта, че биха могли да останат още една седмица.

— Не много за дълго — отвърна тя уклончиво. — Отдавна сме в чужбина — през месец март пристигнахме в Сицилия и бавно се придвижвахме на север. През януари миналата година се разболях от пневмония, докато снимахме един филм, и сега гледам да закрепна.

— Ужас! Как се случи това?

— От студената вода. — Розмари нямаше особено желание да се впуска в дълги разкази за личните си истории. — Бях болна от грип, но не знаех това и снимахме една сцена, в която аз се хвърлям в един канал във Венеция. Бяха дали много пари за постановката и аз трябваше да се гмуркам целия предобед. Майка ми докара лекар на самото място, но той не можа да помогне — разболях се от пневмония. — Тя изведнъж промени темата, преди околните да са имали възможност да реагират: — Харесва ли ви тук?… Харесва ли ви мястото?

— Длъжни са да го харесват — каза бавно Ейб Норт. — Те го откриха. — Той бавно извърна благородно изваяната си глава и очите му се спряха на Дик и Никол Дайвър с нежност и обич.

— О, така ли?

— Това е едва вторият сезон, през който хотелът е отворен цялото лято — обясни Никол. — Убедихме Гос да остави един готвач, един сервитьор и един прислужник — миналата година това си плати разноските, а тази година нещата вървят още по-добре.

— Но вие не сте в хотела.

— Построихме си къща горе край Тармс.

— Теорията е — намеси се Дик и превъртя чадъра, защото едно четвъртито слънчево петно падаше на рамото на Розмари, — че северните места като Довил са предпочитани от русите и англичаните, които са свикнали със студа, докато половината от американците произхождат от места с горещ климат, затова започваме да идваме тук.

Младият мъж с външност на човек от латинската раса прелистваше парижкото издание на „Ню Йорк Хералд“.

— Добре, а от каква националност са тези хора? — обърна се той изведнъж към другите и зачете с малко френска интонация: — „В

хотел «Палас» във Веве отседнаха господин Пандели Власко и мадам Бонеас“ — чета дословно: „Корина Медонка, мадам Паш, Серафим Тулио, Мария Амалия Рото Маис, Моис Тойбел, мадам Парагорис, Апостол Александър, Иоланда Йосфоглу и Женевева де Момус!“ Най-много ми харесва Женевева де Момус. Струва си да прескоча до Веве, за да видя Женевева де Момус.

Той се изправи припряно и се протегна с рязко движение. Беше няколко години по-млад от Дайвър и Норт, висок, с добре оформено, но твърде слабо тяло, сравнително по-мускулесто само в раменете и горната част на ръцете. На пръв поглед изглеждаше красив, но от лицето му не слизаше изражението на лека досада, което се забелязваше повече от живия блясък на кафявите му очи. Въпреки това човек си спомняше този малко див блясък дори след като бе забравил горчивото изражение на устата, присъщо на човек, който не може да понася скука, и младото чело, вече набраздено от безплодни терзания.

— Миналата седмица открихме няколко интересни имена на американци — каза Никол. — Мисис Ивлин Ойстър[1] и — как бяха другите?

— Имаше и някакъв мистър С. Флеш[2] — каза Дик Дайвър и също се изправи. Той взе греблото и се залови внимателно да отстранява малките камъчета от пясъка.

— О, да — С. Флеш, — не настръхвате ли, като чуете това име?

С Никол беше спокойно — Розмари откри, че насаме с нея се чувствува по-спокойна дори отколкото с майка си. Ейб Норт и Барбан, французинът, говореха за Мароко, а Никол преписа рецептата и се залови да шие. Розмари огледа принадлежностите, които бяха донесли на плажа — четири големи чадъра, които образуваха широк сенник, преносима кабинка за преобличане, едно надуваемо гумено конче — все нови неща, които Розмари виждаше за първи път: това бяха първите луксозни артикули, излезли на мода след войната, а хората, у които ги виждаше, бяха вероятно първите им купувачи. Тя бе доловила, че са хора от обществото, и макар майка й още от малка да й бе внушила да се пази от разпуснати хора, защото те са празни, тя не ги намираше такива: дори когато се отдаваха на пълно бездействие, както през този предобед, правеха го някак си целенасочено, едва ли не творчески — нещо, което тя виждаше за първи път. Незрелият й ум не се впускаше в предположения какви са отношенията помежду им,

интересуваше я само как се отнасят към нея, но чувствуваше между тях невидимите нишки на хубави отношения, беше с впечатлението, че те чудесно се забавляват.

Огледа последователно тримата мъже, погледна всеки от тях за миг с очите на притежателна. Във всеки един от тях имаше по нещо своеобразно, но и в тримата имаше особена изисканост, която тя разбираше, че се корени в начина им на живот, произтича от миналото им и ще продължи в бъдеще, не временна проява при дадени обстоятелства, както е с актьорите, които в обществото си слагат маската на добро държане. В тях тя долавяше изтънченост, залегнала дълбоко в характера им, твърде различна от шумните и малко грубовати приятелски обноски на режисьорите — единствените интелектуалци, които бе виждала. Тя бе срещала само актьори и режисьори, а също момчета-колежанн, които се сливаха в спомените й като разнородна, но все пак сива маса: запознавала се бе с тях на забавите в Йейл миналата есен и те се интересуваха само от любов от пръв поглед.

Тримата мъже пред нея бяха различни един от друг. Барбан не се държеше тъй деликатно, беше по-скептичен и склонен да иронизира: маниерите му бяха изискани и малко небрежни. Под външната свенливост на Ейб Норт се криеше такова отчаяно чувство за хумор, че я забавляваше и объркваше едновременно. Тя долавяше, че с вродената си сериозност не би могла да му направи такова силно впечатление, че да го завладее.

Но Дик Дайвър — той беше най-завършен като личност. Тя мълчаливо му се възхищаваше. Кожата му беше червеникава и обгоряла от слънцето, също и късо подстриганата му коса. В горната си част тялото му беше малко космато, а очите му — блестящи и сини. Носът му беше леко заострен и винаги беше ясно кого гледа и към кого се обръща, а това е приятен израз на внимание, който ни ласкае, защото хората обикновено не ни гледат, ние случайно попадаме в зрителното им поле, те ни удостояват с един безразличен или любопитен поглед и това е всичко. Гласът му звучеше с малко ирландска напевност, подкупващо, но същевременно тя долавяше, че в този човек има твърдост, самоконтрол и самодисциплина — нейните собствени добродетели. Него си избираше тя и Никол, която вдигна

глава, разбра това и я чу как въздъхва при мисълта, че Дик Дайвър вече не е свободен.

Към обед семейство Макиско, мисис Ейбрамс, мистър Дъмфри и сеньор Кемпиън пристигнаха на плажа. Те донесоха един нов сенник, закрепиха го, хвърляйки бегли погледи към компанията на Дайвър, и с тържествуващ вид се настаниха под него — с изключение на мистър Макиско, който остана да стърчи отвън. Докато събираше камъчета с греблото, Дик мина близо до тях и се върна под чадърите.

— Двамата млади мъже четат заедно книгата „Как да се държим в обществото“ — каза той ниско.

— Смятат да водят светски живот — обади се Ейб. Мери Норт, силно почернялата от слънцето млада жена, която Розмари бе видяла първия ден на сала, излезе от морето, приближи се към тях, усмихна им се непринудено с блеснали зъби и каза:

— И тъй, господин и госпожа Безстрашни пристигнаха.

— Те са приятели на Ейб — подсети я Никол и посочи с глава Ейб Норт. — Той трябва да отиде да поговори с тях. Не ти ли се струват симпатични?

— Струват ми се — съгласи се Норт. — Но не симпатични.

— Започвам да мисля, че това лято на плажа има; твърде много хора — призна Никол. — Нашият плаж, който Дик направи. Преди това тук беше пълно с камъни. — Тя се замисли, после продължи по-тихо, за да не я чуят трите гувернантки, седнали малко по-далеч под отделен чадър: — Все пак те са за предпочитане пред англичаните от миналото лято, които непрекъснато крещяха: „Колко е синьо морето, нали? Колко е ясно небето, нали? Как се е зачервил носът на малката Нели нали?“

Розмари си помисли, че не би желала Никол да й бъде враг.

— Но вие не видяхте как се биха — продължи Никол. — В деня, преди да дойдете, жененият мъж, този с име, което звучи като марка на синтетичен бензин или маргарин…

— Макиско?

— Да, сдърпа се с жена си и тя му хвърли пясък в лицето. И той, разбира се, седна върху нея и натри лицето й в пясъка. Ние бяхме като наелектризирани. Исках Дик да се намеси.

— Мисля да отида при тях и да ги поканя на вечеря — каза Дик и погледна разсеяно към рогозката.

— Недей — побърза да го спре Никол.

— Мисля, че ще бъде забавно. Щом са тук — трябва да се приспособяваме.

— Приспособили сме се вече достатъчно — настоя тя и се засмя. — Не искам и на мен да ми натрият носа в пясъка. Аз съм лоша и упорита — обясни тя на Розмари, след това повиши глас: — Деца, сложете си банските костюми!

Розмари знаеше, че ще запомни този момент, и един ден, когато чуе за плуване в морето, ще се сеща точно за него. След продължителното бездействие всички тръгнаха към морето с нетърпение, слънцето ги беше нагряло и те навлязоха в прохладната вода със същото удоволствие, с което човек отпива студено бяло вино след хапка люто индийско кари. Подобно на хората от старите цивилизации Дайвърови програмираха часовете на деня си така, че да извлекат най-голяма наслада от това, което имат, за да изпитат пълния вкус на прехода от едно състояние към друго. Тя още не знаеше какво предстои след плуването — сладки приказки на обедната маса, както е прието в Провансалския край. Но каквото и да правеха, не я напускаше чувството, че Дик се грижи за нея, и тя с удоволствие се присъединяваше към останалите, сякаш изпълняваше заповедите му.

Никол подаде на мъжа си необикновената дреха, над която бе работила. Той отиде в палатката за преобличане и предизвика всеобщо объркване, когато се появи с полупрозрачни гащи от черна дантела. Когато се вгледаха, забелязаха, че всъщност те са подплатени с плат, който имаше цвета на кожата му.

— И това ако не е педерастки номер! — възкликна презрително Макиско, след това бързо се обърна към мистър Дъмфри и мистър Кемпиън и добави: — О, моля за извинение.

Розмари се заливаше от смях при вида на дантелените гащета. Детската и наивност откликна най-искрено на тази скъпо струваща и простичка шега на Дайвърови, тя не си даваше сметка, че шегата не е толкова простовата, нито толкова невинна, че тези, които я бяха устроили, се ориентираха не към количеството, а към качеството на това, което можеха да вземат от света; че простотата в държането, добродушието и безоблачните, достойни за детски ясли отношения, стремежът към прости добродетели, всичко това представляваше една отчаяна сделка с боговете и бе постигнато след борби, за които тя не

можеше и да подозира. В този момент Дайвърови представляваха за нея върхът, достигнат от една класа; в сравнение с тях повечето хора изглеждаха недодялани. Всъщност в тази среда вече действително бяха настъпили качествени промени, които не бяха видими за Розмари.

Тя остана с тях, когато поднесоха херес и бисквити. Дик Дайвър я погледна спокойно със сините си очи; хубавата му волева уста изговори бавно и замислено:

— От дълго време не съм виждал момиче като вас: вие приличате на растение, което цъфти.

По-късно в скута на майка си Розмари се разплака неудържимо.

— Обичам го, мамо! Безумно съм влюбена в него — не знаех, че мога да изпитам такова нещо към някого? А той е женен и жена му също ми е симпатична. Просто безнадеждно. Ах, как го обичам!

— Бих желала да го видя.

— Поканиха ни на вечеря в петък.

— Щом си влюбена, би трябвало да си щастлива. Би трябвало да се смееш.

Розмари вдигна глава, примигна мило с очи и се засмя. Майка й имаше силно влияние над нея.

---

[1] Мида (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Плът (англ.). — Б.пр. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

Розмари отиде в Монте Карло в толкова лошо настроение, колкото беше възможно за нея. Колата се изкачи по оголените хълмове, подмина Ла Тюрби и спря пред стария киноцентър на студиите „Гомон“, които бяха в процес на възстановяване. Застанала пред решетестата врата в очакване да й отворят, след като бе пратила вътре визитната си картичка, тя имаше чувството, че се намира в Холивуд. Фантастичните развалини от постановката за някакъв филм, една мизерна индийска уличка, грамаден кит от пресован картон, едно исполинско дърво с череши, големи колкото баскетболни топки; декорите бяха нацъфтели наоколо като екзотични растения и изглеждаха у дома си не по-малко от местните нежни амаранти, мимозите, корковите дъбове и нискостеблените борове. Имаше една лавка за закуски, две снимачни площадки в помещения, прилични на плевници, и навсякъде групи чакащи хора с гримирани лица.

След десетина минути един младеж — косите му имаха цвета на канарче — дойде забързано до вратата.

— Елате, мис Хойт. Мистър Брейди е на снимачната площадка, но много иска да ви види. Съжалявам, че е трябвало да чакате, но нали знаете, за да влязат, някои французойки са готови едва ли не…

Директорът на студиото отвори една малка вратичка в сляпата фасада на сградата, където беше рампата, и Розмари го последва в полумрака — беше й приятно, че попада отново в позната обстановка. Тук-там в тъмното се открояваха силуети, които обръщаха към нея пепелявите си лица като души от чистилището, които наблюдават преминаването на живо същество. Разнасяха се шепот и тихи гласове, а някъде отдалеч долитаха галещите звуци на малък орган. Те заобиколиха струпаните декори и излязоха на рампата, обляна в дразнещо ярката светлина на прожекторите, където един френски актьор с нагръдник, яка и маншети, нацапани с алена боя, и една американска актриса стояха неподвижни лице срещу лице. Те се гледаха упорито като хора, които са прекарали часове в една и съща поза; въпреки това в продължение на доста време не стана нищо,

никой не помръдна. Един ред от осветителните тела изгасна със свистене, след това отново светна; в далечината се дочу почукване на врата, водеща към никъде; между ослепителните светлини горе се появи едно синьо лице и подвикна нещо неразбираемо към тъмния свод. Един глас пред Розмари наруши тишината:

— Бейби, не си сваляш чорапите и така можеш да скъсаш още десет чифта. Тази рокля струва петнадесет лири.

Човекът, който каза тези думи, направи крачка назад, за малко не се сблъска с Розмари и в същия момент директорът на студиото каза:

— Хей, Ърл, това е мис Хойт.

Срещаха се за първи път. Брейди се обърна към нея бързо и енергично. Когато пое ръката й, тя забеляза, че я изгледа от глава до пети — този маниер й беше известен и тя се почувствува в позната обстановка, но беше убедена в превъзходството си спрямо хора, гледащи по такъв начин. Ако личността й можеше да се оцени по стойност, тя би сметнала, че струва повече от тях.

— Всеки ден ви очаквах да се отбиете — каза Брейди с глас, който беше твърде сценичен за обикновеното ежедневие. В него се долавяха предизвикателни нотки на кокни[1]. — Добре ли пътувахте?

— Да, но се радваме, че скоро ще тръгнем за дома.

— Как може! — възпротиви се той. — Постойте по-дълго — искам да си поприказваме с вас. Трябва да ви кажа, че този ваш филм — „Татковото момиче“ — е чудесен. Гледах го в Париж. Веднага поисках телефонен разговор с Калифорния, за да проверя дали сте поели ангажимент за нова продукция.

— Току-що бях подписала договора — съжалявам.

— Боже мой! Какъв филм!

Розмари се намръщи, защото не й се искаше да се съгласи с глупава усмивка.

— Никой не желае публиката да си спомня за него само от един-единствен филм — каза тя.

— Разбира се, това е вярно. Какви са намеренията ви?

— Мама реши, че се нуждая от почивка. Когато се завърнем, ще подпишем или с „Фърст Нешънъл“, или с „Феймъс“.

— Какво значи това „ще подпишем“?

— Майка ми и аз. Тя решава деловите въпроси. Не бих могла и крачка да направя без нея.

Той отново я изгледа и в същия миг Розмари почувствува внезапно влечение към него. Това не беше харесване, нито спонтанното възхищение, което бе изпитала към мъжа от плажа същия ден предобед. Беше просто краткотрайна искра. Той я желаеше и доколкото й позволяваха нейните девствени емоции, през главата й спокойно мина мисълта, че би могла да отстъпи. Въпреки това тя знаеше, че ще го забрави само половин час след като се сбогува с него, тъй както забравя актьора, с когото се е целувала в някой филм.

— Къде сте отседнали? — запита Брейди. — О, да, при Гос. Всъщност и моите планове за тази година са вече окончателни, но не се отказвам от това, което ви предложих в писмото. Откакто Кони Талмидж порасна, предпочитам вас пред всяко друго момиче, с което бих могъл да се снимам.

— Аз също. Защо не се върнете в Холивуд?

— Отвратително място, не мога да го понасям. Тук съм добре. Чакайте да свършим този кадър и ще ви разведа наоколо.

Той тръгна към площадката и заговори с френския актьор с тих равен глас.

Минаха пет минути — Брейди продължаваше да говори, а французинът от време на време пристъпяше нетърпеливо от крак на крак и кимаше утвърдително. Брейди рязко прекъсна разговора и подвикна нещо към прожекторите, които светнаха със свистене и ги заслепиха. Сега Розмари се чувствуваше съвсем като в Лос Анджелес. Най-спокойно тя прекоси още веднъж бутафорния град, направен от тънки прегради, и изпита желание да бъде отново в Калифорния. Не й се искаше да вижда Брейди в такова разположение, в каквото предполагаше, че ще бъде, след като се освободи; когато напусна киностудията, още се намираше под магията на нейната атмосфера. Средиземноморието не й се струваше тъй заспало, след като знаеше за съществуването на киноцентъра. Хората по улиците сега й харесваха и на път за гарата тя си купи чифт еспадрили[2].

Майка й бе доволна, че е изпълнила тъй точно всичко, което й беше поръчала, но отново помисли, че вече е необходимо да я отдели, да я отдалечи от себе си. Мисис Спиърс беше свежа на вид, но уморена; да бъдеш свидетел на нечия смърт, уморява, а тя бе бдяла над два смъртни одъра.

[1] Кокни — говор на обитателите на крайните квартали в Лондон. ↑

[2] Сандали с конопени подметки. ↑

СЕДМА ГЛАВА

Никол Дайвър се почувствува добре от розовото вино, което бяха пили на обед, скръсти ръце така, че изкуствената камелия на рамото и докосна страната й, и излезе навън в хубавата градина, в която нямаше нито стръкче трева — само цветя. От едната страна градината стигаше до къщата и заливаше стената в цветни вълни, от другите две страни беше старото селце, а от последната страна — до една стръмна скала, която се спускаше стъпаловидно към морето.

Откъм селцето всичко беше прашно: виещите се лозници, лимоните и евкалиптите, ръчната количка, която бе оставена там преди малко, но вече изглеждаше сраснала с пътеката, негодна да се движи и започнала да гние. Никол винаги изпитваше лека изненада, когато се обръщаше в обратната посока, отминаваше лехата с божурите и навлизаше в другата част на градината, тъй зелена и прохладна, че цветовете и листата изглеждала натежали от роса.

На шията си носеше лилав шал, който дори под разсеяната слънчева светлина хвърляше цветни отблясъци по лицето й и люлякова сянка върху краката й. Лицето и беше строго, почти аскетично, но в мекия поглед на зелените й очи се четеше будеща съжаление неувереност. Светлорусата й някога коса бе потъмняла, но сега на двадесет и четири години тя бе по-хубава, отколкото на осемнадесет, когато косата й бе тъй златиста, че я засенчваше.

Тя тръгна по пътеката, очертана с два реда бели камъни, над които надвисваха като ефирен облак цветове, и излезе на едно място, откъдето се откриваше поглед към морето; там, между листата на смокините, се гушеха като заспали градинските фенери, а под един голям бор, най-голямото дърво в градината, имаше широка маса, плетени столове и голям пазарски сенник от Сиена. Тя се спря за момент, погледна разсеяно избуялите латинки и перуники, изникнали тъй, сякаш небрежна ръка бе разпиляла семената им около корените на дървото, и се вслуша в пискливите гласчета, които долитаха от къщата — децата нещо се бяха сдърпали. Когато шумът от караницата замря в летния въздух, тя продължи да върви между лехите, в които си даваха

среща всички цветове на дъгата — божурите като розови облачета, черните и кафяви лалета, нежните рози с червеникави стъбълца, прозирни като захарните цветя на витрината на сладкарница, — докато накрая симфонията от цветове, достигнала върхната си точка, секваше изведнъж пред влажните стъпала, водещи към терасовидния терен няколко стъпки по-долу.

Тук имаше един кладенец и камъните около него бяха влажни и хлъзгави дори в най-слънчевите дни. Тя се изкачи по стълбите от другата страна и влезе в зеленчуковата градина; пристъпяше припряно. Никол обичаше движението, макар че от време на време се спираше по особен начин — като човек, който иска да си почине. Може би това имаше някаква връзка с обстоятелството, че тя си служеше с малко думи и не вярваше в нито една, а когато беше сред хора, обикновено мълчеше, от време на време се намесваше в разговора с някоя духовита забележка, но винаги се спираше на границата на словесната пестеливост. Когато непознатите започваха да се чувстват неудобно от нейната мълчаливост, тя подхващаше темата на разговора, повеждаше го трескаво в дадена посока, изненадана от самата себе си, след това рязко, почти стеснително го връщаше на събеседниците като дресирано куче, което послушно е донесло подхвърления предмет и съзнава, че е извършило онова, което са очаквали от него, дори нещо повече.

Докато седеше под зеленикавите сенки в овощната градина, Дик пресече пътеката пред нея, тръгнал към къщичката, която му служеше за работен кабинет. Никол тихо го изчака да отмине; след това прекоси бъдещите лехи с марули и стигна до дворчето с гълъбите, зайците и папагала, който, щом я видя, закрещя насреща й… Тя слезе на долната тераса, стигна до една невисока дъгообразна стена и погледна към морето на седемстотин стъпки под краката й.

Тя се намираше в старинното селце Тармс, разположено навръх хълма. Вилата й градините бяха на мястото на селските къщички, накацали до ръба на пропастта. Пет от къщурките бяха съединени, а четири бяха разрушени заради градината. Външните стени бяха оставени непокътнати, така че, погледнато откъм пътя, който се виеше долу, селцето сякаш се сливаше с виолетово-сивите сгради на града зад него.

Никол остана за миг загледана в морето, но това беше празно занимание, в което не можеха да участвуват неуморните й ръце. Дик излезе от своята едностайна къщичка с далекоглед в ръка и погледна на изток към Кан. За миг Никол изплува в зрителното му поле, след което той изчезна в къщурката и излезе оттам с един мегафон. Той беше насъбрал множество такива уреди.

— Никол — извика той, — забравих да ти кажа, че извърших един апостолски жест: поканих мисис Ейбрамс, жената с бялата коса.

— Подозирах това. Ужасен си.

Думите й стигнаха до него с отчетливост, обидна за неговия мегафон, затова тя повиши глас и го запита:

— Чуваш ли ме?

— Да. — Той свали мегафона, но упорито пак го вдигна към устата си: — Ще поканя още някои хора. Ще поканя двамата млади мъже.

— Добре — съгласи се тя спокойно.

— Искам да бъде наистина долнопробно прекарване. Най-сериозно. Ще има бой, прелъстявания, гостите ще си тръгнат обидени, а жените мъртвопияни ще повръщат в тоалетната. Ще видиш.

Той се върна в своята къщичка и Никол разбра, че го е завладяло едно от обичайните му настроения, възбудата, която предаваше на всички, а след това самият той изпадаше в униние, което никога не проявяваше, но за което тя се досещаше. Тази възбуда беше такава, че на нещата се реагираше много по-силно, отколкото заслужаваха, и тя се предаваше по необикновен начин на околните — той виртуозно им въздействуваше. Будеше безкритична симпатия и обайваше всеки с изключение на някои закоравели скептици. Реакцията настъпваше, след като си дадеше сметка колко излишни усилия е хвърлил. Понякога се обръщаше назад и с удивление виждаше с какво разточителство е сял чувства на симпатия, тъй както един генерал би могъл да съзерцава клането, което е устроил, за да задоволи някаква сляпа кръвожадност.

Но да бъдеш включен за известно време в света на Дик Дайвър, беше интересно преживяване: хората смятаха, че той се отнася със специално внимание към тях, оценява тяхната неповторима индивидуалност и предопределение в живота. Спечелваше сърцето на всеки с вниманието и с добрите си обноски, които действуваха тъй бързо, че можеше да се прецени само видимият им ефект. След това,

без да протака нещата, за да не повехне свежият цвят на току-що напъпилото приятелство, той разтваряше вратите на своя забавен свят. Докато те участвуваха в него с цялото си същество, той нямаше друга грижа освен тяхното добро настроение, но при първата сянка на съмнение във всеобхватността на този свят той изчезваше като дим от хоризонта им и споменът за него беше тъй неясен, че те не можеха да разкажат какво е говорил или вършил.

В осем и тридесет вечерта той излезе, за да посрещане първите гости. Беше метнал през ръка връхната си дреха и я държеше малко церемониално, малко обещаващо, както тореадор плаща си. Характерно за него беше, че след като поздрави Розмари и майка й, изчакаш те да заговорят първи, сякаш за да им даде възможности да придобият увереност в новата обстановка от звука на собствените си гласове.

Очаровани от изкачването до Тармс и от свежия въздух, Розмари и майка й се огледаха с възхищение. Както качествата на необикновените личности изпъкват по-ясно при някаква необичайна промяна на изражението така и грижливо обмисленото съвършенство на „Вила Диана“ се открояваше изведнъж на фона на такива дребни пропуски като това, че зад къщата се мярна силуетът на една прислужница, а запушалката на една от бутилките не искаше да излезе. Заедно с пристигането на първите гости, които донесоха със себе си вечерното оживление, ежедневието на дома отстъпваше незабележимо: децата и тяхната гувернантка привършваха вечерята си на терасата.

— Каква хубава градина! — възхити се мисис Спиърс.

— Това е градината на Никол — каза Дик. — Тя не се откъсва от нея — непрекъснато чопли нещо, тревожи се от болестите по растенията. В близки дни очаквам да я видя с пръскачка за хербициди или аерозолна бутилка за вредители по растенията. — Той строго насочи показалец към Розмари и каза шеговито с бащинския покровителствен тон: — Загрижен съм за тази глава — приготвил съм ви една шапка, която да носите на плажа.

От градината той ги поведе към терасата, където приготви коктейлите. Пристигна Ърл Брейди и се учуди, като видя Розмари. Държеше се по-спокойно, отколкото в студиото, сякаш бе оставил на

входа своите неподходящи за ежедневието маниери, а Розмари, която мигновено го сравни с Дик Дайвър, решително предпочете Дик. В сравнение с него Ърл Брейди изглеждаше малко недодялан, липсваше му държане, макар че в нея отново припламна като електрическа искра поривът, който бе изпитала по-рано към него.

Той заговори приятелски с децата, които се бяха навечеряли и ставаха от масата.

— Хелоу, Лънър, няма ли да изпееш нещо? Няма ли двамата с Топси да ми изпеете една песен?

— Какво да изпеем? — съгласи се веднага момченцето. То говореше с особения напевен акцент на американските деца, израсли във Франция.

— Онази песен за „Mon Ami Pierrot“.

Братче и сестриче застанаха едно до друго и без да се стесняват, извисиха сладките си тънки гласчета във вечерния въздух.

Песента свърши и децата, с лица, светнали от последните лъчи на залеза, се усмихнаха спокойно пред пожънатия успех. Розмари беше с впечатлението, че „Вила Диана“ е център на света. На такава сцена неизбежно трябваше да стане нещо забележително. Атмосферата се оживи, когато градинската врата се отвори и останалите гости пристигнаха вкупом. Семейство Макиско, мисис Ейбрамс, мистър Дъмфри и мистър Кемпиън излязоха на терасата.

Розмари изпита остро чувство на разочарование — тя бързо погледна към Дик, сякаш очакваше от него обяснения за това нелепо смешение. Но изражението му беше най-естествено. Той поздрави новите си гости с горда осанка и с очевидно уважение към техните безкрайни, но непроявени още качества. Тя изпитваше към него такова доверие, че прие присъствието на двамата Макиско за редно, като че ли бе очаквала да дойдат всеки момент.

— Виждал съм ви в Париж — обърна се Макиско към Ейб Норт, който пристигна с жена си миг след тях. — Всъщност срещали сме се два пъти.

— Да, спомням си — каза Ейб.

— Кажете тогава, къде беше? — запита Макиско, който нямаше намерение да остави нещата недоизяснени.

— О, мисля, че… — Ейб се умори от подхванатата игра — не си спомням.

Разменените реплики бяха запълнили една временна пауза и инстинктът на Розмари й подсказваше, че някой трябва да се намеси по тактичен начин и да каже нещо, но Дик не направи опит да раздели групата на последните гости, нито да обезоръжи мисис Макиско, на чието лице бе изписана високомерна ирония. Той не си даде труд да разреши създалия се конфликт, защото знаеше, че поне засега той не е от значение и ще се разреши от само себе си. Пазеше силите си за по-късно, за по-решителен момент, когато гостите му ще могат да го оценят и да се насладят на хубавото прекарване.

Розмари стоеше до Томи Барбан. Той беше в особено скептично настроение, изглеждаше под влиянието на някаква нова приумица. Каза, че заминава на другата сутрин.

— У дома ли си отивате?

— У дома? Аз нямам дом, отивам на война.

— Каква война?

— Каква? Каквато и да е. Напоследък не съм чел вестниците, но предполагам, че има някаква война — винаги някъде се води война.

— Все едно ли ви е за какво ще се биете?

— Напълно — достатъчно ми е да се отнасят добре с мене. Когато ме прихванат дяволите, идвам на гости на Дайвърови, защото знам, че след няколко седмици ще искам да тръгна на война.

Розмари наостри уши.

— Но вие обичате Дайвърови — напомни му тя.

— Разбира се — особено нея, — но те ме карат да изпитвам желание да тръгна на война.

Опита се да вникне в думите му, но не успя. Дайвърови събуждаха в нея желание да остане с тях завинаги.

— Вие сте наполовина американец — каза тя, сякаш в това се криеше отговорът на въпроса.

— От друга страна, съм наполовина французин, учих в Англия и след като навърших осемнадесет години, навлякох последователно униформите на осем страни. Но надявам се, не съм създал у вас впечатлението, че не обичам Дайвърови — обичам ги, особено Никол.

— Може ли някой да не ги обича? — каза тя простичко.

Чувствуваше го далечен. Подтекстът на думите му я отблъскваше и тя не искаше възхищението й към семейство Дайвър да се смесва с неговото недостойно озлобление. Още премисляше думите му

„особено нея“, когато тръгнаха към сложената в градината маса, и с облекчение разбра, че мястото й не е до неговото.

За миг тя се оказа до Дик Дайвър на пътеката. Неговата сдържаност, неговият ясен ум я караха да мисли, че той е всезнаещ. От една година, а за нея това значеше открай време, тя имаше пари, известна популярност, допир с прочути хора, а това даваше възможност за разширяване на връзките, които лекарската вдовица и нейната дъщеря бяха вече завързали в парижкия пансион. Розмари беше романтична и от тази гледна точка кариерата и бе разкрила малко възможности, които да я задоволят. Майка й, която искаше дъщеря й да се издигне в киното, не можеше да допусне лъжливи заместители, не бе съгласна да използват възможностите за развлечение, които им се предлагаха от различни страни, а и самата Розмари бе вече надраснала подобни неща — тя работеше в света на киното, но не живееше в този свят. Затова, когато прочете по лицето на майка си, че тя одобрява Дик, че мислено си казва: „Ето истинското — вече не е заместител“, Розмари схвана това като мълчаливо съгласие, като разрешение да стигне с него дотам, докъдето може.

— Наблюдавах ви — каза той и тя знаеше, че това бе вярно. — Ние вече много се привързахме към вас.

— Аз се влюбих веднага щом ви видях — каза тя спокойно.

Той си даде вид, че не е чул, сякаш тя бе казала това от обикновена учтивост.

— Новите приятели — продължи той с тон на човек, който казва нещо важно — често могат да се забавляват по-добре, отколкото старите приятели.

След тази забележка, чийто смисъл не й стана много ясен, тя се намери на масата. Наоколо тъмнееше и светлината на фенерите постепенно ставаше по-ярка. Вътре в нея нещо запя от удоволствие. Струни на възхищение звъннаха в нея, когато видя, че Дик сяда от лявата страна на майка й; тя самата беше между Луис Кемпиън и Брейди.

Преливаща от вълнение, тя изпита нужда да се довери някому и се обърна към Брейди, но щом спомена за Дик, очите му светнаха предупредително и той й даде да разбере, че не желае да играе бащинската роля на изповедник. Тя на свой ред също прояви твърдост, когато той поиска да задържи ръката й, така че те се впуснаха в

разговор на професионални теми: всъщност говореше той, а тя слушаше, гледаше го учтиво в очите, но мисълта й беше другаде и тя беше сигурна, че той се досеща за това. От време на време тя улавяше някоя откъслечна мисъл, а останалото възстановяваше, като черпеше от подсъзнанието си подобно на човек, който се вслушва в биенето на часовника след първите няколко удара, на които не е обърнал внимание, но които още отекват в ушите му.

ОСМА ГЛАВА

Когато се смълчаха за малко, Розмари обърна очи към отсрещната страна на масата, където седеше Никол между Тони Барбан и Ейб Норт. Косите й искряха като пяна на светлината на свещите. Розмари се заслуша в приятния, малко пресипнал глас, който рядко се обаждаше.

— Бедният човек! — възкликна Никол. — Защо сте искали да го разрежете на две с трион?

— Много просто, щеше ми се да видя какво може да има вътре в един келнер. Не бихте ли искали и вие да знаете какво има в един келнер?

— Стари менюта — засмя се Никол. — Парчета счупени чинии, бакшиши, полуизписани моливчета.

— Точно тъй — но въпросът беше да се докаже научно. Смятах, че няма да бъде тягостно зрелище, защото сеансът щеше да е с музикален съпровод.

— Възнамеряваше да свириш на трион, докато извършваш операцията? — заинтересува се Томи.

— Не стигнахме дотам. Уплашихме се от крясъците. Помислихме, че може да си счупи нещо.

— Това ми звучи много странно — каза Никол. — Един музикант да използува триона, на който друг музикант свири, за да…

Бяха на масата вече от половин час и в атмосферата бе настъпила чувствителна промяна — един по един гостите бяха забравили грижите си, подозренията един към друг, не бяха вече напрегнати и сега се показваха откъм най-добрата си страна като гости на семейство Дайвър. Всеки смяташе, че ако не се държи дружелюбно и ако не проявява интерес към разговора, би оскърбил домакините, затова всеки се опитваше да даде своя принос към общото настроение и виждайки това, Розмари изпитваше симпатия към всички — с изключение на Макиско, който единствен не се приобщаваше към компанията. Това се дължеше не толкова на нежелание, колкото на решението да поддържа с помощта на виното доброто настроение, с

което беше пристигнал. Облегнат на стола си, между Ърл Брейди, към когото бе отправил няколко унищожителни забележки по адрес на киното, и мисис Ейбрамс, с която изобщо не разговаряше, той гледаше с победоносна ирония седналия на отсрещната страна на масата Дик, като от време на време правеше несполучливи опити да влезе в спор с него.

— Вие сте приятел на Ван Бърн Денби, нали? — запита той по едно време.

— Струва ми се, че не го познавам.

— А аз мислех, че ви е приятел — настояваше той раздразнено.

Когато изчерпа темата за мистър Денби, той започна да подхвърля други неуместни забележки, но всеки път учтивият тон на Дик го парализираше и след краткотрайна натегната пауза прекъснатият разговор продължаваше без негово участие. Опита се да се намеси в разговорите на околните, но всеки път оставаше в положение на човек, който е искал да се ръкува с някого и открива, че е стиснал празна ръкавица, защото ръката предварително е била изтеглена от нея. Накрая, с примирение, подобно на възрастен, който е попаднал сред деца, той насочи вниманието си изцяло към шампанското.

Розмари последователно спираше очи върху сътрапезниците си и се радваше майчински, че те прекарват добре, като че ли щеше да ги осиновява. Лъч светлина преминаваше между сложените на масата ароматни карамфили и падаше върху лицето на мисис Ейбрамс, която цъфтеше под въздействието на изпитото шампанско „Вьов Клико“; тя беше оживена, сърдечна, изпълнена с младежка непринуденост; до нея седеше мистър Ройъл Дъмфри и във вечерната обстановка женствената му красота не изглеждаше тъй неуместна; след това Вайолет Макиско, по-миловидна от всякога, защото сега в нея не се чувствуваше отчаяната й борба да превърне в нещо осезаемо неизясненото си положение на съпруга на кариерист, който не е направил кариера.

По-нататък беше Дик, поел задължението да снеме от гърба на другите всички остатъци от съмнения лошо настроение, погълнат от ролята си на домакин. След това майка й, както винаги безупречна. След това Барбан, който говореше на майка й със светска лекота и с това отново спечели Розмари. А до него Никол. Изведнъж Розмари я видя с по-други очи и реши, че тя е една от най-красивите жени, които

е виждала. Приличаше на светица, на скандинавска мадона; тя сияеше под игривите като падащи снежинки отблясъци на свещите, аленееше от светлината на виненочервените фенери, окачени на бора, и беше по-спокойна и тиха от всякога.

Ейб Норт й говореше за нравствените си норми.

— Разбира се, че имам норми на поведение — настояваше той, — човек не може да живее без норми на поведение. Моята нравственост ми налага да се противопоставям на горенето на вещици. Сложат ли някоя вещица на кладата, чувствувам, че ми става горещо и яката ме стяга. — Розмари знаеше от Брейд, че още съвсем млад той е започнал бляскаво музикалното си поприще, а след това в продължение на седем години не е композирал нищо.

До него седеше Кемпиън, който съумяваше донякъде да прикрива своята очебийна женственост, дори се отнасяше към най-близките си сътрапезници с нещо като безкористна майчина загриженост. След това Мери Норт, тъй мила и засмяна, че човек не можеше да не й се усмихне в отговор, щом видеше блесналите й бели зъби, полуразтворените й устни и грейналото й лице.

Накрая Брейди, чието оживление малко по малко се превръщаше в нещо предназначено за околните и преставаше да бъде грубоват стремеж да потвърди пред себе си своето психическо равновесие и да се самоизяви, като се разграничи от уязвимостта на другите.

Розмари, която още носеше ненакърнената доверчивост като дете от илюстрациите на наивните религиозни издания на мисис Бърнет[1], беше като странник, завърнал се в родния кът; тук тя се чувствуваше повече у дома си, отколкото в средите на новата американска цивилизация, където се импровизираха нелепи шеги. В тъмнината се носеха светулки, а някъде долу край стръмния бряг лаеше куче. Масата сякаш се бе издигнала към небето като сценичен дансинг и насядалите около нея хора се чувствуваха насаме един с друг сред тъмния околен свят; храната, с която се хранеха, беше единствената храна в този свят, а светлините, грейнали наоколо им — единствените светлини. Мисис Макиско се засмя някак тихо и особено, това бе сякаш сигнал, че компанията вече се е откъснала от околния свят, и двамата Дайвърови изведнъж се оживиха и влязоха в стихията си, грейнаха, за да бъдат в съзвучие с настроението на своите гости, приповдигнато от оказаното им внимание, от ласкателното уважение,

което светът, от който идваха, бе може би пропуснал да им даде. За миг те двамата като че ли говореха с всички присъствуващи, на всички общо и с всеки един поотделно, засвидетелствуваха им приятелските си чувства и симпатиите си. И в този миг всички бяха обърнати към тях като бедни деца, събрани около коледна елха. След това изведнъж масата и сътрапезниците стъпиха на земята — моментът, в който гостите бяха издигнати над сферата на веселието, за да навлязат в разредените слоеве на емоционалността, премина, преди те да са ги осквернили с дъха си, преди да са си дали сметка, че са се докоснали до тях.

Но обаянието на топлия нежен юг бе проникнало в тях: кадифената нощ, призрачният шепот на морето долу под тях, цялата магия на околността — всичко се стопи, преля се в двамата Дайвърови и стана част от тях. Розмари видя как Никол настоятелно предлага на майка й една жълта вечерна чанта, която тя бе харесала, с думите: „Всяко нещо трябва да принадлежи на този, който го харесва“ — а след това напъха вътре всички жълти предмети, които можа да намери: един молив, червило, малък бележник — защото „вървят заедно“.

Никол изчезна и Розмари забеляза, че Дик също го няма: гостите станаха, някои се разположиха в градината, други тръгнаха към терасата.

— Искате ли — Вайолет Макиско запита Розмари — да отидете в тоалетната?

— Не точно сега.

— Аз искам да отида — повтори настоятелно мисис Макиско. Тя демонстративно тръгна към къщата като съвременна и естествена жена, а Розмари я изгледа неодобрително. Ърл Брейди й предложи да се разходят към стената край морето, но тя реши, че е дошъл нейният ред да получи своя дял от Дик Дайвър, когато той се завърне, затова не помръдна от мястото си и се заслуша в спора между Макиско и Барбан.

— Защо искате да се биете със Съветите? — каза Макиско. — Това е най-големият експеримент в историята на човечеството. А Риф[2]? Струва ми се, че е по-героично човек да се бие на страната на справедливостта.

— Откъде знаете на чия страна е тя? — запита сухо Барбан.

— Интелигентните хора обикновено знаят.

— Комунист ли сте?

— Социалист съм — каза Макиско. — Симпатизирам на Русия.

— Аз пък съм войник — отвърна любезно Барбан. — Занаят ми е да убивам хора. Бих се в Риф, защото съм европеец, а с комунистите — защото искат да ми отнемат собствеността.

— Тесногръди доводи — каза Макиско и се огледа с надежда, че някой от околните ще го подкрепи, но напразно. Той нямаше представа на какъв човек излиза насреща, нямаше представа колко опростени са неговите идеи и колко сложна бе школовката, през която е минал. Макиско познаваше хора с различни идеи, бе разширил кръгозора си и умееше да ги разграничава и разпознава — обаче, изправен срещу човек, когото той смяташе за ограничен, който не приличаше на хората, с които бе общувал, но когато въпреки това не можеше да почувствува по-нискостоящ от себе си, той побърза да направи заключението, че Барбан е крайният продукт на един отживял времето си свят и следователно не си струва да спори с него. Когато Макиско бе влизал в допир с американската плутокрация, тя го бе респектирала с вулгарния си снобизъм, с невежеството и с грубостта си, с които се гордееше — качества, заимствувани от англичаните, без да се държи сметка за факторите, които са обусловили английската еснафщина и безцеремонност, механично пренесени в една страна, където с малко знание и добри обноски човек може да спечели повече, отколкото където и да било другаде: начин на държане, който бе кристализирал в най-чист вид в така наречените „харвардски маниери“ към хиляда и деветстотната година. Макиско реши, че Барбан е от този тип хора, и тъй като бе пиян, бързо забрави респекта, който той му внушаваше.

Изпитвайки известно стеснение заради Макиско, Розмари продължи да чака завръщането на Дик. Външно беше спокойна, но изгаряше от нетърпение. На масата бяха останали само тя, Барбан, Макиско и Ейб. Отправи поглед към пътеката, която минаваше край сенчестата мирта и папратите и след това извиваше към плочестата тераса, забеляза красивия профил на майка си, открил се на фона на осветената врата, и тъкмо се канеше да отиде при нея, когато мисис Макиско излезе с бързи стъпки от къщата.

Тя беше много възбудена. Без да продума, взе един стол и седна. Очите й блестяха, а устата й нервно потрепваше. Всички разбраха, че

тя има да съобщи нещо, и когато мъжът й я запита: „Какво има, Вай?“, никой не се учуди и всички се обърнаха към нея.

— Мила моя… — каза тя неопределено, след това се обърна към Розмари: — Няма нищо, мила моя. Не мога да кажа думица.

— Тук сте между приятели — успокои я Ейб.

— Е, добре, горе видях такова нещо, мили мои, че…

Тя закима тайнствено с глава и млъкна точно навреме, защото Томи се изправи и се обърна към нея учтиво, но остро:

— Нежелателно е да се коментира какво става в тази къща.

---

[1] Франсис Елайза Ходжсън Бърнет (1849–1924) — американска романистка, родена в Англия. ↑

[2] Риф — планински масив в Испанско Мароко. Населението му героично се е сражавало с френските и испанските завоеватели. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

Вайолет шумно пое дъх и се помъчи да промени изражението на лицето си.

Най-после Дик дойде при тях и с безпогрешен инстинкт раздели Барбан и двамата Макиско: той прояви прекомерно невежество и любознателност спрямо литературата в присъствие на Макиско и така му даде възможност да покаже превъзходството си — точно онова, от което Макиско се нуждаеше. Останалите се заловиха да му помагат в пренасянето на лампите — кой не би помогнал на домакина и не би носил градински фенери в тъмнината? Помагаше и Розмари, като същевременно отговаряше търпеливо на безкрайните въпроси на Ройъл Дъмфри за Холивуд.

„Сега — мислеше си тя — вече трябва да остана насаме с него. Той трябва да знае това, защото неговите правила на поведение са като правилата, на които ме научи мама.“

Розмари бе права — той я откъсна от събралата се на терасата компания, те останаха сами и малко по малко, стъпка по стъпка, се приближиха към крайморската стена, сякаш тласкани от полъха на вятъра.

Загледаха се в морето. В далечината последното увеселително корабче от Леринските острови плуваше в залива като изпуснат в небето балон. То се носеше между тъмнеещите острови и леко пореше губещите блясъка си води.

— Разбрах защо говорите така възторжено за майка си — каза той. — Мисля, че нейното отношение към вас е много хубаво. У майка ви има особен вид мъдрост, която е нещо рядко за Америка.

— Мама е съвършена — каза тя с обожание.

— Споделих с нея един мой план — тя ми обясни, че от вас зависи колко време ще останете двете във Франция.

„От вас“ — едва се сдържа да не каже Розмари.

— Тъй като тук всичко вече свърши…

— Свърши?

— Е да, летният сезон свърши. Миналата седмица отпътува сестрата на Никол, утре си тръгва Томи Барбан, в понеделник Ейб и Мери Норт. Може би още ще се забавляваме това лято, но тук повече не. Предпочитам всичко да свърши изведнъж, без да проточваме нещата сантиментално — затова организирах това събиране. Имам предвид следното: ние двамата с Никол ще отидем в Париж да изпратим Ейб Норт, който заминава за Америка — бихте ли желали да дойдете с нас?

— Какво каза мама?

— Доколкото разбрах, тя мисли, че ще бъде хубаво. Самата тя няма да дойде. Иска да дойдете само вие.

— Не съм виждала Париж, откакто пораснах — каза Розмари. — Чудесно ще бъде да го видя заедно с вас.

— Много мило от ваша страна. — Стори й се, че гласът му прозвуча металически, но не беше сигурна. — Вие направихте впечатление още щом се появихте на плажа. Уверени бяхме — особено Никол, че жизненост като вашата могат да притежават само хора с вашата професия. Такава жизненост никога не може да се задоволи само с един човек или с една група хора.

Нейният инстинкт й подсказа предупредително, че той се опитва да я сближи с Никол, но тя реши да пресече този опит и каза не по-малко твърдо:

— Аз също исках да се запозная с всички ви — особено с вас. Както ви казах, влюбих се във вас веднага щом ви видях.

Тя постъпи правилно, като възприе такава линия на поведение. Но свежият въздух на хълма, извисил се между небето и земята, изглежда, охлади главата му, изпари импулсивното желание, което го бе накарало да я доведе тук, и го застави да види трезво твърде явното вече изкушение, трудните моменти, които щеше да донесе една нерепетирана между двамата сцена и непроизнесените досега думи.

Опита се да я накара да се върне към къщата, но това бе трудно, а и на самия него не му се искаше много да се лиши от присъствието й. Тя се наслаждаваше на галещия нощен полъх. Той добродушно се пошегува:

— Вие не знаете какво искате. Идете попитайте майка си какво искате.

Тя беше дълбоко засегната. Докосна го, усети гладката повърхност на дрехата му и прекара ръка по нея, благоговейно като по свята одежда. Готова да падне на колене, тя опита последната възможност.

— Мисля, че вие сте най-чудесният човек, когото съм срещала, с изключение на майка ми.

— Виждате нещата много романтично.

Със смях той я поведе към терасата, където я предаде на Никол.

Неусетно бе станало време да си тръгват и Дик и Никол им заеха колата си. Решиха в голямата „Изота“ на Дайвърови да настанят Томи Барбан с багажа му — той щеше да прекара нощта в хотела, за да вземе ранния влак, — мисис Ейбрамс, двамата Макиско и Кемпиън, Ърл Брейди щеше да откара Розмари и майка й и да продължи към Моите Карло, а Ройъл Дъмфри се качи при тях, защото в колата на Дайвър нямаше място за него. Долу в градината фенерите още осветяваха масата, на която бяха вечеряли; Дик и Никол бяха застанали един до друг на вратата; Никол се усмихваше и изпълваше нощта със своята миловидност, а Дик се сбогуваше поотделно с всеки, назовавайки го по име. Розмари усети болка при мисълта, че трябва да си тръгне и да ги остави в дома им. Още веднъж тя се зачуди какво ли бе видяла в банята мисис Макиско.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Нощта бе настъпила, но въздухът беше още прозрачен, тъмнината се спускаше като кошница, окачена на една-единствена мъждукаща звезда. До тях стигаше приглушен звук от клаксона на предната кола. Шофьорът на Брейди караше бавно; стоповете на другата кола от време на време се мяркаха пред тях на завоите — след това изчезнаха. Но след десетина минути те отново видяха колата, спряла встрани на пътя. Шофьорът на Брейди намали скоростта, но точно когато я задминаваха, другата кола бавно потегли. От лимузината се чуваха неясни гласове, а шофьорът на Дайвърови се усмихваше. Те продължиха бързо напред, на места пътят беше съвсем тъмен, на други още светлееше. Шосето се виеше, следвайки бреговата линия, и накрая ги отведе пред високата сграда на хотела на Гос.

Розмари спа около три часа, след това се събуди и продължи да лежи с чувството, че виси между лунните лъчи. Загърната в тъмнината, която предразполагаше към чувствени помисли, тя бързо прекара през главата си всички бъдещи възможности, които можеха да доведат до целувка, но тази целувка изплуваше пред очите й неясна, като филмов кадър. Тя бавно промени положението си в леглото, за първи път не можеше да заспи и се опита да обмисли нещата тъй, както би ги обмислила майка й. В случая тя проявяваше много по-голяма прозорливост, отколкото допускаше опитът й, в съзнанието й изплуваха водени разговори, които се бяха запечатали в паметта й.

Розмари бе израснала с мисълта, че ще работи. Мисис Спиърс бе изразходвала скромните средства, оставени й от нейните двама покойни съпрузи, за да даде на дъщеря си образование, и на шестнадесет години, когато тя разцъфна и стана хубаво момиче с чудно красива коса, отведе я в Екс ле бен и съумя да я вмъкне без предварителна уговорка в апартамента на един американски продуцент, който възстановяваше здравето си. Когато продуцентът замина за Ню Йорк, те тръгнаха с него. Така Розмари издържа приемните си изпити. Последвалият успех и сравнително

обещаващото бъдеще позволиха на мисис Спиърс да й каже същата вечер, макар и с недомлъвки, приблизително следното:

„Създадена си да работиш — а не да се омъжиш. Сега намери първия орех, който трябва да строшиш, и той е хубав орех — върви смело напред, каквото и да се случи, ще добиеш опит. Може би ще се нараниш, може би ще нараниш него, каквото и да ти се случи, то няма да ти навреди, защото ти предстои да се трудиш като мъж, така че всъщност си момче, а не момиче.“

Розмари никога не се бе замисляла тъй продължително с изключение на ония моменти, когато се бе възхищавала от изключителните качества на майка си, затова мисълта, че окончателно ще се отдели от нея, й пречеше да заспи. Небето просветля, макар че утрото беше още далеч, и очерта контурите на високите френски прозорци. Тя стана и излезе на терасата. Плочите бяха топли под краката й. Във въздуха се носеха тайнствени звуци, някаква нощна птица неуморно надаваше злокобни тържествуващи крясъци в дърветата около тенис корта; по извитата алея за коли зад хотела отекнаха стъпки, които замряха по затревения път, продължиха по пътеката, покрита с чакъл, по циментовите стъпала, а след това се върнаха по обратния път. Отвъд мастиленото море, горе на чернеещия се хълм, живееха Дайвърови. В мисълта й те бяха двамата заедно, тя ги чуваше да пеят мелодия, чиито безплътни звуци се извисяваха към небето като химн и й се струваха много далечни във времето и пространството. Децата им спяха, а портата им беше затворена за през нощта.

Тя влезе, наметна една лека дреха, обу еспадрилите, излезе отново през френския прозорец и тръгна към главния вход крадешком, защото към терасата гледаха прозорците на спящите обитатели. Забеляза фигура за човек, седнал на широките бели стъпала на парадния вход, и се спря — после разбра, че това е Луис Кемпиън и че той плаче.

Плачеше тихо и тялото му се тресеше като на жена! Тя изведнъж си спомни една от ролите, които бе играла миналата година, приближи се до него и докосна рамото му. Той ахна изненадано, после я позна.

— Какво има? — Тя го погледна съчувствено, в погледа й нямаше грубо любопитство. — Мога ли да ви помогна?

— Никой не може да ми помогне. Знаех, че така ще стане. Сам съм си виновен. Винаги така се случва.

Кемпиън я погледна, за да види дали тя го разбра.

— Не — реши той. — Когато пораснете, ще разберете как страдат ония, които обичат. Как се измъчват. По-добре е да бъдеш млад и незасегнат от любовта. Случвало ми се е и по-рано, но никога както този път, тъй неочаквано, тъкмо когато всичко вървеше добре.

Лицето му беше отблъскващо в предутринния здрач. Тя не помръдна, нито едно мускулче по лицето й не трепна, за да издаде изведнъж обхваналото я отвращение към него. Но Кемпиън беше достатъчно чувствителен, за да го долови, и бързо промени темата на разговора.

— Ейб Норт е някъде тук.

— Но нали е у Дайвърови?

— Да, но го повикаха — не знаете ли какво се случи? — Щорите на един от прозорците на втория етаж изскърцаха и един английски глас каза сърдито и отчетливо:

— Ще бъдете ли така добри да престанете! Розмари и Луис Кемпиън слязоха по стъпалата и отидоха да седнат на една пейка край пътя.

— Тогава вие не знаете какво стана? Това е най-невероятното нещо, което… — Той се оживи, съзнавайки, че възбужда любопитството й. — Всичко стана тъй неочаквано — винаги съм се държал настрана от сприхавите хора, понякога те ме разстройват така, че трябва да лежа няколко дена.

Той я погледна тържествуващо. Тя нямаше понятие за какво й говорят.

— Мила моя! — С неочаквано движение той се наклони към нея и дори сложи ръка на бедрото й, за да й покаже, че това не е случаен жест — до такава степен беше сигурен, че е привлякъл вниманието й. — Ще има дуел.

— Какво!

— Дуел със — още не знаем с какво ще се дуелират.

— Кой ще се дуелира?

— Ще ви разправя всичко отначало. — Той пое дълбоко дъх и каза с такъв тон, като че ли тя се е провинила в нещо, но той й прощава: — Вие, разбира се, бяхте в другата кола. Може да се каже, че

в известен смисъл така е било дори по-добре за вас — скъсих си живота най-малко с две години, тъй неочаквано стана всичко.

— Какво е станало? — запита го тя.

— Не знам какъв беше поводът. Най-напред тя започна да говори…

— Коя?

— Вайолет Макиско. — Той сниши глас, сякаш някой под пейката ги подслушваше. — Но не казвайте нищо за Дайвърови, защото той се закани на всеки, който спомене нещо.

— Кой се закани?

— Томи Барбан, затова не казвайте, че съм споменал за тях. Така или иначе, никой от пас не разбра какво искаше да каже Вайолет, защото той непрестанно я прекъсваше, после се намеси мъжът й и сега ще има дуел. Тази сутрин — в пет часа — след един час. — Тон въздъхна и отново потъна в собствените си грижи. — Почти ми се иска да съм на тяхно място. Все едно ми е дали ще ме убият, след като нямам за какво повече да живея. — Гласът му секна и той печално поклати глава.

Железните щори отгоре отново се открехнаха и същият английски глас каза:

— Наистина, това трябва да спре незабавно.

В този момент Ейб Норт излезе от хотела с разсеян вид и забеляза силуетите им на фона на небето, което бе побеляло над морския хоризонт. Розмари му напрани знак да не говори и тримата тръгнаха към една по-далечна пейка. Розмари забеляза, че Ейб не е напълно трезвен.

— Защо не спите? — запита той.

— Току-що станах. — Тя почти се засмя, но се сети за гласа зад щорите и се сдържа.

— Някой славей не ви е давал мира — предположи Ейб и повтори: — Някой славей не ви е давал мира. А тази женичка от кръжеца по плетиво каза ли ви какво се случи?

Кемпиън отговори с достойнство:

— Знам само това, което съм чул със собствените си уши.

Той стана и бързо се отдалечи, а Ейб седна до Розмари.

— Защо се отнесохте тъй грубо с него?

— Грубо ли? — изненада се Ейб. — Той цяла нощ хленчи наоколо.

— Може да му е мъчно за нещо.

— Може.

— А какъв е този дуел? Кой ще се дуелира? Стори ми се, че в колата става нещо нередно. Вярно ли е?

— Наистина, изглежда налудничаво, но е вярно.

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

— Скандалът започнал, когато колата на Ърл Брейди отминала спрялата на пътя кола на Дайвърови. — Ейб разказваше безпристрастно и думите му се стопяваха в неспокойната нощ. — Вайолет Макиско започнала да разказва на мисис Ейбрамс нещо, което тя открила за Дайвърови — изкачила се на горния етаж на къщата им и се натъкнала на нещо, което я изумило. Но Томи бди като предано куче над Дайвърови. Тя наистина внушава необикновено силни чувства… но тези чувства са взаимни и мнозина от приятелите им държат на Дик и Никол, взети като едно цяло, повече, отколкото сами биха признали. Разбира се, това налага известна самопожертвувателност — понякога те приличат на две обаятелни балетни фигури, на които човек не трябва да обръща повече внимание, отколкото обръща на една балетна сцена, но всъщност нещата са по-дълбоки — би трябвало да знаете цялата история. Във всеки случай Томи е един от мъжете, които Дик допуска по-близо до Никол, и когато мисис Макиско продължила да намеква за онова, което имала да разкаже, той се намесил:

— Мисис Макиско, моля, престанете да говорите за мисис Дайвър.

— Не говоря за вас — възразила тя.

— Смятам, че е по-добре да не се занимавате с тях.

— Да не би да са някаква светиня?

— Не се занимавайте с тях. Говорете за нещо друго. Той седял на едната от двете малки седалки до Кемпиън. Кемпиън ми разказа как станало всичко.

— Изглежда, че много обичате да заповядвате — не му останала длъжна Вайолет.

Нали знаете какви разговори се водят в колите късно нощем, някои си шепнат нещо, други са уморени, отегчени или полузаспали и не слушат какво се говори. Така че нито един от спътниците им не може да каже какво точно е станало до момента, когато колата спряла и Барбан извикал с глас на кавалерийски офицер, така че всички подскочили:

— Слизайте! Ако не, ще ви изхвърля — до хотела има само една миля и можете да стигнете пеша. Трябваше да млъкнете и да накарате и жена си да млъкне!

— Вие сте грубиян — казал Макиско. — Знаете, че физически сте по-силен от мен. Но аз не се боя от вас — би трябвало да има кодекс за дуели…

И точно тук сбъркал, защото Томи, който е французин, се пресегнал към задната седалка, ударил му плесница, след това шофьорът отново подкарал колата. В този момент вие сте ги отминали. Тогава жените започнали на свой ред. В това положение стигнали в хотела.

Томи телефонирал на някакъв човек в Кан да му бъде секундант, а Макиско казал, че не иска Кемпиън, който и без това не изпитвал особено желание да става секундант, така че ме повика по телефона, помоли ме да не казвам нищо и направо да идвам. Вайолет Макиско припаднала, мисис Ейбрамс я отвела в стаята й, дали й бром и тя заспала спокойно. Когато пристигнах, се опитах да разубедя Томи, но той бе упорит и каза, че ще се откаже само ако Макиско се извини, но Макиско малко раздразнено ми отговори, че не желае.

Когато Ейб свърши, Розмари запита замислено:

— Знаят ли Дайвърови, че скандалът е заради тях?

— Не, те изобщо няма да разберат, че са замесени.

Този глупак Кемпиън нямаше защо да ви говори за това, но щом като ви е казал… Аз предупредих шофьора: казах му, че ако си отвори устата и каже нещо за станалото, ще изкарам музикалния трион. Цялата разправия си е само между тях двамата — впрочем Томи се нуждае от една хубава война.

— Надявам се, че Дайвърови няма да разберат — каза Розмари.

Ейб погледна часовника си.

— Трябва да се кача и да видя Макиско — искате ли да дойдете? Обзалагам се, че не е мигнал. Сигурно се чувствува самотен.

Розмари си представи как този нервен, дезорганизиран човек бе бодърствувал отчаяно цяла нощ. Поколеба се за миг, раздвоена между съчувствието и неприязънта, след това се съгласи и пълна с утринна енергия, се заизкачва по стълбите редом с Ейб.

Макиско седеше на леглото си и пиянската му войнственост се беше изпарила, въпреки че беше с чаша шампанско в ръка. Имаше нездрав и сърдит вид, а лицето му беше бледо. Той явно бе писал и пил цяла нощ. Погледна объркано Ейб и Розмари и запита:

— Време ли е?

— Не, има още половин час.

Масата бе покрита с изписани листа, които той с известна трудност подреди в дълго писмо; последните страници бяха изписани с необикновено едър и разкривен почерк. Под мъждукащата светлина на електрическата лампа той сложи накрая нечетливия си подпис, напъха всичко в един плик и го предаде на Ейб с думите:

— За жена ми.

— Добре ще е да си облеете главата със студена вода — посъветва го Ейб.

— Смятате ли? — усъмни се Макиско. — Не искам да бъда прекалено трезвен.

— Добре, но сега имате ужасен вид. Максиско послушно влезе в банята.

— Оставям зад себе си ужасен безпорядък — обади се той отвътре. — Не знам как Вайолет ще се върне в Америка. Нямам застраховка. Не се наканих да уредя този въпрос.

— Не говорете глупости, след час ще бъдете отново тук и ще закусвате.

— Да, разбира се. — Той се върна с мокра коса и изгледа Розмари тъй, като че ли я виждаше за първи път. Неочаквано се просълзи. — Не можах да завърша романа си. За това ми е най-мъчно. Не съм ви симпатичен — каза той на Розмари. — Но няма какво да се прави. Аз съм преди всичко човек на перото. — Той издаде неясен, унил звук и безпомощно поклати глава. — Много грешки направих през живота си — безброй грешки. Но бях един от най-обещаващите и в известен смисъл…

Той млъкна и засмука угасналата цигара.

— Напротив, симпатичен сте ми — каза Розмари, — но мисля, че не трябва да се биете.

— Да, трябваше да се опитам да го набия в колата, но вече е късно. Оставих се да ме заплетат в история, в която не трябваше да се заплитам. Имам много несдържан нрав… — Той погледна настоятелно

Ейб, като че ли очакваше от него да оспори думите му. След това се засмя отчаяно и поднесе угасналата цигара към устата си. Дишането му се учести.

— Лошото е, че аз предложих дуела — ако Вайолет си бе затворила устата, може би щях да уредя нещата. Разбира се, дори и сега мога да се измъкна, да се надсмея на цялата история, но мисля, че Вайолет няма да ме уважава вече.

— Напротив, ще ви уважава — възрази Розмари. — Ще ви уважава повече.

— Не, вие не познавате Вайолет. Тя става много безцеремонна, когато почувствува, че нейните позиции са по-силни. Женени сме от дванадесет години, имахме седемгодишна дъщеричка, тя умря, а след това знаете как става. И двамата имахме по някое и друго странично увлечение, впрочем нищо сериозно, но се отчуждихме — тази вечер тя ме нарече страхливец.

Объркана, Розмари не намери отговор.

— Ще направим необходимото, за да мине колкото може по-безопасно — каза Ейб. Той отвори кожената чанта. — Ето пистолетите за дуел на Барбан — поисках му ги, за да се запознаете с тях. Той ги носи винаги в куфара си. — Ейб взе едно от старовремските оръжия и го претегли на ръка. Розмари ахна, а Макиско погледна тревожно пистолетите.

— Все пак не е като да се стреляме с едрокалибрени каубойски колтове — каза той.

— Не знам — възрази безпощадно Ейб, — тези са направени с дълга цев, за да можеш по-добре да се прицелваш.

— Какво ще бъде разстоянието? — запита Макиско.

— Поинтересувах се и за това. Ако единият от противниците трябва на всяка цена да бъде ликвидиран, разстоянието е осем крачки, ако е нанесена значителна обида — двадесет крачки, а ако двамата трябва само да защитят честта си — четиридесет крачки. Неговият секундант се съгласи с мен разстоянието да бъде четиридесет крачки.

— Това е добре.

— У Пушкин има едно чудесно описание на дуел — спомни си Ейб. — Всеки един от двамата застава на ръба на една пропаст, така че ако го ударят, да не оживее.

Това се струваше твърде далечно и нереално на Макиско, който го погледна втренчено и запита:

— Какво?

— Искате ли да се окъпете набързо в морето, за да се освежите?

— Не, не, сега не съм в състояние да плувам. — Той въздъхна. — Не виждам за какво е всичко — каза той безпомощно. — Не виждам защо върша всичко това.

То бе първото нещо, което вършеше през живота си. Всъщност Макиско беше от ония хора, за които светът на чувствата не съществува, и изправен пред един конкретен факт, той навлизаше в този свят с изненада.

— Можем да тръгваме — предложи Ейб, тъй като забеляза, че той започва да губи самообладание.

— Добре. — Макиско отпи една дълга глътка коняк, сложи плоската бутилка в джоба си и каза предизвикателно: — Какво ще стане, ако го убия — ще ме хвърлят ли в затвора?

— Ще ви прекарам през италианската граница. Той погледна Розмари, след това се обърна към Ейб умолително:

— Преди да тръгнем, искам да ви кажа нещо насаме.

— Надявам се, че никой няма да пострада — каза Розмари. — Струва ми се, че това е много глупаво, и би трябвало да се опитате да го предотвратите.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Тя завари Кемпиън долу в пустото преддверие.

— Видях ви, като се качвахте по стълбите — каза той възбудено. — Добре ли е той? Кога ще бъде дуелът?

— Не знам. — Беше й неприятно, че той говори за предстоящото като за циркова забава, в която Макиско щеше да бъде клоунът с трагична роля.

— Ще дойдете ли с мен? — запита я той с тон на човек, който е запазил билети. — Ангажирах колата на хотела.

— Не искам да идвам.

— Защо не? Предполагам, че ще си скъся живота с години, но за нищо на света не искам да го изпусна. Можем да гледаме по-отдалеч.

— Защо не вземете мистър Дъмфри със себе си? Монокълът му падна, но този път нямаше как да се скрие в косматите гърди. Той се окопити и отвърна:

— Не желая да го виждам повече.

— Боя се, че няма да дойда. Майка ми не би одобрила това.

Когато Розмари влезе в стаята си, мисис Спиърс се раздвижи, събуди се и я запита:

— Къде си била?

— Просто не можех да заспя. Ти спи, мамо.

— Ела в моята стая. — Когато я дочу да сяда в леглото си, Розмари влезе при нея и й разказа какво се е случило.

— Защо не отидеш да гледаш? — предложи й мисис Спиърс. — Можеш да стоиш по-далеч, а после, ако има нужда, ще помогнеш.

На Розмари й бе неприятна мисълта да стои отстрани и да наблюдава, затова се колебаеше, а в съзнанието на мисис Спиърс, която още беше сънена, мъждукаха спомени за среднощни повиквания при смърт и злополука от времето, когато тя беше лекарска жена.

— Иска ми се да се движиш самостоятелно, да действуваш по собствена инициатива и без мен — премина много по-тежки изпитания в рекламното студио „Рейни“.

Розмари все още не разбираше защо трябва да отиде, но се подчини на категоричния ясен глас, който й бе наредил да излезе на сцената на „Одеон“ в Париж, когато беше дванадесетгодишна, а след това я посрещна на изхода.

Когато видя Ейб и Макиско да тръгват с колата, през ума й мина, че си е спестила неприятното зрелище, но след миг зад ъгъла се появи колата на хотела. Кудкудякайки възбудено, Луис Кемпиън я издърпа на седалката до себе си.

— Скрих се зад ъгъла, защото може би щяха да ни забранят да тръгнем с тях. Ето, взех си фотокамерата.

Тя се засмя безпомощно. Той бе тъй ужасен, че преставаше да бъде ужасен, само губеше човешките си черти.

— Чудя се, защо мисис Макиско би могла да има нещо против Дайвърови? — каза тя. — Те бяха тъй мили с нея.

— О, няма нищо против тях. Работата е друга — тя е видяла нещо. Не можахме да разберем точно какво поради Барбан.

— Значи не затова ви беше мъчно.

— О, не — каза той и гласът му затрепера, — заради нещо друго, което се случи, когато се завърнахме в хотела. Но сега ми е все едно — измивам си ръцете окончателно.

Те последваха другата кола на изток по крайбрежието и отминаха Жуан ле Пен, където се издигаше скелето на ново казино. Минаваше четири и под сивеещото небе първите рибарски лодки излизаха в синьо-зеленикавото море. Отклониха се от главния път и навлязоха в полето.

— На терена за голф — извика Кемпиън, — сигурен съм, че там ще бъде.

Той се оказа прав. Когато колата на Ейб спря, изтокът бе оцветен в червено и жълтеникаво — денят обещаваше да бъде горещ. Розмари и Кемпиън казаха на шофьора да навлезе в малката борова горичка и под прикритието на сянката заобиколиха терена — там напред-назад крачеха Ейб и Макиско, който от време на време вдигаше глава като душещ въздуха заек. На отсрещния край на терена изникнаха нови фигури и наблюдаващите разбраха, че това са Барбан и неговият секундант французин, който носеше чантата с пистолетите под мишница.

Макиско се постресна, скри се зад Ейб и отпи дълга глътка коняк. Задави се, тръгна напред и може би щеше да стигне до противниковия лагер, ако не беше Ейб, който го спря и мина напред, за да поговори с французина. Слънцето се беше показало над хоризонта.

Кемпиън сграбчи ръката на Розмари.

— Не мога да понеса това — прошепна той прегракнало, — много ми идва. Ще ми струва…

— Пуснете ме — каза Розмари рязко и бързо зашепна една френска молитва.

Двамата противници се изправиха един срещу друг. Барбан със запретнат ръкав на дясната си ръка. Очите му святкаха неспокойно на слънцето, но той хладнокръвно изтри длан в панталоните си. Макиско, придобил смелост от коняка, сви презрително устни като човек, който си подсвирква, и безгрижно навири дългия си нос. Ейб излезе напред с кърпичка в ръка. Секундантът французин остана извърнат настрани. Розмари затаи дъх от съжаление към Макиско, скръцна със зъби от омраза към Барбан и чу Ейб да брои с напрегнат глас:

— Едно — две — три!

Те стреляха едновременно. Макиско се олюля, но запази равновесие. И двата куршума не бяха попаднали в целта.

— Достатъчно! — извика Ейб.

Съперниците се приближиха и всички погледнаха Барбан въпросително.

— Не съм удовлетворен.

— Какво! Разбира се, че си удовлетворен — каза Ейб нетърпеливо. — Удовлетворен си, но не го разбираш.

— Твоят човек отказва по още един изстрел, така ли?

— Точно така, Томи. Ти настоя за това и той направи каквото се очакваше от него.

Томи се засмя презрително.

— Разстоянието беше смешно — каза той. — Не съм свикнал на такива фарсове — твоят човек трябва да знае, че сега не се намира в Америка.

— Безсмислено е да се остроумничи по адрес на Америка — каза Ейб малко остро. После добави с по-примирителен тон: — Стигнахме вече доста далеч, Томи. — Поговориха още малко, след това Барбан кимна и се поклони студено на бившия си противник.

— Няма ли да се ръкувате? — предложи френският лекар.

— Те вече се познават — прекъсна го Ейб. Той се обърна към Макиско:

— Хайде, да тръгваме!

Закрачиха по терена и Макиско ликуващо го сграбчи за ръкава.

— Чакайте! — спря го Ейб. — Томи си иска пистолета. Може пак да му потрябва.

Макиско му предаде оръжието.

— Да върви по дяволите — каза той войнствено. — Кажете му, че може да…

— Да му кажа ли, че искате още един изстрел?

— Аз направих каквото трябваше — каза с висок глас Макиско. — И го направих твърде добре, нали? Не бях страхлив.

— Бяхте доста пиян — каза грубо Ейб.

— Не е вярно, не бях.

— Добре тогава, не бяхте.

— Има ли значение дали съм пийнал една глътка, или не?

Самоувереността му растеше и той започна да гледа Ейб накриво.

— Какво значение има? — повтори той.

— Щом сам не разбирате, няма смисъл да говорим за това.

— Не знаете ли, че на фронта всички биваха пияни?

— Добре, да не говорим повече.

Но историята още не беше свършила. Чуха бързи стъпки по затревения терен зад гърба си и лекарят ги настигна.

— Pardon, messieurs, voulez-vous regler mes honoraires? Naturellement c’est pour soins medicaux seulement. M. Barban n’a qu’un billet de mille et ne peut pas les regler et l’autre a laisse son porte-monnaie chez lui.[1]

— Разчитай на французин да се погрижи за такова нещо — каза Ейб и се обърна към лекаря: — Combien?[2]

— Нека аз уредя сметката — каза Макиско.

— Не, аз. Опасността беше горе-долу еднаква за всички ни.

Ейб плати на лекаря, а Макиско се затича към храстите и повърна. Когато се върна, беше още по-бледен, но тръгна наперено с Ейб към колата под порозовялото вече утро.

Единствената жертва на дуела бе Кемпиън; той лежеше задъхан в шубраците, а Розмари, внезапно обхваната от истеричен смях, започна да го побутва с крак. Не го остави на мира, докато той не стана. Единственото нещо от значение за нея сега беше, че след няколко часа ще види на плажа човека, когото мислено все още назоваваше с обобщителното име „Дайвърови“.

---

[1] Извинете, господа, бихте ли ми уредили хонорара? Естествено само за евентуалната лекарска помощ. Господин Барбан има само една банкнота от хиляда франка и не може да уреди сметката а другият си забравил портмонето вкъщи (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Колко? (Фр.) — Б.пр. ↑

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Розмари, семейство Норт, Дик Дайвър и двама млади френски музиканти бяха във „Воазен“ и чакаха Никол. Оглеждаха посетителите на ресторанта, за да видят дали някой от тях се чувствува удобно — Дик им беше казал, че той е единственият американец, който не се притеснява и умее да запази самообладание, и сега те търсеха някакъв пример, за да го опровергаят. Но нямаше изгледи да успеят — през последните десет минути в ресторанта не влезе нито един мъж, който да не вдигне нервно ръка към лицето си.

— Не трябваше да се отказваме от някогашните засукани мустаци — каза Ейб. — Във всеки случай Дик не е единственият човек, който се чувствува удобно…

— Напротив, единствен съм.

— … но той е единственият трезвен мъж, който се чувствува добре.

Влязоха един добре облечен американец и две жени, насочиха се самоуверено към една от масите и насядаха около нея. Изведнъж мъжът долови, че го наблюдават, ръката му се вдигна конвулсивно и оправи връзката, която нямаше нужда от оправяне. Други двама мъже стояха прави, единият от тях нервно прекарваше длан по гладко обръснатата си страна, а събеседникът му механично поднасяше към устата си угаснала пура. По-щастливите имаха очила, бради или мустаци, така че не се чудеха какво да правят с ръцете си, а онези, които нямаха подобно нещо, прекарваха пръсти по глупаво отворените си уста, дори имаше един, който отчаяно подръпваше ухото си.

Влезе някакъв известен генерал и Ейб, имайки предвид първата година на обучение в Уест Пойнт[1] — годината, през която кадетите не могат да напуснат по собствено желание и която оставя върху тях неизличими следи, — се обзаложи с Дик на пет долара.

Отпуснал естествено ръце, генералът чакаше да му поднесат стол. Внезапно той се изпъна, застана като състезател по скокове във вода и Дик каза: „Ето!“ — предполагайки, че той вече е загубил самообладание, но генералът се окопити и те въздъхнаха облекчено —

критичният момент беше почти преминал, сервитьорът му предлагаше стол.

Малко ядосано завоевателят вдигна ръка с отсечен жест и почеса посивялата си безукорно подстригана глава.

— Ето, виждате ли — каза Дик доволно, — аз съм единственият.

Розмари бе напълно уверена в това и Дик, който разбра, че никога не е имал по-добри слушатели, внесе такова оживление в тяхната компания, че Розмари започна да гледа с пренебрежение на всички ония, които не бяха на тяхната маса. Бяха вече втори ден в Париж, но сякаш още се намираха под сенника на плажа. В отделни моменти, както на бала на „Кор де Паж“ миналата вечер, обстановката потискаше Розмари, която още не бе посещавала големите холивудски празненства; но Дик й даваше възможност да се приобщи към околната среда, като поздравяваше някои измежду присъствуващите — личеше, че Дайвърови имат широки връзки. Тези хора поглеждаха Дик изненадано, сякаш не са го виждали много дълго време. „Къде се губихте досега?“ — питаха го те, но той не ги допускаше до затворения кръг, държеше ги на разстояние, после ги отстраняваше с лека ирония. Розмари изпитваше чувството, че тези хора са й познати от едно минало, за което не желае да си спомня, сега се е издигнала над тях, отхвърлила ги е и се е отрекла от приятелството им.

Тяхната компания беше предимно от американци, но на моменти американският дух почти не се чувствуваше. Дик отразяваше собствените им образи, пречупени през призмата на дългогодишни компромиси.

Когато Никол влезе в тъмния задимен ресторант, изпълнен с миризмата на предястията, наредени на бюфета, със синия си костюм сякаш внесе частица от ведрото небе навън. Прочете в очите им възхищение и им благодари със светнала усмивка. Известно време те се държаха мило и внимателно един с друг, бяха учтиви и изискани. После това им омръзна, станаха духовити и язвителни, а накрая започнаха да кроят безброй планове. Смяха се на неща, които по-късно нямаше да могат да си спомнят — повеселиха се, а мъжете изпиха три бутилки вино. Трите жени на масата бяха типичен пример за невероятната леснина, с която американците преминават от един обществен слой в друг. Единият от прародителите на Никол беше самоиздигнал се американски капиталист, а другият — граф от рода

Липе-Вайсенфелд. Мери Норт беше дъщеря на занаятчия — калфа в една работилница за книжни тапети, и пряка потомка на университетския ректор Тайлър. Розмари беше от самата среда на средната класа, тласната от майка си към безименните холивудски висини. Те си приличаха една с друга и същевременно се отличаваха от мнозинството американки по това, че и трите бяха намерили щастието си в света на мъжете — те запазваха своята индивидуалност чрез мъжете, а не като им се противопоставяха. Можеха да станат добри куртизанки, както и добри съпруги, не поради случайността, че са се родили в едно или друго семейство, а поради по-голямата случайност за една жена — да намери подходящия мъж.

Розмари се забавляваше, те бяха седем души на масата, което е почти пределният брой за приятна компания. Може би обстоятелството, че тя беше нова в техния свят, действуваше като катализатор и старият им скептицизъм един към друг се стопяваше. Когато станаха от масата, един от сервитьорите упъти Розмари към неугледните вътрешни помещения, типични за френските ресторанти, където на светлината на мъжделивата електрическа крушка тя потърси в телефонния указател някакъв номер и се обади на „Франко-Американ Филмс“. Да, естествено, те имали копие от „Татковото момиче“, в момента не било при тях, но към края на седмицата можели да й го прожектират на улица Сент Анж 341 — да се обади на мистър Краудър.

Телефонната кабина гледаше към гардеробната и когато Розмари окачи слушалката, чу два тихи гласа зад редицата окачени палта на няколко крачки от себе си.

— Обичаш ме, нали?

— О, и още как!

Това беше гласът на Никол — Розмари се поколеба пред входа на кабината, след това чу Дик да казва:

— Страшно искам да съм с теб — да отидем в хотела още сега.

Никол тихо въздъхна. В момента Розмари не можа да разбере думите, но тонът й беше красноречив. В него имаше потайност, която се предаваше и на нея.

— Желая те.

— Ще бъда в хотела в четири.

Розмари остана на мястото си, спотаила дъх, докато гласовете се отдалечиха. Отначало се бе малко изненадала — беше надникнала в личните им отношения и ги бе видяла естествени, непретенциозни един към друг. Обхвана я вълнение, дълбоко и безименно. Не знаеше дали дочутото я привлича, или отблъсква. Знаеше само, че то дълбоко я развълнува. Когато тръгна обратно към ресторанта, се почувствува страшно самотна, но в същото време и покъртена от страстната изповед на Никол — думите „о, и още как!“ дълго звучаха в съзнанието й. Тепърва й предстоеше да изпитва онова, което бе дочула и доловила, и макар че то беше още далеч от нея, тя го приемаше като нещо естествено — без следа от отвращение, което бе изпитвала при някои любовни сцени в киното.

Макар то да беше още далеч от нея, тя, без да иска, се чувствуваше съучастник и докато обикаляше магазините с Никол, мислеше за уговорената среща много повече, отколкото самата Никол. Гледаше я с нови очи, преценявайки нейната привлекателност. Безспорно тя беше една от най-хубавите жени, които Розмари беше виждала — със своята съсредоточеност, със своята преданост и всеотдайност и с другите неподдаващи се на анализ качества, които Розмари, разсъждавайки със среднобуржоазния ум на майка си, отдаваше на отношението й към парите. Розмари харчеше пари, които сама бе спечелила — тя бе тук, в Европа, защото се бе гмуркала шест пъти във водата през онзи януарски ден, когато имаше температура, и майка й накрая я спря.

С помощта на Никол Розмари купи две рокли, две шапки и четири чифта обувки — всичко това със спечелените от нея пари. Никол правеше покупките си, като четеше един дълъг списък от две страници и вземаше нещата направо от витрините. Всичко, което й харесваше, но не бе подходящо за нея, тя купуваше, за да го подари на някои от приятелите. Купи гердан от цветни мъниста, сгъваеми възглавнички за плаж, изкуствени цветя, мед, едно легло за гости, чанти, шалчета, папагали, миниатюрна кукленска къщичка и три метра от някакъв нов вид плат с цвят на сварени скариди. Купи и дузина бански костюми, един гумен крокодил, малък шах от слонова кост, инкрустиран със злато, големи ленени носни кърпи за Ейб, две велурени якета, едното морскосиньо, а другото златисточервено като есенни листа — купи всичко това не както скъпо платените куртизанки

купуват бельо и скъпоценности, с други думи, професионална екипировка и капитал за подсигуряване, а по съвсем различен начин. Никол беше крайният продукт на много труд и находчивост. Заради нея влакове тръгваха от Чикаго и прекосяваха овалния корем на континента до Калифорния; димящи фабрики преработваха чиктли[2], предавателни ремъци въртяха трансмисия след трансмисия; работници размесваха паста за зъби във въртящи се барабани и вода за уста в медни контейнери; сръчни работнички приготвяха доматени консерви през август и напрегнато се трудеха в евтините магазинчета дори на Бъдни вечери; метиси работеха в кафеените плантации, а мечтателите изобретатели се виждаха принудени да преотстъпват патентите си за нов вид трактори — това бяха хората, плащащи десятък от труда си на Никол, и докато цялата тази система с олюляване крачеше напред, трескава разцъфтяваха явления като начина на пазаруване на Никол, тъй както гори с нездрав блясък лицето на пожарникаря, изправен пред заревото на разгарящия се пожар. Тя илюстрираше съвсем прости закони, съдържащи собствената й обреченост, но ги илюстрираше тъй точно, че имаше красота в това и Розмари изпита желание да й подражава.

Часът беше почти четири. Никол стоеше в един магазин с папагал на рамото и се беше разприказвала — нещо, което рядко се случваше с нея.

— Представете си, ако не се бяхте гмуркали във водата този ден — често си мисля за такива неща. Точно преди войната бяхме в Берлин, бях на дванадесет години, малко по-късно мама почина. Сестра ми щеше да ходи на дворцов бал и в нейната картичка за танците бяха вписани имената на трима принцове, всичко бе уредено от камерхера и тъй нататък. Половин час преди да тръгне, получи болки в дясната страна на корема и температура. Докторът каза, че е апандисит и трябва да се оперира. Но мама си имаше вече планове, така че Бейби отиде на бала и танцува до два часа с торбичка лед, привързана под балната рокля. Оперираха я в седем часа сутринта.

„Понякога човек трябва да бъде безпощаден; всички заслужаващи уважение хора са безпощадни към себе си“ — помисли си Розмари. Но часът беше вече четири и тя не можеше да прогони от главата си мисълта, че Дик очаква Никол в хотела. А Никол трябваше да отиде, не биваше да го кара да я чака. „Защо не тръгваш?“ —

мислеше си тя, а след това внезапно: „О, нека отида аз, ако ти не искаш.“ Никол настоя да влязат в още един магазин, където купи корсажи за двете и поръча да изпратят един на Мери Норт. Едва тогава тя даде признаци, че си спомня, умълча се и повика такси.

— Довиждане — каза Никол. — Хубаво прекарахме, нали?

— Много хубаво — отвърна Розмари.

Нещата ставаха по-трудни за нея, отколкото бе предполагала, и цялото й същество се разбунтува, когато Никол потегли пред очите й.

---

[1] Уест Пойнт — военна академия в САЩ, щата Ню Йорк. ↑

[2] чиктли — сгъстен сок на тропическото дърво саподиля; използува се за приготвяне на дъвка. ↑

ТРЕТА ЧАСТ
ПРОИЗШЕСТВИЯ
1925

ПЪРВА ГЛАВА

Дик кривна в напречния проход и продължи по окопа, стъпвайки по дренажа. Стигна до наблюдателницата, погледна за момент през процепа, след това сложи крак на стъпенката и надникна иззад бруствера. Пред него под сивото небе беше Бомон-Амел; отляво — печалното възвишение Тиепвал. Дик огледа местността с бинокъла си. Мъчително чувство беше заседнало като буца в гърлото му.

Продължи по окопа и намери другите, които го чакаха при следващия напречен проход. Беше възбуден, искаше да сподели с тях впечатленията си, да им обясни, макар че Ейб Норт бе воювал, а той не.

— През онова лято всяка педя от тази земя е струвала двадесет човешки живота — каза той на Розмари. Тя послушно погледна още оголената равнина, по която зеленееха засадените преди шест години фиданки. Ако Дик беше добавил, че около тях падат снаряди, в този следобед тя би му повярвала. Любовта й бе достигнала онази точка, при която тя започваше да се чувствува нещастна и отчаяна. Не знаеше как да постъпи — искаше да говори с майка си.

— Оттогава насам много хора умряха, а и ние скоро ще умрем — каза Ейб утешително.

Розмари с нетърпение чакаше Дик да продължи.

— Вижте тази малка рекичка — можем да стигнем до нея за две минути. На англичаните е бил нужен един месец, за да стигнат до нея — напред е вървяла цяла империя, пристъпвала е крачка по крачка, предните са загивали, задните редици са напирали. А друга империя бавно е отстъпвала, педя по педя, и е оставяла безброй трупове, осеяли полето като проснати прясно одрани кожи. В това поколение не ще се намери европеец да се впусне в такова нещо.

— Защо, в Турция току-що приключиха — каза Ейб. — А в Мароко…

— Това е различно. Западният фронт е нещо, което не може да се повтори, поне още дълго време. Младите мислят, че могат, но не биха могли. Те могат да повторят първата битка при Марна[1], но не и това.

Зад станалото тук стои религията, годините на изобилие, небивалата сигурност и съществувалите тогава точно установени междукласови отношения. Русите и италианците не се проявиха на този фронт. Необходима е била душевната нагласа, кореняща се в цялото ти съществуване, чак до детските години. Да си спомняш коледните вечери, пощенските картички с престолонаследника и годеницата му, малките кафенета във Валенсия, бирариите на Унтер ден Линден, брачните церемонии въз френските кметства, конните състезания в Англия и бакенбардите на прародителите.

— Генерал Грант измисли тоя род битки през шестдесет и пета година.

— Не е вярно — неговото беше само масово клане. Зад тази битка стоят Луис Карол[2], Жул Вери, оня, който е написал „Ундина“[3], провинциалните кюрета, играещи на кегелбан, женските благотворителни дружества в Марсилия и момичетата, съблазнявани в затънтените кътчета на Вюртемберг и Вестфалия. Това е било любовна битка — цял век буржоазна любов се е изляла тук. Тук е станала последната любовна битка.

— Искаш да прехвърлиш вината за сражението върху Д. Х. Лорънс[4] — каза Ейб.

— Целият мой красив и сигурен свят е експлодирал тук, експлодирал е от обич към нещата, на които е държал — продължаваше Дик тъжно. — Не е ли вярно, Розмари?

— Не знам — отвърна тя със сериозно лице. — Вие знаете всичко.

Те изостанаха зад другите. Неочаквано около тях се изсипаха няколко камъчета и буци пръст и Ейб извика от следващата траншея:

— Духът на войната отново ме обхваща. Зад мен стои стогодишна любов към родния щат Охайо и аз ще взривя това укрепление. — Главата му се подаде зад насипа. — Вие сте мъртви — не знаете ли правилата? Това беше граната.

Розмари се засмя, Дик на свой ред взе шепа камъни, но ги остави.

— Не мога да се шегувам тук — каза той унило. — Сребърната нишка е скъсана, златният бокал е разбит и тъй нататък, един стар романтик като мен не може да поправи това.

— И аз съм романтик.

Те излязоха от добре възстановения окоп и видяха паметника на загиналите бойци от Нюфаундленд. Розмари зачете надписа и неочаквано се разплака. Както повечето жени тя обичаше да й казват как трябва да гледа на нещата и с удоволствие приемаше Дик да й обяснява кое е смешно и кое трагично. Но най-много искаше той да знае как тя го обича — чувствата й изместваха всичко останало и тя крачеше по бойното поле като в интересен сън.

Качиха се в колата и тръгнаха обратно към Амиен. Слаб топъл дъждец падаше върху новозасадената горичка и храстите. Минаваха край струпаните като погребални клади обезвредени снаряди, бомбени отломки, гранати, снаряжение — каски, щикове, приклади и ремъци, които от седем години гниеха на земята. Зад един завой изникна цяло море бели кръстове. Дик нареди на шофьора да спре.

— Ето онова момиче — то е още с венеца.

Той слезе от колата и тръгна към момичето, което стоеше объркано на входа на гробището с венец в ръка. Таксито й я чакаше. Тя беше червенокосо момиче от Тенеси, бяха я срещнали във влака същия ден преди обяд и тя им бе обяснила, че идва от Ноксвил, за да положи цветя на гроба на брат си. По лицето й имаше сълзи на отчаяние.

— Военното министерство сигурно ми е дало погрешен номер — изхълца тя. — На този номер има друго име. Търся го от два часа, а гробовете са толкова много.

— Ако бях на ваше място, щях да го оставя на който и да е гроб, без да гледам името — посъветва я Дик.

— Така ли смятате, че трябва да постъпя?

— Мисля, че брат ви би желал да постъпите точно тъй.

Смрачаваше се и дъждът се усили. Ти положи венеца на първия гроб до входа и прие предложението на Дик да освободи таксито и да се върне в Амиен с тяхната кола.

След разигралата се пред очите й сцена Розмари отново се разплака — общо взето, денят бе излязъл доста сълзлив за нея, но тя чувствуваше, че е научила нещо, макар че не можеше да каже какво точно. По-късно тя си спомняше за щастливите часове на този следобед — един от онези празни откъм събития промеждутъци от време, които в момента изглеждат само свръзка между минали и бъдещи радости, а се оказва, че всъщност те са самата радост.

Амиен се оказа задрямал град, в който стъпките кънтяха; той беше мрачен, все още опечален от войната подобно на някои железопътни гари: Гар дю нор в Париж и Ватерло в Лондон. През деня човек се чувствува потиснат в такива градове с техните малки трамвайчета отпреди двадесет години, които прекосяват сивия паваж на широкия площад пред катедралата, дори самото време — дъждовно или не — изглежда останало от миналото, безцветно като стари фотографии. Но когато се свечери, най-хубавото от френския живот отново заема мястото си в картината — усмихнатите проститутки, мъжете, които спорят в кафенетата и стотици пъти казват: „Voala“, двойките, склонили глава до глава, запътили се към никъде, което е най-евтиното, но и най-приятно място. Докато чакаха влака, седнали в залата с висок свод, който поглъщаше дима, глъчката и звуците на музиката, оркестърът засвири в тяхна чест „Yes we have no Bananas“[5] и те изръкопляскаха, за да не оскърбят диригента. Момичето от Тенеси забрави скръбта си, развесели се, дори започна да флиртува с Дик и Ейб, да ги стрелка с очи. Те добродушно се шегуваха с нея.

Оставиха зад себе си момчетата от Вюртемберг, пруските гвардейци, алпийските стрелци, мобилизираните работници от Манчестър и възпитаниците на „Итън“ да гният под топлия дъжд и се качиха на влака за Париж. Ядоха сандвичи с мортадела и сирене „Бел паезе“, приготвени от ресторанта на гарата, и пиха „Божоле“. Никол беше разсеяна, хапеше неспокойно устни и четеше пътеводителите за бойното поле, които Дик бе донесъл — впрочем той предварително бе поучил набързо въпроса, беше го опростил по свойствения нему начин до такава степен, че посещението им бе добило известно сходство с устройваните от него вечери.

---

[1] Край бреговете на река Марна в Североизточна Франция се водят две големи сражения през Първата световна война. ↑

[2] Луис Карол — псевдоним на английския математик Чарлс Доджсън (1832–1898), написал „Алиса в страната на чудесата“ ↑

[3] „Ундина“ — вероятно приказката за русалката Ундина от Ханс Кристиан Андерсен (1805–1875). ↑

[4] Дейвид Хърбърт Лорънс (1885–1930) — английски писател, автор на „Синове и любовници“, „Любовникът на лейди Чатърли“ и др. ↑

[5] „Нямаме банани днес“ — американски шлагер от 20-те години. ↑

ВТОРА ГЛАВА

Когато стигнаха в Париж, Никол се почувствува твърде изморена, за да отиде на тържественото откриване на изложбата на декоративни изкуства, както бяха предвидили. Оставиха я в хотела „Роа Жорж“ и когато тя изчезна зад стъклените врати, върху които светлините на преддверието чертаеха пресичащи се отражения, Розмари престана да се чувствува потисната. Никол беше силна личност, която за разлика от майка й можеше и да не бъде винаги добре разположена, поведението й не винаги можеше да се предрече. Розмари се боеше малко от нея.

В единадесет часа тя седна заедно с Дик и с Ейб и Мери Норт в едно току-що открито плаващо кафене на Сена. Реката отразяваше светлините на мостовете и пречупваше на множество късчета студеното отражение на луната. В неделните дни, някога, когато Розмари и майка й живееха в Париж, те се качваха на параходчето до Сюрен и крояха планове за нейното бъдеще. Парите им бяха малко, но мисис Спиърс хранеше амбиции за Розмари и бе тъй уверена в красотата и, че винаги бе готова да ги похарчи за неща, които да подчертаят външността й; Розмари на свой ред се надяваше да се отплати на майка си, когато дойде успехът…

Откакто бяха в Париж, от Ейб Норт непрекъснато лъхаше на винена бъчва; очите му бяха кръвясали от слънцето и от алкохола. За първи път Розмари си даде сметка, че той се отбива навсякъде, където може да пийне по чаша, и се чудеше как Мери Норт понася това. Мери беше спокойна: или мълчеше, или се смееше, така че Розмари почти нищо не знаеше за нея. Тя харесваше правата черна коса, отметната небрежно назад, която от време на време падаше косо по страната й, почти закриваше едното око и тогава Мери отмяташе глава и приглаждаше непокорните кичури.

— Тази вечер ще се приберем рано; щом допием чашите си, ставаме, Ейб. — Мери говореше весело, но в гласа й прозвуча загриженост. — Ще завали и ще се намокрим.

— Вече е доста късно — каза Дик. — Най-добре е всички да тръгваме.

Благородното лице на Ейб придоби малко упорито изражение и той живо се възпротиви:

— О, не. — Замълча, после предложи: — Не, ще поръчаме още една бутилка шампанско.

— Аз няма да пия повече — каза Дик.

— Имам предвид Розмари, не теб. Тя е закоравяла алкохоличка — в банята си държи бутилка джин, майка й ми разказа.

Той изля остатъка от бутилката в чашата на Розмари. Първия ден в Париж й беше прилошало от разхладителни питиета; след това не бе пила нищо, но сега вдигна чашата с шампанско и отпи от нея.

— Но какво е това? — учуди се Дик. — Нали ми казахте, че не пиете?

— Не съм казала, че никога няма да пия.

— Какво ще каже майка ви?

— Ще изпия само тази чаша. — Тя изпитваше нужда да изпие шампанското си. Дик пиеше, не много наистина, но все пак пиеше, и тя се надяваше, че като пие, може би ще се приближи до него, ще придобие нещо, което й е необходимо. Бързо отпи от чашата си, задави се и каза: — Освен това вчера имах рожден ден, навърших осемнадесет години.

— Защо не ни казахте? — възмутиха се те.

— Знаех, че ще вдигнете голям шум и ще си създадете много труд заради мен. — Тя довърши шампанското си. — Така че сега празнуваме.

— В никакъв случай — каза Дик категорично. — Утре вечер ще отпразнуваме рождения ви ден, не забравяйте това. Осемнадесет години е много важна възраст.

— Навремето мислех, че докато не навършиш осемнадесет години, нищо няма значение — каза Мери.

— Това е вярно — съгласи се Ейб. — А после е същото.

— За Ейб нищо няма значение, докато не се качи на кораба — каза Мери. — Този път действително има план за всичко, което ще направи, когато пристигне в Ню Йорк. — Тя говореше като човек, уморен да казва неща, в които вече не вярва; личеше, че пътят, който

двамата с мъжа й следваха или не успяваха да следват, е всъщност само в сферата на намеренията.

— Той ще композира в Америка, а аз ще се занимавам с пеене в Мюнхен, така че, когато отново се съберем, няма да има нищо невъзможно за нас.

— Това е чудесно — възхити се Розмари, изпаднала вече под влиянието на шампанското.

— Междувременно още една капка шампанско за Розмари. Така тя по-добре ще успее да установи наличието на лимфатичните си жлези. Те започват да функционират едва на осемнадесет години.

Дик, който обичаше Ейб, но отдавна беше загубил надежда в него, се засмя снизходително:

— От медицинска гледна точка това не е вярно и освен това ставаме.

Ейб схвана, че с него се отнасят малко покровителствено, и продължи шеговито:

— Нещо ми подсказва, че следващият ми успех в Бродуей ще дойде дълго преди да си завършил твоя трактат.

— Надявам се — каза Дик с равен глас — Надявам се. Може дори да се откажа от това, което ти наричаш „трактат“.

— О, Дик! — възкликна Мери изненадана и разтревожена. Розмари никога не беше виждала лицето на Дик тъй безизразно; тя почувствува, че се казва нещо много важно и за малко не извика заедно с Мери: „О, Дик!“

Но Дик отново се засмя и добави:

— … Да го изоставя, за да се заема с друг. — И стана от масата.

— Но, Дик, седни. Искам да знам…

— Ще ти кажа друг път. Лека нощ, Ейб, лека нощ, Мери.

— Лека нощ, Дик — усмихна се Мери мило, сякаш й беше приятно да остане на почти опустелия кораб. Тя беше добра, храбра жена, следваше мъжа си навсякъде, нагаждаше се според него, без да успее да го отклони дори една крачка встрани от пътя, по който вървеше, и понякога с отчаяние си мислеше колко дълбоко в него бе залегнало онова, поради което тя се опитваше да го напътствува. Въпреки всичко тя излъчваше нещо хубаво, сякаш беше талисман.

ТРЕТА ГЛАВА

— Какво е това, от което сте се отказали? — запита Розмари и погледна съсредоточено Дик в таксито.

— Не е нещо важно.

— Да не би да сте учен?

— Доктор по медицина.

— О! — Тя се усмихна възхитено. — И баща ми беше лекар. Но защо тогава вие не… — Тя замлъкна.

— Няма никаква тайна. Не мислете, че съм се компрометирал на върха на кариерата си и сега се укривам в Ривиерата. Просто не практикувам. Кой знае, един ден навярно ще започна отново.

Розмари безмълвно вдигна лице към него, за да я целуне. Той я погледна, сякаш не разбираше. След това я прегърна през раменете, потърка бузата си до нежната й страна и я изгледа продължително.

— Такова хубаво дете — каза той сериозно.

Тя му се усмихна и започна да си играе с реверите на дрехата му.

— Влюбена съм във вас и в Никол. Всъщност това е тайната ми — не мога дори да говоря за вас пред никого, защото не искам хората да знаят колко чудесен сте вие. Честна дума — обичам вас и Никол — и двама ви.

Той беше чувал това много пъти — дори думите бяха същите.

Тя се приближи до него тъй плътно, че той престана да различава чертите й, престана да вижда младостта й и я целуна, стаил дъх, без да мисли повече за нейната възраст. Тя се облегна на ръката му и въздъхна.

— Реших да се откажа от вас — каза тя. Дик трепна — нима бе казал пред нея нещо, което тя бе изтълкувала като доказателство, че има поне отчасти права върху него?

— Но това е много лошо от ваша страна — успя да каже той шеговито, — точно сега, когато започнах да се увличам.

— Обичах ви тъй… тъй много. — Гласът й затрепера, сякаш това бе продължавало години.

Той знаеше, че е най-добре да се засмее, но се чу да казва:

— Вие сте не само красива, вие вършите нещата със смях. Когато играете на влюбена или на свенлива, всичко излиза убедително.

В мрачната като пещерна дупка кабина на таксито, изпълнена с уханието на парфюма, който Розмари бе купила заедно с Никол, тя отново се приближи и се притисна до него. Той я целуна, без да изпита удоволствие от това. Знаеше, че в нея има страст, но тя не гореше в очите й, той не я намираше в устните й; от дъха й слабо лъхаше на шампанско. Тя отчаяно се притисна към него, той отново я целуна и се вледени от невинността на нейната целувка, от погледа й, отправен в същия момент към нощната тъмнина, към мрака на света. Тя още не знаеше, че красотата е нещо, което се таи в сърцето; когато тя разбереше това и се почувствуваше частица от страстта на вселената, той можеше да я вземе без колебание и угризение.

Стаята й в хотела беше диагонално срещу тяхната и по-близо до асансьора. Когато стигнаха до нейната врата, тя неочаквано каза:

— Знам, че не ме обичате — дори и не очаквам това. Но вие попитахте защо не съм ви казала за рождения си ден. Ето казвам ви и сега: вместо подарък за рождения ми ден, искам да дойдете за малко в стаята ми и да чуете какво ще ви кажа. Само за минутка.

Те влязоха, той затвори вратата и Розмари застана близо до него, но без да го докосва. Нощта беше изпила цвета на лицето й — сега тя беше бледа, бял карамфил, останал след бала.

— Когато се усмихвате… — той отново можеше да се държи с нея бащински, може би поради близкото присъствие на Никол — все си мисля, че ще видя празното място на някой млечен зъб.

Но той бе закъснял — тя се приближи до него и отчаяно прошепна:

— Вземете ме.

— Къде да ви взема?

Той се вцепени от удивление.

— Хайде — шепнеше тя. — О, моля ви, хайде, каквото вършат другите. Ако не ми е приятно — нищо, никога не съм очаквала да ми хареса, винаги ми е била противна мисълта за това, но сега не. Искам да ме вземете.

Тя беше учудена от самата себе си — никога не бе предполагала, че ще може да говори така. Това бяха неща, които бе само чела, виждала, за които бе мислила през десетте години, прекарани в

пансиона. Изведнъж разбра, че тази е една от най-големите й роли, и се впусна в нея разпалено.

— Това не трябва да стане така — каза Дик замислено. — Не е ли виновно шампанското? Хайде да се опитаме да забравим.

— О, не. Искам да го направите, вземете ме, покажете ми. Аз съм напълно ваша и искам да бъда.

— А не ви ли минава през ума колко много ще страда Никол?

— Тя няма да знае — това няма да има нищо общо с нея.

— Освен това аз обичам Никол… — продължи той меко.

— Но можете да обичате повече от един човек, нали? Както аз обичам мама и обичам вас — повече дори. Сега ви обичам повече.

— … и още нещо — сега не сте влюбена в мен, но може би ще се влюбите след това нещо, което искате, и ще си объркате живота от самото начало.

— Не, обещавам, че няма да ви видя повече. Ще взема мама и ще заминем веднага за Америка.

Последното й хрумване не му хареса, споменът за младостта и свежестта на устните й беше твърде пресен. Заговори с друг тон:

— Вие просто сте в особено настроение.

— О, моля ви, дори и да имам бебе, няма нищо. Може да замина за Мексико, както направи едно момиче от студиото. Това е тъй различно от всичко, което някога съм си мислила. Неприятно ми беше, когато ме целуваха сериозно. — Той разбра, че тя все настоява това да стане. — Някои от тях бяха с големи зъби, но вие сте съвсем различен и хубав. Искам да го направите.

— Вие сигурно си мислите, че хората просто се целуват по особен начин, и искате от мен да ви целуна.

— О, не ми се подигравайте — не съм дете. Знам, че не ме обичате. — Тя изведнъж стана смирена и спокойна. — Не се и надявах на толкова много. Знам, че съм нищо във вашите очи.

— Глупости. Но в моите очи вие сте млада — „… и твърде много трябва да те уча!“ — добави той мислено.

Розмари чакаше, задъхана и нетърпелива, а Дик продължи:

— И освен това нещата не стоят така, че това да стане тъй, както вие искате.

Лицето й посърна от смущение и разочарование и Дик механично добави:

— Ние ще трябва просто… — Той замлъкна, последва я до леглото и седна до нея. Тя плачеше. Той не беше объркан поради етични съображения — това, което тя искаше, беше невъзможно, от която и страна да го погледнеше, но все пак за момент обичайното му самообладание, уравновесеността му го бяха напуснали.

— Знаех, че няма да искате — ридаеше тя. — Знаех, че напразно се надявам.

Той стана.

— Лека нощ, дете! Неприятно е, но няма как. Да забравим това. — Той каза набързо думите, които беше свикнал да казва на пациентите, преди да заспят. — Толкова много хора ще ви обичат и може би ще е добре, когато срещнете първата си любов, да бъдете непокътната, и душевно също. Старомодно схващане, нали? — Тя вдигна лице към него и видя, че той тръгва към вратата; гледаше го, без да е разбрала нито една дума от онова, което й бе казал, видя как той бавно направи още една крачка, обърна се, погледна я отново — тя изпита желание да го сграбчи, да го разкъса, искаше устата му, ушите му, яката на дрехата му, искаше да го прегърне и да го погълне — и ръката му хвана дръжката на вратата. Тогава тя се отказа от по-нататъшни опити и се отпусна на леглото. Когато вратата се затвори, тя стана, отиде до огледалото и през сълзи започна да четка косата си. Сто и петдесет движения с четката, както винаги, след това още сто и петдесет. Когато ръката я заболя, тя продължи с другата.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Събуди се отрезвена и засрамена. Красивият й образ в огледалото не й вдъхна увереност, а само й напомни вчерашната болка: писмото, препратено от майка й — момчето, което я бе завело на бала в Йейлския университет миналата есен, й известяваше, че е в Париж, — също не помогна, всичко това изглеждаше далечно. Тя излезе от стаята, предстоеше й двойно изпитание — неудобството да погледне Дик и Никол в очите. Но когато двете се срещнаха и тръгнаха по проби, това й чувство беше скрито зад було, както бяха прикрити и чувствата на Никол. Двете тръгнаха заедно по проби. Все пак изпита облекчение, когато Никол каза по адрес на една смутена продавачка: „Повечето хора са уверени, че другите изпитват към тях много по-силни чувства, отколкото в действителност — мислят си, че хората изпитват към тях или голяма симпатия, или антипатия.“ Вчера в своята експанзивност Розмари би се подразнила от тази забележка — но днес, в желанието си да омаловажи случилото се, тя жадуваше да чуе такова нещо. Възхищаваше се от красотата и ума на Никол, освен това за първи път в живота си изпитваше завист. Преди да напуснат хотела на Гос, майка й бе казала с онзи делничен тон, с който Розмари знаеше, че тя казва най-важните неща, че Никол е извънредно красива, от което явно се подразбираше, че Розмари не е тъй красива. Това не бе засегнало Розмари, която едва неотдавна бе получила възможност да разбере, че има хубава външност — тя гледаше на привлекателността си по-скоро като на нова придобивка, отколкото като на нещо, което винаги е било нейно, тъй както гледаше на френския си език. Въпреки това в таксито тя погледна Никол и я сравни със себе си. Хубавото тяло, деликатната уста, понякога стисната, понякога с устни, очакващо полуотворени към света, всичко в нея беше привлекателно и предразполагаше към романтични чувства. Виждаше се, че Никол е била хубава като младо момиче, че ще бъде красива и по-късно, когато кожата й се опъне на високите скули — залог за това бяха чертите й. По-рано тя беше саксонски тип — русокоса и белокожа, косите й

светлееха като облак и привличаха погледа повече, отколкото тя самата; сега, с потъмнели коси, тя беше още по-хубава.

— Ето къде живеехме. — Розмари посочи една къща на Рю де Сен Пер.

— Това е странно. Защото, когато бях на дванадесет години, майка ми, Бейби и аз живяхме там една зима. — И тя показа хотела на отсрещната страна на улицата. Двете опушени фасади ги гледаха като сиво ехо от детството.

— Току-що бяхме построили къщата при Лейк Форест и пестяхме — продължи Никол. — Поне Бейби, аз и гувернантката пестяхме, а мама пътуваше.

— И ние пестяхме — каза Розмари и си даде сметка, че тази дума има различно съдържание за тях двете.

— Мама винаги се изразяваше деликатно, когато говореше за този хотел, и го наричаше малък хотел. — Никол се засмя със свойствения си сдържан, но заразителен смях. — Искам да кажа, наричаше го „малък“ вместо „евтин“ хотел. Когато някои наши изискани приятели ни питаха къде живеем, ние никога не казвахме: „В една мрачна дупка в апашкия квартал, където за щастие има течаща вода“, а обяснявахме: „В един малък хотел“, с което намеквахме, че големите хотели са твърде шумни и просташки за хора като нас. Приятелите естествено винаги разбираха тези прозрачни хитрини и ги разказваха на всички, но майка ми твърдеше, че в техните очи се издигаме като хора, които познават Европа. Тя, разбира се, познаваше Европа; по рождение беше германка. Но майка й е била американка, тя самата е израснала в Чикаго и беше повече американка, отколкото европейка.

Оставаха още две минути до уречения час, в който трябваше да се срещнат с другите, и Розмари още веднъж промени своята „нагласа“, когато слизаха от таксито на улица Гинемер срещу Люксембургската градина. Щяха да обядват в апартамента на Ейб и Мери Норт, който гледаше към зеления парк. Някои от мебелите бяха вече вдигнати. Денят изглеждаше на Розмари различен от предишния. Когато застана лице срещу лице с Дик, погледите им се срещнаха и докоснаха като птичи крила. След това всичко беше наред, всичко беше чудесно и тя знаеше, че той започва да се влюбва в нея. Беше безумно щастлива, усещаше как вълнението на топли вълни се разлива

по тялото й. Свежата, ясна увереност се усилваше и пееше в нея. Почти не обръщаше очи към Дик, но знаеше, че всичко е наред.

След обяда Дайвърови, двамата Норт и Розмари тръгнаха към салона на „Франко-Американ Филмс“. С тях дойде и Колис Клей, младежът от Ню Хейвън, на когото Розмари беше телефонирала. Той беше от щата Джорджия, със здраво вкоренени, неизменни като клишета схващания на южняците, получили образованието си в Северните щати. Миналата зима тя го бе смятала за привлекателен — веднъж си бяха държали ръцете в една кола на път от Ню Хейвън за Ню Йорк; сега той не съществуваше за нея.

В прожекционната зала тя седна между Колис Клей и Дик, докато кинооператорът си нагласяваше ролките на „Татковото момиче“, а един чиновник от компанията — французин, се въртеше около нея и се опитваше да говори американски сленг.

— Yes, boy — каза той, когато се оказа, че нещо не е наред с прожекционния апарат, — I have not any bananas.[1] — След това светлините угаснаха, чу се щракането и познатото бръмчене. Най-после тя беше сама с Дик. Погледнаха се в полумрака.

— Скъпа Розмари — каза тихо той. Раменете им се допряха. Никол, на края на реда, неспокойно се раздвижи, а Ейб закашля неудържимо и се изсекна, след това всички утихнаха и филмът започна.

Ето я на екрана — ученичката отпреди една година, с коса, разпусната по гърба на плътни вълни като на статуетка от Танагра[2]; ето я — тъй млада и невинна, — плод на нежните грижи на майка й; ето я — въплъщаваща младостта на нацията, към която принадлежеше, за да изгради пред покварените й очи образ на захаросана кукла. Спомни си как се бе чувствувала в тази рокля, млада и свежа под хладната коприна.

Татковото момиче, милото храбро момиченце, колко много изстрада! То беше тъй сладко, миличко! Но пред неговите юмручета покварата и нечистите желания отстъпваха; съдбата забавяше крачките си, неизбежното ставаше избежно; силогизмите, диалектиката, логиката губеха сила. Жените забравяха мръсните си чинии в къщи и плачеха; дори сега една жена в салона плака тъй продължително, че едва ли не стана централна фигура за сметка на Розмари. Плака непрекъснато, през целия филм, за който бяха изразходвали цяло

състояние: в столовата, декорирана от Дънкан Файф[3], на летището и по време на надбягването с платноходки, представено всичко на всичко в два кадъра, в метрото и накрая в банята. Но Розмари възтържествува — душевната ѝ чистота, нейната смелост и непоколебимост се наложиха над изпълнения с вулгарност свят, на който тя противопоставяше необходимото и гледаше с лице, което годините не бяха още превърнали в маска; въпреки всичко филмът беше тъй вълнуващ, че спечели сърцата на зрителите. Имаше малко прекъсване, през което лампите светнаха, и след аплодисментите Дик ѝ каза искрено:

— Аз съм просто удивен. Вие ще станете една от най-добрите драматични актриси.

След това „Татковото момиче“ продължи: заредиха се по-щастливи дни и накрая на екрана застанаха Розмари и нейният родител, събрали се отново заедно, а бащиният комплекс бе тъй очевиден, че Дик, като психолог, потръпна от долнопробната сантименталност. Екранът потъмня, лампите светнаха и моментът настъпи.

— Наредих още нещо — съобщи Розмари на цялата компания, — ще направят пробни кадри с Дик.

— Какво ще направят?

— Пробни снимки, ей сега ще ги направят.

Настъпи тягостна тишина — нарушиха я Ейб и Мери Норт, които не успяха да сдържат смеха си. Розмари наблюдаваше Дик — думите ѝ бавно стигнаха до съзнанието му и ирландското му лице се сгърчи; изведнъж тя си даде сметка, че е направила някаква грешка с предложението, което смяташе за най-силната си карта, макар и да не подозираше още, че тази карта не можеше да бъде печеливша.

— Не искам никакви пробни снимки — каза Дик твърдо; след това, като прецени положението, продължи шеговито: — Розмари, съжалявам. Киното е хубава кариера за една жена, но, ей богу, няма да позволя да ме снимат. Аз съм стар учен, затънал до гуша в личния си живот.

Никол и Мери иронично го подканиха да използува представилата се възможност; опитваха се да го дразнят, и двете леко засегнати, че не бяха предложили на тях пробен сеанс пред

фотокамерата. Но Дик приключи въпроса с една малко язвителна бележка по адрес на мъжете актьори.

— Най-страшният пазач стои пред вратата, зад която няма нищо — каза той. — Може би защото празнотата е твърде срамна и трябва да бъде ревниво скривана.

Влязоха в таксито тримата: Дик, Розмари и Колис Клей — смятаха да оставят Колис Клей по пътя, а Дик да заведе Розмари на един чай, от който Никол и двамата Норт се бяха отказали, за да свършат нещата, които Ейб бе отлагал до последния момент. В таксито Розмари му каза укорително:

— Надявах се, ако пробните снимки излязат сполучливи, да занеса лентата в Калифорния. И ако я харесат — да станете мой партньор в някой филм.

Дик остана поразен.

— Много мило от ваша страна, но предпочитам да гледам вас на екрана. Не съм виждал по-мило създание.

— Това е знаменит филм — каза Колис. — Четири пъти го гледах. Познавам едно момче в Ню Хейвън, което го гледа десетина пъти. Веднъж отиде чак до Хартфорд, за да го гледа пак. Когато заведох Розмари в Ню Хейвън и поисках да й го представя, той така се смути, че избяга. Можете ли да си представите? Това малко момиче им взема ума.

Дик и Розмари се спогледаха, искаха да бъдат сами, но Колис не се сещаше.

— Ще ви оставя там, където отивате, и ще продължа — предложи той. — Отседнал съм в „Лутеция“.

— Ние ще ви оставим — каза Дик.

— За мен ще бъде по-лесно. Никак няма да ме затрудните.

— Мисля, че ще бъде по-добре ние да ви оставим и да продължим.

— Но… — започна Колис; накрая разбра и започна да се уговаря с Розмари кога ще я види отново.

Той си отиде, незначителен като сянка, но тежък като воденичен камък — нежеланият винаги е такъв. Двамата се изненадаха приятно, когато колата спря на адреса, даден от Дик. Той пое дълбоко дъх.

— Ще влезем ли?

— Все ми е едно — отвърна Розмари. — Ще направя, каквото искаш.

Той се замисли.

— Почти съм длъжен да вляза, тя иска да купи картини от един мой приятел, който има нужда от пари.

Розмари приглади издайнически разрошените си коси.

— Ще останем само пет минути — реши той. — Тези хора няма да ти харесат.

Тя предположи, че хората, които ще срещне, са скучни и прости или грубияни и пияници, или досадни и натрапчиви, или някакъв друг вид хора, които Дайвърови отбягваха. Бе напълно неподготвена за онова, което се разкри пред очите ѝ.

---

[1] Вариант на „Нямаме банани днес“, вж. бел. 5 от гл. III. ↑

[2] Танагра — древногръцки бог (Беотия), прочут с керамичните статуетки, открити в един некропол. ↑

[3] Дънкан Файф (1768–1854) — американски мебелист и декоратор, роден в Шотландия ↑

ПЕТА ГЛАВА

Къщата всъщност беше част от двореца на кардинал Дьо Рец на Рю Мосю, но веднъж преминал прага, човек не виждаше нищо от миналото, нито от настоящето, поне от онова настояще, което Розмари познаваше. Външната черупка, зидарията, по-скоро приютяваше бъдещето; това действуваше като електрически шок, обтягаше нервите и беше толкова противоестествено, колкото закуска от попара с ядки и опиум — след прага, ако това можеше да се нарече праг, следваше дълъг стоманеносив хол със сребриста украса и безброй вградени под най-необикновен ъгъл огледални плоскости. Ефектът беше различен от която и да било част от изложбата на приложните изкуства, защото тук хората бяха не зрители, а участници. Розмари изпитваше измамното и екзалтирано чувство, че е сред декори, и подозираше, че всички присъствуващи се чувствуват като нея.

Имаше тридесетина души, повечето от тях жени, всички изградени като характери под влиянието на Луиза М. Олкът[1] или мадам Де Сегюр[2], в тази обстановка те се движеха тъй предпазливо и прецизно, както човешка ръка, която събира остри натрошени стъкла. Както поотделно, така и взети заедно, те бяха чужди на околната обстановка, не можеха да се почувствуват част от нея по онзи начин, по които човек може да почувствува част от себе си произведение на изкуството и по такъв начин да го притежава, макар и мислено. Никой не знаеше какво означава тази стая, защото тя въплъщаваше нещо друго, беше всичко онова, което една стая не е; да се съществува в нея, бе тъй трудно, както да се върви по хлъзгава ескалаторна лента, никой не успяваше да стори това освен по начин, напомнящ движенията на ръка, провираща се между натрошени стъкла, и държането на повечето от присъствуващите можеше да се определи именно тъй.

Измежду тях имаше два вида хора. Имаше американци и англичани, живели разгулно през цялата пролет и лято, така че каквото и да предприемеха, подтикът беше нервната им възбуда. В отделни моменти те бяха спокойни и отпуснати, след това избухваха, неочаквано се скарваха, получаваха нервни кризи, прелъстяваха се.

Другата група — бихме могли да ги наречем използвачите — се състоеше от хора паразити, умеещи да се присламчват, които в сравнение с останалите бяха трезвомислещи, сериозни, които имаха цел в живота и нямаха време за глупости. При наличната обстановка те най-добре запазваха равновесието и доколкото можеше да има тон на държане в модернистичната наредба, изградена върху безсъдържателни стойности, той се диктуваше от тях.

Чудовището Франкенщайн[3] мигом погълна Дик и Розмари — то незабавно ги раздели и Розмари с учудване откри, че всъщност тя е една лицемерна дребна особа, че гласът й звучи фалшиво, и изпитваше желание режисьорът й час по-скоро да дойде. Но помещението беше изпълнено с такова неспокойно пърхане на криле, че тя не смяташе своето положение за по-нелепо от това на останалите. А и наученото по-рано си каза думата и сред поредица от обръщания кръгом и полукръгом, след неколкократно включване към една или друга група тя се намери срещу едно стройно, елегантно момиче с мило момчешко лице. Двете поведоха нещо, което условно може да се нарече разговор, всъщност вниманието на Розмари беше насочено към разговора, който се водеше няколко крачки встрани от нея до причудливата стълба от оксидирана стомана. Там, на едно канапе, седяха три млади жени. И трите бяха високи и слаби, с малки глави, с грижливо подредени като на манекен коси; докато разговаряха, главите им грациозно се поклащаха над тъмните, добре скроени костюмчета ту като цветя с дълги дръжки, ту като глави на качулати кобри.

— О, те са интересни — каза една от тях с дълбок мелодичен глас. — Едни от най-интересните хора в Париж и аз съм последната, която би отрекла това. Но все пак… — тя въздъхна — тези фрази, които той непрекъснато си повтаря — „най-старият обитател, изгризан от мишките“. Човек се смее само първия път.

— Предпочитам хора, чийто живот не е тъй равен, а е по-набразден — каза втората, — освен това тя не ми харесва.

— Никога не са ми се стрували особено интересни, нито те, нито антуражът им. Мистър Норт например е безхарактерен.

— Той не е наред — каза първата. — Но трябва да се признае, че въпросната личност може да бъде един от най-обаятелните хора.

Едва сега Розмари разбра, че те говорят за Дайвърови, и тя се вцепени от възмущение. Същевременно нейната събеседница със синя

колосана блузка, с ясносини очи, румени страни и костюм в миши цвят, хубава като изрязана от реклама, се впусна в разговор. Правеше отчаяни усилия да създаде контакт с Розмари, страхуваше се, че събеседницата й не и обръща внимание, и без да иска, се разголи — сега я прикриваше само полупрозрачното було на веселия й тон и с отвращение Розмари я видя такава, каквато беше.

— Не може ли да обядваме заедно, или да вечеряме, или пък да обядваме вдругиден? — запита момичето умолително.

Розмари се огледа за Дик и го откри до домакинята, с която той говореше още от идването им. Погледите им се срещнаха, той леко й кимна и в същия момент трите кобри я забелязаха, дългите им вратове се извърнаха към нея и те я стрелнаха с критични погледи. Тя отвърна на погледа им предизвикателно, с което искаше да им покаже, че е чула техния разговор. След това се избави от взискателната си събеседница, като се сбогува учтиво, но малко рязко — по начин, който току-що бе научила от Дик, и тръгна към него. Домакинята, висока богата американка, демонстрираше безгрижно американско благоденствие и задаваше на Дик безброй въпроси за хотела на Гос, където очевидно искаше да отседне, опитвайки се упорито да преодолее неговата сдържаност. Присъствието на Розмари й припомни, че забравя домакинските си обязаности, тя се огледа наоколо и каза:

— Запознахте ли се с някой забавен човек, запознахте ли се с мистър… — Тя се огледа за някой от мъжете, който би могъл да заинтересува Розмари, но Дик каза, че е време да си вървят. Те си тръгнаха веднага, прекосиха резкия праг на бъдещето и отново видяха миналото, въплътено в каменната фасада отвън.

— Беше ужасно, нали? — каза той.

— Ужасно — отвърна тя като послушно ехо.

— Розмари!

— Какво? — промълви тя сподавено.

— Много ми е мъчно за това, което стана. Тя се затресе в мъчителни ридания.

— Имаш ли кърпичка? — запита го тя с разтреперан глас.

Но за сълзи нямаше време, сега се чувствуваха като любовници и жадно се нахвърлиха върху кратките мигове, докато навън през прозорците на таксито зеленикавите и жълтеникавите отблясъци на небето помръкваха, а огненочервените, призрачно зелените и сините

като пламък на светлинен газ реклами заблестяха през булото на ръмящия дъжд. Наближаваше шест часът, улиците се оживяваха, бистрата светеха и когато таксито се насочи на север, Плас дьо ла Конкорд отмина край тях в розово величие.

Най-после се спогледаха и прошепнаха имената си, които им прозвучаха омайващо. Тези звуци затрептяха във въздуха и замряха по-бавно, отколкото другите думи и другите имена, по-бавно от звуците на мелодия, която човек чува в съзнанието си.

— Не знам какво стана с мен снощи — каза Розмари. — Последната чаша шампанско може би. Никога по-рано не съм се държала така.

— Каза само, че ме обичаш.

— Обичам те — не мога да променя това. — Розмари отново почувствува, че трябва да заплаче, и тихо захълца в кърпичката си.

— Боя се, че и аз съм влюбен в теб — каза Дик, — а това не е най-доброто, което би могло да се случи.

Отново промълвиха имената си и се наклониха един към друг, сякаш тласнати от движението на колата. Гърдите й неудържимо се притиснаха към него, устните й бяха млади и горещи — общо притежание на двамата. С почти болезнено облекчение престанаха да мислят, престанаха да виждат; задъхано се стремяха един към друг. Чувствуваха се само двамата в сивия спокоен, свят, настъпващ след непреминалата още умора, когато нервите се отпускат като струни на пиано при замиращ акорд и изшумоляват като плетени столове. Нерви, които са тъй болезнено обтегнати и изострени, че се стремят към други нерви, тъй както устните се стремят към устни, гърдите към гърди.

Те бяха още в щастливия стадий на любовта. Бяха пълни със смели илюзии един за друг, илюзии тъй огромни, че общуването между тях изглеждаше на плоскост, при която не оставаше място за никакви други човешки чувства. Двамата бяха дошли дотук с необикновена невинност, сякаш поредица от чисти случайности ги бе тласнала един към друг, такъв дълъг низ от случайности, че накрая те се виждаха принудени да признаят, че са предопределени един за друг. Идваха с чисти ръце, или поне така им се струваше, без да са минали през забавната игра с любопитството или с тайните пожелания.

Но за Дик тази част от пътя беше кратка; преломът дойде, преди да са стигнали до хотела.

— Нищо не може да се направи — каза той едва ли не със страх. — Обичам те, но онова, което казах снощи, не се променя.

— Сега то е без значение. Исках само да ме обичаш — ако ме обичаш, всичко е наред.

— За нещастие, обичам те. Но Никол не трябва да знае — не трябва дори да подозира. Никол и аз трябва да останем заедно. В известен смисъл това е нещо повече от обикновеното желание на двама души да останат заедно.

— Целуни ме пак.

Той я целуна, но веднага се отдръпна.

— Никол не трябва да страда — тя ме обича и аз я обичам, — разбираш, нали?

Тя разбираше, това беше едно от нещата, които разбираше добре — да не нараняваш хората. Тя знаеше, че Дик и Никол се обичат, беше го доловила още в първия момент. Но все пак смяташе, че отношенията им са малко охладнели, че приличат по-скоро на обичта между нея и майка й. Дали хората, които могат да дадат толкова много на околните, не доказват с това, че вътрешният им пламък е отслабнал?

— Имам предвид любов, истинска любов, твърде сложно е, за да го обясня — каза той, отгатнал мислите й. — Това бе причината за онзи налудничав дуел.

— Как узнахте за дуела? Бяхме решили да не ви казваме.

— Нима Ейб може да пази тайна? — възрази той с язвителна ирония. — По-добре кажи тайната по радиото, разгласи я в сензационната преса, но не я споделяй с човек, който пие повече от три-четири чаши дневно.

Тя се засмя в знак на съгласие и остана притисната до него.

— И тъй, разбираш, че отношенията ми с Никол са сложни. Тя не е много силна — изглежда силна, но не е. Така че се забърква голяма каша.

— О, остави това за по-късно! Сега ме целуни — обичай ме. Аз ще те обичам и никога няма да покажа това пред Никол.

— Мила моя!

Те стигнаха хотела и Розмари тръгна на няколко крачки зад него, за да му се радва и любува. Той пристъпяше пъргаво като човек, току-

що свършил нещо голямо и забързан към други хубави дела. Той беше организатор на частни веселия, жрец пазител на богато инкрустирани с щастие мигове. Шапката му беше безупречна, носеше тежък бастун и жълти ръкавици. Мина й през ума колко хубаво ще прекарат всички довечера, защото ще бъдат с него.

Тръгнаха по стълбите към петия етаж. На първата площадка се спряха и се целунаха; на втората площадка тя бе по-предпазлива, на третата още повече. На следващата — оставаха само две площадки — тя се спря на средата на стълбището и бързо го целуна за сбогом. Но той й направи знак и двамата слязоха за минутка до долната площадка, след това продължиха нагоре. Накрая се сбогуваха, протегнали ръце диагонално през перилата, след това пръстите им се разделиха. Дик слезе долу, за да уреди някои неща за вечерта. Розмари изтича в стаята си и се залови да пише на майка си; изпитваше угризение на съвестта от това, че никак не чувствуваше липсата й.

---

[1] Луиза Мей Олкът (1832–1888) — американска авторка на „здраво“ четиво за благонравни момичета ↑

[2] Мадам де Сегюр — френска графиня, също писала четиво за младежи. ↑

[3] Чудовището Франкенщайн — по едноименния герой от романа на английската писателка Мери Шели (1797–1851), творение на човешкия ум, изплъзнало се след това от контрола на създателя си. ↑

ШЕСТА ГЛАВА

Въпреки че Дайвърови бяха искрено равнодушни към налаганата мода, те имаха достатъчно изострено чувство към съвременното, за да доловят неговия темп и пулс — организираните от Дик вечери бяха пълни с напрежение, но изпъстрени с кратки паузи, през които човек можеше да вдъхне свежия нощен въздух, особено приятен след минутите на възбуда.

Този път вечерта се развиваше с бързината на циркова клоунада. Бяха дванадесет души, станаха шестнадесет, разделиха се на четворки, качиха се в колите и започнаха моторизирана одисея из Париж. Всичко беше предвидено. Като по магия към тях се присъединяваха хора, придружаваха ги едва ли не като разводачи, като специалисти за определен час от вечерта, след това изчезваха, на тяхно място идваха други, като че ли всеки от тях се бе готвил цял ден, за да бъде бодър, когато ги поеме. Розмари си даваше сметка колко различно е всичко това от вечерите в Холивуд, независимо от тяхната разточителна пищност. Между другите развлечения беше и колата на персийския шах. Откъде Дик бе успял да задигне тази кола, какви подкупи беше дал, това нямаше значение. Розмари я прие като още една страна на приказното, което от две години изпълваше живота й. Колата беше построена на специално шаси в Америка. Колелата й бяха сребърни, също и радиаторът. Отвътре бяха апликирани безброй изкуствени брилянти, които придворният ювелир щеше да замени с истински, когато колата пристигнеше в Техеран следващата седмица. Отзад имаше само една седалка, защото шахът трябваше да се вози сам, така че всеки на свой ред се настаняваше на нея, а останалите седяха на пода, застлан със самурова кожа.

Но навсякъде центърът бе Дик. Розмари мислено увери майка си, чийто образ винаги носеше в съзнанието си, че никога не е виждала такъв мил във всяко отношение човек, какъвто беше Дик през тази вечер. Тя се опита да го сравни с двамата англичани, които Ейб упорито наричаше „майор Хенгист и мистър Хорса“, с някакъв скандинавски престолонаследник, с току-що завърналия се от Русия

писател и с Ейб, който беше отчаяно духовит, а също с Колис Клей, присъединил се към тях някъде по пътя, и реши, че място за сравнение няма. Във всичко, което той вършеше, имаше безкористност и ентусиазъм, които я заплениха; умението, с което той боравеше с толкова много различни характери — всеки един от тях тъй установен и тъй зависим от оказваното му внимание, както един пехотен батальон е зависим от доставката на дажбите, — беше толкова непринудено, че въпреки всичко той успяваше да даде на всеки частица от себе си, от вниманието си.

По-късно тя си спомняше щастливите мигове. Първия — когато двамата с Дик танцуваха и тя усещаше как красотата й сияе редом с високата му силна фигура, докато се носеха по подиума като в приятен сън — той така деликатно и умело й внушаваше всичките стъпки и движения, че тя се чувствуваше като ярък букет, като везан плат, разгръщан пред петдесет чифта очи. В отделни моменти те замираха почти неподвижни един до друг. По някое време призори останаха сами, сгорещеното младо тяло се притисна до него през по-омачканата си дреха, а около тях бяха накачени шапките и наметките на посетителите…

Най-много се бе смяла малко по-късно, когато шестима от тях, най-благородните останки от прекараната вечер, влязоха в сумрачното фоайе на „Риц“ и обясниха на нощния портиер, че навън е генерал Пършинг[1], който иска хайвер и шампанско. „Не признава никакво бавене. Целият гарнизон, всички военнослужещи са под негова заповед.“ Отнякъде изникнаха объркани келнери, сложиха маса във фоайето и Ейб излезе, представящ се за генерал Пършинг, а те застанаха прави и го поздравиха с полузабравени откъси от бойни маршове. Когато разбраха каква е работата, келнерите се засегнаха и престанаха да им обръщат внимание, а те решиха да построят капан за келнери — огромен и фантастичен механизъм, направен от мебелите във фоайето, който функционираше като странните машини от карикатурите на Голдберг.

Ейб недоверчиво поклати глава.

— Може би ще е по-добре да открадна един музикален трион и…

— Стига — прекъсна го Мери. — Когато Ейб започне да приказва за музикалния трион, време е да си тръгваме. — Тя

загрижено сподели с Розмари:

— Трябва да отведа Ейб у дома. В единадесет часа тръгва влакът, който има връзка с парахода. Много е важно — струва ми се, че цялото ни бъдеще зависи от това дали няма да пропусне влака, но когато започна да споря с него, той върши тъкмо противното.

— Ще се опитам да го убедя аз — предложи Розмари.

— Бихте ли опитали? — попита Мери недоверчиво. — Може би ще успеете.

Дик се приближи към Розмари.

— Никол и аз си тръгваме, сметнахме, че може би ще поискаш да си тръгнеш с нас.

Лицето й беше бледо и уморено в предутринната светлина. Две безцветни петна по страните й стояха на мястото на дневната руменина.

— Не мога — отвърна тя. — Обещах на Мери Норт да остана с тях — в противен случай Ейб няма да си легне. Може би ти ще успееш да направиш нещо.

— Не знаеш ли, че нищо не можеш да направиш за другите? — обясни й той. — Ако Ейб ми беше съученик в колежа и споделяхме обща стая и ако той се бе напил за първи път, би било различно. Но сега нищо не може да се направи.

— Аз трябва да остана. Той каза, че ще си легне само ако го придружим до халите — каза тя почти упорито.

Той бързо целуна извивката на ръката й.

— Не оставяй Розмари да се прибере сама — извика Никол на Мери, тръгвайки. — Отговорни сме пред майка й.

По-късно Розмари, Ейб и Мери Норт, един производител на говорещи кукли от Нюарк, вездесъщият Колис и един едър, богато облечен метис, собственик на петролни кладенци — Джордж Т. Хорспротекшън, се намериха в пазарска каруца, седнали върху купища моркови. Пръстта, полепнала по морковите, ухаеше приятно в тъмнината, а Розмари бе седнала тъй високо, че едва забелязваше другите в тъмнината между раздалечените улични фенери. Гласовете им достигаха отдалеч, сякаш те бяха другаде и прекарваха времето си различно от нея, защото в сърцето си тя носеше Дик, съжаляваше, че е тръгнала с Ейб и Мери и й се искаше да бъде в хотела, да знае, че Дик

спи в стаята отвъд коридора, или той да бъде тук до нея в струящия се топъл мрак.

— Не се качвайте горе — извика тя на Колис, — морковите ще се съборят. — Тя замери с един морков Ейб, седнал до коларя вцепенено като старец…

Когато тръгнаха да се прибират, слънцето беше изгряло и над Сен Сюлпис вече прелитаха гълъби. Всички се засмяха неудържимо, защото знаеха, че вчерашният ден още не е свършил, а минувачите по улицата си мислят, че сега е ясно и топло утро.

„Най-накрая видях какво значи лудо прекарване, но когато Дик го няма, не е весело“ — мислеше си Розмари.

Чувствуваше се малко разочарована и тъжна, но в същия момент забеляза нещо да се движи срещу нея. Това беше един голям див кестен, обсипан с цвят, който караха към Шанз-Елизе; бяха го положили на дълга платформа и той създаваше впечатление, че се тресе от смях — като хубаво същество, което е изпаднало в малко срамно положение, но въпреки това съзнава, че е хубаво. На Розмари й беше приятно да го гледа, реши, че тя самата е в също такова положение, засмя се весело и светът около нея отново стана привлекателен.

---

[1] Джон Джоузеф Пършинг (1860–1948) — генерал, главнокомандващ американския експедиционен корпус през Първата световна война. ↑

СЕДМА ГЛАВА

Ейб трябваше да отпътува от гарата Сен Лазар в единадесет часа — той стоеше сам под помътнелия стъклен купол, останка от 70-те години, епохата на Кристалния дворец; ръцете му имаха онзи белезникав цвят, който може да се получи само след двадесет и четири часово бодърствуване, държеше ги в джобовете си, за да не се забелязва, че пръстите му треперят. Беше свалил шапката си и личеше, че е сресал само горния слой на косата си; отдолу се подаваха кичурчета и стърчаха в различни посоки. Розмари трудно можеше да си представи, че това е същият човек, когото бе видяла да плува преди две седмици в морета пред хотела на Гос.

Той беше подранил; оглеждаше се, движейки само очите си, защото нямаше сили да се помръдне. Край него пренасяха новички куфари, в процесия преминаваха бъдещите пътници и Ейб ги виждаше като дребни, тъмни фигурки, подвикващи с неясни гласове.

Тъкмо се чудеше дали ще има време да отиде до бюфета, за да пийне още нещо, и стисна здраво пачката от овлажнели хилядафранкови банкноти в джоба си, когато пред блуждаещия му поглед изплува образът на Никол, застанала на горната площадка на стълбището. Той започна да я наблюдава — от израза й можеха да се разберат много неща за нея; така си мислят всички хора, които чакат някого и го наблюдават, без той да ги вижда. Лицето й бе смръщено, тя мислеше за децата си, но не нещо конкретно, а въобще, както котка, която брои котенцата си и ги побутва с лапа.

Когато видя Ейб, изразът й се промени; през стъкления покрив се процеждаше мътната утринна светлина, а Ейб представляваше мрачна фигура с тъмни кръстове под очите, които прозираха под бронзовия загар на кожата. Двамата седнаха на една пейка.

— Дойдох, защото ти поиска — каза Никол и думите й прозвучаха като оправдание. Ейб, изглежда, беше забравил защо я бе помолил да дойде и Никол се задоволи да гледа минаващите пътници.

— Тази там ще бъде красавицата на кораба — момичето, с което се сбогуват толкова мъже, — разбираш ли защо си е купила такава

рокля? — Никол говореше все по-бързо и по-бързо. — Разбираш ли, че никои не би купил такава рокля освен някоя красавица, която ще пътува на борда на трансатлантически кораб? Разбираш ли? Не? Събуди се! Тази рокля има цяла история, тя изяснява много неща, а човек, който ще пътува през Атлантика, се чувствува самотен, затова трябва да чуе тази история.

Тя рязко замлъкна, нямаше навика да говори толкова много, а като гледаше сериозното й лице, Ейб не можеше да си даде сметка, че тя изобщо бе говорила. Той се надигна с усилие и застана така, че да изглежда прав, макар че всъщност беше полуседнал.

— Следобеда, когато ме заведохте на онзи смешен бал — на Сен Женевиев… — започна той.

— Спомням си. Беше весело, нали?

— На мен не ми беше весело. Този път не ми беше весело да те видя. Омръзнахте ми и двамата, но това не личи, защото аз още повече съм ви омръзнал — разбираш какво искам да кажа. Ако имах желание да се виждам с хора, бих потърсил друга среда.

Отговорът на Никол го плесна като кадифена ръкавица, чиято повърхност обаче не е много мека:

— Глупаво е да се заяждаш, Ейб. Така или иначе, ти не мислиш това, което казваш. Не виждам защо се отказваш от всичко.

Ейб се замисли, налагаше си да сдържа кашлицата си и да не се изсекне.

— Сигурно защото ми омръзна; освен това, за да постигна нещо, трябва да се върна много назад.

Един мъж често успява да играе ролята на безпомощно дете пред някоя жена, но това почти никога не му се удава, когато най-много се чувствува като безпомощно дете.

— Нямаш никакви извинения — отсече Никол.

С всяка изминала минута Ейб се чувствуваше по-зле, не му хрумваше нищо друго освен неприятните забележки, които може да каже един изнервен човек. Никол реши, че за нея най-подходящото държане в случая е да седи и да гледа пред себе си с ръце на скута. Известно време мълчаха и всеки чувствуваше как се отдалечава от другия и може да диша свободно само защото вижда отрязък от синия купол на небето — нещо, което другият не вижда. За разлика от хората, които са се обичали, те нямаха минало; за разлика от мъж и жена —

нямаха бъдеще; въпреки всичко до този ден Никол беше обичала Ейб повече от всеки друг с изключение на Дик, а той от години носеше дълбоко скрита в душата си голямата си любов към нея.

— Омръзнаха ми женските приказки — обади се той внезапно.

— Тогава защо не си създадеш своя среда?

— Омръзнаха ми и приятелите. Въпросът е да имаш ласкатели.

Никол изпитваше желание да превърти напред с ръка минутната стрелка на часовника в чакалнята на гарата, когато го чу да продължава:

— Съгласна ли си?

— Аз съм жена и ролята ми е да пазя изграденото.

— А моята роля е да го руша.

— Когато се напиеш, не рушиш нищо друго освен самия себе си — каза тя студено, но същевременно изплашена и неуверена. Чакалнята се изпълваше с хора, но не се появяваше нито един познат. След миг очите й с благодарност се спряха на едно високо момиче с коса с цвят на слама, пригладена като каска на главата, което пускаше писма в пощенската кутия.

— Трябва да поговоря с това момиче, Ейб. Ейб, глупчо, събуди се!

Ейб спокойно я проследи с очи. Момичето се извърна стреснато и поздрави Никол. Ейб смътно си спомни, че я е срещал някъде из Париж. Той използува отсъствието на Никол, за да се изкашля силно, изхрачи се в кърпичката си и шумно се изсекна. Денят беше топъл и бельото му беше влажно от пот. Пръстите му трепереха тъй силно, че изгори четири клечки кибрит, докато си запали цигарата. Изпитваше крайна нужда да се отбие до бюфета, за да пийне нещо, но Никол се завърна.

— Направих грешка — каза тя с вледенена усмивка. — Беше ме помолила да и се обадя, а сега ми даде да разбера, че съм нежелана. Изгледа ме тъй, като че ли съм дрипа. — Възбудена, тя се засмя малко по-високо от обикновено. — Най-добре е да оставяш другите да те търсят.

Ейб престана да кашля от цигарата и забеляза:

— Лошото е, че когато си трезвен, не искаш никого да виждаш, а когато си пиян, никой не иска да те види.

— Кой, мен ли? — засмя се отново Никол; неизвестно защо, срещата я бе развеселила.

— Не — мен.

— Можеш да говориш само от твое име. Аз обичам хората, много хора — обичам…

Появиха се Розмари и Мери Норт, вървяха бавно, оглеждайки се за Ейб; Никол скочи, викна силно: „Хей! Здравейте!“, започна да се смее и да маха с кърпичките, които бе купила за Ейб.

Събраха се на малка групичка, смълчани неловко и притиснати под величественото присъствие на Ейб; проснал се напреко сред тях като разбита галера, присъствието му засенчваше всичко, дори собствената му слабост и безкритичност, неговата ограниченост и озлобление. Те чувствуваха мрачното достойнство, което той излъчваше, доволството от това, което бе извършил, осъзнавано на моменти и внушаващо респект. Но ги плашеше мъждукащата в него воля, по-раншната воля за живот, сега превърнала се в стремеж към самоунищожение.

Пристигна Дик Дайвър и ги заслони като хубав, приятен параван, към който трите жени подскочиха като маймунки, с вик на облекчение; искаше им се да се покачат на раменете му, на периферията на хубавата му шапка, на златната дръжка на бастуна му. Сега можеха да обърнат гръб на неприличната гледка, която представляваше Ейб. Дик бързо разбра какво е положението и спокойно го пое в свои ръце. Досега те бяха затворени в собствената си черупка, той насочи вниманието им към чакалнята, разясни им архитектурните й особености. На няколко крачки от тях група американци се сбогуваха и говорът им напомняше бълбукаща вода, която изтича от голяма стара вана. Застанали в чакалнята с гръб към Париж, струваше им се, че духом литват към океана, който ги претворява, размества атомите им, за да ги групира в новосъчетаните молекули на нови хора.

Благоденствуващите американци в плътна тълпа прекосиха чакалнята и се изляха на перона. Лицата им бяха открити, детински, някои от тях интелигентни, изтънчени, някои — безгрижни лица на хора, за които други трябва да мислят. Тук-там сред тях се появяваше някое английско лице, открояващо се остро сред околните. Когато перонът се препълни с американци, първото впечатление от тяхната чистота и благоденствие се стопи и отстъпи място на безличното

впечатление, което създава всяка тълпа, и те престанаха да наблюдават и да се чувствуват наблюдавани.

Никол сграбчи ръката на Дик и извика:

— Гледай!

Дик се извърна навреме, за да види това, което се разигра в продължение само на секунди. На входа на третия вагон от тях се разигра сцена, твърде различна от многобройните сбогувания наоколо. Момичето с пригладената като каска коса, което Никол бе заговорила, се извърна встрани от мъжа, с когото разговаряше, с бързо движение бръкна в чантата си и в задушната атмосфера на перона прокънтяха два пистолетни изстрела. В същия момент локомотивът остро изсвири и влакът потегли, заглушавайки ехото от изстрелите. Ейб отново им махна от прозореца, станалото не бе стигнало до съзнанието му. Но преди да се струпа тълпа, другите видяха, че изстрелите не бяха дадени напразно — улученият се смъкна на платформата.

Изтекоха години, докато влакът спре; Никол, Мери и Розмари останаха да чакат настрани, докато Дик си пробиваше път през множеството. След пет минути се завърна при тях — тълпата вече се беше разделила на две и следваше човека на носилката и момичето, което вървеше пребледняло между двама объркани полицаи.

— Това беше Мария Уолис — каза Дик запъхтяно. — Човекът, когото застреля, е англичанин — измъчиха се, докато разберат как се казва, защото куршумът е минал през паспорта му. — Те бързо се отдалечиха от влака, полюлявани от тълпата. — Разбрах в кой полицейски участък ще я отведат, така че отивам там…

— Но сестра й живее в Париж — възпротиви се Никол. — Защо не й телефонираме? Странно, че никой не се сети. Тя е омъжена за французин, а той може да направи много повече от нас.

Дик се поколеба, поклати глава и тръгна.

— Чакай! — извика след него Никол. — Това е глупаво — какво можеш да направиш ти с твоя френски?

— Поне ще се погрижа да не се държат зле с нея.

— Те положително ще я задържат — увери го Никол енергично. — Та тя застреля човека. Най-добре да телефонираме веднага на Лаура — тя може да направи повече от нас.

Дик не беше убеден — освен това той искаше да направи впечатление на Розмари.

— Почакай малко — каза твърдо Никол и се завтече към една телефонна кабина.

— Когато Никол вземе нещата в ръцете си — каза той с онази ирония, с която говорим за близките, които обичаме, — няма какво повече да се направи.

През този ден той виждаше Розмари за първи път. Спогледаха се, опитвайки се да открият следи от преживяното вчера. За момент всеки изглеждаше нереален за другия, след това отново почувствуваха бавния, топъл пулс на любовта.

— Вие искате да помогнете на всеки, нали? — каза Розмари.

— Само си давам вид.

— И майка ми иска да помага всекиму, но, разбира се, не може да помогне на толкова хора, колкото вие. — Тя въздъхна. — Понякога ми се струва, че съм най-егоистичното същество на света.

Дик, който винаги се бе забавлявал от това, че тя тъй често споменава за майка си, за първи път изпита известно разочарование. Искаше майка й да бъде прогонена от техните отношения и те да надхвърлят детинското равнище, на което Розмари непрекъснато ги поставяше. Но той си даде сметка, че този му порив е липса на самообладание — какво би станало със стремежа на Розмари към него, ако той дори за момент се отпусне? Не без известна паника той разбра, че нещата се изплъзват от ръцете му; не можеше да ги задържи на едно място, те трябваше да отидат или напред, или назад; за първи път през главата му мина мисълта, че Розмари държи кормилото на отношенията им по-здраво от него.

Преди да е стигнал до решение как трябва да действува, Никол се завърна.

— Намерих Лаура. Не знаеше за случилото се и гласът й заглъхваше, изглежда, от време на време й прилошаваше, но след това отново се овладяваше. Подозирала, че днес преди обяд ще се случи нещо.

— Мария би трябвало да бъде сърежисьор на Диагилев — каза Дик с мек тон, за да успокои околните. — Има чудесно чувство за декор, дори за ритъм. Отсега нататък винаги когато виждаме как някой влак потегля, ще чуваме изстрели.

Спуснаха се бързо по широките метални стъпала.

— Мъчно ми е за бедния човек — каза Никол. — Сега разбирам защо тя се държа тъй странно с мен — готвила се е да стреля.

Тя се засмя, Розмари също, но и двете не можеха да се освободят от ужаса, искаше им се Дик да се произнесе за станалото, да не оставя тази трудна задача на тях. Това желание не бе напълно осъзнато, особено от Розмари, която беше свикнала да чува как над главата свистят отломки от експлозии, подобни на разигралата се пред тях трагедия. Но беше разстроена от случилото се. А Дик беше все още твърде много погълнат от новото си увлечение, за да смести нещата в нагласения си да организира празненства ум; жените, усещайки някаква празнота, се чувствуваха необяснимо нещастни.

След това, сякаш нищо не се бе случило, жизненият път на Дайвърови и на приятелите им продължи по улицата.

Но случилото се бе истина, освен това Ейб беше заминал, същия следобед Мери трябваше да отпътува за Залцбург, дните в Париж бяха свършили. Или може би изстрелите бяха огласили финала на бог знае каква тъмна история, бяха й сложили край. Те бяха влезли в живота на всички тях: ехото на насилието ги последва на тротоара, където двама носачи, докато те чакаха за такси, направиха аутопсия на случая с думите:

— Tu as vu le revolver? Il etait tres petit, vraie perle — un jouet.[1]

— Mais assez puissant! — отвърна другият песимистично. — Tu as vu sa chemise? Assez de sang pour se croirea la guerre.[2]

---

[1] Видя ли револвера? Беше съвсем малък, истинско чудо, като играчка. — Б.пр. ↑

[2] Да, но доста мощен. Видя ли ризата му? Достатъчно кръв, за да си помислиш, че си на война. — Б.пр. ↑

ОСМА ГЛАВА

Когато излязоха на площада, под юлското слънце плуваше тънка мъгла от бензинови пари.

Гледката беше много неприятна — за разлика от обикновената жега тя не съдържаше обещанието за бягство на чист въздух вън от града, а навяваше мисли за шосета, плувнали в същите отровни изпарения. Докато обядваха на открито срещу Люксембургската градина, Розмари усети мускулни спазми, чувствуваше се капнала от умора и изнервена — предусещането на това й състояние я бе тласнало към самообвиненията в егоизъм на перона.

Дик не си даваше сметка каква рязка промяна е настъпила в нея; той страдаше, неговата засилваща се склонност да се занимава със себе си го правеше сляп за околните неща и той губеше опората, на която градеше умозаключенията си.

След като Мери Норт ги остави, придружена от италианеца — учител по музика, който се бе присъединил към тях по време на кафето, а след това я отведе на гарата, Розмари стана и обяви, че и тя е заета: трябвало да срещне „някои важни хора в студиото“.

— И ако Колис Клей дойде, докато сте още тук — добави тя, — кажете му, че не съм могла да го дочакам: да ми се обади утре.

Последните събития бяха предизвикали реакция в нея, тя бе започнала да мисли само за себе си и бе присвоила правата на децата — това припомни на Дайвърови, че и те имат деца и ги обичат. Розмари си получи заслуженото.

— По-добре оставете бележка на келнера. — Гласът на Никол прозвуча студено и равно. — Ние ставаме веднага.

Розмари схвана укора, но го прие, без да се настройва против тях.

— Тогава няма значение. Довиждане на всички. Дик поиска сметката; той и Никол се отпуснаха и започнаха да дъвчат клечките за зъби.

— Е? — обърнаха се те едновременно един към друг.

Той видя сянка на горчивина около устата й, тя отмина тъй бързо, че само той можеше да я забележи, а можеше и да се престори, че не я

е забелязал. За какво мислеше Никол? Розмари беше от десетината души, на които той бе „влязъл под кожата“ през последните години: между тях бяха един французин — цирков клоун, Ейб и Мери Норт, двойка танцьори, един писател, един художник, една актриса от Гран Гиньол, един полупобъркан педераст от руския балет, един обещаващ тенор, когото бяха поддържали в продължение на една година в Милано. Никол добре знаеше колко сериозно приемаха тези хора неговия интерес към тях, неговия ентусиазъм; но тя също така си даваше сметка, че с изключение на онова време, когато се бяха родили децата им, Дик не бе прекарал нито една нощ отделно от нея, откакто бяха женени. От друга страна, той имаше такова обаяние, че просто нямаше как да го остави неизползувано — ония, които притежават този вид жизненост, трябва да бъдат в контакт с хората, да ги привързват към себе си, макар и да нямат нужда от тях.

Дик се затвори в себе си и минутите затекоха, без той да довери нещо на Никол, без да се покаже приятно изненадан, че отново са само двамата.

Колис Клей, южнякът, се провря между масите и свойски ги поздрави. Такива поздрави винаги учудваха Дик — когато някой познат им подвикваше „Здрасти!“ или заговаряше само единия от тях. Той имаше такова изострено чувство за общуване с хората, че изпаднеше ли в апатия, предпочиташе да се крие от тях, а такива момчешки непринудени отношения в негово присъствие му се струваха предизвикателство спрямо нормите на поведение, от които се ръководеше.

С тона на младоженец, закъснял за брачната церемония, Колис оповести пристигането си с думите: „Май че закъснях, птичето е изхвръкнало.“ Дик трябваше да положи усилие, за да му прости, че той не съобрази най-напред да поздрави Никол.

Тя ги напусна почти веднага и той остана да допие виното си с Колис. Всъщност Колис му се нравеше, той беше от следвоенното поколение и не беше високомерен, както повечето южняци, които бе познавал в Ню Хейвън преди десетина години. Забавно му беше да слуша Клей, докато бавно и грижливо натъпква лулата си. Беше ранен следобед и Люксембургската градина се изпълваше с деца и бавачки; за първи път от месеци насам Дик беше свободен през тези часове на деня.

Изведнъж изстина, като разбра съдържанието на поверителния монолог на Колис:

— … Тя не е тъй студена, както вероятно мислите. Признавам си, че дълго време я смятах за студена.

Докато стана една история с нея и един мой приятел, когато се връщахме от Ню Йорк в Чикаго за Великден — едно момче, казва се Хилис, в Ню Хейвън й се беше сторил малко откачен; тя беше взела едно купе с братовчедка ми, но двамата с Хилис искаха да останат сами, затова следобед братовчедка ми дойде в нашето купе да играем карти: И какво мислите, след около два часа връщаме се ние и гледаме — Розмари и Бил Хилис стоят в коридора и се карат с кондуктора — а Розмари бяла като платно. Изглежда, заключили вратата и спуснали перденцата, предполагам, че доста са се били разгорещили вътре, когато идва кондукторът да провери билетите и започва да чука на вратата. Отначало те помислили, че сме ние и чукаме, за да ги занасяме, затова не му отворили, а после, като му отворили, той бил вече побеснял. Запитал Хилис дали мястото му е в това купе и дали двамата с Розмари са женени, че заключват вратата, а Хилис се опита да му обясни, че няма нищо нередно, и накрая кипна. Каза, че кондукторът обидил Розмари и искаше да се бие, но кондукторът можеше да ни навлече големи неприятности — и честна дума, голям труд видях, докато оправя работата.

Дик си представяше всяка подробност от станалото, изпитваше дори завист за това, че двамата са били заедно в бедата, сполетяла ги във вагона, и усещаше как нещо в него се променя. Достатъчно беше само образът на трето лице, дори излязло от живота на Розмари, да се мерне в отношенията му с нея, за да загуби равновесието си, да изпадне в отчаяние, да изпитва необуздани желания и остра болка. Представяше си с пределна яснота дланта на момчето върху лицето на Розмари, зачестеното дишане, неосъзнатата възбуда, очевидна само за трети човек, непроницаемата тайна на онова, което се бе случило в купето.

— Имате ли нещо против да пусна пердето?

— Спуснете го. Слънцето ми блести. Без ни най-малко да променя тона си, Колис Клей заговори за студентските клубове, за политически дискусии в Ню Хейвън. Доколкото Дик разбираше, Колис бе влюбен в Розмари по някакъв странен, необясним за него начин.

Случаят с Хилис абсолютно никак не го беше засегнал, само му беше дал потвърждение, че Розмари е човешко същество, както всички останали, и това го бе зарадвало.

— Боунс събра знаменити момчета — каза той. — Впрочем и ние не сме по-зле. Сега в Ню Хейвън е чудесно, жалко е само, че някои завършват и ни напускат.

… Имате ли нещо против да пусна пердето?

… Спуснете го. Слънцето ми блести.

Дик прекоси града и влезе в банката, където беше влогът му. Докато попълваше чека, погледна редицата чиновници край бюрата, чудейки се на кого да го даде за осребряване. После изпитателно огледа перото, сведе глава над високото, покрито със стъкло писалище и старателно заизписва буквите. По едно време вдигна очи и втренчено погледна към пощенския отдел, след това отново съсредоточи вниманието си върху писалката и чека.

Още не беше решил на кого да го връчи, кой от наредените в права линия чиновници най-малко ще се досети за неудобното положение, в което се намираше, и освен това кой от тях ще бъде най-дискретен. Тук беше Перин, нюйоркчанинът с изисканите маниери, който го бе канил на обеди в американския клуб, също Касасус, испанецът, с когото винаги си говореха за един общ приятел, макар че Дик не беше виждал този приятел от десет години; Мъкхаус, който винаги го питаше дали ще тегли от сметката на жена си или от своите пари.

Вписа сумата, тегли отдолу две линии и реши да отиде при Пиърс, който беше млад и пред когото можеше да мине само с едно малко театрално представление. Често беше по-лесно да изиграеш някакво представление, отколкото да го наблюдаваш.

Най-напред се отби в пощенския отдел. Жената зад гишето побутна с гърдите си един лист, който за малко щеше да падне от бюрото, и през ума му мина, че жените използват тялото си съвсем не тъй, както мъжете. Взе кореспонденцията си и мина встрани. Едно германско издателство му изпращаше сметка за седемнадесет книги по психиатрия, имаше една сметка от издателството „Брентано“, писмо от баща му от Бъфало — от година на година неговият почерк ставаше все по-нечетлив, пощенска картичка от Томи Барбан с клеймото на град Фец, на която Томи беше написал няколко шеговити думи, две

писма от цюрихски лекари на немски, една оспорвана сметка за услугите на зидаря на Кан, сметка от тапицера, писмо от издателя на едно медицинско списание в Балтимор, различни съобщения, покана за изложба от един начеващ художник, освен това три писма за Никол и едно, изпратено до Розмари чрез него.

… Имате ли нещо против да пусна пердето?

Той се насочи към Пиърс, който обаче бе зает с една посетителка, и Дик се видя принуден да представи чека си на Касасус — той седеше на следващото бюро и беше свободен.

— Как сте, Дайвър? — посрещна го приветливо Касасус. Той стана и се усмихна, тъй че мустаците му се раздвижиха. — Завчера говорехме за Федърстън и се сетих за вас — сега той е в Калифорния.

Дик отвори очи въпросително и се наклони малко напред.

— В Калифорния?

— Така поне чух.

Дик поднесе чека на Касасус, за да го накара да съсредоточи вниманието си върху него, той се обърна към Пиърс, намигна му и направи особена гримаса, с което му припомни една шега отпреди три години, когато Пиърс се беше увлякъл по една латвийска графиня, Пиърс разбра шегата и се засмя, а Касасус регистрира чека и не намери друг повод да задържи Дик, с когото обичаше да разговаря, освен да стане и с пенсне в ръка да повтори: „Да, той е в Калифорния.“

Междувременно Дик забеляза, че Перин, който седеше на първото бюро, бе повел разговор със световния шампион в тежка категория; от начина, по който Перин го погледна с крайчеца на окото си, Дик разбра, че той преценява дали да го повика, за да го запознае с боксьора, но след това реши, че няма смисъл.

Докато бе седял пред високото, покрито със стъкло писалище, Дик бе набрал сили — черпейки от тях, той се изтръгна от общителността на Касасус, прегледа внимателно чека, след това извърна поглед към мраморната колона вдясно от главата на банковия служител с израза на човек, който има сериозна работа, премести, без да бърза, бастуна и писмата в другата ръка, взе си шапката, сбогува се и излезе. Портиерът отдавна беше негов човек; едно такси мигновено се появи пред входа.

— Искам да отида към „Филм Пар Екселанс студио“ — намира се на една уличка в Паси. Ще тръгнем към Мюет и оттам ще ви покажа

пътя.

Събитията през последните четиридесет и осем часа до такава степен го бяха лишили от неговата самоувереност, че той дори не знаеше какво точно иска да прави; плати на шофьора при Мюет и го освободи, тръгна по посока на студиото, но преди да стигне до сградата, мина на отсрещния тротоар. Въпреки че не беше лишен от достойнство с изисканото си облекло, той се чувствуваше несигурен като подгонено животно. Можеше да си възвърне самоувереността само като хвърли поглед назад към миналото и към усилията, които бе полагал през последните шест години. Бързо зави зад ъгъла, неразумен като хлапаците на Таркингтън[1], прокрадвайки се по глухите улички, за да не изпусне Розмари, когато тя излезе от студиото. Кварталът беше безрадостен. До студиото видя надпис: „100 000 chemises“[2]. Ризите изпълваха витрината, някои от тях сгънати и подредени една върху друга, някои пристегнати с вратовръзки, облечени върху манекени, метнати небрежно или захвърлени като парцали на пода на витрината: „100 000 chemises“ — пребройте ги, ако можете! Встрани той прочете други надписи: „Papeterie“, „Patisserie“, „Solde“, „Reclame“[3] — и Констанс Талмидж В „Dejeuner de soleil“, а по-нататък се редяха по-мрачни надписи: „Vetements Ecclesiastiques“, „declaration de Deces“ и „Pompes Funebres“[4]. Живот и Смърт.

Съзнаваше, че това, което правеше сега, представлява повратен момент в живота му — че то е различно от всичко, което го предхождаше, и може да се окаже различно и в очите на Розмари, да предизвика ефект, обратен на очаквания. Розмари винаги бе гледала на него като на образец за коректност — неговото присъствие в този квартал представляваше проникване в забранена зона. Но нещо залегнало дълбоко в подсъзнанието му го караше да възприема тази линия на поведение: непреодолима сила го бе заставила да дойде тук, да застане на този тротоар с безупречната си риза, чиито ръкави обгръщаха китката точно на необходимата дължина, ръкавите на сакото — малко по-къси, нито тесни, нито широки, с яката, която стоеше безукорно на врата му, с грижливо подстриганата си червеникава коса, понесъл малката си чанта като денди; да стои тук, тъй както друг един мъж бе стоял пред една черква във Ферара, облечен с чувал и с пепел на главата. Дик плащаше дан на

неизповядани, незабравени неща, които не можеше да прогони от себе си.

---

[1] Бут Таркингтън (1869–1946) — американски романист и драматург, носител на литературната награда „Пулицър“. ↑

[2] „100 000 РИЗИ“ (фр.). — Б.пр. ↑

[3] „Канцеларски потреби“, „Сладкарница“, „Разпродажба на стоки с намалени цени“, „Рекламно бюро“ (фр.). — Б.пр. ↑

[4] „Църковни одежди“, „Регистрация на смъртни актове“. „Погребално бюро“ (фр.). — Б.пр. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

След три четвърти час стана ясно, че Розмари е излязла или докато е обикалял квартала, или пък преди той да пристигне. Дик влезе в близкото бистро, купи един жетон и се вмъкна в нишата между кухнята и миризливата тоалетна, откъдето телефонира в хотел „Роа Жорж“. Забеляза, че дишането му е учестено и повърхностно, но този симптом, както и всичко друго, само му припомни вълнението, което го бе обзело. Даде номера на хотела и зачака, загледан към масите; изтече доста време, докато слаб, далечен глас се обади.

— Тук е Дик — трябваше да те потърся.

Тя замълча, след това се постара да влезе в тон с него:

— Радвам се, че се обади.

— Дойдох да те посрещна пред студиото — сега съм в Паси, на отсрещната страна. Исках да ти предложа да се разходим в Булонската гора.

— О, аз останах там само няколко минути. Много съжалявам. — Последва мълчание.

— Розмари!

— Да, Дик.

— Не съм на себе си заради теб. Когато едно дете развълнува един мъж на възраст, нещата стават заплетени.

— Ти не си мъж на възраст, Дик, ти си най-младият човек на света.

— Розмари? — В последвалото мълчание той огледа рафта, на който бяха наредени второкачествени френски алкохолни отрови — бутилки „Отар“, ром „Сен Джеймс“, „Мари Бризар“, „Пънч оранжад“, „Ферне Бранка“, „Шери Роше“ и „Арманяк“.

— Сама ли си?

… *Имате ли нещо против да пусна пердето?*

— С кого мога да бъда?

— Извинявай, в особено настроение съм. Искам да съм с теб.

Мълчание, въздишка и отговор:

— И аз искам сега да си при мен.

Той си представи хотелската стая, Розмари на другия край на жицата, а около нея витаят звуците на мелодията „Чай за двама“.

Спомни си как я беше целувал — бронзовата й кожа, челото й, овлажняло там, където започва косата, лицето й — като бяло петно под неговото, извивката на рамото й.

„Невъзможно е!“ — каза си той. След миг отново беше на улицата и вървеше към Мюет, а може би се отдалечаваше от Мюет, понесъл малката си ръчна чанта и хванал като сабя бастуна със златната дръжка.

Розмари се върна на писалището да довърши писмото до майка си:

„… Видях го само за малко, но ми направи впечатление, че е много хубав. Влюбих се в него (разбира се, най-много обичам Дик, но ти разбираш какво искам да кажа). Той ще бъде продуцент на филма и заминава веднага за Холивуд, мисля, че и ние трябва да заминем. Там беше и Колис Клей. Той също ми е симпатичен, но не го срещам често, защото съм обикновено с Дик и Никол, които са наистина божествени, най-милите хора, които съм срещала. Днес не се чувствувам добре и вземам от лекарството, въпреки че нямам нужда. Ще ти разкажа всичко, което се случи, когато те видя!!! Щом получиш писмото, телеграфирай, телеграфирай, телеграфирай! Дали ти ще дойдеш тук в Париж, или аз да се върна на Ривиерата с Дайвърови?“

В шест Дик се обади на Никол.

— Имаш ли някакви специални планове? — запита я той. — Би ли желала да прекараме вечерта тихо — да вечеряме в хотела и след това да отидем на театър?

— Искаш ли? Аз искам, каквото ти искаш. Преди малко се обадих по телефона на Розмари и тя каза, че ще вечеря в стаята си. Случилото се разстрои всички ни, не мислиш ли?

— Мен не — възрази той. — Ако не се чувствуваш изморена, нека да предприемем нещо. Защото, като се върнем на Ривиерата, цяла седмица ще съжаляваме, че не сме видели Буше. По-добре е да отидем, отколкото да седим и да размишляваме.

Това беше нетактично от негова страна и Никол реагира незабавно:

— За какво да размишляваме?

— За Мария Уолис.

Тя се съгласи да отидат на театър. Между тях беше станало традиция да предприемат нещо, колкото и да са уморени; бяха открили, че така дните минават по-добре, а вечерите по-организирано. Когато настроението им спаднеше, те се извиняваха с претекста, че децата са изморени. Преди да тръгнат — двамата представляваха чудесна двойка, в Париж едва ли би се намерила друга такава, — почукаха тихо на вратата на Розмари. Отговор не последва и те решиха, че е заспала. Излязоха в изпълнената със звуци топла парижка нощ, спряха за минутка в полутъмния бар „Фуке“, изпиха по един коктейл и продължиха.

ДЕСЕТА ГЛАВА

Никол се събуди късно, мърморейки нещо в полудрямка, преди да вдигне дългите си ресници, натежали от съня. Леглото на Дик беше празно — едва след минута разбра, че някой бе почукал на вратата на салона и тъкмо това я бе събудило.

— Entrez![1] — извика тя, но не получи отговор. Облече набързо пеньоара си и отвори вратата. Отвън чакаше един sergeant de ville[2], който я поздрави любезно и влезе.

— Тук ли е Афган Норт?

— Кой? Не — той замина за Америка.

— А кога отпътува той, мадам?

— Вчера сутринта.

Полицаят поклати глава и се закани с пръст.

— Снощи е бил в Париж. Регистрирал се е тук, но в стаята му няма никого. Казаха ми да го потърся в тази стая.

— Това ми се струва много странно — вчера го изпратихме и той се качи на влака, който има връзка с кораба.

— Така или иначе, видели са го тук тази сутрин. Видели са дори неговата carte d’identite[3]. Така стоят нещата.

— Ние нищо не знаем! — каза тя удивена.

Той се замисли. Беше хубав мъж, но миришеше неприятно.

— Изобщо не сте го виждали тази нощ?

— Не, разбира се.

— Арестувахме един негър. Смятаме, че най-накрая сме арестували този негър, когото търсим.

— Уверявам ви, нямам понятие за какво говорите. Ако търсите същия Ейбрам Норт, когото ние познаваме, и ако той е бил снощи в Париж, ние не сме научили за това.

Полицаят поклати глава и засмука горната си устна. Беше убеден, че тя казва истината, но се чувствуваше разочарован.

— Какво се е случило? — запита Никол.

Той вдигна ръце и изду устните си. Започваше да я намира привлекателна и да я оглежда крадешком.

— Какво да ви кажа, мадам? Истории, каквито се случват през лятото. Афган Норт е бил ограбен и се е оплакал в полицията. Задържахме крадеца. Афган Норт трябва да дойде и да каже, че е същият, за да съставим акта.

Никол придръпна пеньоара си, за да се загърне по-добре, и рязко се сбогува. Заинтригувана, тя се изкъпа и се облече. Часът беше вече десет и тя потърси Розмари, но не получи отговор, след това позвъни в администрацията и разбра, че Ейб действително се е регистрирал в шест и половина сутринта. В стаята му обаче нямало никого. Почака известно време в салона с надеждата, че Дик ще се обади; точно когато реши, че няма смисъл да седи повече, от регистрацията съобщиха:

— Търси ви Краушоу, un negre[4].

— По каква работа? — запита тя.

— Казва, че познавал вас и доктора. Казва, че полицията арестувала някакъв си Фриман, когото всички познавали. Била извършена несправедливост и иска да види мистър Норт, преди да са арестували и него.

— Не знаем за какво става дума — каза Никол и приключи разговора, като затвори ядосано телефона. Странното повторно появяване на Ейб я накара да разбере до каква степен са й омръзнали неговите пиянски истории. Отказа се да мисли за него, излезе, срещна Розмари при шивачката и двете тръгнаха по улица Риволи да купуват изкуствени цветя и огърлици от разноцветни мъниста. Никол помогна на Розмари да избере един диамант за майка си, няколко шалчета и един нов вид табакери — подарък за колегите в Калифорния. За сина си тя купи цяла армия войничета — гръцки и римски, за които даде повече от хиляда франка. И този път те харчеха по различен начин и Розмари отново се възхити, като гледаше как Никол пилее парите. Никол купуваше със съзнанието, че купува със свои собствени пари — Розмари все още беше с чувството, че парите са стигнали до нея по някакво чудо и затова трябва внимателно да ги изразходва.

Приятно им беше да вървят из този чуждестранен слънчев град и да обикалят магазините, да чувстват бликащите си от здраве тела, да обикалят с румени страни; да движат уверено ръцете си, краката си, да пристъпват със самочувствието на харесвани от мъжете жени.

Когато се завърнаха в хотела и намериха Дик, свеж като самото утро, и двете се зарадваха искрено като деца.

Той току-що бе водил някакъв объркан телефонен разговор с Ейб, който, изглежда, се бе укривал цялата сутрин.

— Никога не съм водил по-необикновен телефонен разговор.

Дик бе разговарял не само с Ейб, но и с още десетина души.

Тези хора му бяха представяни по следния начин: „Ей тоя тук иска да говори с тебе, намира се в едно нещо като чайник, ама сега не е — а̀ сети се какво е!“

— Тоя, дето крещи, я да млъква! Заплете се човекът в една история и сега не може да се прибере. Аз, по мое лично, по мое лично… — Гласът на отсрещния край се задави в слушалката и замлъкна.

Направиха му и някакво предложение:

— Смятам, че като психолог ще се заинтересувате от случая… — Неизвестната личност, която бе казала това, замлъкна като обесена на телефонния шнур. Но Дик не се заинтересува нито като психолог, нито иначе. Разговорът му с Ейб бе протекъл по следния начин:

— Ало!

— Да?

— Да, ало.

— Кой сте вие?

— Да. — В слушалката се чу задавен смях.

— Да, давам телефона на друг.

В отделни моменти Дик чуваше гласа на Ейб, а също боричкане, удари по слушалката — очевидно те я бяха изтървали на пода, — откъслечни думи като: „Не, не, мистър Норт…“ След това един енергичен, ясен глас каза: „Ако сте приятел на мистър Норт, ще дойдете да го отведете.“

Прекъсна го гласът на Ейб, който звучеше важно и тържествено, гласът на човек, решил да сложи край на глупостите, защото в момента има нещо по-важно:

— Дик, предизвиках расови вълнения на Монмартр. Отивам да освободя Фриман от полицията. Ако един негър от Копенхаген, той прави боя за обувки — ало, чуваш ли ме? — добре, слушай, ако някой дойде там… — Отново в телефонната мембрана закънтяха в хор неразбираеми звуци.

— Защо си в Париж? — запита Дик.

— Стигнах до Еврьо, реших да се върна със самолет, за да го сравня със Сен Сюлпис. Не че ще пренеса Сен Сюлпис обратно в Париж. Не и в Барок. Имам предвид Сен Жермен. За бога, почакай минутка и ще ти дам да говориш с лакея.

— За бога, недей.

— Слушай — Мери замина ли?

— Да.

— Дик, искам да говориш с един човек, когото срещнах тази сутрин; той е син на морски офицер и е обиколил всички европейски лекари. Чакай да ти обясня случая с него…

В същия момент Дик затвори — може би постъпи неблагодарно, защото подобно на мелница, която трябва да има какво да мели, мозъкът му се нуждаеше от храна.

— Колко мил беше Ейб едно време — обърна се Никол към Розмари. — Колко мил беше! Това беше отдавна — Дик и аз току-що се бяхме оженили. Да го бяхте познавали тогава. Идваше и стоеше у нас по цели седмици, а ние изобщо не усещахме присъствието му. Понякога свиреше, понякога стоеше в библиотеката и с часове композираше, галеше нежно клавишите. Дик, помниш ли онази прислужница? Тя го мислеше за призрак и когато я срещаше в хола, Ейб измучаваше срещу нея; веднъж това ни струва цял сервиз за чай, но ние пет пари не дадохме, разбира се.

Колко хубаво бяха прекарвали някога, отдавна. Розмари им завиждаше за тези дни, представяше си живота им незает с работа, различен от нейния. Не познаваше този живот, но го ценеше, както го ценят хората, които никога не са го имали. Представяше си го като приятна почивка и не си даваше сметка, че Дайвърови се чувстват не по-малко обременени от ежедневието си от нея.

— Какво го е докарало дотам? — запита тя. — Защо пие?

Никол поклати глава, за да подчертае, че не носи вина за станалото:

— В наши дни толкова много способни хора пропадат.

— Кога не са пропадали? — възрази Дик. — Надарените хора винаги се движат по ръба на пропастта, защото така трябва да бъде — някои от тях не издържат и капитулират.

— Трябва да има по-дълбока причина — отстояваше позициите си Никол, раздразнена, че Дик й противоречи пред Розмари. — Има

хора на изкуството, като Фернан например, които не се пристрастяват към алкохола, защо тъкмо американците се пропиват?

На този въпрос имаше толкова много отговори, че Дик предпочете да замълчи, и думите на Никол увиснаха победоносно във въздуха. Той беше започнал да се настройва критично към нея. Продължаваше да смята, че тя е най-хубавото същество, което е срещал, получаваше от нея всичко, от което се нуждаеше, но отдалеч надушваше приближаващия се конфликт и в подсъзнанието си все повече и повече се настройваше срещу нея. Не беше от хората, които намират самооправдания, съзнаваше грозотата на положението, в което се поставяше, залъгваше се с надеждата, че Никол смята чувствата му към Розмари за невинно увлечение. Все пак не беше сигурен — снощи в театъра тя се беше отзовала остро за Розмари и я бе нарекла дете.

Тримата вечеряха в ресторанта на хотела, където плътните килими заглушаваха стъпките и за разлика от другите места, където бяха вечеряли напоследък, келнерите не шумяха и се движеха с важността на хора, поднасящи хубава храна. Тук бяха насядали американски семейства, които се оглеждаха едни други и правеха опити да поведат разговор.

Хората на съседната маса ги заинтригуваха: един симпатичен млад мъж с учтиво, малко чиновническо държане и група жени. Жените не бяха нито млади, нито стари, нито пък можеше да се определи обществената им принадлежност; правеше впечатление, че са твърде близки, че са свързани помежду си повече, отколкото например група жени, принудени да си правят компания, докато мъжете им заседават. Очевидно бяха по-близки помежду си, отколкото спътниците от каквато и да е туристическа група.

На езика му беше да подметне нещо иронично по техен адрес, но вернинят инстинкт му подсказа да замълчи и той попита келнера какви са.

— Майки на падналите на бойното поле — обясни келнерът.

Поразени, те възкликнаха тихо. Очите на Розмари се напълниха със сълзи.

— По-младите са сигурно съпругите — каза Никол.

Отпивайки от чашата си, Дик отново ги погледна; щастливите им лица, сдържаното достойнство в държането им говореха за зрелостта на една по-стара Америка. Тези скромни жени, които бяха дошли да

видят гробовете на своите съпрузи и синове и които скърбяха за нещо безвъзвратно загубено, придаваха красота на околната атмосфера. За миг той се пренесе в годините, когато седеше на коляното на баща си и яздеше с Мосби, а атмосферата около него беше наситена със старото достойнство и лоялност. Едва ли не с усилие той вдигна глава към двете жени на масата си и погледна в очи новия свят, в който вярваше.

… *Имате ли нещо против да пусна пердето?*

---

[1] Влезте! (Фр) — Б.пр. ↑
[2] Полицай (фр.). — Б.пр. ↑
[3] Лична карта (фр). — Б.пр. ↑
[4] Един негър (фр.). — Б.пр. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Ейб Норт беше все още в бара на „Риц“, където се намираше от сутринта. Когато пристигна, търсейки убежище, прозорците бяха отворени и в струящата светлина плуваха многобройни прашинки от неизтупаните килими и мебели. Прислужниците тичаха по коридорите, движеха се свободно и непринудено — сега теренът беше техен. „Седящият“ бар за дами, разположен срещу истинския бар, изглеждаше много малък — човек трудно можеше да си представи, че той побира цели тълпи в следобедните часове.

Съдържателя, познатия на всички Пол, още го нямаше, но тук беше Клод, който проверяваше запасите на бара и остави работата си — учуден от появяването на Ейб, — за да му приготви ободряващ коктейл. Ейб седна на едно канапе до стената. След втората чаша се почувствува по-добре, толкова добре, че се качи в бръснарницата горе и се обръсна. Когато се върна в бара, Пол беше пристигнал — колата му, направена по специална поръчка, беше паркирана безукорно по правилника на булевард Де Капюсин. Пол обичаше Ейб и дойде да поговори с него.

— Трябваше да отплувам за Америка тази сутрин — каза Ейб — Или може би вчера сутринта, вече не съм сигурен.

— Какво ви попречи? — запита Пол.

Ейб се замисли и накрая намери оправдание:

— Следя един подлистник в „Либърти“, изданието ще се получи тук, в Париж, и ако бях отпътувал, щях да го пропусна, а след това няма откъде да го намеря, за да го прочета.

— Сигурно е нещо много интересно.

— Стрррашно!

Засмян, Пол се изправи и помълча малко, опрял длани на облегалото на стола.

— Ако действително желаете да отпътувате, мистър Норт, едни ваши приятели тръгват утре на борда на „Франс“ — мистър… не мога да си спомня името му, и Слим Пиърсън. — Трябва да си спомня как се казваше другият — висок мъж с къса брада.

— Ярдли — подсети го Ейб.

— Да, Ярдли. Двамата ще отплуват с „Франс“. Той понечи да тръгне, за да си гледа работата, но Ейб се опита да го задържи:

— Да, но трябва да тръгна от Шербург. Там ми изпратиха багажа.

— Багажа ще си получите в Ню Йорк — отвърна Пол и се отдалечи.

Смисълът на предложението постепенно стигна до замъгленото съзнание на Ейб — той се зарадва, че отново се грижат за него или по-скоро от това, че продължава да живее безотговорно.

Междувременно в бара бяха влезли нови посетители: най-напред един едър датчанин, когото Ейб беше срещал някъде. Датчанинът седна в отсрещния ъгъл на салона и Ейб си представи, че той ще седи цял ден, ще си пие, ще обядва, ще разговаря или ще чете вестници. Почувствува желание да го „надседи“. Към единадесет часа започнаха да се отбиват групи младежи, пристъпяха плахо, неотвикнали още да вървят в редица един до друг с чанти под мишница. По това време приблизително той накара лакея да телефонира на Дайвърови; когато му дадоха връзка, той бе позвънил и на други приятели и му хрумна да използува няколко линии, за да проведе кръстосан разговор — в резултат се получи бърканица. От време на време се сещаше, че трябва да отиде в участъка, за да освободи Фриман, но всеки път прогонваше тези мисли като неприятен спомен от кошмарен сън.

Към един часа барът се препълни; келнерите бързо се движеха в шумните помещения, носеха питиета и връчваха сметките на посетителите.

— Два пъти уиски със сода… и още веднъж… две мартини и едно… друго няма, мистър Куортърли… също три пъти. Това прави седемдесет и пет франка, мистър Куортърли. Мистър Шефър плати тези — за вас остават последните… На вашите услуги… Благодаря ви.

В бъркотията Ейб загуби мястото си; стоеше прав, олюлявайки се леко, и говореше с някакви хора, в чиято компания беше попаднал по необясним начин. Един фокстериер се стрелна между краката му и го заплете в повляклата се каишка, но той успя да се освободи, без да загуби равновесие, след което го обсипаха с безкрайни извинения. Поканиха го на обяд, но той не прие. „Време е за обе-черя“ — каза той и обясни, че има работа на това място, наречено обе-черя. Малко по-късно с типичните маниери на алкохолика, които са като маниерите на

затворник или прислужник в замък, той се сбогува с един свой познат, обърна се и откри, че оживлението в бара бе преминало тъй бързо, както бе започнало.

Срещу него датчанинът и приятелите му си бяха поръчали обед. Ейб стори същото, но почти не се докосна до храната. Облегна се удобно и щастлив, заживя със спомените от миналото. Благодарение на алкохола хубавите, станали някога неща се пренасяха в настоящето, сякаш все още продължаваха, и дори в бъдещето, като че ли отново щяха да се случат.

Към четири часа към него се приближи лакеят.

— Търси ви някакъв цветнокож — казва се Жул Петерсън.

— Боже мой! Как е успял да ме намери?

— Не му казах, че сте тук.

— Кой му е казал? — Ейб политна към чашите пред себе си, но успя да запази равновесие.

— Разправя, че обиколил всички американски барове и хотели.

— Кажи му, че ме няма… — Когато лакеят се обърна, Ейб подвикна зад него: — Може ли да влезе тук?

— Ще попитам.

Въпросът бе отнесен до Пол, който погледна през рамо, поклати глава, а когато видя Ейб, приближи се към него:

— Съжалявам; не мога да позволя това. Ейб се надигна с усилие, излезе и тръгна по улица Камбон.

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

С малката кожена чанта в ръка Ричард Дайвър си тръгна от участъка на Седми парижки район, където беше оставил бележка за Мария Уолис, подписана „Дикол“ — името, с което те двамата с Никол подписваха писмата си в първите дни на тяхната любов, — и отиде при шивача, който му шиеше ризите; посрещнаха го със суетня, която не отговаряше на стойността на поръчката му. Чувствуваше се неудобно пред тези бедни англичани, че изглежда тъй обещаващ клиент с добрите си обноски, със своя вид на човек, притежаващ разковничето на материалната обезпеченост; срамно му беше, че шивачът си дава такъв труд да отмери дължината на копринения ръкав. След това отиде в бара на „Крийон“, изпи едно малко кафе и чаша с два пръста джин.

Когато влезе в „Крийон“, салоните му се сториха неестествено ярко осветени; на излизане разбра, че това е така, защото навън неочаквано се беше стъмнило. Беше четири часът, но небето бе притъмняло, вятърът гонеше листата по Шанз-Елизе, а те шумоляха, понесени във вихрен танц. Дик зави надолу по улица Риволи, тръгна под аркадите, прекоси други две улици и се отби в банката, където го чакаха писма. След това взе такси и когато потегли нагоре по Шанз-Елизе, заплискаха първите капки дъжд, а той седеше в колата сам със своята любов.

В два часа, в коридора на „Роа Жорж“, той бе открил в красотата на Никол следи от красотата на Розмари, тъй както в рисунката на някой илюстратор могат да се открият черти от мадона на Леонардо. Дик пътуваше под дъжда, изплашен от демоничните си помисли; в него се бореха различни страсти и той не виждаше никакъв изход.

Розмари отвори вратата, преливаща от вълнение, за което никой нищо не знаеше. Сега тя беше като ония същества, които понякога наричаме „малки своенравни момичета“ — бе прекарала двадесет и четири часа в раздвоение, въртеше се в някакъв хаос, като че ли съдбата й се състоеше от кубчета с картини, които трябва да се подредят — пресмяташе печалбите, бъдещите сполуки, отмяташе

Никол, Дик, майка си, продуцента, когото срещна вчера, като мъниста на молитвена броеница.

Когато Дик почука, тя току-що се беше облякла, гледаше дъжда, мъчеше се да си припомни някакво стихотворение и мислеше за стиховете и препълнените водосточни тръби в Бевърли Хилс. Отвори вратата и той се появи пред очите й, неподвижен като статуя на божество — такъв го виждаше винаги, така понякога младите гледат на по-възрастните, които им изглеждат несломими и неотстъпчиви. Дик от своя страна не можа да не изпита известно разочарование, когато я зърна. Трябваше му известно време, за да се пренагласи и влезе в тон с откритата й детска усмивка, с тялото й, което до милиметър беше изваяно така, че напомняше пъпка, съдържаща обещанието за бъдещо цвете. Забеляза следата от мокрия й крак на килима до вратата на банята.

— Мис Телевизия — каза той с непринуденост, която не чувствуваше. Остави ръкавиците и чантата си на тоалетната маса и опря бастуна на стената. Енергичната му брадичка надделяваше над измъчените линии около устата, но бръчките в ъгълчетата на очите и по челото напомняха за страх, който не трябва да бъде показан пред хората.

— Ела при мен и седни в скута ми — каза той тихо — и ми дай устните си.

Тя се приближи, седна и докато навън падаха последните капки от отминаващия дъжд, сложи устни върху красивия, студен образ, който си беше изградила.

Целуна го няколко пъти. Кожата й беше възхитителна и тъй като понякога красотата поражда у човека най-добрите мисли, на които е способен, той се замисли за задълженията си към Никол, която се намираше през две врати в същия коридор.

— Дъждът престана — каза той. — Виждаш ли слънцето по плочника?

Розмари се изправи, погледна надолу и каза, по-искрена от всеки друг път:

— О, какви артисти сме ние двамата — и ти, и аз. Тя отиде до тоалетната масичка и когато опря гребена до косата си, някой бавно и настойчиво зачука на вратата.

Изтръпнаха и замряха неподвижни; чукането упорито продължаваше; Розмари си даде сметка, че стаята не е заключена, бързо оправи косите си, кимна на Дик, който бе вече успял да оправи гънките на леглото, където бе седял, и тръгна към вратата. Дик каза с естествен, не прекалено силен глас:

— … Така че, ако не ви се излиза, ще кажа на Никол и ще прекараме тихо последната вечер.

Предпазните мерки се оказаха излишни, защото двамата души отвън бяха в такова положение, че почти не забелязваха нещата, които не се отнасяха лично до тях. На вратата бяха Ейб, остарял с няколко месеца през последните двадесет и четири часа, и един много изплашен и угрижен чернокож, когото Ейб представи като мистър Петерсън от Стокхолм.

— Той е в ужасно положение и вината е моя — каза Ейб. — Имаме нужда от добър съвет.

— Елате в нашите стаи — каза Дик. Ейб настоя с тях да дойде и Розмари, така че всички прекосиха коридора и влязоха в апартамента на Дайвърови. Жул Петерсън ги последва; той беше дребен, порядъчен на вид негър, с обноските на цветнокожите от Югозападните щати, които гласуват за републиканската партия.

Стана ясно, че той бил записан за свидетел в утринния скандал на Монпарнас; придружил Ейб до участъка и подкрепил оплакването му, че от ръката му била измъкната хилядафранкова банкнота от негър, чиято самоличност следствието трябваше да установи. Придружени от един полицай, Ейб и Жул Петерсън се завърнали във въпросното бистро и без много да му мислят, посочили един негър, който, както се установило след един час, влязъл в заведението едва след като Ейб го напуснал. Полицията беше усложнила случая още повече, като арестувала известния негър Фриман, съдържател на ресторант, чийто образ се беше мярнал в замъгленото от алкохолните пари съзнание на Ейб още в първите часове на среднощните подвизи, а след това беше изчезнал. Истинският виновник, както бе разяснено от неговите приятели, само бе си позволил волността да вземе от ръката на Ейб една петдесетфранкова банкнота, за да плати питиетата, поръчани от самия Ейб. Той се бе появил отново на сцената едва напоследък и в доста зловеща роля.

С две думи, в продължение на един час Ейб бе успял да заплете в личните си истории съвестта и емоциите на един живущ в Европа негър и на трима американски негри, пребиваващи в Латинския квартал. Краят на тази история изобщо не се виждаше и през целия ден пред тях неочаквано изникваха непознати негърски лица, които се появяваха на неочаквани места, изскачаха иззад неочаквани ъгли, а по телефона говореха настоятелни негърски гласове.

Ейб бе успял да се изплъзне от всички — нито един не можа да го намери лично, с изключение на Жул Петерсън. В известен смисъл Петерсън беше в положението на приятелски разположения индианец, който помага на белия човек. Негрите, пострадали от предателското му поведение, не бяха наежени толкова срещу Ейб, колкото срещу Петерсън, и Петерсън с всички сили се стремеше да си осигури закрилата, която Ейб можеше да му даде.

В Стокхолм Петерсън беше фалирал като дребен производител на боя за обувки, сега притежаваше само рецептата за приготвяне на ваксата и необходимите съоръжения за пълнене на малки кутийки; сутринта обаче новият му покровител бе обещал да го устрои във Версай, където да започне отново работа. Там работеше като обущар бившият шофьор на Ейб и Ейб бе дал на Петерсън двеста франка назаем.

Розмари с отвращение изслуша тази забъркана история; чувството й за хумор беше твърде изтънчено, за да я приеме откъм смешната й страна. Човечецът с портативната работилница, който въртеше уплашено лукавите си очи така, че от време на време се виждаше само бялото им; фигурата на Ейб, чието лице беше подпухнало от алкохола дотолкова, доколкото можеше да подпухне едно слабо, изпито лице с изящни черти — всичко това беше тъй далеч от нея, колкото болестта. — Моля само за един шанс в живота — каза Петерсън с прецизната, но въпреки това звучаща странно интонация, присъща на хората от колониите. — Моят метод на производство е прост, а рецептата ми е толкова добра, че ме изгониха от Стокхолм и фалирах, защото не се съгласих да се откажа от нея.

Дик го погледна учтиво, породеният за миг интерес угасна и той се обърна към Ейб:

— Иди в някой хотел да поспиш. Като се оправиш, мистър Петерсън ще дойде да се видите.

— Но не разбираш ли в какво отчаяно положение се намира Петерсън? — запротестира Ейб.

— Ще го чакам в коридора — каза Петерсън тактично. — Може би не е удобно да обсъждате проблемите ми в мое присъствие.

Той се оттегли с някаква пародия на френски поклон; Ейб решително скочи на крака, енергичен като парна машина.

— Днес, изглежда, не ме обичате много.

— Обичаните кандидати обикновено не печелят — успокои го Дик. — Моят съвет е да напуснеш този хотел — ако предпочиташ, мини през бара. Иди в „Шамбор“ или ако се нуждаеш от повече обслужване, в „Мажестик“.

— Ще си позволя да те обезпокоя — би ли ми дал нещо за пиене?

— Тук горе няма нищо — излъга Дик.

Примирен, Ейб се ръкува с Розмари; с труд успя да придаде нормален израз на лицето си, задържа продължително ръката й и започна да казва нещо, от което нищо не излезе:

— Вие сте най… една от най…

Тя изпита съжаление и дори малко погнуса от мръсните му ръце, но като възпитано момиче се засмя, сякаш за нея нямаше нищо по-обикновено от гледката на човек, който върви като насън с бързината на забавена кинолента. Често пъти хората се отнасят със странно уважение към пияния, с респекта на първобитните племена към лудите. По-скоро респект, отколкото страх. Има нещо респектиращо в човек, който е загубил всичките си задръжки, който е готов на всичко. Разбира се, след това ние го караме да заплати за моментното си превъзходство, за кратките мигове, когато е бил внушителен в очите ни. Ейб се обърна към Дик с последна молба:

— Като отида в хотел да се изкъпя и поспя, за да си придам приличен вид, и като им покажа пътя на тези сенегалци — мога ли да дойда при вас да прекарам вечерта край домашното огнище?

Дик кимна не толкова утвърдително, колкото насмешливо, и каза:

— Имаш високо мнение за сегашните си способности.

— Сигурен съм, че ако Никол беше тук, щеше да се съгласи да дойда.

— Добре. — Дик пристъпи към сложения на поставката куфар, взе една кутия и я остави на масата в средата на стаята; вътре имаше

безброй изрязани от картон букви.

— Ако искаш да играеш на анаграми, заповядай. Ейб огледа съдържанието на кутията с физическо отвращение, сякаш му бяха казали да изяде картонените букви като попара от овесени ядки.

— Какви са тия анаграми? Малко ли странни неща трябваше да…

— Една спокойна игра. С буквите правиш думи — която дума поискаш, с изключение на „алкохол“.

— Сигурен съм, че може да се състави и думата „алкохол“ — каза Ейб и разрови картончетата. — Ако мога да съставя „алкохол“, да дойда ли?

— Ела, ако искаш да играем на анаграми. Ейб поклати глава примирено.

— Ако сте настроени за такива игри, няма смисъл — само ще преча. — Той се закани с пръст на Дик. — Но помни какво е казал Георг Трети — че ако Грант се напие, той би пожелал да ухапе другите генерали.

Той погледна още веднъж отчаяно Розмари със златистите си очи и излезе. За негово облекчение Петерсън не го чакаше в коридора. Чувствувайки се загубен и бездомен, той тръгна да пита Пол как се казва корабът.

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

След като Ейб се измъкна, залитайки, Дик и Розмари бързо се прегърнаха. И двамата усещаха върху себе си парижкия прах, примесен с лекия топъл дъх, който излъчваха вратът и раменете на Розмари. В продължение на половин минута Дик остана в същото положение; Розмари първа се върна към действителността.

— Трябва да си тръгвам, младежо — каза тя.

Премигвайки, те се гледаха, отдалечавайки се едни от друг, и Розмари излезе от стаята по начин, който бе усвоила още в детската си възраст и който никой режисьор не се бе опитал да подобри.

Тя отвори вратата на стаята си и се запъти право към бюрото, сещайки се, че там е оставила ръчния си часовник. Намери го и докато го слагаше на ръката си, хвърли поглед към ежедневното писмо до майка си и наум привърши последното му изречение. След това постепенно, без да се обръща, тя си даде сметка, че не е сама в стаята.

В една обитавана стая има отразяващи светлината предмети, които почти не забелязваме: полиран фурнир, лъскави месингови плоскости, сребро и слонова кост и освен тях хиляди неща, които тъй меко отразяват светлината, че рядко се замисляме за тях — горната част на рамките на картините, ръбовете на моливите и на пепелниците, кристалните или порцеланови украшения; всички тези отразяващи повърхности влизат незабелязани в зрителното ни поле и са във връзка с откъслечни асоциации в подсъзнанието ни, които то складира, но, изглежда, не забравя, подобно на стъклар, който запазва непригодните отрязъци стъкло, защото друг път може да потрябват — именно това може би обяснява как Розмари „си даде сметка“, както самата тя озадачено казваше по-късно, че в стаята има някой, преди да е установила това. Но когато разбра, обърна се мигновено като балерина и видя един мъртъв негър, проснат на нейното легло.

Тя извика: „Аууу!“ и незакопчаният й още часовник полетя и се удари в бюрото. За миг през ума й мина абсурдната мисъл, че това е Ейб Норт. След това се втурна през вратата и прекоси коридора.

Дик подреждаше дрехите си; бе огледал носените през деня ръкавици и ги бе захвърлил при купчината други ръкавици в ъгъла на един куфар. Бе закачил сакото и жилетката си на една закачалка, а ризата — както имаше навик — на друга закачалка. „Можеш да облечеш една недотам чиста риза, но смачкана — никога.“ Никол си беше дошла и тъкмо изпразваше в кошчето за отпадъци един от особените пепелници, купени от Ейб, когато Розмари нахълта в стаята:

— Дик! Дик! Ела да видиш!

Дик тичешком прекоси коридора и влезе в стаята й. Коленичи и долепи ухо до сърцето на Петерсън, опита се да намери пулса — тялото беше още топло, лицето, което приживе беше измъчено и лукаво, след смъртта беше станало злобно и противно; под мишницата си той още стискаше кутията с материалите, но обувката на безжизнения крак, провиснал от леглото, отдавна не бе виждала лъскане, а подметката беше пробита. Според френските закони Дик нямаше право да се докосва до трупа, но той помести малко едната му ръка — върху зелената кувертюра имаше петно, следователно одеялото под нея също ще е малко изцапано.

Дик затвори вратата и се замисли; той чу предпазливи стъпки в коридора, след това Никол го повика по име. Той отвори вратата и прошепна:

— Донеси кувертюрата и горните завивки на едно от нашите легла и внимавай никой да не те види. — След това, като видя напрегнатото и лице, бързо добави: — Виж какво, не се разстройвай — това е само някакъв чернокож негодник.

— Искам да се свърши по-скоро.

Дик вдигна трупа, лек от системното недояждане. Подхвана го така, че изтичащата от раната кръв да се стича по дрехите. Положи го до леглото, вдигна кувертюрата и горната завивка, отвори вратата няколко пръста и се ослуша — чу лек звън на чинии от дъното на коридора и после висок и учтив глас: „Мерси, мадам“, но келнерът тръгна в противоположна посока, към стълбището за прислугата. Дик и Никол бързо размениха в коридора прихванатите като бохчи завивки; като застла леглото на Розмари, Дик, запотен, остана още малко в топлия полумрак, за да размисли. Още щом беше видял трупа, някои неща му бяха станали ясни: първо, единият от враждебно настроените към Ейб индианци бе проследил приятелски настроения индианец,

беше го открил в коридора и когато последният в страха си бе потърсил убежище в стаята на Розмари, той го бе последвал и убил; второ — ако не се вземеха някакви мерки, нямаше сила на земята, която да предотврати компрометирането на Розмари, случаят с Арбъкъл едва беше отшумял. Ще получава ли предложения за договори, или не, зависеше от това дали тя ще съумее да остане в съзнанието на публиката единствено като „Татковото момиче“.

Дик машинално понечи да си запретне ръкавите, въпреки че сега беше по фланелка, и се наведе над тялото. Прихвана го под мишниците, бутна вратата с крак и го извлече бързо в коридора, като се постара да го остави в естествена поза. Върна се в стаята на Розмари и приглади разрошената повърхност на персийския килим. След това отиде в своя апартамент и телефонира на собственика на хотела:

— Мистър Бет? Обажда се доктор Дайвър, касае се за нещо много важно. Мога ли да смятам, че трето лице не е свързано с линията, по която говорим?

Добре, че беше положил усилия да укрепи позициите си пред мистър Бет. Ето един от малкото случаи, в които разточително разпиляваните му способности да се харесва не бяха отишли напразно.

— На излизане от апартамента се натъкнахме на един мъртъв негър… в коридора… не, не, цивилен е. Вижте какво — сметнах, че няма да ви бъде приятно, ако и други ваши гости се натъкнат на трупа, затова ви телефонирам. Разбира се, ще ви помоля да не замесвате името ми. Не желая да имам истории с френската бюрокрация поради това, че аз съм го открил пръв.

Каква съобразителност проявяваше този човек, за да не се накърни репутацията на хотела! Мистър Бет прие всичко за безусловна истина, тъй като преди две вечери със собствените си очи се бе уверил какъв изискан човек е доктор Дайвър.

След минута пристигна мистър Бет, а след още една минута дойде и един полицай. Междувременно мистър Бет бе намерил време да прошепне на Дик: „Можете да бъдете сигурен, че няма да допуснем да се замеси името на когото и да било от нашите гости. Мога само да ви благодаря за това, което направихте.“

Мистър Бет бе действувал мигновено — никой не го бе видял какво беше направил, но държането на полицая, който гузно си сучеше

мустаците, говореше красноречиво. Полицаят бегло огледа трупа и телефонира в своя участък. Междувременно с експедитивност, която Жул Петерсън като делови човек би оценил, тленните му останки бяха пренесени в друг апартамент на този световноизвестен хотел. Дик се върна в салона.

— Какво стана? — извика Розмари. — Нима всички американци в Париж само се стрелят един друг?

— Изглежда, че сезонът затова е вече открит — отвърна той. — Къде е Никол?

— Мисля, че е в банята. В момента тя го боготвореше за това, че той я беше спасил — в ума й се редяха като мрачни пророкувания бедствията, които можеха да я сполетят след случилото се; беше го слушала с обожание как оправя нещата със силния си, уверен, учтив глас. Изпита желание да го прегърне, но преди да го доближи, вниманието му се насочи към нещо друго; той влезе в спалнята и тръгна към банята. Сега вече Розмари чуваше все по-силно и по-силно потока от думи, които можеха да бъдат изречени само от човек, загубил човешкия си образ; те се чуваха през ключалката, през цепнатините на вратата и кънтяха в апартамента като словесно материализирана форма на ужаса.

Розмари помисли, че Никол е паднала в банята и се е ударила, затова последва Дик. Но пред очите й се разкри съвсем друга картина, преди Дик да закрие с тяло това, което ставаше вътре.

Никол беше коленичила до ваната и се полюляваше ту на една страна, ту на друга.

— Ти! — изкрещя тя. — Ти, дето нахълтваш в единственото място, където мога да бъда сама със себе си — ти с твоята окървавена кувертюра! Ще се наметна с нея — не ме е срам, макар че е жалко. В болницата край Цюрихзее устроихме маскен бал и имаше различни маски, и исках да се облека с кувертюра, но не ми позволиха…

— Никол, овладей се!

— … и затова седнах в банята и те ми донесоха домино и ми казаха него да сложа. Сложих го. Какво друго ми оставаше!

— Овладей се, Никол!

— Никога не съм очаквала, че ще ме обикнеш, късно беше за това, но защо идваш в банята, единственото място, където мога да

остана сама със себе си, защо ми влачиш окървавени кувертюри и искаш с тях да застилам леглата!

— Овладей се! Стани…

От салона Розмари чу как вратата на банята се затръшна. Тя трепереше: сега разбираше какво Вайолет Макиско бе видяла в банята на вилата им. Телефонът иззвъня, тя вдигна слушалката и едва се сдържа да не изкрещи от облекчение, когато разбра, че е Колис Клей, който бе успял да я открие в апартамента на Дайвърови. Беше я страх да влезе сама в стаята си, затова му каза да се качи и заедно с него отиде да си вземе шапката.

ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Беше август, доктор Ричард Дайвър и мисис Елси Спиърс седяха в Кафе дез Алие под прохладните дървета. По спечената от слънцето земя тук-там слабо проблясваха люспици слюда, а мистралът[1] подухваше откъм Естерелските възвишения и люлееше рибарските лодки в пристанището така, че мачтите им сочеха ту една, ту друга точка в необятното небе.

— Тази сутрин получих писмо — каза мисис Спиърс. — Какви неприятности сте изживели заради тези негри! Но Розмари разправя, че сте се държали чудесно с нея.

— Розмари би трябвало да получи орден за храброст. Наистина беше ужасно — Ейб Норт единствен не се разтревожи. Впрочем той замина със самолет за Хавър — вероятно още не е научил за станалото.

— Съжалявам, че е подействувало тъй зле на мисис Дайвър — каза тя внимателно.

Розмари й беше писала от Париж:

> „Никол не беше на себе си. Реших да не заминавам за Ривиерата заедно с тях, защото виждах, че Дик и без това е достатъчно обременен.“

— Сега и няма нищо — отвърна той малко припряно. — И тъй, вие заминавате утре. Кога ще отплувате?

— Веднага.

— Боже мой, тъй ми е неприятно, че си заминавате!

— Радвам се, че дойдохме тук. Прекарахме, много хубаво благодарение на вас. Вие сте първият мъж, към когото Розмари се привърза.

Откъм порфирните хълмове на Напул отново полъхна севернякът. Във въздуха се носеше нещо, което подсказваше, че земята се готви за други годишни времена; пищността на лятното слънцестоене беше вече отминала.

— Розмари е имала увлечения, но рано или късно винаги е насочвала съответния човек към мен, за да му направя дисекция — засмя се мисис Спиърс.

— А на мен това ми бе спестено, тъй ли?

— Какво можех да направя? Тя се влюби във вас, преди да съм ви видяла. Казах и да не се бои.

Той разбра, че мисис Спиърс не беше предвидила в сметките си нито него, нито Никол, и реши, че аморалността й произтича от това, че тя самата се е оттеглила от света. Това беше нейно право — емоционалната пенсия, която й се полагаше. Жените са способни на всичко в борбата си за съществуване и едва ли биха могли да бъдат обвинявани в грехове като „жестокост“, която е мъжки патент. Докато любовната игра и страданията се движеха в определени рамки, мисис Спиърс можеше да ги наблюдава с безпристрастието и шеговитата ирония на евнух. Нито за миг не беше помислила, че Розмари би могла да пострада — нима беше тъй сигурна в нейната неуязвимост?

— Ако това, което казвате, е вярно, мисля, че не съм й навредил. — Той все още продължаваше да се самозалъгва, че може да мисли обективно за Розмари. — Тя вече го преживя. Все пак толкова много от важните моменти в живота започват с неща, които изглеждат случайни.

— Това не беше случайност — настоя мисис Спиърс. — За нея вие бяхте първият мъж — вие сте неин кумир. Във всяко писмо казва това.

— Тя е тъй любезна.

— Вие и Розмари сте най-любезните хора, които съм познавала, но тя казва това най-чистосърдечно.

— Любезността ми е вродена.

Това беше отчасти вярно. От баща си Дик беше усвоил до известна степен преднамереното добро държане на младия южняк, заселил се на север след гражданската война. Често го използуваше, а също тъй често сам го презираше, защото то не беше противодействие срещу това колко неприятно нещо е себелюбието само по себе си, а срещу това, че изглежда неприятно.

— Аз съм влюбен в Розмари — каза той внезапно. — Позволявам си да разкрия пред вас тази своя слабост.

Това откровение му се стори необикновено тържествено, сякаш масите и столовете на Кафе дез Алие щяха да го запомнят завинаги.

Той вече чувствуваше нейното отсъствие под небето на южния бряг: на плажа можеше само да си спомня болезнено обгорялата и от слънцето плът; в Тармс заличаваше следите от стъпките й, като кръстосваше градината; оркестърът засвири „Песента на веселия карнавал“ — ехо от отшумялото миналогодишно веселие, — мелодия, която му говореше единствено за нея. За някакви си стотина часа тя бе обладала цялата потайна магия на света; ослепяващата беладона, кофеинът, превръщащ физическата енергия в нервна, мандрагората — ключ към хармонията.

С известно усилие той отново се самозалъга, че подобно на мисис Спиърс може да гледа на нещата като страничен наблюдател.

— Вие и Розмари всъщност не си приличате — каза той. — Мъдростта, която е придобила от вас, тя е пречупила през собствената си личност — през погледа, който си е изработила към живота. Тя не е разсъдъчен тип; в душата си е ирландка, романтична и непоследователна.

Мисис Спиърс също знаеше, че Розмари, въпреки деликатната си външност, е като млад мустанг, особено като се съпостави с капитан доктор Хойт от американската армия. При психическа дисекция в Розмари би се открило огромно сърце, чер дроб и душа, сместени заедно под красивата външна обвивка.

Когато се сбогуваха, Дик бе успял вече да оцени целия чар на Елси Спиърс, даваше си сметка, че за него тя е нещо повече от последната връзка, свързваща го с Розмари, която той с нежелание скъсва. Той би могъл да изгради Розмари като личност, но майка й никога. Самоконтролът, сдържаността и умението да блести като брилянт бяха до известна степен неща, които той бе дал на Розмари; приятно му беше да прави сравнение с шлифовката на майка й, съзнавайки, че за нея той няма никаква заслуга. Тя сякаш живееше в едно непрестанно търпеливо очакване, свикнала с мисълта, че мъжът има да се справя с неща, по-важни от самата нея — сражение или хирургическа операция, — и през това време не трябва да го безпокои и да му пречи. Докато мъжът привърши, тя ще го чака спокойно и безропотно, седнала на старомоден стол, прелиствайки страниците на някой вестник.

— Довиждане, искам да си спомняте колко много се привързахме към вас двамата с Никол.

Той се върна във вилата, влезе в работната си стая и отвори капаците на прозорците, които препречваха пътя на яркото обедно слънце. На двете дълги маси в „организиран безпорядък“ бяха разхвърляни материалите за неговата книга. Том първи, съдържащ класификацията, бе имал известен успех в едно малко субсидирано издание. Водеше преговори за преиздаването му. Том втори представляваше разширена разработка на първата му книжка „Психология за психиатри“. Подобно на мнозина други той бе открил, че бе имал само една или две идеи през живота си — че малкият сборник статии, който сега се преиздаваше за петдесети път на немски, съдържаше зърното на всичко, което някога ще мисли или ще знае.

Всичко това го караше да се чувствува неспокоен. Ядосваше се за пропилените години в Ню Хейвън, но най-остро чувствуваше несъответствие между все по-големия лукс, в който живееха Дайврови, и неизбежното желание за изява. Спомни си думите на своя румънски приятел за човека, който в продължение на години работил над мозъка на броненосеца от вида армадило, представяше си как безброй упорити германци работят в библиотеките в Берлин и Виена и най-безмилостно го изпреварват. Почти бе решил да резюмира в трийсетина страници това, което беше написал досега, без да излага фактически данни, и да го издаде като въведение към бъдещите по-издържани в научно отношение трудове. Това решение окончателно се затвърди, докато крачеше под лъчите на късното следобедно слънце из кабинета си. С новия план ще може да привърши до пролетта. Струваше му се, че когато човек с енергия като неговата в продължение на цяла година е преследван от нарастващи съмнения, това означава, че има нещо погрешно в плана му.

Затисна струпаните бележки с позлатените метални плоскости, които му служеха за преспапие. Помете стаята сам — в кабинета си той не допускаше нито един от прислужниците, — пръсна в тоалетната малко дезинфектин, поправи паравана и написа писмо с някаква поръчка до едно издателство в Цюрих. След това си сипа малко джин, който разреди с двойно количество вода.

Видя Никол в градината. След малко щяха да бъдат заедно и той изпитваше оловно тежко чувство при тази мисъл. Пред нея трябваше да се преструва, сега и утре, следващата седмица и следващата година. През цялата нощ в Париж той я бе държал в прегръдките си, докато тя

спеше под въздействието на луминала; рано сутринта, заровил лице в топлите й дъхави коси, той предотврати зараждащата се криза с нежни и успокоителни думи и тя заспа отново. Преди да се събуди, той бе уредил всичко по телефона, намиращ се в съседната стая. Налагаше се Розмари незабавно да се премести в друг хотел, без дори да се сбогува с тях. Тя трябваше да остане „Татковото момиче“. Собственикът на хотела, мистър Бет, щеше да запази пълно мълчание. Дик и Никол приготвяха багажа си сред струпаните кутии и амбалажни хартии от многобройните покупки и по обед заминаха за Ривиерата.

След това в него настъпи реакция. Когато се настаниха в спалния вагон, Дик видя, че Никол очаква този момент, и той настъпи бързо и неудържимо още преди влакът да излезе от околовръстната линия — единственото му желание беше да скочи от влака, преди той да е набрал скорост, да изтича и да види къде е Розмари, какво прави. Отвори една книга и забоде глава в нея, съзнавайки, че Никол го наблюдава от отсрещното легло. Не беше в състояние да чете, даде си вид, че е изморен, и затвори очи, но тя продължаваше да го наблюдава и макар че още беше замаяна от луминала, тя се почувствува успокоена и почти щастлива, че той отново е неин.

Със затворени очи беше по-лошо, защото на ритмични вълни усещаше, че намира и загубва нещо, намира го и отново го загубва; но за да не издаде неспокойствието си, остана да лежи така до пладне. Когато отидоха във вагон-ресторанта, нещата тръгнаха по-добре — обедът беше чудесен; стотиците обеди по хижи, ресторанти, влакове и самолети им даваха възможност да сравняват. Познатите забързани стъпки на келнерите във вагон-ресторанта, малките бутилки вино и минерална вода, превъзходният обед в експреса Париж-Лион — Ривиерата им създаваше илюзията, че всичко си е както по-рано, но това беше може би първото пътуване с Никол, което представляваше не толкова отиване някъде, колкото бягство отнякъде. Никол изпи само една чаша от бутилката с вино, а той останалото; говориха за къщата и за децата. Но щом се върнаха в купето, мълчанието отново ги обгърна, както в ресторанта срещу Люксембургската градина. Когато се отдалечаваш от една мъка, струва ти се, че трябва да минеш обратно всички болезнени стъпки, които са те довели до нея. Дик се чувствуваше необичайно неспокоен. Изведнъж Никол каза:

— Не е хубаво, че оставихме така Розмари — как мислиш, ще се справи ли?

— Разбира се. Тя навсякъде може да се оправи… — И за да не подцени с тези думи способността на Никол да се справя, добави: — В края на краищата тя е актриса и макар че има майка си зад гърба си, трябва сама да се грижи за себе си.

— Тя е много красива.

— Още е дете.

— Но е красива.

Продължиха да си разменят безцелни реплики, като всеки казваше онова, което другият мислеше.

— Тя не е толкова умна, колкото помислих отначало — осмели се да каже Дик.

— Има доста остър ум.

— Не особено, при това създава около себе си атмосфера на детска градина.

— Тя е много-много хубава — подчерта Никол с безпристрастен глас. — И във филма ми направи силно впечатление, беше много добра.

— Добър бе режисьорът. Като се замислиш, откриваш, че в изпълнението липсваше до известна степен индивидуалност.

— Напротив. Разбирам защо тя е тъй привлекателна за мъжете.

Сърцето му трепна. За какви мъже? За колко мъже?

… Имате ли нещо против, ако пусна пердето?

… Да, пуснете го. Слънцето ми блести.

А сега къде? И с кого?

— Няма да мине много време и тя ще изглежда с десет години по-възрастна от теб.

— Напротив. Една вечер в театъра скицирах лицето й на програмата, мисля, че ще се запази.

През нощта и двамата бяха неспокойни. След ден — два Дик щеше да се опита да прогони призрака на Розмари, преди той да се е загнездил помежду им, но засега нямаше сили да стори това. Понякога е по-трудно да се лишиш от една мъка, отколкото от едно удоволствие, и споменът за нея до такава степен го държеше в своя власт, че засега нямаше какво да прави, освен да се преструва. Това не му беше лесно, защото бе започнал да се настройва против Никол — след всички тези

години тя би трябвало да разпознава симптомите на наближаващите кризи, за да може да ги избягва. Два пъти в продължение на половин месец нервите й не бяха издържали: първия път това бе станало след вечерята в Тармс, когато я бе намерил в спалнята да казва на мисис Макиско с налудничав смях, че не може да отиде в тоалетната, защото ключът бил хвърлен в кладенеца. Мисис Макиско, отначало смаяна и възмутена, накрая бе разбрала. Тогава Дик не се беше разтревожил особено, защото след това Никол съжаляваше за станалото и бе телефонирала в хотела на Гос, но семейство Макиско си бяха заминали.

Но кризата в Париж подсказваше сериозността на първата. Тя може би вещаеше опасността от нов цикъл, от нов тласък на болестта. Дик беше изживял много тежки моменти по време на повторното й заболяване след раждането на второто им дете, Топси, тежки моменти, които го бяха направили нечувствителен и го бяха накарали да установи граница между болната Никол и здравата Никол. Затова сега му бе трудно да разбере докъде стига продиктуваната от чувството за самосъхранение професионална безчувственост и къде започва отскоро зародилата се студенина в сърцето му. Тъй като безразличието, в което човек съзнателно търси убежище или което се оставя да го завладее, се превръща в празнота, той се бе научил да не се занимава с Никол, държеше се студено с нея. Мнозина са писали за зараснали рани, правейки доста свободен паралел с патологията на кожата, но в живота на един човек такова нещо няма. Има открити рани; понякога те са трудно забележими, защото са се свили до такава степен, че приличат на следа от обикновено убождане, но продължават да са рани. Белезите от страданието по-скоро могат да се сравнят с ампутиран пръст или със загубено зрение на едното око. Възможно е да не чувствуваме липсата им нито за миг, но когато ни потрябват, нищо не можем да направим.

---

[1] Мистрал — сух северен вятър в Югоизточна Франция. ↑

ПЕТНАДЕСЕТА ГЛАВА

Той намери Никол в градината, скръстила високо ръце и прихванала раменете си. Тя го погледна открито със сивите си очи като любопитно и учудено дете.

— Ходих в Кан — каза той. — Налетях на мисис Спиърс. Тя ще отпътува утре. Искаше да дойде, за да се сбогува с теб, но аз пресякох това й намерение.

— Жалко. Би ми било приятно да я видя. Тя ми харесва.

— И кого другиго мислиш, че видях — Бартоломю Тейлър.

— Не може да бъде!

— Не бих могъл да не забележа лице като неговото, прилича на стара и хитра невестулка. Оглеждаше мястото за евентуалното пристигане на Сиро и цялата му менажерия — идущата година всички ще дойдат. Подозирах, че мисис Ейбрамс е нещо като разузнавач.

— А Бейби се възмути първото лято, когато дойдохме тук.

— На тях им е все едно къде ще бъдат, затова не виждам защо не останат да мръзнат в Довил.

— Не можем ли да пуснем слух за холера или нещо подобно?

— Казах на Бартоломю, че тук някои хора измират като мухи — казах му, че пришълците измират тъй бързо, както картечарите през войната.

— Не си му казал такова нещо.

— Не съм — призна Дик. — Той се държа много любезно. Бяхме трогателна картинка, той и аз, когато се ръкувахме на булеварда. Зигмунд Фройд среща Уорд Макалистър.

На Дик не му се говореше — искаше да бъде сам, за да могат мислите му за работата и за бъдещето да вземат превес над любовните и ежедневните тревоги. Никол съзнаваше това, но го съзнаваше някак смътно и с чувство на обреченост, изпитваше и нещо като животинска омраза и въпреки това искаше да се погали о рамото му.

— Милият — каза безгрижно Дик.

Той влезе в къщата, забрави какво търсеше вътре, а след това се сети, че беше пианото. Седна и тананикайки, засвири по слух „Чай за

двама“.

Докато свиреше мелодията, изведнъж му мина мисълта, че Никол, щом я чуе, ще отгатне неговата носталгия по изтеклите две седмици. Прекъсна песента с един неочакван акорд и стана от пианото.

Не знаеше къде да отиде. Огледа къщата, която Никол бе построила, за която бе платил дядото на Никол. Негова собственост беше само къщичката, в която се помещаваше работният му кабинет, и земята, на която тя бе построена. С трите хиляди годишно и с публикациите, от които все нещо капеше, той посрещаше личните си разходи, плащаше за облеклото си и за доставяните в къщи напитки, а също за възпитанието на Лънър, което засега се свеждаше само до заплатата на бавачката. Никога не проектираха нещо, без Дик да изчисли колко му се пада да плати за своя дял. Когато беше сам, живееше до известна степен аскетично, пътуваше трета класа и пиеше най-евтиното вино, но винаги имаше грижата външността му да бъде изрядна; така той се самонаказваше за излишествата и поддържаше една условна материална независимост. Но това не беше лесно, особено напоследък, когато все по-настоятелно се поставяше въпросът къде да се вложат парите на Никол. А Никол, която искаше той да бъде изцяло неин, естествено насърчаваше всяка проява на суетност от негова страна и намираше все нови и нови начини да го засипва с пари и с хубави неща. Начинът, по който се бе зародила идеята за вилата на морския бряг — веднъж тя им бе хрумнала като обикновена прищявка, — явно разкриваше силите, които ги отдалечаваха от първоначалното им споразумение в Цюрих.

— Няма ли да бъде забавно, ако… — Да, наистина беше. А след това: — Нали ще бъде забавно, когато…

Не бе излязло чак толкова забавно. Проблемите на Никол бяха внесли безпорядък в работата му; освен това нейните приходи напоследък бяха нараснали тъй бързо, че омаловажаваха резултатите от труда му. От друга страна, в интерес на нейното лечение той дълги години се бе представял за човек на домашното огнище, от което сега бързо се отдалечаваше, трудно му беше да поддържа тази маска в лишеното от труд съществуване, при което неизбежно биваше подлаган на микроскопично наблюдение. След като Дик не можеше да си свири на пианото това, което му се искаше, ставаше ясно, че нишката на ежедневието му се крепеше на толкова тънки хитрини, че

бе изтъняла като косъм. Той остана дълго в голямата стая, заслушан в бръмчането на електрическия часовник, заслушан във времето.

ЧЕТВЪРТА ЧАСТ
БЯГСТВО
1925–1929

ПЪРВА ГЛАВА

През ноември вълните станаха тъмни, втурваха се през каменната преграда и стигаха до крайбрежния път; последните останки от лятното оживление изчезнаха, плажовете бяха тъжни и пусти под северния вятър и дъжда. Затвориха хотела на Гос и започнаха ремонт, а скелето на лятното казино при Жуан ле Пен се извиси и доби внушителни размери. Когато отиваха в Кан или Ница, Дик и Никол срещаха нови хора; оркестранти, съдържатели на ресторанти, специалисти по градинарство, корабостроители — защото Дик си бе купил една стара платноходка — и членове на местния инициативен комитет. Прислугата в дома им беше от години, грижеха се за възпитанието на децата си. През декември Никол изглеждаше отново възстановена; когато измина един месец без напрежение, без стиснатите устни, без празната усмивка и неразбираемите думи, те заминаха за швейцарските Алпи да прекарат коледните празници.

Дик изтръска с шапка снега от тъмносиния си скиорски костюм и влезе вътре. Обширният салон, с под, белязан като сипаничаво лице от стотиците подковани обуща, беше разчистен за следобедните танци и към осемдесетина американчета, отседнали в училищата край Гстаад, подскачаха под игривите звуци на „Не довеждай Лулу“ или устремно се понасяха под отсечения ритъм на чарлстона. Мястото бе станало колония на лекомислени и разточителни младежи — елитът на богаташите сега беше в Сен Мориц. Бейби Уорън смяташе, че е направила жертва, като е дошла тук с Дик и Никол.

Дик влезе в пълното с танцуващи двойки помещение и бързо откри двете сестри — те привличаха погледа като афиши с ярките си скиорски костюми: Никол беше в небесносиньо, а Бейби в убито червено. Разговаряха с младия англичанин, съсредоточили поглед в танцуващите младежи.

Зачервеното от зимното слънце лице на Никол пламна още повече, когато видя Дик.

— Къде е той? — запита го тя.

— Пропуснал е влака — ще го посрещна по-късно. — Дик седна, кръстоса крака и залюля тежката си обувка. — Вие двете правите поразително впечатление. Всеки път, когато забравя, че сме заедно, и ви видя, оставам възхитен.

Бейби беше висока и хубава жена, очевидно полагаща доста усилия, за да изглежда на не повече от тридесет години. Показателно беше, че водеше със себе си двама мъже от Лондон: единият от тях неотдавна завършил Кеймбридж, а другият — възрастен, типичен любовник в стила на викторианската епоха. Бейби беше придобила някои от характерните белези на старите моми — докоснеше ли се някой до нея, тя нервно потрепваше, а когато гледаше как другите се целуват или прегръщат, потръпваше чувствено и съзнанието й жадно попиваше всичко. Държеше тялото си почти неподвижно и малко вдървено, но в замяна на това потропваше с крак и с малко старомоден жест отмяташе глава. Удоволствие й доставяше предусещането за близка смърт или бедствия, които биха могли да се струпат на главата на приятелите й; в съзнанието й упорито се беше загнездила мисълта за обречеността на Никол.

По-младият от английските приятели на Бейби бе водил двете жени на подходящи за тях склонове и ги бе запознал с острите усещания на пистата за бобслей Дик, който си беше разтеглил сухожилията на глезена при една твърде смела за него християния, щастливо се разхождаше с децата по склона за начинаещи или пиеше квас с един руски лекар в хотела.

— Защо не се забавляваш, Дик? — подкани го Никол. — Защо не заговориш някое от тези снежни зайчета и не потанцуваш?

— Какво бих могъл да им кажа?

Нейният алтов, почти дрезгав глас се извиси с няколко ноти, имитирайки плачливо кокетство:

— Кажи: „Снежно зайче, ти си тъй мило!“ Какво друго можеш да им кажеш?

— Не обичам тези хлапачки по пистите. Миришат на марсилски сапун и на мента. Когато танцувам с тях, изпитвам чувството, че бутам детска количка.

Темата беше опасна — той си даваше сметка за това и внимаваше погледът му да минава над главите на младите момичета.

— Трябва да говорим по някои делови неща — каза Бейби. — Първо, има новини от дома — става въпрос за земите, които наричахме парцели на станцията. Железниците най-напред изкупиха централните парцели. Сега купиха и останалото, а то беше мамина собственост. Въпросът е къде ще вложим парите.

Като си даде вид, че е принуден да се отдалечи поради неделикатния поврат на разговора, англичанинът тръгна към едно от танцуващите момичета. Бейби го проследи за миг с недоумяващите очи на американка, плащала цял живот данък на англофилите, и продължи настойчиво:

— Това са много пари. Падат се по триста хиляди на всяка от нас. Ще се погрижа за своя дял, но Никол нищо не разбира от ценни книжа, а смятам, че и ти също.

— Трябва да отида да посрещна влака — каза Дик уклончиво.

Излезе навън, пое дъх и в устата му влязоха няколко от снежинките, които се сипеха незабележимо от потъмнялото небе. Край него профучаха с шейна три деца и извикаха някакво предупреждение на непознат за него език; чу ги да крещят на следващия завой, а по-нататък долови звъна на голямата шейна, която се изкачваше по хълма в мрака. Гарата имаше празничен вид и беше изпълнена с атмосфера на очакване, момчета и момичета чакаха да дойдат нови момчета и момичета и когато влакът пристигна, Дик се бе нагодил към околното настроение и посрещна Франц Грегоровиус тъй, сякаш специално за него бе откъснал половин час от безкрайния низ удоволствия. Но във Франц се чувствуваше напрежението на човек, поставил си определена цел, и Дик не успя да го зарази с настроението си. „Може да се отбия до Цюрих за един ден — беше му писал Дик — или ти, ако намериш време, ела в Лозана.“ Франц бе намерил време да дойде чак до Гстаад.

Той вече беше на четиридесет години. Със здрав и улегнал вид и с приятни обноски, но най-много му прилягаше строгият тон на човек, който е уверен в себе си и може вътрешно да презира нервно разстроените богаташи, които лекува. Баща му и дядо му бяха хора с големи имена в науката и това би могло да му отвори по-широко вратите към света, но той, изглежда, умишлено бе предпочел едно по-скромно обществено положение и бе потвърдил това с избора си на съпруга. В хотела Бейби Уорън набързо го прецени и тъй като не откри в него белези на оня вид хора, които уважаваше — светското изискано

държане, по което хората от привилегированите класи се разпознават един друг, — започна да се държи с него тъй, както се държеше с по-нисшестоящите от нея. Никол се боеше малко от него. Дик го обичаше, тъй както обичаше всичките си приятели — безрезервно.

Когато се свечери, те се спуснаха към селото с една от малките шейни, които тук бяха онова, което са за Венеция гондолите. Най-напред отидоха в един хотел със старомодна бирария в швейцарски стил, с кънтяща дървена ламперия, с безброй часовници, буренца, еленови рога. По дългите маси бяха насядали групички, които се сливаха в една обща компания, ядяха фондю[1] и пиеха греяно вино с подправки.

Вътре в голямото помещение беше „приятно“, както се бе изразил по-младият англичанин, и Дик вътрешно се бе съгласил, че това е най-вярната дума. Силното резливо вино го замая, побелелите мъже, които пееха хорово стари песни, насядали около пианото, гласовете на младежите, яркоцветните дрехи, които се мяркаха в задимената атмосфера, го пренесоха в златните години от края на века. За миг му се стори, че се намира в кораб, наближаващ пристанище; по лицата на всички момичета се бе отпечатало същото невинно очакване — обстановката и нощта да им донесат нещо ново. Потърси с очи едно от момичетата и реши, че то е на масата зад гърба им — след това го забрави, измисли някаква шега и започна да забавлява компанията.

— Трябва да поговоря с теб — каза Франц на английски. — Тук мога да остана само два дни.

— Подозирах, че си наумил нещо.

— Имам план, който е наистина чудесен. — Той сложи ръка на коляното на Дик. — План, който ще издигне и двама ни.

— Е?

— Дик, има една клиника, която бихме могли да вземем двамата — старата клиника на Браун на Цюгерзее. Всичко в сградата е модерно с изключение на някои неща. Той е болен — иска да се върне в Австрия, сигурно предпочита там да умре. Открива ни се изключителна възможност. Ти и аз, какъв екип ще направим двамата! Не ме прекъсвай, преди да съм ти казал всичко.

Жълтеникавите очи на Бейби засвяткаха и Дик разбра, че тя слуша.

— Трябва да се заемем с тази работа. Тя няма да те обвърже прекомерно — ще ти даде една база, една лаборатория, един център. Можеш да стоиш там не повече от шест месеца годишно, докато времето е хубаво. През зимата можеш да отиваш във Франция или в Америка и да пишеш трудовете си въз основа на непосредствен клиничен опит. — Той понижи глас. — А що се отнася до случая в семейството ти, клиниката ще ти осигури съответната атмосфера и възможност за лечение. — Изразът на Дик не го насърчи да продължи в този дух и Франц замлъкна, но веднага подхвана отново: — Бихме могли да бъдем съдружници, аз — непосредствен ръководител в практическата работа, а ти — теоретикът, блестящият консултант и тъй нататък. Аз знам силите си — знам, че нямам твоите заложби. Но в моята област съм ценен, смятат ме за много способен и съм в течение на най-съвременните клинични методи. Случвало се е месеци наред да бъда фактическият ръководител на клиниката. Професорът казва, че планът е превъзходен, и ме посъветва да не се отказвам. Той, разбира се, твърди, че няма намерение да умира скоро, и иска да работи до последния момент.

Дик се опита да си създаде предварително представа за проекта, преди да са започнали да разменят мнения.

— А как стои финансовата страна на въпроса? — запита той.

Франц вдигна брадичката си и сключи вежди, по гладкото му чело се появиха бръчки, напрежението му личеше в позата на ръцете и на раменете, мускулите на краката му се бяха тъй стегнали, че издуваха плата на панталоните; сърцето му напираше да изскочи и той заговори с глух глас.

— Там е въпросът! Пари — каза той тъжно. — Парите ми са малко. В долари цената е двеста хиляди. Подобренията… — той се поколеба, преди да определи сумата — неща, които ще се съгласиш с мен, че са необходими, ще струват двадесет хиляди американски долара. Но казвам ти — клиниката е златна мина, виждал съм сметководните книги. Като вложим двеста и двадесет хиляди долара, осигуряваме си приход от…

Бейби слушаше с такова любопитство, че Дик я привлече към разговора.

— Не си ли се уверила от собствен опит, Бейби, че когато европеец търси американец по бърза работа, винаги се отнася до пари?

— обърна се той към нея.

— За какво става въпрос? — каза тя невинно.

— Този млад хер доцент смята, че той и аз трябва да се впуснем в големи начинания и да се опитаме да привлечем хора с разстроени нерви от Америка.

Франц неспокойно погледна Бейби, а Дик продължи:

— Но кои сме ние, Франц? Ти носиш едно известно има, а аз съм написал два учебника. Достатъчно ли е това, за да привлечеш някого? Освен това нямам толкова пари — нямам дори една десета от тези пари. — Франц се усмихна цинично. — Нямам, честна дума. Никол и Бейби са богати като Крез, но още не съм успял да им пипна парите.

Сега всички слушаха — Дик се чудеше дали и момичето на масата зад гърба им не слуша. Идеята го привличаше. Реши да остави Бейби да говори вместо него, както често оставяме жените да дават мнение за неща, които не зависят от тях. Бейби изведнъж се превъплъти в дядо си и стана хладна и пресметлива.

— Смятам, че това е предложение, по което трябва да си помислиш, Дик. Не чух какво каза доктор Грегъри, но, струва ми се…

Момичето зад него се наведе напред към едно колелце дим, след това вдигна нещо от пода. Право срещу него на масата беше Никол, лицето й се открояваше като допълнение към неговото, красотата й преливаше към него, търсеше убежище в любовта му и я подхранваше, за да получи от нея защита.

— Помисли си, Дик — настояваше Франц възбудено. — Когато човек пише по въпросите на психиатрията, трябва да има непосредствен контакт с клиничната практика. Юнг пише, Блойлер пише, Фройд пише, Форел[2] пише, Адлер[3] пише — всички те са в непрекъснат контакт с душевноболните.

— Дик има мен — засмя се Никол. — Мисля, че представлявам достатъчно материал за един човек.

— Това е различно — каза Франц предпазливо.

На Бейби й мина през ума, че ако Никол живее близо до една клиника, ще може да бъде винаги спокойна за нея.

— Трябва да го обмислим много внимателно — каза тя.

Дик се забавляваше от нейното нахалство, но не го насърчи.

— Това решение засяга мен, Бейби — каза той меко. — Много мило от твоя страна, че искаш да ми купиш клиника.

Бейби разбра, че е постъпила нетактично, и побърза да отстъпи:

— Разбира се, това си е твоя лична работа.

— Необходими са седмици, за да се реши такова важно нещо. Не знам дали ми се струва привлекателна перспективата Никол и аз да се закотвим в Цюрих… — Той се обърна към Франц, за да го пресече: — Знам, че Цюрих има газоснабдяване, водопроводна мрежа и електричество — живял съм там три години.

— Ще те оставя да го обмислиш — каза Франц. — Уверен съм…

Десетки чифтове тежко подковани обувки затропаха към вратата и те тръгнаха с навалицата. Навън под студената лунна светлина Дик видя как момичето завързва шейничката си към една от запрегнатите с коне шейни. Кочияшът на тяхната шейна ги чакаше, те се качиха, камшикът изплющя, конете се напънаха и запориха с гърди тъмния въздух. Край тях тичаха и се боричкаха силуети, младежите се събаряха един друг от шейните и плазовете, падаха в мекия сняг, тичаха задъхани след конете, хвърляха се изморени в някоя шейна или крещяха, че са ги изоставили. От двете страни на пътя се стелеше спокойната околност; кавалкадата се движеше по някакво необятно възвишение. Тук навън беше тихо и те инстинктивно напрягаха слух, за да доловят вълчи вой сред снеговете.

В Саанен нахълтаха в общинската кръчма, където имаше вечеринка и беше претъпкано от кравари, хотелиерски прислужници, продавачи в магазини, учители по ски, гидове, туристи, селяни. След пантеистичните, едва ли не животински усещания навън влизането им в топлото затворено помещение беше абсурдно, както да си прикачиш внушително рицарско име, шумно като тропота на подковани ботуши през военно време, като скърцането на спортни шпайкове по циментовия под на съблекалнята. Познатите звуци на неизменните тиролски припеви изтръгнаха Дик от романтичното настроение, което обстановката бе породила у него в първия миг. Най-напред той помисли, че стана тъй, защото бе прогонил момичето от съзнанието си; след това в ума му изплуваха думите на Бейби: „Трябва да го обмислим внимателно…“ — а подтекстът на тези думи беше: „Ти си наша собственост и рано или късно ще признаеш това. Глупаво е да поддържаш позата на независим.“

От години Дик не бе изпитвал неприязън към някого — от времето, когато, като студент първа година в Ню Хейвън, беше прочел

едно популярно есе, озаглавено „Душевна хигиена“. Сега бе настръхнал срещу Бейби, но същевременно се опитваше да се сдържа, макар че ненавиждаше невъзмутимото й нахалство — нахалството на богатия. Ще минат стотици години, преди някоя от еманципираните амазонки да проумее факта, че един мъж е уязвим само в гордостта си; щом засегнат гордостта му, той става чуплив като „яйцето-човече“ от приказката „Алиса в страната на чудесата“ — макар че някои жени, поне на думи, правят опит да признаят това. По професия доктор Дайвър трябваше да се занимава с такива „натрошени като яйчени черупки характери“, макар и от по-друг вид, и затова гледаше да избегне всякакви сблъсквания. Все пак, когато шейната плавно потегли обратно към Гстаад, той каза:

— Прекалено робуваме на добрите обноски.

— Мисля, че това е хубаво — отвърна Бейби.

— Не, не е — възрази той и се обърна към Бейби, която в момента представляваше безформено, загърнато в кожа кълбо. — Добрите обноски са негласно признание, че всеки е тъй чувствителен, че трябва да го пипаш с ръкавици. Уважението към хората е друго нещо — не може току-така да наречеш някого страхливец или лъжец, но ако цял живот щадиш хората и тяхната чувствителност и подхранваш тщеславието им, накрая не можеш да различиш онова, което заслужава уважение в тях.

— Струва ми се, че американците гледат доста сериозно на обноските си — каза възрастният англичанин.

— Мисля, че да — съгласи се Дик. — Обноските на баща ми бяха от онова време, когато първо стреляш, а след това се извиняваш. Мъжете са ходили въоръжени, а вие, европейците, не сте носили оръжие в цивилния живот от началото на осемнадесети век насам…

— Това е приблизително така…

— Не приблизително, а точно така.

— Ти имаш такива добри обноски, Дик — каза Бейби примирително.

Жените, загърнати в различни кожи, напомняха на зоологическа градина и го гледаха малко изплашено. Младият англичанин не можеше да го разбере — той беше от онзи тип хора, които, ако се катерят по корнизите и балконите, си въобразяват, че се катерят по мачтите на ветроходна фрегата: през целия път до хотела той

разказваше някаква глупава история как се боксирал с най-добрия си приятел, как в продължение на цял час си нанасяли удари, въпреки че много се обичали, и нито за момент не се поддали на приятелските си чувства. Дик взе малко подигравателен тон.

— И тъй след всеки удар, който той ви нанасяше, вие го смятахте за по-добър приятел?

— Уважавах го повече.

— Не мога да разбера как се е стигнало до всичко това. Да влизате в конфликт с най-добрия си приятел за някаква дреболия…

— Щом не разбирате, не мога да ви го обясня — отвърна хладно младият англичанин.

„Ето какво получавам, когато казвам какво мисля“ — помисли Дик.

Той се срамуваше, че бе подиграл младежа, разбираше, че историята звучи абсурдно, защото разсъжденията на момчето бяха незрели, а то разказваше с тон на човек, който е врял и кипял.

Веселата тълпа ги увлече и те влязоха в бара, където барманът тунизиец превключваше илюминациите като контрапункт — ответна мелодия на луната зад пързалката, която надничаше през големите прозорци. При тази светлина момичето се стори на Дик неодухотворено и безинтересно. Той отвърна поглед от него, приятно му беше да гледа тъмнината, огънчетата и цигарите, които ставаха зеленикави и сребристи, когато светваха червените светлини, бялата ивица, която падаше върху танцуващите, щом отвореха вратата на заведението.

— Кажи ми, Франц — запита той, — смяташ ли, че като си пил бира и бодърствувал цяла нощ, ще можеш да отидеш при пациентите си и да ги накараш да ти вярват, че си човек с характер? Няма ли да те разберат, че си гастропат?

— Отивам да спя — съобщи Никол. Дик я придружи до вратата на асансьора.

— Бих се прибрал с теб, но трябва да убедя Франц, че от мен няма да излезе клиничен лекар.

Никол влезе в асансьора.

— Бейби е практична — каза тя замислено.

— Бейби е една об…

Вратата шумно се затвори. Последва бръмчене и Дик довърши изречението си наум: „Бейби е една обикновена егоистка.“

Но след два дни, когато двамата с Франц се спускаха с шейна към гарата, Дик призна, че гледа благосклонно на въпроса.

— Започваме да се въртим в кръг — призна той. — При живота, който водим, има неизбежни моменти на напрежение и Никол не е в състояние да ги преодолява. И без това летните идилии на Ривиерата свършиха — следващото лято ще има тълпи курортисти.

Те минаха край пързалките от гладък зеленикав лед, озвучени от шумни виенски валсове и украсени с пъстроцветни емблеми на школите за зимен спорт, които се открояваха на бледосиньото небе.

— … Мисля, че ще успеем да го направим, Франц.

И единственият човек, с когото бих опитал, си ти…

Сбогом, Гстаад! Сбогом, свежи лица, захарноскрежни цветя, снежинки в тъмнината. Сбогом, Гстаад, сбогом!

---

[1] Фондю — печено сирене с подправки, залято с горещо масло и малко кирш. ↑

[2] Форел (1848–1931) — швейцарски невролог ↑

[3] Алфред Адлер (1870–1937) — австрийски психиатър, основоположник на школата за индивидуална психология. ↑

ВТОРА ГЛАВА

През едно юлско утро Дик се събуди в пет часа, след като бе сънувал дълъг кошмар за войната; отиде до прозореца и погледна към Цюгерзее. Сънят му бе започнал с мрачно величие; морскосини униформи прекосяваха някакъв тъмен площад след духови оркестри, свирещи втората част на „Любовта към трите портокала“ от Прокофиев. След това профучаха пожарни коли, символи на бедствието, последвани от зловещо въстание на инвалидите в един превързочен пункт. Той запали нощната лампа и записа обстойно съня си. Завърши с полуироничната фраза: „Окопен шок на нестроевак.“

Седнал в леглото, той чувствуваше празнота в стаята, в къщата, в нощта. В съседната стая Никол унило промърмори нещо, стана му мъчно за нея, за самотата, която тя изпитваше насън. За него времето беше спряло, но веднъж на всеки няколко години ускоряваше шеметно хода си, като ускорено превъртане на магнетофонна лента, а за Никол годините се редяха като отмервани по часовник, дните се нижеха по календара, след един рожден ден идваше друг, съпроводен с тягостното съзнание за увяхващата красота.

Дори последната година и половина, прекарани край Цюгерзее, бе пропиляно време за нея; работниците на пътя почервеняваха през май, ставаха бронзови през юли, кафяви през септември, отново бели напролет и единствено по това разграничаваше тя годишните времена едно от друго. След първото си заболяване тя бе заживяла с нови надежди, очакваше тъй много, но нямаше други опорни точки освен Дик и отглеждането на децата, които се стараеше да обича, но които всъщност бяха добре напътствувани сирачета. Хората, които й се нравеха, повечето от тях неконформисти, я обърквaха, действуваха й зле — тя търсеше в тях жизнеността, която ги бе направила независими, творчески натури или устойчиви за ударите на живота, но търсенията и бяха напразни, тяхната тайна се коренеше дълбоко в конфликти от детството, които те бяха забравили. Тя проявяваха интерес по-скоро към чара на Никол, към външната й хармония, към

обратното лице на заболяването й. А тя водеше самотен живот и притежаваше Дик, който не желаеше да бъде притежаван.

Неведнъж той бе правил неуспешни опити да я освободи от влиянието, което упражняваше върху нея. Бяха изживели много хубави мигове заедно, бяха си приказвали в интервалите между любовните минути през белите нощи, но винаги когато той се отвръщаше от нея, за да се вглъби в себе си, тя оставаше с празни ръце, гледаше нищото, което той й бе оставил, даваше му различни названия, но знаеше, че всъщност то е надеждата той да се завърне отново при нея.

Дик стисна конвулсивно възглавницата, легна и я сложи под тила си, както правят японците, когато искат да забавят кръвообращението си, и отново заспа. По-късно, докато се бръснеше, Никол се събуди и започна да обикаля къщата, давайки кратки отсечени нареждания на децата и прислужниците. Ленър влезе при баща си, за да го гледа как се бръсне — тъй като живееше в съседство с клиниката, той изпитваше необикновено доверие и възхищение към баща си и прекомерно безразличие към останалите възрастни; виждаше пациентите откъм жалката им страна или пък като бездушни пресилено учтиви и безлични създания. Той беше хубаво, многообещаващо момче и Дик му отделяше много време, отношенията им бяха като на добродушен, но взискателен офицер към дисциплиниран редник.

— Защо, когато се бръснеш, горе на косата ти винаги остава малко сапунена пяна? — запита Ленър.

Дик предпазливо прецеди през насапунените си устни:

— Досега не съм могъл да разбера защо. И аз съм се чудил. Може би когато изравнявам бакенбардите си, насапунисвам пръста, но кога го допирам до косата си, не знам.

— Утре ще наблюдавам и ще разбера.

— Това ли е единственият ти въпрос преди закуска?

— Това не е въпрос.

— Един на нула за теб.

Половин час по-късно Дик тръгна към административната сграда. Беше на тридесет и седем години, все още отказваше да си пусне брада, но имаше повече лекарски вид, отколкото когато беше на Ривиерата. От осемнадесет месеца живееше в клиниката — безспорно една от най-добре обзаведените в Европа. Подобно на клиниката на Домлер, тя беше съвсем модерна — не се помещаваше в една-

единствена мрачна и зловеща сграда, а в отделни разпръснати постройки, които създаваха илюзията за малко селце. Дик и Никол бяха допринесли много с добрия си вкус, така че комплексът беше много красив, и всеки психиатър, минаващ през Цюрих, се отбиваше да го види. Малко оставаше човек да помисли, че това е клуб за голф. Две от постройките — едната се наричаше „Шипката“, а другата „Буките“, бяха предназначени за пациентите, потънали във вечен мрак; оградени с лек жив плет, който ги отделяше от главната сграда, те всъщност бяха непристъпни като бункери. По-нататък имаше голяма зеленчукова градина, обработвана отчасти от пациентите. Работилниците за „его терапия“ бяха също там, разположени под един покрив, и от тях доктор Дайвър започна утринния си преглед. В слънчевата дърводелска работилница се носеше приятен дъх на стърготини, напомнящ за забравените години на разцвета на дърводелството; там винаги имаше пет-шест души, които чукаха, рендосваха, режеха с трион — те мълчаливо и сериозно вдигаха очи от работата си, когато той влизаше. Дик разбираше от дърводелство и размени с тях няколко думи дали е по-уместно да се използува един или друг вид инструмент; той говореше спокойно, приятелски, като човек, който се интересува от работата. В съседство беше книговезницата, предназначена за пациентите с най-бистро съзнание — за съжаление те не винаги имаха най-големи шансове да оздравеят. В последното помещение изработваха украшения от мъниста, кована мед и плетяха. Изразът на лицата на пациентите тук беше като на човек, който току-що е въздъхнал дълбоко и е отхвърлил някаква неразрешима мисъл, но техните въздишки означаваха, че в главата им отново се завърта същият кръг от мисли, защото, за разлика от нормалните хора, мисълта им тече не по права линия, а се върти в кръг. Винаги в един и същи затворен кръг. В безконечен кръг. Но яркоцветните материали, които те обработваха, създаваха у посетителя моментната илюзия, че тук всичко е наред като в детска градина. Когато доктор Дайвър влезе при тях, те се оживиха. Повечето го предпочитаха пред доктор Грегоровиус. Ония от тях, които бяха водили светски живот, неизбежно го харесваха повече. Някои от пациентите смятаха, че не им обръща достатъчно внимание или че не се държи естествено и позира. Тази реакция не бе много различна от

реакцията, която Дик бе предизвикал в извън професионалния си живот, но тук тя беше изопачена и деформирана.

Една англичанка винаги го заговаряше на тема, която считаше за своя специалност.

— Ще слушаме ли музика тази вечер?

— Не знам — отвърна той. — Не съм виждал доктор Ладислау. Как ви хареса снощното изпълнение на мисис Сакс и мистър Лонгстрийт?

— Средна ръка.

— На мен ми хареса — особено Шопен.

— Според мен беше средна ръка.

— А вие кога ще ни посвирите?

Тя вдигна рамене, от години насам се ласкаеше, когато й задаваха този въпрос.

— Някой път; но аз свиря средна ръка.

Знаеше се, че тя изобщо не може да свири — имаше две сестри, блестящи пианистки, но самата тя не успяла дори да научи нотите, когато вземали уроци по музика като деца.

От работилниците Дик се запъти към „Шипката“ и „Буките“. Отвън постройките бяха тъй весели, както и другите; вътрешната уредба беше дело на Никол, която бе имала известна свобода на действие в рамките на задължителните изисквания: завинтени към пода мебели и замаскирани решетки. Тя бе вложила толкова много въображение — изобретателността, която й липсваше, тя бе заимствувала от самата даденост на проблема, — че непосветеният посетител не би могъл дори да помисли, че леката изящна плетеница на прозореца всъщност е здрава и непреодолима преграда, че модерните тръбни мебели са по-здрави от масивните творения от началото на века — дори цветята бяха поставени в метални, здраво завинтени конусчета и всеки един от предметите или орнаментите беше тъй необходим, както трегерите за един небостъргач. Неуморно беше оглеждала нещата от всички страни, за да може всяка стая да бъде възможно най-удобна. Когато я по хвалиха, тя сама се бе нарекла майстор водопроводчик.

Ония, чиито компаси не бяха деполяризирани, откриваха много странни неща в тези сгради. Доктор Дайвър често се забавляваше, когато беше в „Шипката“ — мъжкото отделение, — тук имаше един

странен малък ексхибиционист, който си беше внушил, че ако успее безпрепятствено да мине гол от Триумфалната арка до Плас де ла Конкорд, ще разреши много неща. „Може би човекът е прав“ — мислеше си Дик.

Неговият най-интересен случай беше в главната постройка. Това беше една тридесетгодишна жена, постъпила в клиниката преди шест месеца; американка — художничка, живяла дълго в Париж. Не разполагаха с достатъчно данни за миналото й. Един неин братовчед я бе срещнал случайно и бе разбрал, че състоянието й е ненормално. След кратък и безрезултатен престой в един от нашумелите санаториуми около столицата, предназначен предимно за туристи, жертва на алкохола и на опиати, той бе успял да я доведе в Швейцария. При пристигането си тя беше необикновено красива — сега представляваше жив труп, цялата беше болезнено подута. Нито една от кръвните проби не беше дала положителна реакция и по липса на по-задоволителна диагноза бяха вписали страданието й като екзема на нервна почва и в продължение на два месеца тя лежеше в същото състояние. Мисълта й беше свързана, дори блестяща, когато не прекрачваше границите, зад които започваха свойствените й халюцинации.

Тя не признаваше друг лекар освен него. В моменти на криза никой от другите лекари не можеше да помогне с нищо. Преди няколко седмици, през една от многобройните нощи на безсъние и страдания, Франц бе успял да я хипнотизира и да й даде няколко часа почивка, тъй необходима за нея, но следващите му опити бяха излезли несполучливи. Хипнозата беше средство, на което Дик не вярваше и рядко използуваше, защото знаеше, че самият той невинаги може да се настрои за това — веднъж беше опитал с Никол и тя подигравателно му се бе изсмяла.

Жената в стая номер двадесет не го видя, когато влезе, до такава степен беше подпухнала кожата около очите й. Тя заговори със звучен, дълбок, развълнуван глас:

— Докога ще продължава това? Никога ли няма да се свърши?

— Скоро ще се оправи. Доктор Ладислау ми каза, че на отделни места отокът е спаднал.

— Ако знаех какво съм сторила, за да заслужа това, бих го понесла търпеливо.

— Не е разумно да се поддаваме на мистицизъм. Смятаме, че това е на нервна почва. Явление, сходно на уртикарията и изчервяването — изчервявахте ли се лесно като малка?

Тя лежеше с лице към тавана.

— Откак ми поникнаха мъдреците, не съм срещнала нищо, което би ме накарало да се изчервя.

— Всеки си има своите дребни грехове и грешки, а вие?

— Няма нищо, за което да се упреквам.

— Вие сте щастлива.

Жената се замисли за миг; през бинтованото й лице гласът излизаше като изпод земята:

— Споделям съдбата на жените на моето време, които предизвикаха мъжете на двубой.

— За ваша голяма изненада тази борба се оказа като всички останали — отвърна той със сериозен глас, за да попадне в нейния тон.

— Както всички борби. — Тя се замисли. — Спечелваш нещо дребно и половинчато или извоюваш пирова победа, или виждаш, че си се провалил и си станал развалина — призрачно ехо от срутена стена.

— Нито сте се провалили, нито сте станали развалина — възрази той. — Уверена ли сте, че сте водили истинска борба?

— Погледнете ме! — извика тя с яд.

— Страдате, но много жени са страдали, без да са извършили грешката да се сметнат за мъже. — Разговорът се превръщаше в спор и той каза примирително: — Във всеки случай не трябва да вземате един-единствен неуспех за окончателно поражение.

— Красиви думи — засмя се тя презрително и отговорът й, стигнал до него през разделящата ги стена от болка и страдание, го накара да се засрами от себе си.

— Бихме желали да стигнем до истинските причини, които са ви довели дотук… — започна той, но тя го прекъсна.

— Намирам се тука като символ на нещо. Мислех, че вие може би знаете на какво.

— Вие сте болна — каза той механично.

— Какво е тогава онова нещо, което почти открих?

— Една още по-голяма болест.

— Това ли е всичко?

— Това е всичко. — С отвращение чу лъжата си, но в конкретния случай нещата бяха тъй сложни, че само една лъжа можеше да ги обобщи. — Извън това има само безредие и хаос. Не ви говоря назидателно — ние имаме напълно ясна представа за страданието ви. Но само като посрещате лице в лице ежедневните проблеми, колкото и дребни и досадни да са те, ще можете да поставите нещата отново в ред. След това — може би отново ще можете да се заемете с изследванията на… — Той се забави, защото не искаше да доизкаже мисълта си. — … неизследваните граници на съзнанието. — Неизследваните предели, които човекът на изкуството трябва да изследва, решително не бяха за нея. Тя беше с деликатна нагласа, изнежена и може би щеше да намери утеха в някакъв съзерцателен мистицизъм. Изследването на неизвестното е за хора, които имат малко селска кръв, широки бедра и дебели глезени, които могат да приемат мъките на плътта и духа, тъй както хляба и солта.

„Това не е за вас — за малко не каза той. — Това е твърде сурова игра за вас.“

С цялото си безмерно страдание тя го привличаше с магнетична, почти чувствена сила. Изпитваше желание да я прегърне, както толкова пъти бе прегръщал Никол, да я приласкае заедно с грешките й, защото те бяха неделима част от нея. През спуснатите завеси се процеждаше оранжева светлина, фигурата й напомняше саркофаг, положен върху леглото; там, където трябваше да бъде лицето и, се виждаше само едно петно, гласът и търсеше пипнешком в бездната на нейното страдание и намираше само неясни абстракции.

Когато той стана, сълзите й като лава заляха превръзките.

— Това е някакво изкупление — прошепна тя. — Нещо трябва да излезе от това.

Той се наведе и я целуна по челото. После каза:

— Всички трябва да се опитаме да бъдем добри.

След като излезе от стаята й, изпрати при нея дежурната сестра. Трябваше да навести още пациенти: една петнадесетгодишна американка, израснала под внушението, че всичко в детството е приятно и забавно — той бе решил да я посети, защото тя току-що си бе отрязала косите с ножички за нокти. Почти нищо не можеше да се направи за нея, в семейството й имаше наследствена невроза, а в миналото й — нищо здраво, което да се вземе като опорна точка, за да

се гради върху него. Бащата, самият той нормален и грижовен, се бе опитал да затвори очите на нервното си дете за неприятната страна на живота, а в резултат само му бе попречил да си изгради съпротивителни сили, за да може да се приспособява към неизбежните изненади на действителността. Дик намери да каже само: „Елен, когато се съмняваш за нещо, трябва да питаш сестрата, трябва да се научиш да се вслушваш в съветите. Обещай ми!“

Какво значеше едно обещание, дадено от същество с болно съзнание? Той влезе при нежната изгнаница от Кавказ, загърната плътно в нещо като хамак, потопен в гореща медицинска баня, а също и при трите дъщери на един португалски генерал, които парезата малко по малко обхващаше. Мина в съседната стая и каза на нервно разстроения психиатър, че състоянието му непрекъснато се подобрява, а човекът се опита да прочете по лицето му дали той говори с убеждение, защото връзката му с реалния свят се свеждаше до това дали ще долови, или не успокоителната нотка в гласа на доктор Дайвър. Накрая Дик освободи един от санитарите, който не умееше да се справя със задълженията си, а после стана време за обед.

ТРЕТА ГЛАВА

Обедите с пациентите бяха за него задължение, което той посрещаше с безразличие. На обеда, разбира се, не присъствуваха обитателите на „Шипката“ или на „Буките“; на пръв поглед това беше обед като всеки друг, но над масата витаеше тягостна меланхолия. Присъствуващите лекари се стараеха да поддържат разговор, но повечето от пациентите, сякаш изморени от предобедната работа или потиснати от компанията, говореха малко и се хранеха, забили поглед в чиниите си.

Когато обедът свърши, Дик се върна във вилата. Никол седеше в салона със странен израз на лицето.

— Прочети това — каза тя.

Той отвори писмото. Беше от една пациентка, неотдавна изписана от клиниката, макар че лекарите гледаха скептично на нейния случай. Без заобикалки тя го обвиняваше, че прелъстил дъщеря й, която бе стояла до леглото на майка си по време на кризата. В писмото се казваше, че мисис Дайвър вероятно ще бъде доволна да узнае за станалото, за да разбере „какъв всъщност“ е съпругът й.

Дик отново прочете писмото. Макар и написано на ясен и правилен английски, той разпозна в него белезите на маниакалност. Веднъж дъщерята, дребно тъмнокосо момиче с предизвикателно държане, го бе помолила да я вземе със себе си в Цюрих. Вечерта я бе довел обратно в клиниката. Бе я целунал, без да влага нещо в това, по-скоро от съжаление. После тя се бе опитала да тласне нещата по-нататък, но той нямаше желание и след това или по-точно в резултат на това момичето го бе намразило и бе отвело майка си.

— Това е писмо на неуравновесен човек — каза той. — Не съм имал никакви връзки с момичето. Дори не съм го харесвал.

— Да, опитах се да си внуша това — отвърна Никол.

— Не мога да допусна, че го вземаш за истина.

— Седя тук и си мисля.

Той седна до нея и заговори с укор:

— Това е абсурдно. Не виждаш ли, че е писано от душевноболен човек?

— И аз бях душевноболна.

Той се изправи и гласът му стана по-категоричен.

— Да оставим тези глупости, Никол. Иди да вземеш децата и тръгваме.

Качиха се в колата. Дик шофираше и поеха по пътя, следващ извивките на езерния бряг; слънчевите лъчи се отразяваха от водната повърхност и се пречупвала в предното стъкло, когато излизаха на открито през тунелите от пищна растителност. Колата беше на Дик — едно тъй малко рено, че всички стърчаха от него с изключение на децата, между които гувернантката се извисяваше като мачта на задната седалка. Познаваха всеки километър по пътя — знаеха къде ще усетят аромата на боровите игли и мириса на черния дим от комините. Слънцето, като издигнало се високо в небето човешко лице, жареше силно по сламените шапки на децата.

Никол мълчеше; Дик се чувствуваше неловко пред безмълвния й, вперен право напред поглед. Той често биваше самотен с нея и тя нерядко го изморяваше с краткотрайни словесни изблици: споделяни само с него обяснения за себе си, като например „аз съм еди-каква си — всъщност съм по-скоро такава“; но този следобед той би се радвал да послуша известно време отривистия й глас, за да разбере в каква насока текат мислите й. Положението беше по-опасно, когато тя се свиваше в черупката си и се изолираше от него.

В Цуг гувернантката слезе от колата и ги остави Дайвърови продължиха към панаира в Агири и задминаха няколко гигантски валяка, които отбиха встрани, за да им направят път. Дик паркира колата и тъй като Никол го гледаше, без да помръдне, каза:

— Хайде, мила. — Устните й внезапно се разтеглиха в ужасна усмивка, той почувствува как нещо в стомаха му се свива, но си даде вид, че не забелязва, и повтори: — Хайде, че да могат да слязат и децата.

— О, идвам, не се безпокой — отвърна тя; думите й бяха част от нейни вътрешни помисли, понесли се твърде бързо, за да може той да ги разбере. — Не се безпокой, идвам…

— Тогава ела.

Тя се извърна от него, когато той тръгна редом с нея, но по лицето й още се четеше ироничната и далечна усмивка. Само когато Ленър й заговори на няколко пъти, тя успя да прикове вниманието си върху нещо конкретно — Арлекино и Пулчинела от куклената комедия — и да се ориентира, използувайки го като опорна точка.

Дик се чудеше какво да прави. Беше раздвоен в отношенията си към нея — гледаше я с очите на съпруг, а от друга страна, като психиатър и тази раздвоеност все повече го парализираше. През изтеклите девет години тя неведнъж го бе увличала със себе си и го бе карала да прекрачи границата на разумното, беше го обезоръжавала или внушавайки му съжаление, или с някой проблясък на чувство за хумор, тъй неочакван и несвързан с линията на поведението й, че едва по-късно, когато се успокояваше, той си даваше сметка, че тя бе успяла макар за миг да го надхитри.

След като отговориха на въпроса на Топси дали този е същият Арлекино, когото бяха видели миналата година в Кан, те тръгнаха между панаирните палатки. Бонетата на жените, кацнали на главите им, кадифените им елечета, широките ярки поли — носии от различни кантони, изглеждаха строги и сдържани на фона на боядисаните в синьо и оранжево коли и сергии. Отнякъде долитаха подвиквания и звън на дайре.

Никол се затича внезапно, тъй внезапно, че за миг Дик не разбра, че я няма. Далеч пред очите му се мярна жълтата й фигура, която си пробиваше път сред тълпата и изчезваше като петно охра на границата между действителното и нереалното. Той се завтече след нея. Тя бе избягала тайно и той я следеше тайно. Горещият следобед изведнъж стана кошмарен, изпълнен с пронизителни звуци; той се сети, че е забравил децата, изтича обратно, хвана ги за ръце и закриволичи с тях през тълпата, като се озърташе ту към една, ту към друга палатка.

— Madam — извика той на една млада жена, която стоеше зад бяла лотарийна рулетка, — est-ce que je peux laisser ces petits avec vous deux minutes? C’est tres urgent — je vous donnerai dix francs.

— Mais oui.[1]

Той бутна децата към палатката.

— Alors — restez avec cette gentille dame.

— Oui, Dick.[2]

Стрелна се отново напред, но я беше загубил от погледа си; обиколи вътрежката тичешком, след това си даде сметка, че тича с поглед, прикован все към едно и също конче. Проби си с лакти път към лавката с разхладителни напитки, след това си спомни за една от слабостите на Никол и отметна завесата пред входа на палатката, където предсказваха бъдещето. Надзърна вътре и чу напевен глас:

— La septieme fille d’une septieme fille nee sur le rives du Nil — entrer, Monsieur…[3]

Пусна пердето и се затича към края на панаира при брега на езерото, където едно виенско колело се въртеше бавно на фона на небето. Откри я там.

Тя седеше сама в гондолата, която в момента се намираше най-високо; когато започна да се спуска надолу, той видя, че тя се смее неудържимо, и се мушна обратно в тълпата. При следващото завъртане на колелото тълпата забеляза истеричния й смях.

— Regardez-moi?

— Regarde donc cette Anglaise![4]

Тя отново се понесе надолу, сега колелото забави хода си, музиката заглъхна и около гондолата й се струпаха десетина души, които, повлияни от нейния смях, й се усмихваха глупаво. Щом Никол забеляза Дик, смехът й замря — опита се да се отскубне от него, но той улови ръката й, задържа я и тръгнаха двамата.

— Защо губиш така контрол върху себе си?

— Знаеш много добре защо.

— Не, не знам.

— Това на нищо не прилича — пусни ме. Обиждаш ме по този начин. Да не мислиш, че не видях как онова момиче те гледаше — онова, дребничкото тъмнокосо момиче. О, това е просто комично — тя е дете няма повече от петнадесет години. Да не мислиш, че не видях?

— Спри тук за минутка и се успокой.

Те седнаха на една маса; в очите й се четеше дълбоко подозрение, тя махна с ръка пред лицето си, сякаш нещо и пречеше да вижда.

— Искам да пия нещо — искам коняк.

— Не може да пиеш коняк; ако искаш, ще ти поръчам бира.

— Защо да не пия коняк?

— Да не спорим. Чуй какво ще ти кажа — тази история за момичето е чиста халюцинация, разбираш ли какво значи това?

— Винаги е халюцинация, щом видя нещо, което ти не искаш да виждам.

Той се чувствуваше виновен както в кошмарните сънища, в които ни обвиняват, че сме извършили престъпление и ние сме със съзнанието, че действително сме го извършили, а щом се пробудим, знаем, че това не е вярно. Не издържа погледа й и извърна очи.

— Оставих децата в палатката на една циганка. Трябва да ги вземем.

— За какво се мислиш? — запита го тя. — За реформатор?

Преди петнадесет минути те бяха семейство. Сега, когато въпреки волята си трябваше да я притисне до стената, му хрумна, че и той, и децата му са участници в един опасен експеримент.

— Връщаме се вкъщи.

— Вкъщи! — изкрещя тя тъй безумно, че гласът й пресипна и се задави. — Да седя и да мисля, че всички ние гнием, и пепелта на децата гние във всяка кутия, която отварям? Тази мръсотия!

Почти с облекчение разбра, че тя е смутена от думите си, а Никол с повишената си чувствителност забеляза, че лицето му приема друг израз. Нейното изражение също се смекчи и тя каза умолително:

— Помогни ми, Дик, помогни ми!

През него мина вълна от болка. Ужасно беше, че тя не стъпва на земята, че е като изящно изградена кула, която няма основи, а виси безпомощно, окачена на него. До известна степен това беше редно: мъжете са за това, да бъдат опора, да дават идеи, да бъдат носещите греди и ония, които изчисляват логаритмите: но Дик и Никол някак си се бяха слели и бяха станали равни, не бяха противоположни дадености, които се допълват; тя също беше Дик, жаждата в мозъка на костите му. Той не можеше да бъде безучастен свидетел на нейното рухване. Подсъзнателно й съчувствуваше и изпитваше нежност към нея, затова реши да действува по един типично съвременен начин, да използува присъствието на трето лице. Реши да вземе болногледачка от Цюрих, която още същата вечер да се заеме с нея.

— Ти можеш да ми помогнеш.

Милата й предизвикателност отново го привлече към нея и той почувствува, че губи почвата под краката си.

— Помагал си ми по-рано — можеш да ми помогнеш и сега.

— Мога да ти помогна пак по стария начин.

— Някой трябва да ми помогне.

— Може би е така. Но най-много можеш да си помогнеш ти сама. Хайде да намерим децата.

Имаше много палатки с бели въртящи се рулетки. Дик се стресна, когато попита в първата палатка и получи категорично отрицателен отговор. С ехиден поглед Никол стоеше настрана, отрекла се от децата, които мразеше като част от реалния свят, който искаше да унищожи. Най-после Дик ги намери наобиколени от умилени жени, които им се възхищаваха като на хубава стока, и от зяпнали ги деца.

— Merci, Monsieur. Monsieur est trop genereux. C’etait un plaisir. M’sieur, Dame. Au revoir, mes petits.[5]

Те си тръгнаха, съпроводени от съжалителните погледи на тълпата; колата се изпълни с мрачните им предчувствия и тревога, а децата бяха свили разочаровано устни. Страданието се представяше откъм своето ужасяващо тъмно и непознато лице. Някъде около Цуг Никол с мъчително усилие повтори една своя забележка за разположената встрани от пътя къща, която се открояваше като жълто петно в далечината и приличаше на неизсъхнала още картина, но това беше като напразен опит да се хване за въже, което неудържимо се изплъзва от ръцете й.

Дик се опита да се отпусне. Тепърва му предстоеше борба; щом се приберяха, щеше да се наложи с часове да й преповтаря елементарните истини на живота. Шизофрения е удачно название — то означава раздвоена личност. — Никол беше ту човек, на когото няма какво да се обяснява, ту човек, на когото нищо не може да бъде обяснено. С нея човек трябваше да се държи твърдо и повелително, пътят към реалността да бъде винаги открит към нея, а пътят към бягството — системно преграждан. Обаче блестящата изобретателност на лудостта е неуморима като водата, която винаги намира нов път през, над или около построената дига. За да й се противодействува, е нужен сплотеният фронт на много хора. Той разбираше, че този път Никол трябва сама да се излекува; искаше да изчака тя да си спомни миналите кризи, да се погнуси от тях. Уморено кроеше планове как ще възстановят режима, който преди две години бяха отслабили.

Той заобиколи едно възвишение и тъкмо бе натиснал педала за газта, за да поеме по един пряк път за клиниката, успореден на хълма, когато колата неудържимо се понесе наляво, след това надясно, наклони се настрани; чувайки писъците на Никол в ухото си, Дик с всичка сила притисна лудата й ръка, вкопчила се в кормилото; колата се оправи, понесе се още веднъж настрани, изхвръкна от пътя, вряза се в ниските храсталаци, наклони се под деветдесетградусов ъгъл и остана така, опряна в едно дърво.

Децата пищяха, Никол също пищеше, проклинаше и се опитваше да забие нокти в лицето на Дик. Първата му грижа беше да установи много ли е наклонена колата и има ли опасност да се обърне; той не можеше да разбере това, изви ръката на Никол, за да я отстрани, измъкна се откъм килнатата нагоре страна, свали децата и едва тогава видя, че колата е застанала стабилно и няма да се обърне. За миг остана разтреперан и задъхан.

— Ти… — извика той.

Тя се смееше неудържимо, не се срамуваше, не беше изплашена, станалото не я засягаше. Ако някой ги бе зърнал в този момент, не би могъл да предположи, че тя е виновницата за случилото се; смееше се тъй, сякаш беше извършила някоя детска лудория.

— Уплаши се, нали? — укори го тя. — Искаш да живееш!

Каза това тъй убедително, че Дик, разтърсен от преживяното, се усъмни дали действително не е бил изплашен заради себе си — но уплашените лица на децата, които поглеждаха ту към баща си, ту към майка си, събудиха у него желание да превърне в пихтия ухилената й физиономия.

Право над тях, на половин километър от виещия се път, но само стотина крачки, ако човек тръгне направо през храсталаците, имаше едно ханче; една част от него се подаваше над обраслия склон.

— Хвани Топси за ръка — каза той на Ленър, — ето така, здраво, и тръгнете нагоре — виждаш ли тази пътечка? Като стигнете в ханчето, кажи: „La voiture Diver est cassee.“[6] Някой да слезе веднага.

Ленър, неосъзнал напълно какво се е случило, но подозиращ, че е нещо необичайно лошо, запита:

— А вие какво ще правите?

— Ще останем тук, при колата.

Без да поглеждат майка си, децата се отдалечиха.

— Внимавайте, като пресичате пътя горе! Огледайте се наляво и надясно! — извика Дик след тях.

Той и Никол се обърнаха един към друг и се изгледаха с очи, пламтящи като светнали прозорци на две срещуположни къщи. След това тя извади пудриерата си, погледна се в огледалото и приглади косите по слепоочията си. Дик гледа няколко секунди след децата, които се катереха, докато се скриха между боровете по средата на пътя, после мина от другата страна на колата, за да види колко е пострадала и как може да се изкара обратно на пътя. По пръстта личаха следите — криволичещата линия, по която бяха изминали последните двадесет-тридесет метра; обхвана го не гняв, а силно отвращение.

След няколко минути съдържателят на ханчето пристигна тичешком.

— Боже мой! — възкликна той. — Как се случи това! Бързо ли карахте? Какъв късмет! Ако не беше дървото, щяхте да се изтърколите надолу по хълма.

Дик се възползува от присъствието на Емил — пълен мъж със запотено лице, препасан с широка черна престилка — и съвсем спокойно даде знак на Никол да слезе от колата; тя скочи откъм наклонената надолу страна, загуби равновесие на стръмния терен, падна на колене и отново се изправи. Гледайки как мъжът се опитва да отмести колата, изражението й отново стана упорито. Дик се зарадва дори на този обрат в настроението й.

— Върви и чакай при децата, Никол — каза той. Едва когато се скри от погледа му, той се сети, че тя бе искала коняк, а горе в ханчето имаше коняк — каза на Емил да не се безпокои за колата; ще изпратят шофьора с голямата кола да я изтегли на пътя. Двамата бързо се заизкачваха към ханчето.

---

[1] Може ли да оставя малките при вас за две минути? Това е много спешно. Ще ви дам десет франка. — Но да. — Б.пр. ↑

[2] Тогава останете при тази любезна госпожа. — Добре, Дик. — Б.пр. ↑

[3] Седмата дъщеря на една седма дъщеря, родена на брега на Нил — влезте, господине. — Б.пр. ↑

[4] Гледайте!… Погледни тази англичанка! (Фр.) — Б.пр. ↑

[5] Благодаря, господине. Господинът е много щедър. Беше удоволствие за мен. Довиждане, господине, госпожо. Довиждане, деца (фр.). — Б.пр. ↑

[6] Колата на Дайвър се повреди (фр.). — Б.пр. ↑

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

— Искам да замина — каза той на Франц. — За около месец, може и повече, за колкото мога.

— Защо не, Дик? Така се бяхме уговорили още отначало — самият ти настояваше да стоиш. Ако ти и Никол…

— Не искам да заминавам с Никол. Ще замина сам. Последното, което се случи, беше голям удар за мен — ако мога да спя два часа в денонощието, това е едно от чудесата на Цвингли.

— Ти искаш истинско отпускане?

— Не се казва отпускане, а отпуск. Виж какво, ще можеш ли да пазиш мира тук, ако аз отида в Берлин на конгреса на психиатрите? В продължение на три месеца тя беше добре, а и болногледачката и допада. Боже мой, ти си единственото същество на този свят, което мога да помоля за такова нещо.

Франц изръмжа и се замисли задължен ли е, или не винаги да мисли за интересите на партньора си.

На другата седмица Дик отиде с кола до цюрихското летище и се качи на големия самолет за Мюнхен. Докато машината се издигаше с рев към синьото небе, той се отпусна и разбра колко много е уморен. Обзе го истинско спокойствие и той остави болестите на болните, шума — на моторите, управлението — на пилота. Не възнамеряваше да присъствува на нито едно от заседанията на конгреса — представяше си добре как ще протече, новите публикации на Блойлер и на възрастния Форел, които много по-добре би асимилирал у дома, доклад на американеца, който излекувал случая на dementia praecox[1] като извадил зъбите на пациента си или като му оперирал сливиците, полуироничното внимание, с което ще се изслуша това твърдение, дължимо единствено на обстоятелството, че САЩ са такава богата и могъща страна. Останалите американски делегати — червенокосият Шварц с хрисимото лице, полагащ безкрайни усилия да хвърли мост между двата свята, както и десетките комерчески настроени психиатри с хитри лица, които ще присъствуват отчасти за да затвърдят реномето си, така че да включат в клиентелата си доходните криминални дела,

отчасти за да научат нови, звучащи внушително термини, които да прибавят към речника си, за да могат по-убедително да казват на черното бяло и обратното. Щеше да има и скептично настроени психиатри от латинските страни, както и последователи на Фройд от Виена. Измежду тях блестящо щеше да се изкаже прочутият Юнг, благ, неимоверно енергичен, шествуващ из неизбродимия лес между антропологията и ученическите неврози. В началото американците ще дават тон на конгреса, официалната част ще напомня дори събранията на ротарианските клубове[2]; след това ще започне да надделява по-аргументираната европейска деловитост, а накрая американците ще извадят най-големия си коз, ще съобщят за колосални помощи и дарения, за грамадни нови заведения и центрове за специализация и европейците смутено ще отстъпят пред внушителността на цифрите. Но той няма да бъде там, за да види.

Заобиколиха Форарлбергските Алпи и Дик с наслада наблюдаваше пасторалната гледка. Виждаха се едновременно най-малко пет-шест селца, всяко едно сгушено около черквата. Лесно беше да се гледа на земята отдалеч, тъй лесно, както да се играе на страшни игри с кукли и войници. Така гледаха на нещата държавниците, военачалниците и всички оттеглили се от живота хора. Във всеки случай това беше източник на утеха.

Един англичанин, седнал от другата страна на пътеката, го заговори, но напоследък той изпитваше известна антипатия към англичаните. Англия беше като богат човек, който след разсипническа оргия се сдобрява с членовете на семейството си, заговаря ги, всеки един поотделно, а на тях им е ясно, че единствената му цел е да си възвърне достойнството и предишния си авторитет.

Дик носеше със себе си списанията, които продаваха на аерогарата: „Сенчъри“, „Моушън Пикчър“, „Илюстрасион“ и „Флигенде Блетер“, но по-интересно му беше да слезе мислено на земята, да се пренесе в селцата и да се ръкува с обитателите им. Да седне в черквите, както бе седял в бащината си черква в Бъфало, сред мириса на колосаните неделни дрехи. Да слуша мъдростта на Близкия изток, да бъде разпнат, да умре, да бъде погребан във веселата черквица и отново да се двоуми дали да пусне пет или десет цента в дискоса за даренията заради момичето, седнало на скамейката зад него.

Англичанинът отново размени няколко думи с него и зае списанията му; Дик с радост се отърва от тях и се отдаде на мисли за предстоящото пътуване. Като вълк под дрехата си от дълговлакнеста австралийска вълна, той си точеше зъбите за света на удоволствията — вечно младото Средиземноморие, уханието на засъхналата по стъблата на маслиновите дръвчета пръст, момичето от селцето край Савона с бледорозово лице, светнало като требник, по който играят отблясъците на свещите. Ще я вземе на ръце и ще я отнесе през границата…

… Но там той я изостави — влечеше го към гръцките острови, към тъмнеещите води на непознати пристанища, момичето, изоставено на кея, и луната от популярните песни. Част от спомените на Дик бяха наситени с хлапашка романтика. Сред безпорядък от представи, струпани като купчини стоки в евтин галантериен магазин, той все пак бе съумял да запази, макар и мъждеещо, пламъчето на мисловността.

---

[1] Психопатични разстройства, започващи в юношеството (лат.) — Б.ред. ↑

[2] Ротариански клубове — организация с множество клонове в английски говорещите страни. Между членовете й има много бизнесмени и интелектуалци; ползува се със значително обществено и политическо влияние. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Томи Барбан беше човек на деня, Томи беше станал герой — Дик го срещна случайно на Мариенплац в Мюнхен, в едно от онези кафенета, където се играе комар на дребно върху персийски килимчета. Вътре се водеха шумни разговори за политика и плющяха карти.

На една от масите беше седнал Томи и се смееше с дръзкия си смях: „Хо-хо, ха-ха-ха! Хо-хо, ха-ха-ха!“ По правило той пиеше малко; негова игра беше смелостта и околните винаги се страхуваха от него. Неотдавна някакъв варшавски хирург бе отстранил една осма от черепа му, който сега зарастваше под косата, и най-слабият от присъствуващите в кафенето би могъл да го убие с един удар на вързана на възел салфетка.

— … Това е принц Чиличев… — очукан, посивял петдесетгодишен русин; господин Макибън и господин Хенън… — Последният беше топчест, чернокос и космат веселяк, който веднага се залови с Дик:

— Преди да се ръкуваме, кажете, какво се увъртате около леля ми?

— Но защо, аз…

— Чухте ме какво казах. Я си признайте, защо дойдохте в Мюнхен?

— Хо-хо, ха-ха-ха! — засмя се Томи.

— Нямате ли си собствени лели? Защо не се увъртате около тях?

Дик се засмя, а човекът намери нов повод да го заяде:

— Стига сме говорили за лелите. Откъде да знам дали цялата работа не е нагласена? Идвате тук, непознат човек, и минал-неминал половин час, започвате да ми разправяте за лелите си. Знам ли какво се крие зад вас?

Томи отново се засмя, след това каза добродушно, но твърдо:

— Достатъчно, Чарли. Седни, Дик — как си? Как е Никол?

Той не изпитваше особени чувства на привързаност към който и да било мъж, изобщо присъствието на други мъже не го вълнуваше —

беше спокоен, готов за бой като добре трениран атлет, комуто е поверен второстепенен пост на терена и който повечето време си почива, докато един по-слаб състезател само си дава вид, че почива, а всъщност е в непрекъснато и самоунищожително нервно напрежение.

Хенън все пак не млъкна, той седна на близкото пиано, хвърляше от време на време свирепи погледи към Дик, изсвирваше няколко акорда и под съпровода на замиращите тонове мърмореше: „Лелите ви; но аз не казвам лели, казвам гащи с дантели.“

— Е, как си? — повтори Томи. — Не изглеждаш тъй… — той търсеше подходящата дума — тъй жизнерадостен както обикновено, не си тъй наперен, нали разбираш какво искам да кажа.

Забележката му прозвуча малко като неприятните забележки, че сме поостарели, и Дик се готвеше да се реваншира, като каже нещо за костюмите на Томи и принц Чиличев — по цвят и по кройка те бяха тъй необикновени, че двамата можеха да тръгнат на неделна разходка по Бийл Стрийт, — когато дойде отговорът на незададения въпрос:

— Виждам, че разглеждате дрехите ни — каза принцът. — Току-що пристигаме от Русия.

— Шиха ни ги в Полша, работа са на придворния шивач — каза Томи. — Това е факт — личният шивач на Пилсудски.

— На пътешествие ли сте били? — запита Дик.

Те се засмяха, а принцът несдържано затупа Томи по гърба.

— Да, на пътешествие. Точно така, на пътешествие. На обиколка. На официална визита.

Дик чакаше за обяснение. То дойде от страна на Макибън и се състоеше само от две думи:

— Те избягаха.

— Да не сте били в руски затвор?

— Аз бях — обясни принц Чиличев и впери в Дик безжизнените си жълтеникави очи. — Но не бях в затвора, а се укривах.

— Имахте ли неприятности, докато се измъкнахте?

— Някои дребни неприятности. На границата оставихме трима мъртви червеноармейци зад себе си. Томи уби двама… — Той вдигна два пръсва, както правят французите. — А аз един.

— Тъкмо това не мога да разбера — каза Макибън. — Защо трябва да имат нещо против да напуснете страната?

Хенън се извърна от пианото и им намигна:

— Мак си мисли, че марксист е този, който е свършил колежа „Сейнт Марк“.

Историята на бягството беше напълно издържана в приключенската традиция — аристократът, който се укривал в продължение на девет години при бившия си прислужник и работил в държавна хлебопекарница; осемнадесетгодишната дъщеря, живуща в Париж, която се запознала с Томи Барбан… Докато му разказваха, Дик реши, че тази сбръчкана останка от миналото струва живота на трима млади хора. Стана въпрос дали Томи и Чиличев са изпитали страх.

— Когато ми беше студено, да — каза Томи. — Винаги се страхувам, когато ми е студено. И през войната изпитвах страх, когато ми беше студено.

Макибън се изправи.

— Трябва да си вървя. Утре сутринта тръгвам за Инсбрук с колата заедно с жена ми и децата — и гувернантката.

— И аз отивам утре там — каза Дик.

— О, наистина ли? — възкликна Макибън. — Защо не дойдете с нас? Колата е голяма — пакард, ще бъдем само жена ми, децата и аз — и гувернантката…

— Няма да мога…

— Тя всъщност не е гувернантка — добави Макибън и изгледа красноречиво Дик. — Впрочем жена ми познава сестрата на жена ви, Бейби Уорън.

Но Дик не желаеше да приема прибързани ангажименти.

— Обещах на двама души да пътувам с тях.

— О — каза Макибън разочаровано. — Добре, тогава довиждане. — Той развърза от съседната маса каишките на два териера с ръждивокафява козина, но пак не си тръгна. Дик си представи претъпкания пакард, запрашил за Инсбрук, натоварен с Макибънови, децата им, багажа им и лаещите кучета — и гувернантката.

— Във вестника пише, че те знаели кой го е убил — каза Томи. — Но братовчедите му не били съгласни да се изнесе в пресата, защото това станало в един бар. Как ви се струва?

— Въпрос на семейна чест.

Хенън удари силно по клавишите на пианото, за да привлече вниманието към себе си.

— Не мисля, че първите му неща ще се задържат — каза той. — Да оставим настрана европейците, само в Америка има десетина души, които могат да направят това, което направи Норт.

Едва сега Дик разбра, че говорят за Ейб Норт.

— Разликата е там, че Ейб го направи пръв — каза Томи.

— Но съм съгласен — настояваше Хенън. — Създаде си славата на добър композитор, защото пиеше толкова много, че приятелите му трябваше някак си да обяснят това.

— Какво говорите за Ейб Норт? Какво се е случило с него? Неприятности ли има?

— Не чете ли „Хералд“ тази сутрин?

— Не.

— Той е мъртъв. Пребили го в един бар в Ню Йорк. Едва успял да допълзи до Ракет-клуб и там умрял…

— Ейб Норт?

— Да, разбира се, те…

— Ейб Норт? — Дик се надигна от мястото си. — Сигурни ли сте, че е мъртъв?

Хенън се извърна към Макибън:

— Не е допълзял до Ракет-клуб, а до Харвард-клуб. Сигурен съм, че той не членуваше в Ракет.

— Така пише във вестника — настояваше Макибън.

— Сигурно има грешка. Уверен съм. „… Пребит в един бар…“

— Между другото познавам повечето от членовете на Ракет-клуб — каза Хенън. — Сигурно е било Харвард-клуб.

Дик стана. Томи също. Принц Чиличев потъна в някакви свои безцелни разсъждения, може би преценяваше какви са шансовете му да избяга един ден от Русия — тази мисъл го бе занимавала толкова дълго, че едва ли бе успял вече да я прогони от главата си — и тръгна заедно с тях.

„… Ейб Норт, пребит до смърт…“

По пътя за хотела Дик едва си даваше сметка накъде са тръгнали. Томи каза:

— Чакаме шивача да ни ушие някой и друг костюм и отиваме в Париж. Искам да стана борсов агент, а ако се покажа в такъв вид, няма да ме наемат. У вас, в Америка, всеки трупа милиони. Наистина ли тръгваш утре? Дори няма да можем да вечеряме заедно. Оказа се, че

принцът имал някаква стара приятелка в Мюнхен. Обади й се, но ни обясниха, че починала преди пет години, и ще вечеряме с двете й дъщери. Принцът кимна утвърдително:

— Може би ще успея да уредя и за доктор Дайвър.

— Не, не — побърза да отговори Дик.

Той спа дълбоко и се пробуди от бавните стъпки на траурното шествие под прозореца. Дълга върволица мъже с униформи, с познати шлемове от хиляда деветстотин и четиринадесета, затлъстели мъже с рединготи и цилиндри, буржоа, аристократи, простолюдие. Те бяха членове на една от организациите на ветераните, тръгнали да сложат венци на гробовете на загиналите. Шествието вървеше бавно, хората се поклащаха тържествено, за да възкресят някогашното величие, но то бе отминало безвъзвратно, мъката беше забравена. Лицата им бяха само привидно опечалени, но Дик почувствува, че нещо напира в гърлото му и го задавя, той скърбеше за смъртта на Ейб и за собствената си младост отпреди десет години.

ШЕСТА ГЛАВА

Стигна в Инсбрук по здрач, изпрати куфарите си в един хотел и тръгна из града. Слънцето залязваше над император Максимилиан[1], молитвено коленичил над траурните бронзови фигури; в университетската градина крачеха с книги в ръце четирима семинаристи езуити. Мраморните възпоминания на някогашни обсади, сватби, годишнини бързо избледняха, щом слънцето се скри; той си поръча грахова супа с нарязани в нея колбаси, изпи четири чаши пилзенска бира и отказа да изяде огромния десерт.

Въпреки че наоколо се извисяваха планински масиви, Швейцария беше далеч, Никол също. По-късно, когато тръгна да се разхожда по мрак из градината, той се замисли за нея, забрави неприятностите от ежедневието им, изплува само хубавото. Спомни си как веднъж тя се бе затичала с леки крачки към него по влажната трева и пантофките й се бяха намокрили. Бе се покатерила върху обувките му и сгушена до него, повдигна лице, открито като разтворена книга.

— Запомни как ме обичаш — беше прошепнала тя. — Не искам от теб да ме обичаш винаги така, но искам да си спомняш. Някъде вътре в мен винаги ще се крие жената, която съм тази вечер.

Но Дик бе дошъл тук да се разтовари психически и насочи мислите си към това. Беше загубил самоувереността си — не можеше да посочи часа, деня, седмицата или месеца, в който бе станало това. Някога можеше да отсича направо, да разрешава най-сложните уравнения, сякаш бяха най-прости клинични случаи. От деня, в който бе открил Никол, разцъфнала като цвете, подало се изпод един камък край Цюрихзее, до момента, в който бе срещнал Розмари, острието на характера му се бе притъпило.

Бе наблюдавал баща си как води борба за съществуване в бедните енории, това бе породило жажда за пари в една некористолюбива натура като неговата. Не беше здрав стремеж към сигурност — никога не се бе чувствувал тъй сигурен в себе си, тъй господар на волята си, както по времето, когато се бе оженил за Никол.

Въпреки това се бе оставил да го превърнат в жиголо, бе позволил да заключат оръжейния му арсенал в сейфовете на фамилията Уорън.

„Сигурно има някакъв начин за уреждане на въпроса в европейски стил; все още не е късно. Пропилях девет години да уча богатите на азбуката на човешката почтеност, но с мен още не е свършено. Имам още неизиграни козове.“

Той се разхождаше между чайните рози и лехите, където бяха наболи влажни и уханни стръкчета папрат. Беше топло за месец октомври, но все пак достатъчно хладно, за да носи плътна дреха от спортен плат, закопчана около врата с ластичен ширит. Една фигура се отдели от черния силует на едно дърво и той разбра, че това е жената, край която бе минал на излизане от фоайето. Сега беше влюбен във всяка хубава жена, която срещаше, в силуета й, откроил се в далечината, в сянката й на стената.

Тя беше с гръб към него, обърната към светлините на града. Той драсна една клечка, тя не можеше да не чуе звука, но остана неподвижна.

Това покана ли беше? Или разсеяност? Отдавна беше вън от света на простите желания и тяхното осъществяване, беше несигурен и не знаеше как да действува. Предполагаше, че има някакъв условен знак, който самотните странници в сенките на банските курорти си разменят, за да се разпознаят бързо един друг.

… Може би той трябваше да направи следващата стъпка. Две непознати деца биха се усмихнали едно на друго и биха си казали: „Хайде да си играем.“

Той се приближи, а сянката пристъпи встрани. Може би ще го поставят на мястото му, както бе чувал в младостта си, че се постъпва с натрапчивите търговски пътници. Сърцето му биеше силно пред неизвестното, неизпитаното, онова, което не бе анализирал и не си бе обяснил. Изведнъж той се обърна и си тръгна. Момичето излезе от сянката на листака, заобиколи една пейка с бавни, но решителни стъпки и се насочи обратно към хотела.

С един гид и още двама спътници Дик пое на другата сутрин към Биркарспитце. Почувствува се добре, когато излязоха над огласяните от хлопатарите високи пасища — Дик с нетърпение очакваше нощуването в хижата, приятно му беше усещането на умора, умелото водачество на гида, съзнанието, че никой не го познава. Но към пладне

времето се промени, притъмня, заваля град, загърмя. Дик и единият от другите двама туристи искаха да продължат, но гидът отказа. Със съжаление се спуснаха по стръмнината към Инсбрук, за да започнат отново прехода на другия ден.

След вечерята и бутилката тежко местно вино в пустата трапезария той се почувствува възбуден, без да знае защо, и започна да мисли за градината. Преди вечеря се бяха разминали с момичето във фоайето, този път тя му бе отправила одобрителен поглед, но той не можеше да се отърси от тягостния въпрос: „Защо?“ „Навремето, стига да исках, можех да имам немалко хубави жени, но не го правех; защо трябва да започвам сега, когато от желанията ми е останало само една сянка, един отломък? Защо?“

Въображението му продължи да работи — старият аскетизъм се пробуди и възтържествува, той не бе свикнал на такива неща. „Бих могъл да отида в Ривиерата и да спя с Дженис Карикаменто или с дъщерята на Вилбурхази. Защо трябва да подценявам изминалите години с нещо евтино и лесно?“

Но възбудата още не му беше минала, той прекоси верандата и се качи в стаята си да размисли. Когато човек е телесно и душевно сам, той затъва в самотата, а самотата поражда още по-голяма самота.

Той закрачи из стаята си и докато размисляше, разстла хубавия си туристически костюм на леко затопления радиатор: отново спря очи върху неотворената още телеграма от Никол. Откакто бе тръгнал да пътува, ежедневно получаваше по една телеграма от нея. Преди вечеря не я бе отворил — може би заради случилото се в градината. Оказа се, че това е каблограма от Бъфало, която му бяха препратили от Париж.

БАЩА ВИ ПОЧИНА СПОКОЙНО ТАЗИ ВЕЧЕР.

ХОЛМС

Той потръпна болезнено от удара и мобилизира съпротивителните си сили; болката като вълна премина през слабините, стомаха и се спря на буца в гърлото.

Препрочете телеграмата. Седна на леглото и въздъхна, загледан пред себе си; първа в главата му проникна старата егоистична синовна

мисъл при смъртта на един родител: как ще ми се отрази това, че най-ранната и силна закрила вече я няма?

Тази инстинктивна мисъл отмина, той отново закрачи из стаята, спирайки се от време на време пред телеграмата. Формално Холмс беше помощник енорийски свещеник, с други думи, помощник на баща му, но в действителност той бе управлявал църквата през последните десет години. От какво ли бе умрял баща му? Сигурно поради напредналата си възраст — беше седемдесет и пет годишен. Дълго бе живял. Стана му мъчно, че баща му беше умрял в самота — бе преживял жена си, братята си и сестрите си; имаше братовчеди в щата Вирджиния, но те бяха бедни, нямаха пари да пътуват до Бъфало, затова Холмс бе подписал телеграмата. Дик обичаше баща си — често съпоставяше преценките си с това как би постъпил или какво отношение би взел баща му в даден случай. Дик се бе родил няколко месеца след смъртта на две негови сестрички и баща му, давайки си сметка как ще се държи с него майка му, го беше спасил от разглезване, беше станал негов нравствен учител. Той беше от старо коляно, с уморена кръв, но се бе справил, макар че не му беше лесно.

През лятото баща и син прекосяваха града заедно и отиваха да им лъснат обувките — Дик в колосаното си моряшко костюмче, баща му винаги в изряден и добре скроен пасторски костюм — и бащата много се гордееше с хубавото си момченце. Разказваше на Дик всичко, което знаеше за живота, то не беше много, но беше повечето вярно; прости неща, норми на поведение, които са в обсега на жизнения опит на един свещеник. „Веднъж в един чужд град, тъкмо ме бяха ръкоположили, влязох в една стая, претъпкана с хора, и не можех да разбера коя е домакинята. При мен дойдоха няколко души, които ме познаваха, но аз не се спрях с тях, защото забелязах една жена с посивели коси, седнала до един прозорец в отсрещния край на стаята. Отидох при нея и й се представих. След това спечелих много приятели в този град.“

Баща му бе сторил това от добро сърце — той знаеше какво представлява, дълбоко уважаваше двете горди вдовици, които го бяха отгледали и насадили в него схващането, че няма нищо, което да превъзхожда добрите пориви, честта, любезността и смелостта.

Баща му винаги бе смятал, че скромното състояние, оставено от жена му, принадлежи на неговия син, и в колежа, както и в

медицинската академия, четири пъти годишно му изпращаше приходите с чек. Той беше от ония хора, за които в годините, когато всеки трупаше долари, хората отсъждаха самодоволно: „Той е истински джентълмен, но не е човек, който ще напредне.“

… Дик изпрати прислужника да му донесе вестник. Продължи да се разхожда из стаята, спирайки се от време на време пред телеграмата на бюрото, след това прегледа разписанието на корабите за Америка. Поиска телефонен разговор с Никол в Париж и докато чакаше да го свържат, си спомни много неща, искаше му се винаги да е бил тъй добър, както бе възнамерявал да бъде.

---

[1] Император Фердинанд Максимилиан (1832–1867) — австрийски ерцхерцог от Хабсбургската династия, император на Мексико (1864–1867), екзекутиран. ↑

СЕДМА ГЛАВА

В продължение на един час, все още дълбоко развълнуван от смъртта на баща си, великолепната фасада на родината — нюйоркското пристанище — му изглеждаше печална и величествена, но щом стъпи на брега, това чувство изчезна и не се завърна нито по улиците, нито в хотелите, нито във влаковете, с които стигна най-напред до Бъфало, а след това пое пътя на юг към Вирджиния, заедно с тялото на баща си. Едва когато местният влак запълзя по покритите с шубраци глинести хълмове на Уестморленд, той отново се почувствува част от обкръжаващата го среда: на гарата видя една позната звезда, над залива Чесапийк бе изплувала студената луна; мислено чуваше скърцащите колела на продълговатите старовремски коли, приятните за слуха провлечени южняшки гласове, шумоленето на мързеливите реки, които от незапомнени времена влачеха водите си под звучни индиански имена.

На другия ден баща му бе погребан в черковния двор сред десетки Дайвъровци, Хънтъровци, Дорсъровци. Мило му беше, че го полагат там, където са всичките му роднини. Върху кафявата неулегнала пръст бяха разхвърляни цветя. Дик чувствуваше, че нищо повече не го свързва с това място и че сигурно няма да се върне никога тук. Той коленичи на твърдата земя. Беше познавал всички погребани наоколо покойници, спомняше си загрубелите им от слънцето и вятъра лица, святкащите им сини очи, жилавите им силни тела, душите им, създадени от нова земя през усойния мрак на седемнадесетия век.

„Сбогом, татко — сбогом, бащи мои.“

Под продълговатите покриви на кейовете за презокеанските кораби човек изпитва чувството, че е на ничия земя — нито тук, ни оттатък. Мръсножълтият свод кънти от викове. Боботят камиони, блъскат се куфари, чува се острото скриптене на крановете, пътникът усеща първия солен полъх на морето. Той бърза, макар, че има достатъчно време; оставя зад себе си миналото, континента — вижда

пред себе си бъдещето в зиналата уста на кораба, която поглъща пасажерите; гъмжащата от хора пътека, по която минава, неясно чертае настоящето.

Премине ли подвижната стълба към кораба, светоусещането му се преустройва и се стеснява. Той става гражданин на общност, по-малка от Андора, престава да бъде сигурен в каквото и да било. Хората, наредени пред гишето на ковчежника, имат странни силуети, причудливи са и очертанията на кабините; пасажерите и техните приятели го гледат с безразличие. След това отеква печалният вой на сирените, корабът силно потреперва — материализираната човешка идея е поставена в движение. Кеят и лицата по него се отдалечават, за миг корабът е отломка, случайно отцепена от тях и от брега; след това лицата стават далечни, безгласни, кеят — едно от множеството неясни петна по бреговата линия. Пристанището бързо чезне в океана.

Със същия кораб отплува и Албърт Макиско, когото вестниците бяха нарекли най-ценния товар на кораба. Макиско беше на мода. Романите му представляваха компилации от произведенията на най-талантливите писатели навремето, постижение, което не трябва да се подценява; освен това той притежаваше таланта така да принизява и да обезкървява онова, което заимствуваше, че мнозина читатели се наслаждаваха на лекотата, с която могат да следят мисълта му. Успехът го беше направил по-добър и по-скромен. Не си правеше илюзии за способностите си — даваше си сметка, че притежава повече жизненост от мнозина, превъзхождащи го с таланта си; беше решил да оползотвори добре извоювания успех. „Не съм направил още нищо — имаше той навика да казва. — Не мисля, че съм действително даровит. Но ако постоянствувам, може би ще напиша някоя хубава книга.“ Добър скок може да се извърши и от гнил трамплин. Безбройните унижения от миналото бяха забравени. Всъщност успехът му се основаваше психологически на дуела с Томи Барбан — избледнявайки в спомните му, той му бе дал основата, на която бе изградил новото си самочувствие.

Той забеляза Дик Дайвър на втория ден от пътуването, изгледа го колебливо, след това му се представи приятелски и седна. Дик остави четивото си и след като изминаха няколко минути, през които долови промяната в Макиско, липсата на някогашното му досадно чувство за малоценност, му стана приятно да разговаря с него. Макиско беше

„добре осведомен“ по редица въпроси, интересите му далеч не се ограничаваха с Гъоте — любопитно беше да се слушат безбройните му повърхностни, но нелишени от комбинативност умозаключения, които той наричаше свои мнения. Случайно срещнаха още един познат и Дик няколко пъти обядва и вечеря с тях. Двамата Макиско бяха поканени да седят на капитанската маса, но с начеващ снобизъм те обясниха на Дик, че „не могат да понасят тази среда“.

Сега Вайолет беше грандама, обличаше се при най-добрите шивачи, смаяна научаваше някои дребни неща, които момичетата от добри семейства научават още в невръстни години. Наистина тя би могла да ги научи от майка си в Боаз, но душата й се бе родила в задушните киносалончета в Айдахо и тя не бе имала време да общува с майка си. Сега тя се чувствуваше „от обществото“ — заедно с още няколко милиона други хора — и беше щастлива, макар че мъжът й продължаваше да я мъмри, когато прекаляваше с глупостта си.

Двамата Макиско слязоха в Гибралтар. На другата вечер в Неапол, пътувайки с автобус от хотела към гарата, Дик се запозна с едно семейство — майка с двете си дъщери, които се чувствуваха самотни и безпомощни. Беше ги видял на кораба. Изпита неудържимо желание да им помогне, а може би искаше да има публика, която да му се възхищава: зае се да ги поразвесели; първо им поръча вино и с удоволствие забеляза как те си възвръщат самочувствието. Правеше им комплименти, поддаде се на собствената си игра, пи повече, отколкото трябваше, за да поддържа илюзията, а жените си мислеха, че принцът от приказките е паднал сред тях от небето. Остави ги на разсъмване, когато влакът с клатушкане и пухтене наближаваше Касино и Фросиноне. Рано сутринта, след обичайното американско сбогуване на гарата в Рим, Дик тръгна малко изморен към хотел „Квиринале“.

Пред гишето на регистратора той вдигна глава и се вгледа втренчено. Почувствува се тъй, като че ли беше изпил чаша със силен алкохол, който изгаряше гърлото му и караше кръвта да нахлуе в главата му — беше видял тази, която беше дошъл да види, тази, заради която бе тръгнал през Средиземно море.

Розмари го забеляза в същия момент, тя усети присъствието му, преди да го е разпознала добре: извърна се стреснато, остави приятелката, с която беше, и се втурна към него. Изправен, стаил дъх, Дик се обърна към нея с широко отворени очи: тя прекоси фоайето,

блестяща от красота като кобилка с варакосани копитца, в чието кърмило са прибавяли по стиска копривено семе, за да лъсне косъмът й; всичко бе станало тъй бързо, че Дик не можа да направи нищо друго, освен да се опита да прикрие, доколкото може, умората си. Той посрещна блесналия й поглед на уверено в красотата си момиче с престорен жест, който означаваше: „Каква изненада — да срещна именно теб!“

Върху ръката си, облегната на гишето, той усети двете й ръце в ръкавици.

— Дик, сега правим „Залязлото величие на Рим“ — надяваме се поне да го направим; всеки ден може да прекратим.

Той я изгледа настойчиво, за да я смути, така че тя да не забележи небръснатото му лице и смачканата яка на ризата, с която беше спал. За щастие тя бързаше.

— Започваме рано, защото от единадесет нататък има мараня — телефонирай ми в два часа.

В стаята си Дик се окопити. Поръча да го събудят в дванадесет, съблече се и мигновено потъна в дълбок сън.

Не се събуди, когато му звъннаха в дванадесет, но към един часа стана, отпочинал. Отвори куфара си и изпрати костюмите си в гладачницата. Обръсна се, постоя половин час в горещата вана, след това закуси. Слънцето клонеше към Виа Национале, той отметна завесата, така че старовремските месингови халки на корниза звъннаха и слънчевите лъчи нахлуха в стаята. Докато чакаше да му изгладят костюма, прегледа „Кориере дела сера“ и научи за „una novella di Sainclair Lewis «Wall street» nella quale l’autore ana — lizza la vita sociale di una piccola citta Americana“[1]. След това се опита да мисли за Розмари.

Отначало не можеше да стигне до никакво заключение. Тя беше млада, привлекателна, но такава беше и Топси. Предполагаше, че през изтеклите четири години в живота й беше имало мъже и тя ги бе обичала. Човек никога не знае колко място заема в живота на другите. Даде си сметка, че в заплетените му чувства все пак се таеше обич — най-хубавите връзки са ония, които желаем да запазим, макар да си даваме сметка за препятствията. Миналото отстъпи назад, той изпита желание да прегърне това същество с привлекателна външност, което не се свенеше да му казва, че му принадлежи, да я приеме в себе си,

така че тя да престане да съществува извън него. Опита се да изреди нещата, с които би могъл да бъде привлекателен в очите й — те бяха по-малко, отколкото преди четири години. Осемнадесетгодишните могат да гледат на тридесет и четири годишните през романтичната мъгла на юношеството, но двадесет и две годишните виждат тридесет и осем годишните с трезва яснота. Освен това при първата им среща Дик се намираше в емоционалния си връх; оттогава насам духът му беше спаднал.

След като камериерът се завърна, той сложи бяла риза с колосана яка, черна връзка, забодена с перла; верижката на пенснето му минаваше през перла със същата големина, забодена небрежно два пръста по-долу. След като се бе наспал, лицето му отново имаше здравия загар, събран от дългите лета на Ривиерата; за да се разкърши, той се изправи на ръце на стола, а писалката и дребните му пари издрънчаха на пода. В три телефонира на Розмари и тя го покани да се качи при нея. Беше малко замаян от акробатичните си упражнения, затова спря на бара да изпие един джин тоник.

— Здравейте, доктор Дайвър!

Само поради присъствието на Розмари в хотела Дик веднага се досети, че това е Колис Клей. Той беше запазил старата си самоувереност, имаше вид на преуспял човек; за голяма изненада лицето му беше станало безусто.

— Знаете ли, че Розмари е тук? — запита го Колис.

— Да, срещнах я случайно.

— Бях във Флоренция, научих, че е тук, и пристигнах миналата седмица. Няма да познаете маминото момиченце. — Той побърза да се изясни: — Искам да кажа, че тя израсна при такива грижи, а сега е светска жена — нали разбирате какво искам да кажа. Честна дума, момчетата в Рим са луди по нея! Тя просто ги омагьоса.

— Вие следвате във Флоренция?

— Аз ли? Точно така, там следвам архитектура. Тръгвам си в неделя — ще остана да гледам конните надбягвания.

Не беше лесно за Дик да му попречи да впише неговия коктейл на текущата си сметка в бара — тя беше дълга като списъка на борсовите курсове.

[1] Роман от Синклер Луис, „Уол Стрийт“, в който авторът анализира обществения живот в един малък американски град (итал.). — Б.пр. ↑

ОСМА ГЛАВА

Когато излезе от асансьора, Дик тръгна по един дъгообразен коридор, който най-после го изведе пред осветена врата, зад която дочу приглушен глас. Розмари беше по черна пижама; масичката със закуската беше още в стаята и тя пиеше кафе.

— Все още си красива — каза тон. — Дори малко по-красива от по-рано.

— Искаш ли кафе, младежо?

— Съжалявам, че бях в такъв лош вид тази сутрин.

— Не изглеждаше добре — оправи ли се? Искаш ли кафе?

— Не, благодаря.

— Сега пак си хубав, тази сутрин се уплаших, като те видях. Ако трупата ни остане, майка ми ще дойде идния месец. Тя винаги ме пита не съм ли те срещала тук, мисли си, че сме едва ли не съседи. Мама винаги те е харесвала — винаги е била убедена, че си човек, когото би трябвало да познавам.

— Радвам се, че се сеща за мен.

— О, разбира се — увери го Розмари. — Много често.

— От време на време те гледам в някой филм — каза Дик. — Веднъж уредих да прожектират „Татковото момиче“ специално за мен.

— Във филма, който сега правим, имам хубава роля, освен ако не я орежат.

Тя прекоси стаята зад гърба му и минавайки край него, го докосна по рамото. Нареди по телефона да изнесат масичката и се настани в едно кресло.

— Когато те срещнах, бях малко момиче, Дик. Сега съм жена.

— Искам да чуя всичко за теб.

— Как е Никол — а Ленър и Топси?

Телефонът иззвъня. Докато тя говореше, Дик разгледа два романа — единият беше от Една Фърбър[1], а другият от Албърт Макиско. Келнерът влезе и изнесе масичката; сега стаята изглеждаше оголена, а Розмари самотна в черната си пижама.

— Имам гост… Не, не много добре. Ще ходя при шивачката. Имам да пробвам много неща… Не, не сега…

Сякаш облекчена от това, че бяха изнесли масичката, Розмари му се усмихна — усмивка, която говореше, че те двамата са успели да се откопчат от неприятностите на действителността и сега са спокойни в своя рай.

— Готово — каза тя. — Знаеш ли, че цял час съм се подготвяла за теб?

Но отново я повикаха по телефона. Дик стана, за да премести шапката си от леглото върху поставката за куфари, и Розмари уплашено закри с ръка мембраната на телефонната слушалка:

— Нали не си тръгваш?

— Не.

Когато разговорът приключи, той се опита да се уговори с нея как да прекарат заедно следобеда:

— Очаквам, че няма да ме оставиш да гладувам.

— Аз също — съгласи се Розмари. — Човекът, който току-що ми телефонира, познавал една моя втора братовчедка. Представи си, да се обадиш някому под подобен претекст!

Тя спусна завесите — очевидно го подканяше. Заради какво друго би затъмнила стаята така, че Дик да не я вижда? Той отправяше думите си към нея като писма, сякаш им беше необходимо време, докато я достигнат.

— Трудно е да седя тук тъй близо до теб и да не те целуна. — Те се целунаха пламенно, изправени в средата на стаята. Тя се притисна към него, след това се върна в креслото си.

Не можеше да продължава така — да седят в стаята и да водят приятен разговор: или напред, или назад. Когато телефонът отново иззвъня, той се отправи към спалнята, отпусна се на леглото й и разтвори романа на Макиско. Розмари влезе и седна до него.

— Никой няма такива дълги мигли като твоите — забеляза тя.

— Намираме се на ученическа забава. Между присъствуващите е мис Розмари Хойт, любителка на дългите мигли…

Тя го целуна, а той я привлече към себе си и легнали един до друг, те се целуваха до задъхване. Дъхът й беше млад, пълен с желание, възбуждащ. Устните й бяха леко напукани, но меки в ъгълчетата.

Двамата се превърнаха в кълбо от сплетени крайници, крака, измачкани дрехи, боричкащи се ръце до шията и гърдите й. Тя прошепна.

— Не, не сега — тези неща не трябва да се правят припряно.

С усилие той сподави възбудата си, вдигна крехката й фигура на ръце и каза непринудено:

— Мила — тези неща нямат значение.

Сега, когато я гледаше от долу на горе, лицето й бе друго; той го виждаше осветено от вечната лунна светлина.

— Ще бъде поетична справедливост… ако е с теб — каза тя. Изтръгна се от него, отиде до огледалото и приглади с ръце разпиляната си коса. Притегли един стол до леглото и поглади страната му.

— Кажи ми истината за себе си — подкани я той.

— Винаги съм ти я казвала.

— В известен смисъл да — но нищо не остава непроменено.

Засмяха се и двамата, но той продължи:

— Още ли си девствена?

— Неее! — отвърна тя проточено. — Спах с шестстотин и четиридесет мъже — ако това е отговорът, който искаш.

— Не е моя работа.

— Да не би да ме разпитваш като интересен за психологията случай?

— Като имам предвид, че си напълно нормално двадесет и две годишно момиче, което живее през деветстотин двадесет и девета година, предполагам, че си имала някои приключения.

— Всички излязоха несполучливи — отвърна тя.

Дик не можеше да й повярва. Не можеше да разбере дали тя съзнателно изгражда бариера помежду им, или постъпва така, за да направи по-значителен момента, в който ще отстъпи.

— Хайде да се разходим в Пинчио — предложи той. Той тръсна снага, оправи дрехите си и приглади косата си. Моментът беше дошъл и някак си отлетял. В продължение на три години Дик бе останал идеалът, с който Розмари бе сравнявала останалите мъже, и тя неизбежно го беше издигнала на пиедестал. Не искаше той да бъде като другите, но ето че и той проявяваше същата настойчивост, сякаш искаше да вземе частица от нея и да я отнесе в джоба си.

Тръгнаха по моравата между херувими и философи, фавни и водоскоци, а тя го хвана удобно под ръка, нагласи ръката си в неговата тъй, сякаш ще останат завинаги в същата поза. Взе една клонка и я счупи, тя се оказа суха. Изведнъж видя в лицето на Дик онова, което бе искала да види, сграбчи ръката му и я целуна през ръкавицата. След това заскача около него като дете, той се усмихна, тя се засмя и двамата се развеселиха.

— Не мога да изляза с тебе тази вечер, мили, обещала съм отдавна на едни хора, но утре, ако станеш рано, ще те взема на снимачната площадка.

Той вечеря сам в хотела, легна си рано и срещна Розмари във фоайето в шест и половина сутринта. Седнала до него в колата, тя излъчваше свежест и младост под вълните на утринното слънце. Излязоха през Порта Сан Себастиано, продължиха по Виа Апиа и стигнаха до грамадните декори на един форум — по-голям от истинския. Розмари го предаде на един човек, който започна да го развежда между големите подпорни греди, арките и скамейките около арената. Сцената, която се снимаше, се развиваше в килия с робини християнки. Те се приближиха и видяха Никотера, един от мнозината надеждни валентиновци[2], който се перчеше и позираше пред тъжните, силно гримирани очи на „робините“.

Розмари се появи в къса туника.

— Внимавай в този кадър — прошепна тя на Дик. — Искам твоето мнение. Всеки, който види пробите, разправя, че…

— Какви са тези проби?

— Когато прожектират лентата, заснета предния ден. Разправят, че това е първата сцена, в която имам сексапил.

— Не го виждам.

— Ти, разбира се, няма да видиш! Но наистина имам.

Никотера, наметнат с леопардова кожа, говореше съсредоточено с Розмари, а осветителят разискваше нещо с продуцента, като същевременно се облягаше на рамото му. Накрая продуцентът грубо се отдръпна от него, избърса запотеното си чело, а разводачът на Дик забеляза:

— Днес отново нервничи, и още как!

— Кой? — попита Дик, но преди човекът да му отговори, продуцентът бързо се приближи към тях.

— Кой нервничи — ти нервничиш! — Той говореше на Дик неприязнено като на член от цензурната комисия. — Когато той нервничи, винаги мисли, че другите нервничат, пък добавя „и още как“! — Той изгледа заплашително събеседника на Дик, след това плесна с ръце: — Хайде — всички на подиума.

Дик се чувствуваше като на гости в някое многочленно и шумно семейство. Към него се приближи една актриса и приказва в продължение на пет минути с впечатлението, че той е актьор, току-що пристигнал от Лондон; когато откри грешката си, тя се смути и избяга. Повечето от членовете на трупата изпитваха или прекомерно превъзходство, или прекомерно чувство за малоценност спрямо външния свят, но първите преобладаваха. Гледаха на себе си като на хора на смелите начинания, хора на бизнеса; те имаха завидно място в една страна, която в продължение на десет години не бе искала друго освен забавления.

Снимките приключиха, защото се появи мараня — подходящо осветление за пейзажисти, но не и за камерата, за нея най-хубав беше ясният калифорнийски въздух. Никотера последва Розмари в колата и й прошепна нещо — тя го изгледа, без да се усмихва, и се сбогува.

Дик и Розмари обядваха в „Кастели дей Чезари“, великолепен ресторант с голяма тераса с изглед към развалините на форума, чийто стил можеше да се причисли към някои от периодите на декаданса. Розмари изпи един коктейл и малко вино, а Дик пи достатъчно, за да се отърси от чувството на неудовлетвореност. След това поеха с кола към хотела, грейнали от щастие, възбудени. Тя искаше да се отдаде на Дик и му се отдаде; и тъй онова, което бе започнало като детинско увлечение на плажа, най-накрая се осъществи.

---

[1] Една Фърбър (1887–1968) — американска писателка. ↑

[2] Рудолф Валентино — популярен красавец от някогашните филми, сега синоним на сладникав любовник. ↑

ДЕВЕТА ГЛАВА

Розмари беше поела ангажимент за вечеря — един от колегите й имаше рожден ден. Във фоайето Дик налетя на Колис Клей, но тъй като предпочиташе да вечеря сам, излъга го, че има уговорена среща в „Екселсьор“. Изпи един коктейл с Колис и неясното му чувство за неудовлетвореност кристализира в нетърпение — нямаше повече извинения да играе ролята на беглец от клиниката. Станалото не беше толкова увлечение, колкото романтичен спомен. Неговото момиче беше Никол — тя често го караше да страда, но въпреки това беше неговото момиче. Времето, прекарано с Розмари, беше проява на самоснизхождение, дан на себичността, а времето, прекарано с Колис, беше нула плюс нищо.

Пред входа на „Екселсьор“ срещна Бейби Уорън. Хубавите й големи очи се опулиха като стъклени топчета, пълни с изненада и любопитство.

— Мислех, че си в Америка, Дик! Никол с теб ли е?

— Връщам се през Неапол.

Черната лента на ръката му я подсети да каже:

— Стана ми много мъчно, когато научих.

Нямаше как да не вечерят заедно.

— Разкажи ми всичко — започна тя.

Дик й описа накратко фактите и Бейби се намръщи. Тя намери за необходимо да хвърли върху някого вината за катастрофата в живота на сестра си.

— Смяташ ли, че доктор Домлер даде правилна насока на лечението от самото начало?

— Вече няма голяма разлика в прилаганите лечения — разбира се, необходимо е за всеки отделен случай да се намери най-подходящият човек, който да се занимава с него.

— Дик, нямам намерение да ти давам съвети и не претендирам, че съм сведуща по въпроса, но не смяташ ли, че една промяна може да й се отрази благотворно — да остави зад себе си тази болнична атмосфера и да заживее сред другите като всички нормални хора?

— Но ти самата одобряваше идеята за клиниката — припомни й той. — Каза ми, че никога няма да бъдеш напълно спокойна за нея…

— Това беше, когато живеехте като отшелници горе на хълма в Ривиерата, изолирани от всички. Нямам предвид връщането към този живот. А например Лондон. Англичаните са най-уравновесените хора на света.

— Не са — възрази той.

— Напротив. Разбери, аз ги познавам. Мисля, че няма да е лошо да наемете една къща в Лондон за пролетния сезон — знам една много приятна къща на площад Талбът, свободна е, при това мебелирана. Имам предвид да живеете сред здрави уравновесени англичани.

Тя би продължила да го гощава с фикциите, датиращи от деветстотин и четиринадесета година, но той се изсмя и каза:

— Прочетох една книга от Майкъл Арлън[1] и ако това ти наричаш…

Тя сразі Майкъл Арлън, като пренебрежително замахна с лъжицата за салата.

— Той пише само за дегенерирали типове. А аз имам предвид порядъчните англичани.

С това тя отстрани от разговора своите приятели, а в съзнанието на Дик изплуваха неприветливите, безстрастни физиономии, които населяват европейските хотелчета.

— Това, разбира се, не е моя работа — повтори Бейби, готвейки се за нов удар, — но да я оставиш в една такава атмосфера…

— Отидох в Америка, защото баща ми почина.

— Разбирам това, казах ти колко ми е мъчно. — Тя опипа с пръсти стъкленото гроздче на Колисто си. — Но сега имаме толкова много пари. Средства, колкото искаш, и те трябва да бъдат използувани за оздравяването на Никол.

— Най-напред не мога да си представя — аз в Лондон.

— Защо не? Смятам, че там можеш да работиш не по-зле от където и да било другаде.

Той се облегна на стола си и я погледна. Ако тя някога бе доловила срамната истина, първопричината за болестта на Никол, положително я беше отхвърлила като невярна, бе я заключила в прашния килер, както картините, купени погрешка.

Продължиха разговора в „Улпия“, където дойде Колис Клей и седна на тяхната маса, а един талантлив китарист подръпваше звънливите струни на китарата и пееше „Suona Fanfara mia“ в избата с бъчви вино.

— Може би аз не бях най-подходящият човек за Никол — каза Дик. — Все пак тя вероятно щеше да се омъжи за някой от моя тип, за човек, на когото ще може да се облегне — безрезервно.

— Мислиш, че би била по-щастлива с някой друг? — започна да разсъждава на глас Бейби. — Разбира се, бихме могли да уредим това.

Едва когато видя, че Дик се превива от неудържим смях, разбра колко нелепа е била забележката й.

— О, ти знаеш — увери го тя. — Нито за момент, недей да мислиш, че не сме ти благодарни за всичко, което направи. И ние знаем, че ти преживя тежки моменти.

— За бога — възпротиви се той. — Ако не обичах Никол, нямаше да е така.

— Нима ти обичаш Никол? — запита го тя смутено. Колис започваше да следи разговора и Дик бързо промени темата:

— Хайде да говорим за нещо друго — за теб например. Защо не се омъжиш? Чухме, че си била сгодена за лорд Пейли, братовчеда на…

— О, не. — Изведнъж тя стана свенлива и започна да отговаря уклончиво. — Това беше миналата година.

— Защо не се омъжиш? — упорствуваше Дик.

— Не знам. Единият от мъжете, които обичах, загина във войната, а другият ме остави.

— Разкажи ми. Разкажи ми как живееш, Бейби, как гледаш на нещата. Ти никога не казваш това — говорим винаги за Никол.

— И двамата бяха англичани. Смятам, че няма на света мъже от по-висш тип от един първокласен англичанин, нали? Ако има, не съм ги срещала. Този мъж — о, това е дълга история. Ненавиждам дългите истории, и ти, нали?

— И още как — каза Колис.

— Защо не, нравят ми се, ако са хубави.

— Това е нещо, което ти умееш тъй добре, Дик. Можеш да поддържаш разговора в компанията само като подхвърлиш по някоя забележка тук и там. Мисля, че това е истински талант.

— Това е трик — каза той меко. Това беше третото от мненията й, които не можеше да приеме.

— Аз, разбира се, харесвам установените неща — искам всичко да бъде както трябва и в голям мащаб. Знам, че ти не си съгласен с мен, но трябва да признаеш, че това ми качество е белег на устойчивост.

Дик дори не си даде труда да й възрази.

— Аз, разбира се, знам, че някои хора разправят — Бейби Уорън обикаля Европа, преследва една след друга нашумели личности и пропуска най-хубавите неща в живота, но аз мисля, че съм една от малцината, които се стремят към най-хубавите неща. Познавам най-интересните хора на моето време. — Гласът й звучеше приглушено под звънливите акорди на нова песен, но тя надвика китариста: — Извършила съм малко големи грешки…

— … Само най-големите, Бейби.

Тя долови ирония в погледа му и промени темата. Изглежда, бе невъзможно да намерят допирна точка. Но в нея имаше нещо, което той уважаваше; след куп ласкателни думи я остави в „Екселсьор“, разцъфнала от вниманието му към нея.

Розмари настоя Дик да обядва с нея на другия ден. Отидоха в една малка trattoria[2], обслужвана от италианец, работил някога в Америка; и ядоха шунка е яйца и вафли. След това се върнаха в хотела. Дик бе открил, че не е влюбен в нея, нито тя в него, но вместо очаквания ефект това я правеше още по-желана в очите му. Сега, след като знаеше, че няма да влезе по-дълбоко в живота и, я виждаше като тайнствена непозната. Мислеше си, че мнозина мъже не изпитват нещо повече от това, когато казват, че са влюбени — не се увличат с цялата си душа, така че всички цветове да се слеят в главозамайваща бърканица, каквато беше любовта му към Никол. Мисълта, че Никол би могла да умре, да изпадне в умопомрачение или да се влюби в друг мъж, го караше да изпитва физическа болка.

Никотера беше в дневната стая на Розмари и двамата говореха за работата си. Когато Розмари му даде да разбере, че трябва да си върви, той шеговито запротестира и малко безочливо намигна на Дик. Телефонът пак иззвъня, Розмари говори в продължение на десет минути, а Дик ставаше все по-припрян.

— Хайде да отидем в моята стая — предложи той и тя се съгласи.

Тя легна на коленете му на голямото канапе, а той прекара пръсти по хубавите къдрици на челото й.

— Отново ставам любопитен — започна той.

— Какво искаш да знаеш?

— За мъжете в живота ти. Любопитен съм, да не кажа нещо повече.

— Имаш предвид колко време, след като срещнах теб?

— Или преди.

— О, не. — Тя беше шокирана. — Преди не е имало нищо. Ти си първият мъж за мен. Продължаваш да бъдеш единственият, на когото държа. — Тя се замисли. — Около една година след това, струва ми се.

— И кой беше той?

— О, просто един мъж.

Тя се опитваше да се изплъзне, но той стана по-настоятелен.

— Обзалагам се, че мога да отгатна: първия път си останала разочарована и след това е имало дълга пауза. Вторият път е било по-добре, но не си обичала партньора си. Третия път всичко е минало добре…

Самоизтезавайки се, той продължи:

— След това си преживяла истинска любов, която се е срутила под собствената си тежест, и си започнала да се боиш, че когато срещнеш човека, когото наистина ще обичаш, няма да имаш какво да му дадеш. — Той съзнаваше, че започва да говори като човек от викторианската епоха. — След това няколко случайни приключения и в този дух досега. Близко ли съм до истината?

Тя се засмя, готова да се разплаче.

— Толкова си далеч от нея, че повече не можеш да бъдеш — каза тя за негово облекчение. — Но някой ден ще намеря човека, когото ще обичам цял живот, и няма никога да го пусна.

Телефонът иззвъня и Дик разпозна гласа на Никотера. Търсеше Розмари. Дик закри мембраната на слушалката с ръка.

— Искаш ли да говориш с него?

Тя отиде до телефона и забърбори на бърз италиански, от който Дик не разбра нито дума.

— Тези телефонни разговори отнемат много време — каза той. — Минава четири часът, а аз имам ангажимент в пет. По-добре върви да се забавляваш със синьор Никотера.

— Не ставай глупав.

— Тогава смятам, че докато съм тук, няма какво да се занимаваш с него.

— Трудно е. — Неочаквано тя се разплака. — Дик, обичам те, никога не съм обичала друг като теб. Но какво можеш да ми предложиш?

— Какво може да предложи Никотера?

— Това е различно.

… Защото младостта се стреми към младост.

— Той е лигльо! — Дик беше бесен от ревност, не искаше отново да бъде уязвен.

— Той е само хлапак — възрази тя, хълцайки. — Знаеш, че съм преди всичко твоя.

В него настъпи реакция, той я прегърна, но тя уморено се отпусна назад. Той я подържа няколко секунди и двамата останаха неподвижни като танцьори, когато замира последният акорд на адажиото — очите й бяха затворени, косите й отметнати назад като на удавница.

— Дик, пусни ме да си вървя. Никога през живота си не съм се чувствувала тъй объркана.

Той беше отблъскващ като безкомпромисен пуритан и тя инстинктивно се отдръпваше от него, защото срещаше сляпа ревност вместо съчувствието и разбирателството, на които беше свикнала.

— Искам да знам истината — каза той.

— Добре тогава. Ние сме често заедно и той иска да се оженим, но аз не искам. Какво от това? Какво искаш от мен? Ти никога не си ми предложил да се омъжа за теб. Искаш цял живот да си губя времето с глупаци като Колис Клей.

— Снощи си била с Никотера?

— Това не е твоя работа — изхълца тя. — Извинявай, Дик, твоя работа е. Ти и мама сте единствените хора на света, които обичам.

— А Никотера?

— Знам ли?

Тя се изплъзваше от него, затова той придаваше значение и на най-незначителните й думи.

— Изпитваш ли към мен същото както в Париж?

— Чувствувам се спокойна и щастлива, когато съм с теб. В Париж беше различно. Но човек никога не може да каже какво точно е изпитвал. Ти можеш ли?

Той стана и започна да изважда вечерните си дрехи — реши, че не трябва да я обича повече, сърцето му се пълнеше с горчивина и омраза.

— Никотера не ме интересува! — заяви тя. — Но утре трябва да замина за Ливорно с трупата. О, защо трябваше да се случва това! — Последва нов порой от сълзи. — Как можа да стане така! Защо дойде тук? Не можа ли да остане само хубавият спомен? Чувствувам се тъй, сякаш съм се скарала с мама.

Той започна да се облича, а тя стана и тръгна към вратата.

— Няма да отида на рождения ден тази вечер — каза тя, правейки последен опит. — Ще остана с теб. И без това не ми се ходи.

Пороят от сълзи отново се отприщи, но тон не отстъпи.

— Ще бъда в стаята си — каза тя. — Довиждане, Дик.

— Довиждане.

— О, колко жалко, колко жалко. И защо е всичко това?

— Отдавна си задавам този въпрос.

— Но защо трябва да го задаваш на мен?

— Изглежда, че съм черната чума — каза той бавно. — Изглежда, че вече не мога да нося щастие на хората.

---

[1] Майкъл Арлън (1895–1956) — английски романист от арменски произход. ↑

[2] Гостилница (итал.). — Б.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

Вечерта в бар „Квиринал“ имаше само петима души: една първокласна италианска проститутка, седнала на едно от високите столчета, която досаждаше на бармана, а той отегчено й отговаряше: „Си… си… си“, един слаб египтянин със снобски маниери, който скучаеше, но не се решаваше да заприказва жената, и двама американци.

Всяка дреболия от обстановката се врязваше в съзнанието на Дик, а Колис сякаш плуваше в мъгла, дори най-забележителните неща не трогваха рано притъпената му впечатлителност, затова Дик говореше, а той слушаше занесено.

Изнервен от случилото се следобеда, Дик се мъчеше да си излее яда на италианците. Огледа се наоколо с тайната надежда, че някой италианец ще го чуе и ще се засегне.

— Днес следобед пихме чай със сестрата на жена ми в „Екселсьор“. Заехме последната свободна маса, след нас влязоха двама души, но не можаха да намерят място. Тогава единият от тях се приближи и каза: „Тази маса не е ли запазена за принцеса Орсини?“ Аз му обяснявам, че на масата не е имало табелка, че е запазена, а той разправя: „Да, но мисля, че е запазена за принцеса Орсини.“ Дори не можах да му отговоря.

— Той какво направи?

— Отиде си. — Дик се завърти на стола си. — Неприятни са ми тези хора. Онзи ден оставих за две минути Розмари пред един магазин, а един полицай взел да се навърта около нея с килната фуражка.

— Не знам — каза Колис, след като се замисли. — Предпочитам да съм тук, отколкото в Париж, където всяка минута някой ти бръква в джоба.

Той се чувствуваше добре и реагираше на всичко, което застрашаваше да му помрачи удоволствието.

— Не знам — повтори той. — Не се чувствувам зле тук.

Дик си припомни видяното през последните няколко дни, възкреси отделните картини. Пътя до „Американ Експрес“ покрай

апетитно миришещите сладкарници на Виа Национале, през мръсния тунел нагоре по „испанските стъпала“, магазинчетата за цветя и къщата, където беше умрял Кийтс, които му разпалваха въображението. Той се интересуваше предимно от хората; местата почти не му правеха впечатление, освен дали там времето е хубаво — за него те придобиваха значение едва когато се осмислят и оцветят от осезателни събития. Рим беше краят на неговата мечта за Розмари.

Приближи се едно пиколо и му подаде сгъната бележка.

„Не отидох на рождения ден — прочете той. — Останах в стаята си. Заминаваме за Ливорно рано сутринта.“

Дик даде на момчето няколко монети и му върна бележката.

— Кажи на мис Хойт, че не си ме намерил. — След това се обърна към Колис и му предложи да тръгнат към „Бонбониери“.

Изгледаха проститутката на бара, отдавайки дължимото на нейната професия внимание, а тя предизвикателно отвърна на погледа им; прекосиха пустото фоайе, където висяха потискащо тежките завеси, натрупали прах от минали години между застиналите гънки, и кимнаха на нощния портиер, който отговори на поздрава им с кисела любезност, типична за служителите, които са на нощна смяна. След това се качиха в едно такси и поеха във влажната ноемврийска нощ. По тъмните улици нямаше жени, само мъже с изпити лица и тъмни дрехи с вдигнати яки, събрани на групи край студените каменни фасади.

— Боже мой! — въздъхна Дик.

— Какво има?

— Сетих се за онзи човек днес следобед: „Тази маса е запазена за принцеса Орсини.“ Знаете ли какво представляват тези стари римски семейства? Потомци на бандитите, които са заграбили храмовете и дворците след падането на Рим и са ги оплячкосали.

— На мен Рим ми харесва — настояваше Колис. — Защо не отидете на конните състезания?

— Не обичам конни състезания.

— Да, но там ходят всички жени…

— Знам, че тук нищо няма да ми хареса. Обичам Франция, макар че там всеки се мисли за Наполеон — тук всеки се мисли за Христос.

В „Бонбониери“ слязоха в едно кабаре, облицовано с дървена ламперия, която изглеждаше безкрайно неустойчива на фона на студените каменни зидове. Някакъв оркестър вяло свиреше танго, а

десетина двойки изпълняваха на дансинга педантично заучени стъпки, тъй дразнещи за американските очи. Поне келнерите можеха да създадат оживлението, което неколцина заети в работа хора неминуемо създават, но те бяха повече, отколкото беше нужно, така че и това оживление липсваше; единственото, което раздвижваше атмосферата, беше витаещо във въздуха очакване нещо да се случи и да сложи край на танца, на нощта, да наруши устойчивото засега равновесие на силите. Впечатлителният посетител веднага разбираше, че тук не ще намери онова, което търси, каквото и да е то.

Дик долови това с пределна яснота. Той се огледа, надявайки се нещо да привлече окото му, така че поне за един час да разчита не на въображението си, а на възприятията си. Но не намери нищо и след миг се обърна отново към Колис. Бе споделил с Колис някои от мислите, които се въртяха в главата му, но се дразнеше от късата памет на събеседника си и от това, че той не реагира. След половин час, прекаран в компанията на Колис, самочувствието му беше спаднало значително.

Изпиха една бутилка пенливо италианско вино. Дик пребледня и стана по-шумен. Повика на тяхната маса диригента на оркестъра — надут и неприятен негър от Бахамските острови — и след няколко минути скандалът беше готов.

— Вие ме повикахте да седна.

— Това е така. И ви дадох петдесет лири.

— Така беше. Добре.

— Добре, дадох ви петдесет лири, нали? А после вие поднесохте тромпета и поискахте да пусна още.

— Вие ме повикахте да дойда, не ме ли повикахте?

— Аз ви поканих, но ви дадох петдесет лири, не ви ли дадох?

— Добре де, добре.

Негърът стана и намръщено се отдалечи, оставяйки Дик в още по-лошо настроение. Но той забеляза в другия край на помещението едно момиче, което му се усмихваше, и бледите римски сенки, кръжащи около него, мигом отстъпиха, за да сторят път на една прекрасна перспектива. Тя беше млада англичанка, русокоса, с миловидно английско лице, в усмивката й имаше покана, която той разбра, покана, пренебрегваща плътското още в момента на отправянето й.

— Сега е моментът и ако излезе, че не съм прав, готов съм да призная, че не разбирам от бридж — каза Колис.

Дик стана, прекоси салона и спря до нея.

— Ще танцувате ли?

Англичанинът на средна възраст, седнал до нея, каза тъй, сякаш се извиняваше:

— Аз скоро тръгвам.

Изтрезнял поради зародилия се в него интерес, Дик танцува с момичето. То носеше отпечатъка на всички приятни английски неща; можеше да се предположи, че ясният й глас бе кънтял в непристъпната за външни лица английска градина с изглед към морето. Той отстъпи крачка назад, за да я разгледа по-добре, и я заговори с такава искреност, че гласът му потрепери. Тя обеща, щом кавалерът й си тръгне, да седне на тяхната маса. Когато той я отведе обратно на мястото й, англичанинът повтори с усмивка учтивите си извинения.

Дик се върна на своята маса и поръча още една бутилка спуманте.

— Тя ми прилича на една киноартистка, не мога да се сетя на коя — каза той и нетърпеливо погледна през рамо. — Чудно, защо ли се бави още?

— Иска ми се да се занимавам с кино — каза Колис замислено. — Трябва да поема работата на баща ми, но нямам особено влечение. Да седиш двадесет години в един кабинет в Атланта…

В гласа му се чувствуваше реакция срещу материалистичната цивилизация.

— Не си струва? — подсказа му Дик.

— Не, не искам да кажа това.

— Напротив, това искате да кажете.

— Откъде знаете какво искам да кажа? А вие защо не практикувате, като сте толкова трудолюбив?

Дик доведе нещата до такова положение, че и двамата се почувствуваха засегнати, но алкохолът им беше завъртял главите и те бързо забравиха; Колис стана да си върви и двамата горещо си стиснаха ръцете.

— Помислете си пак — каза Дик дълбокомислено.

— Какво да си помисля?

— Вие знаете какво. — Той имаше предвид перспективите на Колис да се заеме с работата на баща си, искаше да му даде добър, разумен съвет.

Колис тръгна и изчезна в пространството. Дик допи бутилката си, танцува отново с англичанката, насочваше нейното съпротивляващо се тяло в смели завъртания и решителни стъпки по дансинга. Изведнъж се случи най-странното. Беше танцувал с момичето, а сега музиката беше спряла и нея я нямаше.

— Виждали ли сте я?

— Кого да съм видял?

— Момичето, с което танцувах. Изведнъж изчезна. Сигурно е тук някъде.

— Не! Не! Това е дамската тоалетна.

Той застана до бара. Там имаше още двама дути, но не се сещаше как да поведе разговор. Би могъл да им разкаже за Рим и за насилията, с които родовете Колона и Гаетани са придобили богатствата си, но все пак си даваше сметка, че като начало това няма да върви. Няколко кукли от Йенчи, наредени на рафта с пурите, паднаха на земята; последва суетене и той имаше чувството, че е виновник за станалото, затова се върна в кабарето и изпи едно кафе. Колис си беше отишъл, англичанката също, нямаше какво да прави, освен да се върне в хотела с огорчено сърце и да легне да спи. Плати сметката и отиде да си вземе палтото и шапката.

Между камъните на калдъръма се стичаше мръсна вода; откъм Кампания се носеха влажни изпарения и утринният въздух се смесваше с лъха на изтощените земи. Наобиколиха го четворица шофьори на таксита с тъмни кръгове под святкащите очички. Един от тях настойчиво му се навря в лицето и той грубо го отблъсна.

— Quanto al Hotel „Quirinal“?[1]

— Cento lire.[2]

Шест долара. Той поклати глава и предложи тридесет лирети, това беше двойно повече от дневната такса, но те като по команда вдигнаха рамене и се отдалечиха.

— Trenta cinque lire e mancie[3] — каза той твърдо.

— Cento lire.

Той започна да говори на английски.

— За някаква си половин миля? Ще ме откарате за четиридесет лирети.

— О, не.

Той беше много изморен. Отвори вратата на едно такси и влезе.

— Хотел „Квиринал“! — каза той на шофьора, който упорито стоеше навън до прозореца. — Стига си се усмихвал идиотски и ме откарай до „Квиринал“.

— О, не.

Дик излезе. До входа на „Бонбониери“ някой, който спореше с шофьорите, се приближи и се опита да се застъпи за тях пред Дик, отново един от шофьорите се навря под носа му, жестикулирайки, и Дик го отблъсна.

— Искам да отида до хотел „Квиринал“.

— Той казал иска сто лирети — обясни преводачът.

— Разбрах. Ще му дам петдесет лирети. Махай се — обърна се той към упорития, който отново беше започнал да се навира в лицето му. Човекът го изгледа и плю презрително.

Той беше изнервен и всичко, което му се беше насъбрало през седмицата, поривисто се изяви в насилие, в достойния, осветен от традицията начин на действие в неговата родина; направи крачка напред и удари човека по лицето.

Те го обкръжиха, размахаха заплашително ръце, правейки безрезултатни опити да го обезвредят — с гръб, опрян на стената, Дик раздаваше тромави удари, подсмихвайки се. Той не се биеше сериозно, парираше някои удари със забавените си рефлекси, избягваше други със сведена глава и в продължение на няколко минути групата на биещите се се олюляваше насам-натам пред входа. Дик се спъна и падна, усети, че получи удар някъде, но успя да се изправи, нечии ръце го сграбчиха, опита се да се изплъзне и изведнъж ръцете го пуснаха. Чу един нов глас, последва нов спор, а той пръхтеше притиснат до стената, освирепял от унизителното си положение. Даде си сметка, че хората са неприязнено настроени към него, но не можеше да проумее какво лошо им е направил.

Тръгнаха към полицейския участък, за да разрешат спора там. Някой вдигна шапката му и му я подаде, друг го прихвана леко под ръка и той кривна зад ъгъла заедно с шофьорите. Влязоха в едно голо

помещение, където някакъв карабинер дремеше под единствената мъжделива лампа.

На писалището седеше един капитан, към когото лицето, спряло боя, се обърна с продължителни обяснения на италиански, като от време на време посочваше към Дик. Шофьорите често го прекъсваха с нови обвинения и порицания. Капитанът започна да кима нетърпеливо. Той вдигна ръка, за да замълчи многоглавата обясняваща хидра, и след още няколко възклицания пороят от думи секна. След това капитанът се обърна към Дик.

— Говориш италиански? — запита той.

— Не.

— Говориш френски?

— Oui[4] — каза Дик зарадван.

— Alors, ecoute. Va au Quirinal. Especе d'endormi. Ecoute: vous etes saoul. Payez ce que le chauffeur demande. Comprenez vous?[5]

Дик поклати главя.

— Non, je ne veux pas.[6]

— Comment?[7]

— Je paierai quarante lires. C'est bien assez.[8]

Капитанът се изправи.

— Ecoute — извика той заплашително. Vous etes saoul. Vous avez battu le chauffeur. Comme ci comme ca[9] — разсече въздуха с отривист жест на дясната, след това на лявата ръка.

Кипнал от обидата, Дик го изгледа със свити очи.

— Добре. — Той слепешката се насочи към вратата. На пътя му се изпречи ухилената, кимаща физиономия на човека, който го беше довел до участъка. — Ще си отида — извика той, — но най-напред ще наредя този малкия.

Дик мина край зяпналите го карабинери, стигна до онзи с ухилената физиономия и му нанесе съкрушителен ляв удар по челюстта. Човекът се просна на пода.

За миг Дик остана надвесен над него в свиреп триумф — през ума му мина, че може би е постъпил неправилно, но преди това да се оформи като мисъл, светът се залюля; бяха го свалили на земята и по него се сипеше порой от юмручни удари и ритници. Усети как носът му изхрущя, а очите му като ластици изскочиха от орбитите и се върнаха на местата си. Едно ребро изпращя под настъпилата го пета.

За миг изпадна в несвяст, отново дойде на себе си, когато го сложиха да седне, събраха му китките и надянаха на тях белезници. Той правеше несъзнателни усилия да се освободи. Цивилният лейтенант, когото бе свалил, притискаше една кърпичка до челото си и гледаше дали по нея има кръв; той се приближи до Дик, разкрачи се, вдигна юмрук и със силен удар го повали на пода.

Когато доктор Дайвър престана да шава, изсипаха върху него кофа вода. Той полуотвори едното си око и през кървавата мъгла разбра, че го влачат за китките. Успя да различи контурите на едно лице — това беше един от шофьорите.

— Иди в хотел „Екселсьор“ — извика той немощно. — Кажи на мис Уорън. Двеста лирети! Мис Уорън. Due centi lire! Ах вие, мръсни…

Продължиха да го влачат през кървавата мъгла, той се задъхваше и стенеше; преминаха някакви неясни разкривени повърхности и влязоха в една килия, където го оставиха да се строполи върху каменния под. Мъжете излязоха, вратата се затръшна и той остана сам.

---

[1] Колко до хотел „Квиринал“? (Итал.) — Б.пр. ↑

[2] Сто лири (итал.). — Б.пр. ↑

[3] Тридесет и пет и бакшиш (итал.). — Б.пр. ↑

[4] Да (фр.). Б.пр. ↑

[5] Тогава слушай: върви си в „Квиринал“, не се ли виждаш, че спиш. Слушай: вие сте пиян. Платете колкото иска шофьорът. Разбирате ли? — (Фр.) ↑

[6] Не, не искам (фр.). — Б.пр. ↑

[7] Как? (Фр.) — Б.пр. ↑

[8] Ще платя четиридесет лири. Това е достатъчно (фр.). — Б.пр. ↑

[9] Слушай. Вие сте пиян. Били сте шофьора. Ей тъй (фр.). — Б.пр. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

До един часа Бейби Уорън чете в леглото един от необикновено слабите римски разкази на Марион Крауфорд; след това отиде до прозореца и погледна към улицата. На отсрещния тротоар се клатушкаха две причудливи и обемисти фигури, двама карабинери с шапки като на Арлекино и пелерини, които вятърът издуваше като платна. Те й напомниха за гвардейския офицер, който настойчиво я бе заглеждал на обед. Той притежаваше високомерието на високите хора, произхождащи от ниска раса — изглежда, не чувствуваше други задължения, освен да бъде висок. Ако се беше приближил до нея и й бе казал: „Хайде да излезем двамата, вие и аз“, тя би отвърнала: „Защо не?“ — поне сега така й се струваше, защото се чувствуваше особено в непознатата обстановка.

Мислите й бавно се върнаха от гвардееца към двамата карабинери, след това към Дик. Тя си легна и угаси лампата.

Малко преди четири се събуди от силно чукане.

— Да — какво има?

— Тук е портиерът, мадам.

Тя навлече пеньоара си и го посрещна сънена.

— Ваш приятел, негово име Дайвър, той има неприятности. Неприятности с полицията и него затворили. Той изпратил такси да каже и шофьор казал. Той обещал двеста лирети. — Портиерът замълча за миг, за да види как ще реагира тя. — Шофьорът казва мистър Дайвър много лоши неприятности. Сбил се с полицията и много лошо пострадал.

— Слизам веднага.

Тя се облече с разтуптяно сърце, след десет минути се спусна с асансьора и влезе в тъмното фоайе. Шофьорът, приносител на съобщението, си беше отишъл; портиерът намери друг шофьор и му обясни къде се намира участъкът. Докато пътуваха през града, мракът се вдигаше и избледняваше. Бейби се чувствуваше нервна в колебливото равновесие между деня и нощта. Започна надбягване с деня на моменти, когато караха по широките авенюта, нощта вземаше

преднина, след това изоставаше, вятърът нетърпеливо подухваше по тъмните улички и зората отново започваше бавното си пълзене. Таксито мина покрай шумен фонтан, чиито струи се плискаха в сянката, сви по една тъй криволичеща уличка, че сградите от двете страни бяха построени накриво, за да следват посоката й, колата заподскача по калдъръма и рязко спря пред една плесенясала от влага стена с две будки за часовои. Изведнъж откъм теменужените сенки на сводестия проход долетя гласът на Дик, който крещеше с всички сили:

— Няма ли тук англичани? Няма ли американци? Няма ли англичани? Няма ли… о, боже мой! Мръсни макаронаджии!

Гласът му заглъхна и тя чу тъп звук от удари по някаква врата. След това той отново започна да нарежда:

— Няма ли американци? Няма ли англичани?

Тя тръгна по посока на гласа, мина през сводестия проход, излезе на двора, огледа се объркана, след това разбра, че виковете идват от една караулна стая. Двама карабинери скочиха на крака, но Бейби безцеремонно мина край тях и се насочи към вратата на килията.

— Дик! — извика тя. — Какво се е случило?

— Извадиха ми окото — извика той. — Сложиха ми белезници и започнаха да ме бият, тези проклети…

Бейби се обърна и пристъпи стремително към двамата карабинери.

— Какво сте му направили? — процеди тя през зъби тъй свирепо, че те отстъпиха.

— Non capisco inglese.[1]

Тя започна да ги ругае на френски; самоувереният и гневен глас изпълни помещението и те се свиха като бити кучета.

— Направете нещо! Направете нещо!

— Нищо не можем да направим, докато не ни наредят.

— Bene! Be-ne! Bene![2]

Гневният глас на Бейби отново ги зашиба като камшик, докато те не се изпотиха, започнаха да се извиняват, че не могат нищо да направят, спогледаха се с чувството, че е станала ужасна грешка. Бейби отиде до вратата на килията, облегна се на нея и я опипа нежно, сякаш за да увери Дик в присъствието си, и извика:

— Отивам в посолството, скоро ще се върна. — Хвърли последен заплашителен поглед към карабинерите и изтича навън.

Отиде с колата до американското посолство и по настояване на шофьора плати за курса. Беше още тъмно, когато изтича нагоре по стъпалата и натисна звънеца. Едва след третото позвъняване един сънен портиер англичанин отвори вратата.

— Трябва да говоря с някого — каза тя. — Който и да е — но незабавно.

— Всички спят още, мадам. Отваряме в девет часа. Тя нетърпеливо махна с ръка, за да му даде да разбере, че часът няма значение.

— Това е важно. Един човек — един американец е пребит от бой. Задържан е от италианската полиция.

— Сега всички спят. В девет часа…

— Не мога да чакам. Извадили са му окото — той ми е зет — и сега не искат да го пуснат от участъка. Не разбирате ли, че трябва да говоря с някого? Луд ли сте? Какво стоите като идиот и ме гледате тъпо!

— Не мога да направя нищо, мадам.

— Трябва да събудите някого! — Тя го сграбчи за раменете и силно го разтърси. — Въпросът е на живот и смърт. Ако не събудите някого, ще ви се случи нещо страшно…

— Моля ви да ме пуснете, мадам.

Отгоре се разнесе отегчен глас:

— Какво става там?

Портиерът отговори с облекчение:

— Една дама, сър, тя ме сграбчи и ме раздруса. — Той бе отстъпил назад, докато отговаряше, и Бейби влезе в преддверието.

На горката площадка, току-що събуден от сън, загърнат в бродиран копринен халат, стоеше един странен млад човек. Лицето му беше чудовищно и неестествено розово, ярко и все пак безжизнено, а устата му беше пристегната с нещо като превръзка. Когато видя Бейби, той се отдръпне в сянката.

— Какво има? — повтори той.

Бейби започна да му разказва и възбудена стигна чак до стълбите. Докато говореше, разбра, че това не е кърпа, пристегната на устата му, а бандаж за мустаци; при това лицето му беше покрито със слой розов нощен крем — всички тези факти спокойно заеха мястото

си в целия кошмар. Тя разпалено му обясни, че трябва да отиде с нея в участъка и да освободи Дик.

— Неприятна история — каза той.

— Да — съгласи се тя примирително. — А сега?

— Това, дето се е опитал да се бие с полицията… — Гласът му прозвуча тъй, сякаш беше лично засегнат. — Боя се, че до девет часа не можем да предприемем нищо.

— До девет! — повтори тя ужасено. — Разбира се, че можете да направите нещо! Можете да дойдете с мене в участъка и да вземете мерки да не го бият повече.

— Нямаме право да вършим такива неща. С тези работи се занимава консулството. Консулският отдел започва работа в девет часа.

Бейби побесня при вида на това лице, което бандажът правеше безизразно като маска.

— Не мога да чакам до девет. Зет ми каза, че са му извадили окото — той е сериозно наранен! Трябва да го видя. Трябва да намеря лекар. — Тя се освободи от задръжките си и започна да крещи необуздано, защото знаеше, че за него този вид натиск ще бъде по-убедителен от думите й. — Трябва да направите нещо. Длъжен сте да осигурите защита на американските граждани, които са изпаднали в затруднено положение.

Но той беше от източното крайбрежие и не отстъпваше пред нея. Търпеливо поклати глава, като видя, че не желаят да го разберат, загърна се по-плътно с бродирания халат и слезе няколко стъпала.

— Напиши адреса на консулството и го дай на тази дама — нареди той на портиера. — Намери адреса на доктор Колацо, а също телефонния му номер — впиши и тях. — Той се обърна към Бейби с изражението на изкаран от търпение Христос. — Скъпа госпожо, дипломатическата мисия представя правителството на Съединените щати пред правителството на Италия. Това няма нищо общо със защитата на гражданите освен по изрични инструкции на Държавния департамент. Зет ви е нарушил законите на тази страна и е бил арестуван, както един италианец може да бъде арестуван в Ню Йорк. Той може да бъде освободен единствено от италиански съд и ако случаят със зет ви бъде отнесен в съда, може да получите помощ и съвет от консулството, което защищава правата на американските

граждани. Консулството отваря в девет часа. Дори да беше мой собствен брат, не бих могъл да направя нищо…

— Можете ли да телефонирате в консулството? — прекъсна го тя.

— Не можем да се намесваме в работите на консулството. Когато консулът се яви на работа в девет…

— Можете ли да ми дадете домашния му адрес? Човекът се замисли за миг и поклати глава. Той взе написаната от портиера бележка и я подаде:

— Сега ще ви моля да ме извините.

Той бе успял да я изтика до вратата: за кратък миг теменужената светлина на утрото озари розовата му маска и ленената торбичка, прикрепяща мустаците му; след това Бейби се намери сама на стълбището. В посолството бе престояла десет минути.

Площадът отвън беше празен, само един старец събираше цигарени угарки с пръчка с шип на края. Бейби махна с ръка на едно такси, отиде в консулството, но там нямаше никой освен три окъсани жени, които миеха стълбите. Не можа да ги накара да я разберат, че иска домашния адрес на консула — отново я обзе тревога, изтича навън и каза на шофьора да кара обратно към полицията. Той не знаеше къде се намира участъкът, но служейки си с думите semper dritte, dextra, sinestra[3], тя успя да го насочи приблизително към същия квартал, слезе от колата и затърси пътя през лабиринт от познати улички. Но всички сгради и улички си приличаха. От един тесен проход излезе на Пиаца ди Спаня, видя фирмата на „Американ Експрес“ и само при вида на думичката „Американ“ сърцето й се изпълни с нови сили. Витрината светеше, тя се втурна през площада и се опита да отвори вратата, но беше заключено. Часовникът вътре показваше седем. Тогава тя се сети за Колис Клей.

Успя да си спомни името на неговия хотел, това беше претенциозна и луксозна сграда, построена като римски летен дворец, която се намираше срещу „Екселсьор“. Дежурната на гишето не беше разположена да й съдействува — обясни, че не й било позволено да нарушава почивката на мистър Клей, и отказа да пусне мис Уорън да се качи сама в стаята му, накрая се убеди, че не се касае до любовна история, и я придружи.

Колис лежеше гол на леглото си. Беше се върнал пийнал и сега, като се събуди, му трябваше известно време, докато осъзнае, че е гол. Постара се да замаскира неудобното положение с куп извинения. Взе дрехите си в банята и се облече бързо, сумтейки „дявол да го вземе — май че успя добре да ме види“. След като въртяха известно време телефона, той и Бейби установиха къде се намира участъкът и се запътиха към него.

Вратата на килията беше отворена и Дик се беше отпуснал на един стол в караулното. Карабинерът бе поизтрил кръвта от лицето му, беше го изчеткал и му бе нахлупил шапката, така че да прикрие белезите. Бейби застана на вратата разтреперана.

— Мистър Клей ще остане при теб — каза тя. — Отивам да доведа консула и лекар.

— Добре.

— Само стой спокойно.

— Добре.

— Ще се върна.

Тя отиде в консулството с кола; беше осем и нещо и й разрешиха да седне в чакалнята. Към девет консулът пристигна и Бейби, истерична от безсилие и изтощение, повтори какво се беше случило. Консулът я изгледа загрижено. Обясни й как човек трябва да се предпазва от скандали в непознати градове, но, изглежда, най-голямата му грижа беше тя да чака отвън. С отчаяние тя прочете в уморения му поглед, че желае да остане колкото е възможно по-настрана от инцидента. В очакване той да предприеме нещо, тя използва времето, докато чакаше, за да телефонира на един лекар да отиде при Дик. В чакалнята имаше и други хора и неколцина от тях бяха приети в кабинета на консула. След половин час, когато един от посетителите излизаше, тя безцеремонно подмина секретарката и влезе в стаята му.

— Това е безобразие! Един американец е арестуван и почти пребит до смърт, а вие не предприемате нищо, за да му помогнете.

— Една минута, мисис…

— Чаках достатъчно. Елате веднага в участъка, за да го освободите!

— Мисис…

— Ние сме хора със значително влияние в Америка… — Тя стисна сурово устни и продължи: — Да не беше скандалът, бихме

могли… Във всеки случай ще се погрижа да се съобщи там, където трябва, за проявеното от вас безразличие. Ако зет ми беше английски поданик, отдавна да беше освободен, но вие сте по-загрижен за мнението на полицията, отколкото за това, за което са ви изпратили тук.

— Мисис…

— Сложете си шапката и тръгвайте веднага с мен.

Като чу за шапката си, консулът се стресна и започна нервно да си избърсва очилата и да рови из книжата си. Това не му помогна: американката стоеше над главата му; неспиращият се пред препятствия безразсъден темперамент, който беше пречупил гръбнака на една нация, беше сломил волята на мъжете й и бе превърнал един континент в детска градина, не беше по силите му. Той телефонира на вицеконсула — Бейби беше спечелила.

Дик се приличаше на слънцето, което струеше обилно през прозореца на караулното помещение. Колис беше с него, също и двама карабинери, и всички чакаха нещо да се случи. От време на време Дик поглеждаше със здравото си око карабинерите; те бяха тоскански селяни с къса горна устна и трудно можеше да ги свърже със снощното насилие. Изпрати единия от тях да му донесе бира.

Бирата му завъртя малко главата и за миг той видя приключението откъм смешната му страна, погледна на него с горчива ирония. Колис беше с впечатлението, че англичанката, която бяха срещнали в бара, има някакъв дял в неприятната история, но Дик беше уверен, че тя си бе отишла дълго преди да настъпи катастрофата. Колис не можеше да се отърси от мисълта, че мис Уорън го бе видяла гол в леглото.

Дик беше успял да овладее гнева си и сега чувствуваше, че е проявил престъпна безотговорност. Онова, което се бе случило с него, бе тъй ужасно, че всичко му беше безразлично — единственият изход беше то да остане завинаги погребана тайна, но такава вероятност нямаше, затова беше отчаян. Отсега нататък той щеше да бъде друг човек и още разстроеното му съзнание рисуваше странна представа за този нов човек. Случилото се не можеше да се припише някому, то съществуваше само по себе си като божие наказание. Един зрял ариец

не може да извлече полза от унижението; когато той прощава, това става част от същността му, той се отъждествява с онова, което го е унизило, но в случая това не можеше да стане.

Когато Колис подметна възможността да потърсят възмездие, Дик поклати глава и не отговори. В стаята влезе наперено един лейтенант с грижливо изгладена и изчеткана униформа, часовоите скочиха и застанаха мирно. Лейтенантът сграбчи празната бирена бутилка и обсипа подчинените си с укори. Той носеше със себе си енергията на новия ден и първата му работа беше да нареди да изхвърлят бирената бутилка от караулното помещение. Дик погледна към Колис и се засмя.

Пристигна вицеконсулът Суонсън, преуморен от работа млад мъж, и те тръгнаха към съда; отпред вървеше Дик, придружен от Колис и Суонсън, а зад тях крачеха двамата карабинери. Беше влажно утро, слънчевите лъчи с мъка се прокрадваха през изпаренията; площадките и аркадите гъмжаха от хора и Дик, нахлупил ниско шапка, закрачи бързо, увличайки със себе си и другите, докато един от късокраките карабинери, принуден да подтичва, започна да протестира. Суонсън уреди въпроса.

— Изложих ви, нали? — каза Дик весело.

— Ако се биете с италианци, има голяма вероятност да ви убият — отвърна Суонсън добродушно. — Този път сигурно ще ви пуснат, но ако бяхте италианец, щяха да ви осъдят на два месеца. Като нищо!

— Били ли сте в затвор? Суонсън се засмя.

— Той ми харесва — обърна се Дик към Клей. — Приятен млад човек, дава на хората чудесни съвети, но обзалагам се, че самият той е бил в затвора. Сигурно е прекарал седмици в затвора.

Суонсън се засмя.

— Искам да кажа, че трябва да внимавате. Нямате представа какви са тези хора.

— О, знам ги какви са — прекъсна го Дик раздразнено. — Проклети гадове! — Той се извърна към карабинерите и добави: — Разбрахте ли?

— Оставям ви тук — побърза да го прекъсне Суонсън. — Казах на балдъзата ви, че аз ще… нашият адвокат ще ви намери горе в съдебната зала. Трябва да бъдете предпазлив.

— Довиждане! — каза Дик и учтиво се ръкува. — Благодаря ви много. Смятам, че вие имате бъдеще…

Соунсън отново се усмихна, след това наложи отново на лицето си официалната маска на неодобрение и бързо се отдалечи.

Влязоха в един вътрешен двор, от четирите страни на който имаше външни стълбища към помещенията на втория етаж. Когато минаваха по плочника, група безделници, струпали се в двора, ги посрещнаха с освиркване и дюдюкане, разнесоха се гневни възгласи и обидни думи. Дик се огледа в недоумение.

— Какво е това? — запита той.

Единият от карабинерите каза нещо на хората и възгласите спряха.

Влязоха в съдебната зала. Адвокатът на консулството, италианец, с неугледен външен вид, говори дълго на съдията, а Дик и Колис чакаха настрани. Един човек, който знаеше английски, се извърна от прозореца с изглед към вътрешния двор и обясни защо са ги освиркали на влизане. Някакъв жител от Фраскати изнасилил и убил едно петгодишно дете, трябвало да го доведат тази сутрин и тълпата помислила, че това е Дик.

След няколко минути адвокатът му съобщи, че е свободен — съдът решил, че е получил достатъчно наказание.

— Достатъчно! — възнегодува Дик. — Наказание за какво?

— Хайде — каза Колис. — Сега нищо не може да се направи.

— Но какво съм направил освен това, че се сбих с едни шофьори?

— Те твърдят, че сте се приближили до един цивилен агент, сякаш сте искали да се ръкувате с него, и сте го ударили…

— Не е вярно! Казах му, че ще го ударя — освен това не го знаех, че е агент.

— По-добре тръгвайте — подкани го адвокатът.

— Хайде. — Колис го хвана под ръка и те заслизаха по стъпалата.

— Искам да говоря — извика Дик. — Искам да обясня на тези хора как съм изнасилил петгодишно момиченце. Може аз да съм бил този, който…

— Хайде!

Бейби чакаше в едно такси заедно с лекаря. Дик отбягваше погледа й, а лекарят не му се понрави, сухото му държане подсказваше, че той е най-неприятният от всички европейски типове — моралист от латинската раса. Дик каза с две думи мнението си за инцидента, но другите не намериха какво да му отговорят. В неговата стая в хотел „Квиринал“ докторът почисти лицето му, по което все още имаше кръв, примесена с мазна пот, погрижи се за носа му, намести строшените ребра и пръсти, дезинфекцира по-малките наранявания и сложи една прилична превръзка на окото му. Дик поиска малко гранулиран морфин, защото беше изнервен и нямаше никакво желание за сън. От морфина заспа; лекарят и Колис си отидоха, а Бейби остана да се грижи за него, докато пристигне сестра от английската болница. Тя беше прекарала тежка нощ, но имаше удовлетворението, че независимо от цялото минало на Дик сега те имаха над него морално превъзходство, което можеха да използват дотогава, докато той им е нужен.

---

[1] Не разбирам английски (итал.). — Б.пр. ↑
[2] Добре (итал.). — Б.пр. ↑
[3] Все направо, надясно и наляво (итал.). — Б.пр. ↑

ПЕТА ЧАСТ
ЗАВРЪЩАНЕ У ДОМА
1929–1930

ПЪРВА ГЛАВА

Фрау Кете Грегоровиус настигна мъжа си на алеята пред тяхната вила.

— Как е Никол? — запита тя меко, но малко задъхано, с което се издаде, че бе тичала по алеята с този въпрос в главата си.

Франц я погледна изненадан.

— Никол не е болна. Защо питаш, мила?

— Ти ходиш да я виждаш тъй често — помислих си, че може да е болна.

— Ще поговорим за това вкъщи.

Кете покорно се съгласи. Кабинетът му беше оттатък, в административната сграда, а в дневната бяха децата с учителя, затова те отидоха в спалнята.

— Извинявай, Франц — каза Кете, преди още той да е отворил уста. — Извинявай, мили, нямах право да те питам това. Знам задълженията си и се гордея с тях. Но между Никол и мен има лошо чувство.

— Птичетата трябва да се погаждат в гнездото — прогърмя гласът на Франц. Той долови, че бе казал това с неподходящ тон, затова повтори с онази тържествена натъртеност, с която някогашният му учител доктор Домлер съумяваше да произнесе и най-баналната глупост, така че да звучи умно: — Птичетата — трябва — да се погаждат — в гнездото!

— Разбирам. Виждал ли си ме някога да не се държа възпитано с Никол?

— Виждам, че понякога не ти достига здрав разум. Никол е наполовина пациент — твърде е възможно да остане в това състояние цял живот. Когато Дик отсъствува, аз отговарям. — Той се поколеба; имаше навика понякога да не съобщава на Кете новините, за да може да я изненада — един вид шега. — Тази сутрин се получи телеграма от Рим. Дик бил болен от грип и утре се връща.

Кете въздъхна облекчено и продължи по-спокойно:

— Струва ми се, че Никол не е толкова болна, колкото си мислят околните — тя използува болестта си като средство, за да се налага. Би трябвало да бъде в киното, както твоята Норма Талмидж[1] — само там могат да бъдат щастливи американките.

— Нима ревнуваш заради Норма Талмидж от филма?

— Не обичам американците. Те са такива егоисти!

— А Дик?

— Дик е различен — призна тя. — Той мисли за другите.

„Норма Талмидж също — каза си наум Франц. — Освен че е чудно красива, Норма Талмидж сигурно е чудесна, благородна жена. Вероятно я заставят да играе глупави роли; Норма Талмидж сигурно е жена, която човек би бил щастлив да познава.“

Кете беше забравила Норма Талмидж, един образ от екрана, който я бе ядосал страшно една вечер, когато се връщаха от кино в Цюрих.

— … Дик се ожени за Никол заради парите й — каза тя. — Това е неговата грешка — ти сам загатна това една нощ.

— Ставаш зла.

— Не биваше да казвам това — отстъпи тя. — Трябва да се погаждаме като птичета в гнездо, както ти се изразяваш. Но това е трудно, когато Никол се държи като… когато се отдръпва назад и сдържа дъха си, като че ли аз мириша на лошо!

Без да иска, Кете бе налучкала една истина. Тя вършеше повечето от домакинската работа сама и тъй като беше пестелива, купуваше малко дрехи. Една обикновена американска продавачка в магазин, която всяка вечер, щом се прибере, изпира две смени бельо, би доловила, че Кете лъха на вчерашна пот — това беше не толкова миризма, колкото обонятелно доказателство за безконечния труд и съсипия. За Франц това бе тъй естествено, както дъхът на косите й, беше свикнал и то би му липсвало; но за Никол, която от малка ненавиждаше миризмата на ръцете на прислужничките, които я обличаха, то беше нещо неприятно, което трябва да се понася.

— И децата — продължи Кете. — Тя не иска да играят с нашите деца…

Но търпението на Франц се изчерпи:

— Дръж си езика — тези приказки могат да ми навредят на кариерата, тъй като клиниката е купена с парите на Никол. Хайде да

обядваме.

Кете си даде сметка, че избликът й е бил неразумен, но последната забележка на Франц й припомни, че американците са богати, и една седмица по-късно тя намери нов начин да изрази неприязънта си към Никол.

Това стана след вечерята, която дадоха на Дайвърови по случай завръщането на Дик. Стъпките им още не бяха замрели по алеята, когато тя затвори вратата и се обърна към Франц:

— Видя ли синьото под очите му? Той е пиянствувал.

— Не бързай — спря я Франц. — Дик ми обясни още щом се върна. Боксирал се е на борда на трансатлантическия кораб. Американските пътници много се боксират на корабите през Атлантика.

— Мислиш, че ще повярвам това? — отвърна тя презрително. — Той трудно си движи едната ръка, а на слепоочието му има незараснала рана — дори се вижда, че там косата му е била обръсната.

Франц не беше забелязал тези подробности.

— Какво ще кажеш? — запита го Кете. — Мислиш ли, че това е хубаво за клиниката? Тази вечер той миришеше на алкохол, а не само тази вечер — много пъти го надушвам, откакто се е върнал.

Бавно, за да придаде по-голяма тежест на думите си, Кете отсъди:

— Дик не е вече сериозен човек.

Франц се заизкачва по стълбите и сви рамене, за да й покаже, че колкото и да настоява, той няма да се съгласи с нея. В спалнята се обърна и й каза:

— Няма никакво съмнение, че той е сериозен човек и блестящ лекар. От всички лекари, специализирали напоследък невропатология в Цюрих, Дик минава за най-блестящия — аз никога не бих могъл да бъда тъй блестящ.

— Срамота!

— Това е самата истина — срамота би било човек да не я признае. Винаги се обръщам за съвет към Дик, когато случаят е заплетен. Неговите трудове продължават да се смятат за най-меродавните по въпроса — иди в която искаш медицинска библиотека и питай. Повечето студенти го мислят за англичанин — не вярват, че такава систематичност и изчерпателност може да съществува в

Америка. — Той изсумтя и издърпа пижамата си изпод възглавницата. — Не мога да разбера защо говориш такива работи, Кете. Мислех, че имаш добри чувства към него.

— Срамота! — каза Кете. — Ти си опората тук, ти вършиш цялата работа. Това е като надбягването между заека и костенурката — и мен ако питаш, със заека е вече почти свършено.

— Оо!

— Каквото и да говориш, така е. Той махна рязко с ръка:

— Стига!

Крайният резултат беше, че те бяха разменили гледища като две спорещи страни. Кете призна пред себе си, че твърде строго е съдила Дик, на когото тя много се възхищаваше и който се бе отнасял с толкова разбиране към нея. Що се отнасяло Франц, с течение на времето, когато мнението на Кете проникна в съзнанието му, той престана веднъж завинаги да вярва, че Дик е сериозен човек. Малко по малко успя да убеди сам себе си, че никога не го е смятал за такъв.

---

[1] Норма Талмидж (1897–1957) — най-голямата от трите сестри Талмидж и най-известната холивудска актриса от периода на нямото кино. ↑

ВТОРА ГЛАВА

Дик разказа на Никол за катастрофата в Рим, но така, че историята да звучи прилично — според неговата версия, обзет от филантропични чувства, той се притекъл на помощ на един пиян приятел. Можеше да разчита на Бейби Уорън, че няма да разкрие истината, беше й обяснил как пагубно може да се отрази тя върху Никол. Всичко това не го затрудни — лошото беше, че не можеше да се отърси от спомена за случилото се.

Като реакция на всичко това той започна да се самонаказва — заработи тъй усилено, че Франц, който искаше да скъса с него, не можеше да намери повод за разногласие. Нито едно приятелство, достойно да бъде наричано такова, не може да умре за час, без човек да почувствува, че нещо се къса в него — затова Франц все по-настойчиво се самоубеждаваше, че емоционално и умствено Дик се движи напред тъй бързо, че не издържа скоростта; това беше разликата между тях двамата, а по-рано тъкмо тя беше хубавото, което ги свързваше. Приятелските чувства са като удавниците; когато потъват, ловят се и за сламка.

Едва през месец май Франц намери повод да вбие първия клин между тях. По обед Дик влезе в кабинета пребледнял и измерен.

— Тя свърши — каза той.

— Умря ли?

— Сърцето не издържа.

Изтощен, Дик се отпусна на първия стол до вратата. Три нощи той бе бдял над покритата със струпеи неизвестна художничка, към която изпитваше особени симпатии; формално, за да дозира адреналина, но всъщност, за да освети, доколкото му стигаха силите, тъмната бездна, разтваряща се пред нея.

Обхванат от нещо като съчувствие, Франц набързо заключи:

— Изглежда, че беше невросифилис. Нито една от васермановите проби не ме убеди в противното.

— Няма значение — каза Дик. — Боже мой, няма значение. След като тя тъй държеше на тайната си, че я отнесе със себе си, нека не

човъркаме повече.

— Добре е да си починеш един ден.

— Не се безпокой, така и ще направя. Франц вече вбиваше клина си; той вдигна очи от телеграмата, която пишеше до брата на починалата, и запита Дик:

— Или ако искаш да предприемеш едно малко пътуване?

— Не сега.

— Нямам предвид почивка. Има един случай в Лозана. Цяла сутрин говорих по телефона с един чилиец…

— Тя прояви такъв кураж — каза Дик. — А тъй дълго се мъчи.

Франц поклати съчувствено глава, а Дик с усилие се овладя:

— Извинявай, че те прекъсвам.

— Ще бъде едно малко разнообразие. Случаят е следният: бащата има неприятности заради сина си — самият той не може да го доведе тук. Иска някой да отиде там.

— Какъв е случаят? Алкохолизъм, хомосексуализъм? Като казваш Лозана…

— От всичко по малко.

— Ще отида. Ще се изкарат ли пари от тази работа?

— Струва ми се, че да, дори много. Може да останеш два или три дни и ако момчето има нужда от наблюдение, да го доведеш тук. Във всеки случай не бързай, не се притеснявай; съчетай полезното с приятното.

След два часа сън във влака Дик се почувствува освежен и очакваше в добро настроение предстоящата среща със сеньор Пардо и Сиудад Реал.

Срещите от този вид си приличаха. Често пъти съответният родител, представящ семейството, беше от психологическа гледна точка не по-малко интересен от пациента. И този случай не беше изключение: сеньор Пардо и Сиудад Реал, хубав, посивял испанец с благородна осанка, носещ всички белези на богатството и властта, се разхождаше като звяр в клетка в апартамента си в „Отел де Троа Монд“ и разказа случая със сина си с не повече самообладание от това на някоя пияна жена.

— Вече нищо не мога да измисля. Синът ми е покварен. Беше покварен в „Хароу“, беше покварен и в „Кинг’с Коледж“ в Кеймбридж. Той е непоправимо порочен. Сега, като взе и да пие, все повече се

издава какъв е и непрекъснато стават скандали. Какво ли не опитах — с един лекар, мой приятел, съставихме план и ги изпратих двамата на обиколка из Испания. Всяка вечер Франсиско е получавал доза кантаридис[1], а след това са ходили двамата заедно в някои от публичните домове с добро име — около седмица лечението изглеждало ефикасно, но в последна сметка резултат не се получи. Миналата седмица в същата тази стая, по-точно в банята оттатък — той посочи към вратата — накарах Франсиско да се съблече до кръста и го набих с камшик…

Изморен от вълнение, той приседна, а Дик заговори:

— Това е било глупаво — пътуването в Испания също е било безсмислено… — С усилия се сдържа да не се усмихне. — Как може един самоуважаващ се лекар да се впусне в такъв любителски експеримент! Сеньор, трябва да ви кажа, че в тези случаи нищо не можем да обещаем. Що се отнася до пиенето, често постигаме успехи — със съответното съдействие. Първо трябва да се види момчето и да се предразположи, за да се разбере как то гледа на нещата.

Момчето, с което той седна на терасата, беше около двадесетгодишно, красиво и с буден вид.

— Бих желал да знам какво мислите вие — каза Дик. — Имате ли впечатлението, че положението се влошава? И имате ли желание да вземете някакви мерки?

— Струва ми се, че да — отвърна Франсиско. — Чувствувам се нещастен.

— Смятате ли, че причината е в пиенето или в ненормалността?

— Мисля, че второто е причина за пиенето. — За миг той остана сериозен — след това му стана смешно, засмя се и каза: — Безнадеждно е. В Кеймбридж ми казваха „чилийската кралица“. А това пътуване в Испания — единственият резултат е, че сега ми става лошо само като си помисля за жена.

Дик рязко го прекъсна:

— Ако сте щастлив в тази каша, аз не мога да ви помогна и само си губя времето.

— Не, нека продължим — ония, „другите“, също са ми противни. — В момчето имаше известна мъжественост, която се бе изродила в активна съпротива спрямо бащата. Но в очите му се четеше онази

предизвикателност, която педерастите добиват, щом се заговори за ненормалността им.

— Това е лоша работа — съсипваща, най-меко казано — обясни му Дик. — Ще провали целия ви живот, ще трябва да се справите и с последиците и няма да имате нито време, нито енергия да предприемете нещо достойно или да си извоювате място в обществото. Ако искате да погледнете очи в очи живота, ще трябва да се научите да се контролирате и преди всичко да прекратите пиенето, което ви прави податлив на изкушения…

Той говореше механично, още преди десет минути бе изоставил случая като безнадежден. Прекараха около час в приятна беседа за дома на момчето в Чили, за амбициите му. Дик никога не беше успявал да вникне тъй добре в подобен случай, разбира се, като се изключи патологическата му страна, и той реши, че именно обаянието на Франсиско му дава възможност да върши безобразията си, а за Дик обаянието винаги бе съществувало като нещо самостоятелно, без разлика дали се касаеше до безумната смелост на нещастницата, починала в клиниката същата сутрин, или до занимателната предизвикателност, с която този пропаднал младеж говореше за неща, които отдавна му бяха известни и му бяха омръзнали. Дик се опита да разчлени това качество, да разбере отделните му съставки; съзнаваше, че един живот, взет в неговата цялост, може да бъде качествено различен от съставящите го части, а също така — че когато човек наближава четиридесетте, може да прави преценка само за отделни периоди от живота си. Любовта му към Никол и Розмари, приятелството му с Ейб Норт и с Томи Барбан в разклатения следвоенен свят — тези връзки му се бяха отразили много, тези личности до такава степен бяха навлезли в съзнанието му, че бяха станали част от личността му; беше се получило положение, при което той можеше или изцяло да ги приеме, или изцяло да ги отхвърли: беше осъден до края на живота си да носи в себе си отражение от характерите на хора, които рано беше срещнал и рано бе заобичал, съществото му да бъде цялостно дотолкова, доколкото бяха цялостни самите те. Във всичко това имаше елемент на самота — за него беше тъй лесно да бъде обичан и тъй трудно да обича.

Докато седеше на терасата с младия Франсиско, една сянка от миналото се появи пред очите му. Една висока, странно поклащаща се

мъжка фигура се отдели от околната зеленина и нерешително пристъпи към Дик и Франсиско. Човекът стоеше тъй свит сред внушителната обстановка, че Дик в първия момент не го забеляза, след това скочи на крака, ръкува се разсеяно и си помисли: „Боже милостиви, налетял съм на цяло гнездо!“ — и положи усилия да си спомни името на човека.

— Доктор Дайвър, кали?

— Да, да — а вие бяхте мистър Дъмфри?

— Ройъл Дъмфри. Имах удоволствието да прекарам една вечер във вашата тъй хубава градина.

— Да, разбира се. — Опитвайки се да охлади ентусиазма на Дъмфри, Дик се впусна в хронологическо уточнение: — Това беше през двадесет и четвърта или двадесет и пета година…

Той бе останал прав, но Ройъл Дъмфри, колкото и свенлив да се беше показал отначало, не закъсня да се прояви: той заговори интимно с Франсиско, но последният, засрамен, се присъедини към Дик и също се опита да му покаже, че е нежелан.

— Доктор Дайвър — едно нещо искам да ви кажа, преди да си отидете. Никога няма да забравя вечерта, прекарана във вашата градина — колко мили бяхте вие и жена ви. Това е един от най-хубавите, един от най-щастливите спомени в живота ми. Винаги съм смятал, че това е било най-изисканото събиране, на което съм присъствувал.

Дик продължи да отстъпва по рачешки — заднишком, към най-близката врата на хотела.

— Радвам се, че сте запазили такъв приятен спомен. А сега трябва да видя…

— Разбирам — продължи Ройъл Дъмфри съчувствено. — Научих, че е на смъртно легло.

— Кой е на смъртно легло?

— Може би не трябваше да казвам това — но ние имаме един и същ лекар.

Смаян, Дик млъкна и го изгледа учудено.

— За кого говорите?

— Как за кого, за вашия тъст — може би аз…

— За моя какъв…

— Изглежда, че — значи аз съм първият, който…

— Искате да кажете, че тъст ми е тук в Лозана?

— Но как, аз мислех, че знаете — мислех, че затова сте тук.

— Кой е неговият лекар?

Дик набързо вписа името в бележника си, извини се и се спусна към една телефонна кабина.

Доктор Данжьо отвърна, че ще му бъде удобно да приеме незабавно доктор Дайвър вкъщи.

Младият доктор Данжьо беше от Женева; за миг той се бе изплашил, че ще изпусне един богат клиент, но след като Дик го успокои, той му съобщи, че мистър Уорън наистина е на смъртно легло.

— Той е едва петдесетгодишен, но с черния му дроб вече е свършено: главната причина е алкохолът.

— Не се поддава на лечение?

— Не може да приема нищо друго освен течности — давам му три дни или най-много седмица.

— По-голямата му дъщеря, мис Уорън, не е ли в течение на състоянието му?

— По негово собствено желание никой не е в течение освен личния му прислужник. Едва днес сутринта реших, че трябва да му кажа истината — той се развълнува, макар че от самото начало на болестта си е в религиозно примирение.

Дик се замисли.

— Добре… — реши той накрая — във всеки случай аз ще имам грижата, що се отнася до близките му. Смятам, че те ще поискат консулт.

— Както желаете.

— От тяхно име ще ви помоля да се свържете с един от най-известните лекари в страната — Хербруге от Женева.

— И аз щях да предложа Хербруге.

— Междувременно аз ще съм тук най-малко още един ден, ще поддържам връзка е вас.

Същата вечер Дик отиде при сеньор Пардо и Сиудад Реал и двамата поведоха разговор.

— Имаме големи имения в Чили — каза старецът. — Синът ми би могъл да ги управлява. Или мога да му намеря работа в най-малко десетина предприятия в Париж… — Той поклати глава и излезе през

френския прозорец на терасата — навън росеше такъв приятен пролетен дъждец, че лебедите в езерото не бяха потърсили убежище на сухо. — Едничкият ми син! Не можете ли да го вземете с вас?

Неочаквано испанецът коленичи пред Дик.

— Не можете ли да излекувате моя едничък син? Аз вярвам във вас — вие можете да го вземете със себе си и да го излекувате.

— Това не е начинът, по който можете да убедите когото и да било. Дори и да можеше, на ваше място не бих го сторил.

Испанецът се изправи.

— Постъпих прибързано… Не се сдържах…

Дик слезе във фоайето и срещна доктор Данжьо пред асансьора.

— Готвех се да ви потърся в стаята ви — каза последният. — Може ли да поговорим на терасата?

— Почина ли господин Уорън? — запита Дик.

— Положението му е непроменено — консултът ще се състои предобед. Междувременно той иска да види дъщеря си — вашата съпруга, — това е най-силното му желание. Изглежда, че е имало някакво скарване…

— Всичко това ми е известно.

Двамата лекари се спогледаха замислено.

— Защо не поговорите с него, преди да решите? — предложи Данжьо. — Смъртта му ще бъде красива — той просто чезне и постепенно се откъсва от външния свят.

С усилие Дик се съгласи:

— Добре.

Апартаментът, в който Дейвър Уорън красиво чезнеше и се откъсваше от света, беше не по-малък от този на сеньор Пардо и Сиудад Реал — в хотела бяха отседнали голям брой богати човешки развалини, бегълци от правосъдието, претенденти за троновете на анексирани княжества, живееха, поддържайки се с дериватите на опиума или със сънотворни таблетки, чуващи безспир, сякаш преследвани от някакво портативно радио, дрезгавите мелодии на старите си грехове. Това ъгълче от Европа не толкова привлича хората, колкото ги приема без неудобни въпроси. Тук се кръстосват пътищата — оттук минават тръгналите за частните санаториуми или туберкулозните клиники в планините, хората, които са станали персона нон грата във Франция и Италия.

Завесите в апартамента бяха спуснати. Една монахиня с лице на светица се грижеше за Уорън, чиито отслабнали пръсти местеха зърната на молитвена броеница върху белия чаршаф. Той беше все още хубав, характерният му глас прозвуча плътно и дълбоко, когато заговори на Дик, след като Данжьо ги остави насаме:

— В края на живота си разбираме много неща. Едва сега, доктор Дайвър, аз си давам сметка за какво е било всичко това.

Дик мълчеше.

— Бях грешник през живота си. Сигурно знаете колко малко право имам да видя отново Никол, но същество, по-висше от нас, ни казва да прощаваме и да съчувствуваме на ближния. — Броеницата се изплъзна от слабите му ръце и се изтърколи по гладката повърхност на завивката. Дик я вдигна и му я подаде. — Ако мога да видя Никол за десет минути, ще си отида щастлив от този свят.

— Това не е нещо, което мога да реша сам — каза Дик. — Никол е слаба. — В себе си той вече беше решил, но си даваше вид, че се колебае. — Ще трябва да се посъветваме с моя колега.

— Ще приема това, което реши колегата ви — добре, докторе. Трябва да ви кажа, че съм ви неизмерим длъжник…

Дик побърза да стане.

— Ще ви съобщя резултата чрез доктор Данжьо.

Отиде в стаята си и поиска да го свържат с клиниката край Цюрихзее. Мина доста време, след това Кете отговори от дома им.

— Искам да говоря с Франц.

— Франц се качи в планината. Аз също тръгвам — мога ли да му кажа за какво се отнася, Дик?

— Отнася се за Никол — баща й е на смъртно легло, тук в Лозана. Кажи това на Франц, за да разбере, че е важно; кажи му да ми се обади по телефона.

— Ще му кажа.

— Обясни му, че ще бъда в стаята си тук в хотела от три до пет и отново от седем до осем; ако се обади по-късно, да ме търси в ресторанта.

Докато изреждаше часовете, Дик забрави да я предупреди да не споменава нищо пред Никол; когато се сети, в слушалката се чуваше само бучене. Кете ще разбере сама, реши той.

Кете нямаше намерение да каже на Никол за състоялия се разговор, когато потегли към усамотените планински хълмове, покрити с диви цветя и облъхвани от свежи ветрове, където през зимата водеха пациентите на ски, а през лятото на излети. Щом слезе от планинската железница, тя видя Никол, повела децата към някаква лудория. Приближи се до нея, сложи нежно ръка на рамото й и каза:

— Имаш подход към децата — през лятото трябва да ги научиш да плуват още по-добре.

Те се бяха разгорещили от игрите и Никол инстинктивно, почти грубо, се отдръпна от Кете. Сконфузена, Кете остана с ръка, увиснала във въздуха, и тогава и тя реагира, словесно, по начин, за който по-късно съжали.

— Не си мисли, че исках да те прегърна — каза тя остро. — Това беше само заради Дик, говорих с него по телефона и ми стана мъчно…

— Какво се е случило с Дик?

Кете бързо осъзна грешката си, но непоправимото беше вече сторено и след като Никол я притисна с въпроса си: „… Защо тогава ти е мъчно?“ — нямаше друг избор, освен да й отговори:

— Не се отнася за Дик. Трябва да говоря с Франц.

— За Дик се отнася.

Гласът й звучеше уплашено, по лицата на децата, застанали до нея, също се беше изписал страх.

— Баща ти е в Лозана и е болен — капитулира Кете. — Дик иска да говори с Франц за това.

— Много ли е болен? — запита Никол и в същия момент към тях се приближи Франц с добродушната си усмивка на клиничен лекар. Кете беше благодарна за присъствието му и му прехвърли половината от вината си, превръщайки го в изкупителна жертва, но грешката вече беше сторена.

— Отивам в Лозана — съобщи Никол.

— Една минута — спря я Франц. — Не съм сигурен дали е целесъобразно. Трябва най-напред да поговоря по телефона с Дик.

— Тогава ще пропусна теснолинейката — възпротиви се Никол, — а после ще пропусна влака в три часа за Цюрих. Ако баща ми умира, аз трябва… — Тя не довърши думите си, страх я беше да се доизкаже. — Трябва да вървя. Ще изтичам да хвана теснолинейката. — Недовършила още думите си, тя вече тичаше към вагончетата с плоски

покриви, които сред облаци пара и скърцане пълзяха по голия хълм. — Ако се обадиш на Дик, кажи му, че пристигам, Франц! — подвикна тя през рамо.

… Дик беше в стаята си в хотела и четеше „Ню Йорк Хералд“, когато при него се втурна приличната на лястовица монахиня — в същия миг телефонът изсвъня.

— Умря ли? — запита Дик монахинята.

— Monsieur, il est parti — заминал е.

— Comment?

— Il est parti — заедно с багажа си и прислужника си.

Това беше невероятно. Човек в неговото състояние да стане и да замине.

На телефона беше Франц.

— Не трябваше да казваш на Никол — запротестира Дик.

— Кете й е казала и е направила голяма грешка.

— Може би вината е моя. На жена никога не казвай нещо, преди да е свършено. Така или иначе, ще посрещна Никол… Франц, тук стана една много щурава работа — нашият човек си нарамил креватчето и си тръгнал…

— Какво? Какво казваш?

— Тръгнал; казвам, че старият Уорън тръгнал да си върви!

— Но защо не?

— Предполагаше се, че е на смъртно легло… Станал и си тръгнал, сигурно е заминал за Чикаго… Не знам, сега тук е сестрата… Не знам, Франц, току-що ми съобщиха… Обади ми се по-късно.

По-голямата част от следващите два часа той прекара в опити да установи къде бе ходил Уорън и как се бе измъкнал. Оказа се, че пациентът използувал момента, когато дневната и нощната болногледачка се сменят, за да отиде в бара, където погълнал четири чаши уиски; платил за престоя си в хотела с банкнота от хиляда долара и наредил на дежурния да му изпратят остатъка по пощата. След това заминал, по всяка вероятност за Америка. Дик и Данжьо се опитаха да го настигнат на гарата в последната минута и единственият резултат беше, че Дик не успя да посрещне Никол; когато двамата се срещнаха във фоайето на хотела, тя му се стори отпаднала и здраво стиснатата й уста го обезпокои.

— Как е баща ми? — запита тя.

— Много по-добре. Оказа се, че все пак имал доста сили. — Той се поколеба, преди да и съобщи лошата новина. — Всъщност станал от леглото и си отишъл.

Поради гонитбата не бяха успели да вечерят, сега му се пиеше, той отведе озадачената Никол към бара и продължи да й обяснява, докато двамата седяха на кожените кресла, поръчвайки уиски с лед и чаша бира.

— Лекарят, който се грижеше за него, сигурно е поставил погрешна диагноза — почакай за минутка, самият аз още не съм имал време да помисля.

— Той е заминал?

— Качил се на вечерния влак за Париж.

Двамата продължиха да седят смълчани. Никол излъчваше безгранична, трагична апатия.

— Инстинктът го е накарал — каза накрая Дик. — Той действително умираше, но се е опитал да поднови стария ритъм — той не е първият човек, който става от смъртно легло — разбираш ли, като стар часовник — раздрусаш го и някак си само по силата на навика той отново тръгва. И сега баща ти…

— О, не ми казвай!

— Единствен страхът му е дал сили — продължи Дик. — Уплашил се е и е избягал. Сигурно ще доживее до деветдесетгодишна…

— Моля ти се, не ми казвай нищо повече. Моля те, недей — не мога да понасям.

— Добре. Малкият дявол, когото дойдох да видя, е безнадежден. Утре можем да си тръгнем.

— Не разбирам защо трябва да… влизаш в контакт с всичко това — избухна тя.

— О, не разбираш ли? Понякога и аз не разбирам. Тя сложи ръка върху неговата.

— Прости ми, че казах това, Дик.

Някой бе донесъл грамофон в бара и те останаха да седят, заслушани в „Куклената сватба“.

---

[1] Кантаридис — испанска муха или прахове, причиняващи полова възбуда. ↑

ТРЕТА ГЛАВА

Седмица по-късно, една сутрин, когато преглеждаше кореспонденцията на бюрото си, Дик долови, че навън става нещо: оказа се, че пациентът Ван Коън Морис напуска клиниката. Родителите му — австралийци, ядосано хвърляха багажа в една голяма лимузина, а край тях стоеше доктор Ладислау и безрезултатно се опитваше да спори с Морис-баща, който разпалено жестикулираше. Младежът стоеше настрана и гледаше с цинична усмивка приготовленията за отпътуването, когато пристигна доктор Дайвър.

— Не е ли малко прибързано, мистър Морис? Морис трепна, когато видя Дик — червендалестото му лице и едрите шарки на костюма му светнаха едва ли не като електрически лампи. Той се приближи към Дик, сякаш възнамеряваше да го удари.

— Крайно време е да се махаме, това се отнася и за нас, и за останалите — започна той и спря, за да си поеме дъх. — Крайно време е, доктор Дайвър. Крайно време!

— Не бихте ли дошли в кабинета ми? — предложи Дик.

— И дума да не става! Ще ви кажа какво мисля, измивам си ръцете и нямам повече нищо общо с вас и с това място.

— Съжалявам.

Той заплаши Дик с пръст:

— Точно това казах на този лекар тук. Прахосваме си времето и парите.

Доктор Ладислау направи безпомощен опит да възрази, да се изплъзне с типичната си славянска уклончивост. Дик никога не беше обичал доктор Ладислау. Той успя да накара възбудения австралиец да тръгне с него по пътеката към административната сграда, опитвайки се да го склони да влезе; човекът обаче поклати глава:

— Вие, доктор Дайвър, вие сте причината. Отидох при доктор Ладислау, защото не можах да ви намеря и защото доктор Грегоровиус ще се върне чак довечера, а аз не желая да чакам. В никакъв случай! След като синът ми каза истината, няма да чакам нито минута.

Той се приближи заплашително към Дик, който стоеше с отпуснати ръце, за да го повали в случай на нужда.

— Синът ми е тук, за да се лекува от алкохолизъм, а ми казва, че ви е подушил да миришете на алкохол. Точно така! — Той помириса бързо Дик, очевидно безрезултатно. — Ван Коън каза, че два пъти ви е усетил да миришете на алкохол. Аз и жена ми не сме пили нито капка през живота си. Даваме ви Ван Коън, за да го излекувате, а в продължение на един месец той два пъти ви надушва, че сте пили. Що за лечение е това?

Дик се поколеба; Морис беше напълно в състояние да устрои сцена пред главния вход на клиниката.

— В края на краищата, мистър Морис, има хора, които не биха се отказали от нещо, което смятат за храна, само защото вашият син…

— Но ти си лекар бе, човече! — извика гневно Морис. — Когато работниците си пият бирата, това е лошо, но си е за тях — а ти трябва да лекуваш…

— Прекалявате. Синът ви дойде при нас заради клептомания.

— А на какво се дължи това? — Човекът крещеше почти неистово. — Пиене — само пиене. Почерни се от пиене. На черното бяло ли ще кажеш? Вуйчо ми го обесиха и пак това беше причината! Синът ми идва в санаториум, а докторът мирише на спирт.

— Ще ви помоля да напуснете.

— Вие да ме молите? Ние и без това напускаме!

— Ако бяхте проявили малко въздържаност, можехме да ви съобщим резултатите от досегашното лечение. Разбира се, след като гледате по този начин на нещата, не желаем синът ви да остане като пациент…

— Осмелявате се да ми говорите за въздържаност! Дик повика доктор Ладислау и му нареди:

— Бихте ли казали сбогом на пациента и на семейството му от името на клиниката?

Той се поклони ледено на Морис, влезе в кабинета си и за миг остана неподвижен до вратата. Наблюдаваше ги, докато изчезнаха от погледа му: недодяланите родители, безхарактерната изродена издънка; не беше трудно да си представи как семейството ще обикаля Европа, ще се държи грубо с далеч по-достойни от тях хора, черпейки сили от невежеството си и от парите си. Но въпросът, който Дик си

постави, след като колата отпътува, беше до каква степен той бе причината за случилото се. При всяко ядене пиеше кларет, вечер преди лягане също изпиваше по чашка, обикновено греян ром, а в някои следобеди пиеше по чаша джин — след джин е най-трудно да те разберат, че си пил. Дневно му се падаше по четвърт литър алкохол, а това количество трудно можеше да изгори в организма му без остатък.

Реши, че не трябва да се самооправдава, седна на бюрото си и подобно на рецепта, написа режим, с който намаляваше наполовина ежедневната си доза. Лекарите, шофьорите и протестантските свещеници не биваше да дъхат на спирт, както можеха да си позволят това художниците, борсовите агенти и кавалерийските офицери. Дик се винеше само в това, че се бе издал. Но въпросът не се реши с това, той се заплете още повече половин час по-късно, когато Франц, оживен от прекараните две седмици в Алпите, тръгна по алеята, тъй нетърпелив да се залови отново за работа, че се натопи в нея, преди още да стигне кабинета си. Дик го пресрещна.

— Как беше Монт Еверест?

— Както вървяхме, можехме и Монт Еверест да изкачим. Хрумна ни такава идея. Как вървят работите? Как е моята Кете, как е твоята Никол?

— Всичко е наред вкъщи. Но, за бога, Франц, да знаеш каква неприятна сцена имахме тази сутрин.

— Как? Какво е станало?

Дик закрачи из стаята, докато Франц се обади по телефона вкъщи. Когато семейният разговор свърши, Дик каза:

— Морисови си взеха сина — вдигнаха голяма врява. Цветущото лице на Франц посърна.

— Знам, че е напуснал. Срещнах Ладислау на верандата.

— Какво ти каза Ладислау?

— Само това, че младият Морис си тръгнал — ти си щял да ми обясниш. Кажи сега.

— Обикновените нелепи съображения.

— Той беше дявол, това момче.

— Беше случай тъкмо за упойка — съгласи се Дик. — Във всеки случай, когато пристигнах, бащата беше нагънал Ладислау така, че той се беше свил като колониален поданик. Какво ще правим с Ладислау? Ще го задържим ли? Аз съм против — той не е мъж, с нищо не може

да се справи. — Дик се поколеба на прага на истината, беше му нужно малко време, за да премисли станалото. Франц седна на края на бюрото, все още с яке и ръкавици. Дик каза:

— Едно от възраженията, които момчето е изложило пред баща си, е, че твоят бележит сътрудник е пияница. Човекът е фанатик на тема алкохол, а потомъкът му, изглежда, е надушил по мен следи от нашенското вино.

Франц седна и присви долната си устна.

— После ще ми разкажеш по-надълго — каза той накрая.

— Защо не сега? — каза Дик. — Не можеш да не знаеш, че аз съм последният човек, който би злоупотребил с пиенето. — Той погледна Франц в очите и Франц отвърна на погледа му. — Ладислау е позволил на човека да се разгорещи до такава степен, че аз трябваше да се отбранявам. Можеше да има и пациенти наоколо и представи си колко трудно би било да се браниш в подобно положение!

Франц свали ръкавиците и якето си. Отиде до вратата и каза на секретарката:

— Не ни безпокойте!

След това се върна и започна да се рови в писмата, струпани на дългата маса, без да мисли за нищо — както обикновено става при подобни положения, — опитвайки се само да придаде подходящо изражение на лицето си, преди да каже онова, което беше намислил.

— Дик, знам, че ти си въздържан, уравновесен човек, макар че не сме напълно на едно и също мнение по въпроса за алкохола. Но дойде моментът, Дик, трябва да ти кажа открито, че неведнъж съм те забелязвал да пиеш по някоя и друга чашка, когато не е моментът за това. Има някаква причина. Защо не опиташ ново отпускане?

— Отпуск — поправи го Дик машинално. — За мене не е разрешение да се махна оттук.

И двамата бяха раздразнени. Франц от това, че му бяха развалили настроението още със завръщането.

— Понякога не проявяваш здрав разум, Дик.

— Никога не съм разбирал как може здравият разум да се прилага към сложни проблеми — освен ако това не означава, че един хигиенист може да извърши по-добре операция от един специалист хирург.

Създалото се положение го изпълваше с отвращение. Да обясняват, да заглаждат нещата — това не беше за хора на тяхната възраст — по-добре щеше да бъде в ушите му да продължи да отеква хрипливото ехо на една стара истина.

— Не върви — каза той изведнъж.

— И на мен тъй ми се струва — призна Франц. — Сърцето ти не е повече в този проект, Дик.

— Знам. Ще се оттегля — можем да се споразумеем как да изтеглим постепенно парите на Никол.

— Помислил съм и за това, Дик — виждах, че моментът наближава. Мога да получа още кредит и към края на годината да върна всичките пари.

Дик не бе възнамерявал да стига тъй бързо до окончателно решение, нито беше предполагал, че Франц с такава готовност ще прекъсне съдружието им, и все пак изпита облекчение. Не без известно отчаяние той отдавна чувствуваше, че етиката на неговата професия затъва в една безнадеждна бърканица.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Дик и Никол решиха да се завърнат на Ривиерата, която смятаха за свой дом. Бяха дали вилата под наем за през лятото и докато изтекат летните месеци, смятаха да прекарат половината от времето в курорти край минерални извори в Германия, а останалата половина в прочутите с катедралите си френски градчета, където винаги с радост прекарваха по няколко дни. Дик пиеше по малко, без особена пристрастеност; намираше се в един от тези моменти от живота, които наричаше период на изчакване; не се посвещаваше изцяло нито на здравето на Никол, която, изглежда, се чувствуваше най-добре, когато е на път, нито изцяло на работата си — просто изчакваше. Времето му се осмисляше само благодарение на децата.

Интересът му към тях се бе увеличил заедно с възрастта им — сега бяха на седем и девет години. Успяваше да поддържа контакт с тях, въпреки че между него и децата стояха гувернантка и учители; неговият принцип беше, че нито методът на принудата спрямо децата, нито страхът от този метод могат да заменят внимателния и постоянен надзор на родителите, които трябва да отчитат всяка тяхна проява, подобно на съставящ баланса счетоводител, така че винаги да се поддържа известно чувство за дълг. Той ги познаваше много по-добре, отколкото Никол, и често пъти, развеселен, след като бе пийнал няколко чашки от различни експортни вина, играеше и разговаряше с тях надълго и нашироко. Обаятелните им личица бяха замислени, почти тъжни — нещо присъщо на децата, рано приучени да не се забравят, когато плачат или се смеят; личеше, че те не изпадат в емоционални крайности, но са доволни от простия режим и простите удоволствия, които им бяха разрешени. Живееха с равномерно запълнено време — това отговаряше на дългогодишния опит на старите семейства от западния свят; бяха възпитавани по-скоро в семейния кръг, отколкото в досег с външния свят. Дик например смяташе, че нищо не развива тъй добре умението да се наблюдава, както принудителното мълчание.

Ленър беше момче, чиито постъпки не можеха да се предвидят, при това притежаваше неизчерпаемо любопитство. Често пъти затрудняваше Дик с въпроси от рода на: „Колко померански кученца трябва да се съберат заедно, за да победят един лъв, татко?“ Топси беше по-лесна. Тя беше седемгодишна, светлоруса, с крехко телосложение като Никол и в миналото това бе създавало грижи на Дик. Но напоследък беше здрава като всяко нормално американско дете. Беше доволен и от двамата, но им даваше да разберат това само негласно. Не им се разрешаваше да нарушават правилата на доброто поведение. „Или човек се научава на държане вкъщи — казваше Дик, — или светът го научава с камшик, което е доста по-болезнено. Никак не ме е грижа дали Топси ме «обожава», или не, няма да ми бъде съпруга, нали?“

Дайвърови запомниха лятото и есента на тази година с още нещо — имаха пари в изобилие. Тъй като бяха изтеглили средствата, вложени в клиниката, а капиталите в Америка бяха нараснали, сега имаха толкова пари, че грижата да харчат сама по себе си ги поглъщаше. Когато пътуваха, всичко беше организирано с приказно разточителство.

Достатъчно беше да ги види човек как слязоха от влака в Бойен, където щяха да гостуват две седмици. Напускането на спалния вагон започна още на италианската граница. Помощничката на гувернантката и камериерката на мадам Дайвър дойдоха при тях от второкласния вагон, за да им помогнат да се справят с багажа и с кучетата. Мадмоазел Белоа трябваше да внимава за ръчния багаж, затова остави силиъмските териери на едната прислужница, а двойката китайски кученца мопс — на другата. Невинаги обстоятелството, че една жена се обкръжава с много живот, е доказателство за духовна бедност — това може да показва и прекомерна широта на интересите, а Никол, освен в периодите, когато здравето й се влошаваше, беше в състояние да се грижи за всичко това. От фургона разтовариха четири обемисти куфара за костюми, един куфар за обувки, три куфара за шапки и две кутии за шапки, един сандък с куфарите на прислужниците, един портативен класьор за документи, пликове и хартия, една аптечка, спиртник, сервиз с прибори за излети, четири тенис ракети, стегнати в преси и поставени в калъфи, един грамофон и една пишеща машина. В свободното място, запазено за багажа на

семейството и прислугата, бяха наредени още двадесетина куфарчета, пътни чанти и пакети; всичко това, дори продълговатата кутия за бастуни — номерирано. По този начин багажът можеше да се провери за две минути на перона на която и да е гара, за да се установи кое ще се дава на гардероб и кое не. Никол имаше два списъка — „Списък с лекия багаж“ и „Дългият списък“, — тя непрекъснато проверяваше тези списъци и ги носеше в чантата си на картончета с метални рамчици. Беше си измислила тази система още като дете, когато пътуваше с болната си майка, и тя беше тъй сигурна, както системата, по която работят интендантските офицери, нагърбили се с прехраната и снаряжението на три хиляди души.

Когато Дайвърови слязоха от влака, в долината вече се смрачаваше. Селяните ги гледаха с благоговение, тъй както прародителите им преди един век бяха гледали италианските поклонения на лорд Байрон. Щяха да гостуват у графиня Ди Мингети, бившата Мери Норт. Жизненият й път, започнал в стаичката над дюкяна на нюйоркския тапетчия, я бе довел до един изключителен брак.

„Граф Ди Мингети“ беше титла, дадена от папската курия; състоянието на съпруга на Мери идваше от това, че той беше собственик на манганови залежи в Югозападна Азия. Кожата му не беше достатъчно светла, за да може да пътува в пулманов вагон южно от линията Мейсън-Диксън[1]; в жилите му течеше кабилско-берберско-индуската кръв на населението, обитаващо Северна Африка и Азия, което европейците предпочитат пред мелезите, мяркащи се по пристанищата.

Когато двете високопоставени семейства — едното от Изтока, другото от Запада — се срещнаха на перона на гарата, блясъкът на Дайвърови заприлича на скромната простота на пионерите заселници, сравнена с разточителството на семейството домакин. Посрещачите бяха придружени от един майордом — италианец — с жезъл, четирима слуги с тюрбани на мотоциклети и две жени с полузабулени лица, застанали почтително малко зад Мери, които приветствуваха Никол с поздрава „салаам“[2], така че тя подскочи от неочаквания им жест.

За Мери, както и за Дайвърови, това приветствие беше малко комично; Мери се засмя, за да им покаже, че не приема сериозно тези

неща, но когато представи мъжа си и произнесе азиатската му титла, гласът й прозвуча гордо и високо.

Докато се преобличаха за вечеря в стаите си, Дик и Никол си разменяха удивени гримаси; богатите, които искат да минават за демократични, се държат в личния си живот така, сякаш блясъкът ги е поразил.

— Малката Мери Норт знае какво иска — промърмори Дик с насапунисано лице. — Ейб я научи да се държи и ето че сега се е омъжила за един раджа. Ако Европа се болшевизира, тя сигурно ще се омъжи за Сталин.

Никол вдигна очи от несесера си.

— Внимавай какво говориш, Дик — каза тя, но се засмя. — Те са много високопоставени. Когато пристигнат някъде, военните кораби ги посрещат с оръдейни салюти или нещо подобно. Когато е в Лондон, Мери се вози с дворцова кола.

— Добре — съгласи се той. Чу, че Никол е на вратата и иска карфица, и подвикна: — Не знам дали ще мога да получа малко уиски; ожаднявам от планинския въздух.

— Тя ще се погрижи — извика Никол през вратата на банята. — Това беше една от жените, които видяхме на перона. Свалила си е булото.

— Какво разправя Мери за живота си? — запита я той.

— Тя не говори много. Интересува се от хората с потекло — зададе ми куп въпроси за родословното ми дърво, а аз не знаех какво да отговоря. Оказа се, че мъжът й има две доста мургави деца от предишния си брак — едното от тях страда от някаква азиатска болест, но не могат да разберат каква точно. Трябва да предупредя децата да стоят настрана. Струва ми се малко странно. Предполагам, че Мери ще ни разбере и няма да се разсърди. — За миг тя остана загрижена.

— Тя ще разбере — успокои я Дик. — Детето е сигурно на легло.

Докато вечеряха, Дик заговори с Хюсеин, който бе ходил в английско училище. Хюсеин се интересуваше от борсата и от Холивуд и Дик с възбуденото си от шампанското въображение започна да му разказва фантастични неща.

— Билиони? — запита Хюсеин.

— Трилиони[3] — увери го Дик.

— Аз не предполагах, че до такава степен…

— Е, може би милиони — отстъпи Дик. — На всеки гост в хотела се дава харем — всъщност не е харем, но жените не са по-малко.

— Не само на актьорите и на продуцентите?

— На всеки отседнал в хотела — дори на търговските пътници. Та дори и на мен искаха да ми изпратят десетина, но Никол не позволи.

Когато останаха сами в стаята си, Никол го смъмри:

— Защо пи толкова много уиски? Пред него не трябваше да казваш тази твоя дума пущ.

— Извинявай, исках да кажа пунш. Грешка на езика.

— Дик, това не ти прилича.

— Още веднъж моля за извинение — напоследък не приличам много на себе си.

През нощта Дик отвори прозореца на банята, който гледаше към тесния, кръгъл вътрешен двор на замъка. Дворът се сивееше и между стените отекваха странни, печални като на флейта звуци. Двама мъже пееха на някакъв източен език или диалект, пълен с „к“ и „л“ — той се надвеси, но не можа да ги види; очевидно това беше някакъв религиозен обред; изморен и емоционално празен, той мислено ги остави да се молят и за него, макар че не виждаше за какво друго, освен да не затъне окончателно в обхващащото го униние.

На другия ден излязоха на един склон, покрит с рядка гора, и стреляха по едни слабички птичета, някакви далечни и бедни роднини на яребиците. Всичко беше устроено така, че представляваше нескопосна имитация на английски лов, имаше и група неопитни гончии, Дик стреля над главите им и едва не ги засегна.

Когато се върнаха, Ленър ги чакаше в техния апартамент.

— Татко, ти ми каза да ти съобщя веднага, ако сме били близо до болното момче.

Никол бързо се приближи разтревожена.

— … Мамо — продължи Ленър, като се обърна към нея, — него го къпят в същата баня, тази вечер го окъпаха преди мен и аз трябваше да се къпя в неговата вода, тя беше мръсна, не я бяха сменили.

— Какво? Как така?

— Видях ги, когато изведоха Тони от банята, след това извикаха мен и водата беше мръсна.

— Но — ти окъпа ли се?

— Да, мамо.

— Боже мой! — обърна се тя към Дик.

Той запита Ленър:

— Защо не каза на Люсиен тя да ти напълни ваната?

— Люсиен не може. Крановете са особени — снощи тя се изпръска с вряла вода и оттогава я е страх да ги пипа, затова една от тези жени…

— Влез сега в тази баня и се окъпи отново.

— Да не ме издадете, че съм ви казал — предупреди ги Ленър от прага.

Дик напръска ваната с дезинфекционно средство, след това излезе, затвори вратата и каза на Никол:

— Трябва да поговорим с Мери, ако не, по-добре да се махаме.

Тя се съгласи и той продължи:

— Хората си мислят, че техните деца по рождение са по-чисти от децата на другите и че болестите им са по-малко заразни.

Дик мина в другата стая, наля си от каната и задъвка ядосано един бисквит, докато от банята се чуваше шумът на течащата вода.

— Кажи на Люсиен, че трябва да се научи да борави с крановете…

В същия момент на вратата се появи азиатката:

— El Contessa…

Дик й направи знак да влезе и затвори вратата.

— По-добре ли е болното момче? — запита я той приветливо.

— Да, по-добре е, но все още често има изриви.

— Жалко — много ми е мъчно за него. Но трябва да внимавате нашите деца да не бъдат къпани в същата вода. Това е изключено — уверен съм, че вашата господарка много ще се ядоса, ако научи, че сте направили такова нещо.

— Аз! — Тя изглеждаше като поразена. — Но аз само видях, че вашата камериерка не може да пусне крана — показах й как става и пуснах водата.

— Да. Но след като се е къпал болен, трябва да източите всичката вода и да измиете ваната.

— Аз?

Жената пое дълбоко дъх, сякаш се задушаваше, сподави конвулсивно ридание и избяга от стаята.

— Не можем да й позволим да усвоява западната цивилизация за наша сметка — каза той твърдо.

Същата вечер, на масата, той реши, че ще е по-добре да съкратят гостуването си: оказа се, че Хюсеин знае за собствената си страна само това, че там имало много планини, кози и козари. Той беше сдържан човек — за да го накара да се отпусне, Дик трябваше да положи искрени усилия, а сега той ги пазеше само за семейството си. Малко след вечеря Хюсеин остави Мери, Дик и Никол сами, но старото приятелство го нямаше — разделяха ги обезпокояващите междукласови дистанции, които Мери бе успяла да преодолее. Дик почувствува облекчение, когато в девет и половина Мери получи една бележка, прочете я и стана.

— Ще ви помоля да ме извините. Мъжът ми ще замине за ден-два и аз трябва да го изпратя.

На другата сутрин Мери влезе в стаята им по петите на прислужника, който донесе кафето. Тя беше облечена за разлика от тях и личеше, че е на крак вече от известно време. Лицето й се беше изопнало от сдържан гняв.

— Каква е тази история, че Ленър бил изкъпан в мръсна вана?

Дик запротестира, но тя го прекъсна:

— Какво означава това, че сте заповядали на сестрата на мъжа ми да измие ваната на Ленър?

Тя стоеше права и ги гледаше ядосано, а те лежаха неподвижни в леглата си, притиснати от подносите.

— Неговата сестра! — възкликнаха Дик и Никол едновременно.

— Заповядали сте на една от сестрите му да измие ваната!

— Не сме — отвърнаха те в един глас. — Казахме на една туземна слугиня…

— Казали сте на сестрата на Хюсеин.

— Мислехме, че те двете са слугини — можа само да промълви Дик.

— Беше ви обяснено, че те са химадун.

— Какво? — Дик стана от леглото и облече един халат.

— Обясних ви това още първата вечер, когато бяхме до пианото. Не ми разправяй, че си се забавлявал толкова много, че не си чул.

— Как го каза? Не разбрах началото. Не свързах това с… Не видях какво общо има, Мери. Единственото, което можем да направим, е да отидем при нея и да се извиним.

— Да отидете и да се извините! Обясних ви, че когато най-възрастният член на семейството — когато най-големият син се ожени, двете най-големи сестри се посвещават на неговото семейство и стават химадун, един вид придворни дами на жена му.

— Затова ли Хюсеин напусна къщата снощи? Мери се поколеба; след това кимна утвърдително.

— Не можеше иначе — заминаха всички заедно. Така изисква честта му.

Никол също стана и двамата с Дик започнаха да се обличат, а Мери продължи:

— А какво означава всичко това за водата във ваната? В тази къща не може да се случи подобно нещо! Ще попитаме Ленър.

Дик седна на леглото и даде скрито знак на Никол тя да оправи работата. Междувременно Мери отиде до вратата и заговори на италиански с един от прислужниците.

— Чакай малко — каза Никол. — Няма да допусна това.

— Вие ни обвинихте — отвърна Мери с тон, с който никога по-рано не се беше обръщала към Никол. — Сега имам право да видя.

— Не съм съгласна да се води тук детето. — Никол си навлече дрехите презглава, сякаш беше люспеста рицарска ризница.

— Добре — каза Дик. — Ще доведем Ленър. Да разберем как стои този въпрос с ваната — било истина или измислица.

Ленър влезе полуоблечен, чувствувайки се беззащитен не само физически, но и психически, и изгледа ядосаните лица на възрастните.

— Слушай, Ленър — обърна се към него Мери, — откъде накъде си помислил, че снощи си се къпал във вода, която е била преди това употребена?

— Кажи — добави Дик.

— Водата беше мръсна, това е всичко.

— Не чу ли да източват ваната, твоята стая е до банята.

Ленър каза, че не е изключено, но настоя на своето — водата била мръсна. Беше малко смутен, но направи опит да съобрази:

— Водата нямаше как да е била източена… защото…

Те го притиснаха:

— Защо?

Ленър стоеше в малкото си кимоно и будеше съчувствието на родителите си и нетърпението на Мери. Той заключи:

— Водата беше мръсна, защото по нея плуваше сапунена пяна.

— Когато не си сигурен какво говориш… — започна Мери, но Никол я прекъсна:

— Стига, Мери. След като във водата е имало сапунена пяна, логично е да се заключи, че тя е била мръсна. Баща му заръча да дойде…

— Във водата не може да е имало сапунена пяна.

Ленър изгледа укорително баща си, който го беше издал. Никол го хвана за раменете и го изведе от стаята; Дик сложи край на напрежението, като се засмя.

Мери сякаш си спомни миналото, старото приятелство, даде си сметка колко се беше отчуждила от тях и каза примирително:

— С деца като си, все така става.

Тя си спомни някогашните дни и се почувствува още по-неловко.

— Би било глупаво да си отивате — Хюсеин, така или иначе, трябваше да предприеме това пътуване. В края на краищата вие сте мои гости и сте извършили нетактичност, за която не сте виновни.

Но Дик се ядоса на снизходителния й тон и от думата „нетактичност“, обърна й гръб и започна да подрежда нещата си с думите:

— Неприятно е за тези две млади жени. Бих искал да се извиня на тази, която влезе тук.

— Само да бяхте слушали по-внимателно при пианото!

— Но ти, Мери, си станала тъй досадна: слушах, доколкото ми стигаха силите.

— По-спокойно, Дик! — спря го Никол.

— Връщам ти комплимента — каза Мери кисело. — Довиждане, Никол. — Тя излезе.

След всичко това не можеше и въпрос да става тя да ги изпраща; майордомът уреди заминаването им. Дик остави официални бележки за Хюсеин и сестрите му. Нямаше какво друго да се направи, освен да си тръгнат, но всички се чувствуваха зле, особено Ленър.

— Сигурен съм — настоя той във влака, — че водата във ваната беше мръсна.

— Достатъчно — прекъсна го баща му. — Стига по този въпрос — иначе ще се разведа с теб. Знаеш ли, че във Франция има нов закон и родителите могат да се разведат с децата си?

Ленър избухна в смях и семейство Дайвърови беше отново сплотено — Дик се запита колко пъти още ще успява да постигне това.

---

[1] Границата между американските щати Пенсилвания и Мериланд, считана за демаркационна линия между Южните и Северните щати. ↑

[2] Поклон с лявата длан на челото. — Б.пр. ↑

[3] Американците казват трилиони на билионите. — Б.пр. ↑

ПЕТА ГЛАВА

Никол се приближи до прозореца и се надвеси навън, за да разбере каква е тази олелия на терасата; априлското слънце хвърляше червени отблясъци върху благочестивото лице на готвачката Августина и синкави искри по кухненския нож, който тя размахваше с пиянска смелост. Бяха я наели през февруари, когато се завърнаха във вилата.

Поради извивката на свода Никол виждаше само главата на Дик и ръката му, сграбчила един от неговите тежки бастуни с бронзова дръжка. Ножът и бастунът, заплашително изправени един срещу друг, бяха като боздуган и римски меч в бой между гладиатори. Най-напред тя долови думите на Дик:

— … ме е грижа колко наливно вино пиеш в кухнята, но след като те залових да надигаш бутилката с „Шабли Мутон“…

— Ти ли ще ми разправяш за пиене! — викаше Августина и размахваше оръжието си. — Ти, дето непрекъснато пиеш!

Никол извика през свода:

— Какво става, Дик?

Той отвърна на английски:

— Госпожицата се научила да шета в килера с отбраните вина. Уволнявам я — поне се опитвам да я уволня.

— Боже мой! Внимавай да не те удари с ножа.

Августина размаха ножа нагоре към Никол. Старата й уста се бе свила като обезцветена вишна, извадена от шишето с вишновка.

— Ще ви кажа, мадам, да знаете само, че в неговия си бастиц[1] мъжът ви пие като ратай, когато нагъне чуждо вино…

— Млъкни и се махай! — прекъсна я Никол. — Ще повикаме полицията.

— Полицията ли! Та нали брат ми е в полицията. Вие, мръсни американци, ще извикате полицията!

Дик каза на Никол на английски:

— Отведи децата надалеч от къщата, докато уредя тази история.

— … мръсни американци, дето идвате тук и ни изпивате най-хубавото вино! — изкрещя Августина с глас, достоен за Френската

комуна.

Дик заговори твърдо:

— Трябва да напуснеш веднага! Ще ти платим това, което ти дължим.

— Разбира се, че ще ми платите! И от мен да знаете… — Тя се приближи и размаха ножа тъй заплашително, че Дик вдигна бастуна, а тя се втурна в кухнята и се върна с подкрепление — в едната ръка държеше кухненския нож, а в другата сатъра.

Положението беше неприятно. Августина беше силна жена и човек не можеше да я разоръжи, без да й нанесе някаква телесна повреда, а това щеше да повлече големите юридически усложнения, сполитащи всеки, който дръзне да посегне на френски гражданин. Опитвайки се да блъфира, Дик извика към Никол на горния етаж:

— Обади се в полицията. — След това към Августина, посочвайки хладните и оръжия: — Това означава арест за теб.

— Ха-ха! — засмя се тя демонично; но въпреки това не посмя да се приближи.

Никол телефонира в полицията, но отговорът бе едва ли не ехо на Августининия смях. Тя чу как полицаите шушукат, после линията се прекъсна.

Никол се върна към прозореца и извика на Дик:

— Дай й нещо допълнително!

— Само да можех да телефонирам! — Но тъй като това не изглеждаше разумно, Дик капитулира. За петдесет франка, увеличени на сто, тъй като той предпочете да се отърве от нея колкото може по-бързо, Августина се оттегли в кухненската си крепост, прикривайки отстъплението си със словесни гранати: „Salaud!“[2], но добави, че няма да си тръгне, преди да дойде племенникът й, за да й помогне за багажа. Дик, който чакаше предпазливо недалеч от кухнята, чу как се отваря една бутилка, но остави да мине от него. По-нататъшни неприятности нямаше. Когато племенникът пристигна и започна да сипе извинения, Августина весело се сбогува с Дик като със „събутилник“ и извика към горния етаж: „Au revoir, madame! Bonne chance!“[3]

Дайвърови отидоха в Ница и вечеряха bouillabaisse, пикантна, подправена с шафран яхния от рачета и рибки, уловени при

крайбрежните скали. Поръчаха и бутилка изстудено „Шабли“ и Дик каза, че съжалява за Августина.

— Аз никак не съжалявам — каза Никол.

— Аз съжалявам — съжалявам само, че не я бутнах долу в морето.

През последните дни те се бояха от разговори; рядко намираха вярната дума и подходящия момент, идваше им на езика тогава, когато беше твърде късно и не можеше да достигне другия. Тази вечер историята е Августина ги беше изтръгнала от затворения свят, в който всеки един от тях си живееше, студеното, пивко вино и горещото, пикантно ядене им развързаха езиците.

— Не искам да продължаваме така — каза колебливо Никол. — Или можем — как мислиш? — Постресната от това, че Дик не побърза да й възрази, тя продължи: — Понякога си казвам, че вината е моя — аз те провалих.

— И тъй, аз съм провален, така ли? — засмя се той.

— Не исках да кажа това. Но навремето ти искаше да твориш, а сега, изглежда, изпитваш желание да рушиш.

Тя изтръпна при мисълта, че макар и тъй общо, го укорява, но зачестилото му мълчание я плашеше още повече. Усещаше, че това мълчание крие нещо, че зад стоманеносивите очи и почти неестествения интерес към децата има нещо, което тя не разбира.

Изненадваха я несвойствените му гневни изблици — напоследък внезапно се впускаше в презрителни тиради за някой човек, за дадена раса, обществена прослойка, начин на живот или начин на мислене. Изглежда, в душата му се разиграваше нещо, за което тя можеше да прави догадки само в отделни моменти, когато то избиваше на повърхността.

— В края на краищата какво получаваш ти от всичко това? — запита тя.

— Съзнанието, че с всеки изминал ден си по-здрава. Съзнанието, че болестта ти изчезва, кризите стават все по-редки и по-леки.

Гласът му беше далечен, като че ли говореше за нещо абстрактно и академично; тя тъй се изплаши, че възкликна:

— Дик! — И посегна към ръката му на масата. Рефлективно Дик си отдръпна ръката и добави:

— Обстановката е сложна и не е лесно да се прецени, нали? Въпросът не е само за теб. — Той сложи ръката си върху нейната и с някогашния си приятен тон на момче, което заговорничи за някаква лудория или уговаря весело прекарване, каза:

— Виждаш ли онзи кораб там?

Яхтата на Т. Ф. Голдинг, закотвена в залива, леко се поклащаше от вълните, понесена във въображаемо романтично пътешествие, за което няма нужда от материално придвижване.

— Сега ще отидем там и ще питаме хората на борда как са. Ще разберем дали са щастливи.

— Но ние едва го познаваме — възпротиви се Никол.

— Той ни покани. Освен това е познат на Бейби — тя едва не се омъжи за него, не е ли така или, по-право, не беше ли така?

Наеха една моторница и потеглиха; летният здрач вече падаше и по повърхността на морето около закотвената яхта „Марджин“ танцуваха светлини. Когато приближиха кораба, нежеланието на Никол се засили.

— Той има гости…

— Музиката е сигурно от радиото — предположи Дик.

Едър белокос мъж с бял костюм се надвеси над перилата и гръмогласно ги приветствува:

— Ако не ме лъжат очите, това са Дайвърови!

— Хей, вие там, „Марджин“!

Моторницата се приближи до яхтата; когато те стъпиха на палубата, Голдинг прекърши огромната си фигура, за да се поклони на Никол и да й подаде ръка.

— Идвате точно навреме — за вечеря.

На задната палуба свиреше малък оркестър.

С внушителен жест на грамадните си ръчища Голдинг ги насочи към задната палуба. Никол вече съжаляваше, че бяха дошли, и винеше за това Дик. Те бяха известни като хора, които отклоняват поканите, дълго време работата на Дик и нейното здраве не им позволяваха да ходят много и те страняха от веселите компании като тази на борда. През последните години Ривиерата се беше променила и летовниците бяха започнали да ги смятат за надути. Във всеки случай, след като си бяха спечелили такова име, Никол смяташе, че не трябва да го компрометират евтино заради моментно самоснизхождение.

Когато минаваха през големия салон, видяха пред себе си фигури, които сякаш танцуваха под меката светлина на полукръглата палуба. Но това беше илюзия и тя се дължеше на приятната музика, на странното осветление и на това, че ги заобикаляше вода. С изключение на неколцина забързани стюарди, всички присъствуващи бяха насядали удобно на широката скамейка, следваща дъгообразната линия на задната част на кораба. Мяркаха се червеникави и белезникави петна — това бяха роклите на жените, белееха се колосаните нагръдници на неколцина мъже, един от които се открои незабавно от другите. Никол го разпозна и възкликна от радост — нещо, което рядко й се случваше:

— Томи!

Той официално се поклони, за да й целуне ръка, но тя отхвърли галската му церемониалност и притисна лице до неговото. Те седнаха или по-скоро се изтегнаха заедно на скамейката. Хубавото му лице бе тъй тъмно, че беше загубило приятния бронзов загар, без да стигне до синкавочерната негърска красота — просто беше кафяво като гьон. Той беше загубил европейския си вид, почернял от слънцето под непознати небеса, привикнал към чуждоземни храни, езикът му трудно се обръщаше, изкълчен от различни диалекти, реакциите му бяха пригодени към незнайни сигнали за тревога — всички тези неща омайваха Никол и същевременно й създаваха чувство на спокойствие; щом го зърна, тя поиска да се отпусне на рамото му и да забрави всичко, всичко… След това чувството за самосъхранение заговори, тя се върна в собствения си свят и забеляза весело:

— Приличаш на авантюристите по филмите — но защо се губи толкова дълго време?

Томи Барбан я изгледа, без да разбере напълно мисълта й; зениците на очите му блеснаха.

— Пет години — продължи тя гърлено. Това беше звукова мимикрия, макар да не й беше ясно към какво точно нагажда гласа си. — Прекалено дълго. Не можеше ли да избиеш само известен брой същества, след това да се завърнеш и да подишаш наш въздух?

Присъствието на Никол, която му беше скъпа, накара Томи бързо да възвърне европейското си държане.

— Mais pour nous autres heros il faut du temps, Nicole. Nous ne pouvons pas faire de petits exercices d’heroisme — il faut faire les grandes

compositions.[4]

— Говори ми на английски, Томи.

— Parlez francais avec moi, Nicole.[5]

— Но излиза различно. На френски можеш да бъдеш смел и героичен, без да ставаш смешен, и ти знаеш това. А на английски не можеш да бъдеш смел и героичен, без да изглеждаш малко абсурден, това също ти е известно. Френският ми дава предимство.

— Но в края на краищата… — засмя се той — дори на английски съм смел, героичен и тъй нататък.

Тя се престори на замаяна от възхищение, но той продължи.

— Знам само онова, което съм видял на кино — каза той.

— Като на кино ли е всичко?

— Филмите не са толкова лошо нещо. Ето сега този Роналд Колман[6]. Гледала ли си неговите филми за Чуждестранния легион? Съвсем не са лоши.

— Добре, когато гледам кино, ще знам, че в същия момент ти преживяваш точно такива неща.

Докато говореше, Никол забеляза една дребна, бледа, хубава млада жена с чудесна коса с металически отблясък, която изглеждаше почти зеленикава под светлината на палубата. Седеше от другата страна на Томи и можеше да бъде причислена към тях или към съседната група. Тя явно бе успяла да монополизира компанията на Томи и сега, когато разбра, че няма изгледи да си възвърне неговото внимание, без да спазва добрия тон, както казваха навремето, прекоси елипсовидната палуба с кисело изражение.

— В края на краищата аз съм герой — каза Томи спокойно, не съвсем на шега. — Страшно съм смел, понякога като лъв, понякога като пиян човек.

Никол изчака, докато ехото от тази хвалба заглъхне в ума му — тя беше сигурна, че той никога по-рано не беше казвал такова нещо. След това огледа непознатите и както обикновено откри невротиците, които си дават вид, че са спокойни, които обичат природата само защото изпитват ужас от града, от звука на собствения си глас, диктуващ жизнения им ритъм. Тя запита:

— Коя беше жената в бяло?

— Тази, която седеше до мен? Лейди Каролина Сибли-Биърс.

Те я чуха да казва от другата страна на палубата:

— Той е измамник, но е от нашата глутница. До сутринта играхме шмен де фер на две ръце и той ми дължи хиляда швейцарски франка.

Томи се засмя и каза:

— Сега тя е най-порочната жена в Лондон — винаги когато се върна в Европа, има нова реколта от порочни лондончанки. Тя е последната — макар че, струва ми се, сега има и една друга, която се смята за не по-малко порочна.

Никол отново хвърли поглед към жената на отсрещния край на палубата. Тя беше деликатна, туберкулозен тип — изглеждаше невероятно, че тези тесни рамене и крехки ръце могат да носят тежкото знаме на упадъка, последния символ на залязващата империя. Тя напомняше по-скоро за плоскогърдите хлапачки на Джон Хелд, отколкото за стройните и спокойни руси красавици, които бяха служили за модели на художници и романисти преди войната.

Голдинг се приближи, стараейки се да говори по-тихо — огромното му туловище беше като резонатор и когато не се контролираше, гласът му гърмеше като тръба, достойна за Гаргантюа[7]. Макар че нямаше желание да остава, Никол отстъпи пред настоятелния домакин, който обясни, че „Марджин“ ще вземе курс към Кан незабавно след вечеря; те, макар и вечеряли, могат да вземат малко хайвер и шампанско; така или иначе, Дик вече говори по телефона и нарежда на шофьора в Ница да закара колата им в Кан и да я остави пред Кафе дез Алие, откъдето те ще могат да си я вземат.

Гостите минаха в салона и на Дик беше посочено място до лейди Каролина. Никол забеляза, че загорялото му лице, което обикновено имаше здрав вид, сега е безкръвно; той говореше с догматична увереност и някои от думите му стигнаха до Никол:

— … За вас, англичаните, може, вие сега си пеете лебедовата песен… Легионери в полуразрушения форт, искам да кажа — ратници пред входа, а вътре — пир и веселие. Колониални барети, тропически шлемове — песента им е изпята.

Отговорите на лейди Каролина бяха лаконични, изобилстващи със заключителното „тъй ли“ и с многозначителното „напълно!“, което вещаеше близка опасност, но Дик, изглежда, не забелязваше предупредителните знаци. По едно време той й каза нещо особено

остро, чийто смисъл Никол не разбра, но тя видя как лицето на младата жена се изопна и потъмня и я чу да казва сухо:

— От всяко дърво свирка не става!

Той отново бе започнал да обижда хората — нима не можеше да си държи езика още известно време? За колко време? Най-пълното мълчание е смъртта.

Един млад русокос шотландец от оркестъра (според надписа на барабана той се именуваше „Джазов оркестър на Единбургския колеж“) седна на пианото и запя монотонно като Дани Дийвър, акомпанирайки си с басови акорди. Произнасяше думите с изрядна отчетливост, сякаш всяка една от тях му действуваше неотразимо:

Имаше една млада дама,
която скачаше за двама,
щом чуеше на дявола барабана,
защото бе лоша — лоша — лоша.
На дявола (ТУ-ТУУ)
барабана (БУМ-БУМ).

— Това пък какво е? — прошепна Томи на Никол.

Момичето от другата страна им обясни:

— Думите са от Каролина Сибли-Биърс. Музиката е негова.

— Quel enfantillage[8] — промълви Томи, когато младежът започна следния стих, в който се намекваше за другите склонности на скокливата дама. — On dirait qu’il recite Racine![9]

Привидно поне лейди Каролина не обръщаше никакво внимание на това, че изпълняват творбата й. Никол още веднъж я погледна и лейди Каролина й направи силно впечатление не с характера си или с личността си, а с това, че съумява така добре да се владее; Никол реши, че тя е опасна жена, и това й впечатление не закъсня да се потвърди, когато гостите станаха от масата. Дик остана седнал със странно сковано лице; загубил контрол над езика си, той каза думи, които бяха колкото груби, толкова и нередни:

— Не обичам намеците, тези английски шушу-мушу, които могат да те проглушат.

Лейди Каролина, която беше вече изминала половината път до вратата, се обърна, приближи се до него и заговори невисоко, но хапливо и достатъчно силно, за да я чуят всички присъствуващи:

— Вие сам си го изпросихте — с вашите хули срещу моята страна, с вашите нападки срещу моята приятелка Мери Мингети. Казах само, че в Лозана са ви видели да дружите с хора, чиято мъжественост е под въпрос. Нима това проглушава ушите? Или проглушава именно вашите уши?

— Все още не говорите достатъчно високо — каза Дик, но отговорът му дойде малко късно. — И тъй, аз вече имам славата на…

Гласът на Голдинг прогърмя, неговото „Хайде! Хайде!“ заглуши думите на Дик, той насочи гостите си навън към палубата и те отстъпиха пред могъщата му фигура. Завивайки зад вратата, Никол видя, че Дик още седи на масата. Беше ядосана на жената заради абсурдните й думи; беше ядосана на Дик, че по негово настояване бяха дошли тук, заради това, че се беше напил, за това, че острата шпага на иронията му беше притъпена и беше позволил да го унизят. Неприятно й беше още нещо: първопричината за озлоблението на англичанката беше, че с пристигането си тя й беше отнела Томи Барбан.

Миг по-късно тя видя Дик, застанал до мостчето; той очевидно се владееше напълно и тя се заприказва с Голдинг, след това в продължение на един час не го зърна никъде по палубата, затова престана да участвува в сложната малайска игра, която се играеше с връв и кафеени зърна, и каза на Томи:

— Трябва да намеря Дик.

След вечеря яхтата беше поела курс на запад. Хубавата нощ се плъзгаше край плуващия кораб и чезнеше зад борда, дизелите работеха равномерно, пролетният бриз разбърка косите на Никол, когато тя се приближи към носа на кораба и с облекчение забеляза Дик, застанал до жлеба на флагщока.

— Хубава нощ — прозвуча спокойно гласът му.

— Разтревожих се.

— О, ти си се разтревожила?

— Не говори така. Ще ми бъде много приятно, ако бих могла поне мъничко да направя за теб, Дик.

Той се извърна от нея й погледна на юг, където под булото от звездна светлина се стелеше Африка.

— Вярвам ти, Никол, и понякога съм уверен, че колкото по-малко е това, което ще направиш, толкова по-приятно ще ти бъде.

— Не говори така — не говори такива неща. Лицето му се белееше под белезникавите отблясъци на пенливите гребени под светналото небе, по него не беше изписана досада, както тя очакваше. То беше дори малко разсеяно; погледът му малко по малко се измести и падна върху нея, той я изгледа като пионка, която трябва да се премести; след това пак тъй бавно я хвана за китката и я привлече към себе си.

— Ти ме съсипа, нали? — запита я той без злоба. — Така че и двамата сме съсипани. Следователно…

Изстинала от ужас, тя му подаде и другата си ръка. Добре, щом е така, готова беше да го последва — отново долови с всичките си сетива красотата на нощта в един миг на душевно съзвучие и самоотрицание.

— Добре, щом е така…

… Но тя неочаквано усети, че двете й ръце са свободни, Дик й обърна гръб и въздъхна. По лицето на Никол потекоха сълзи. След малко тя чу, че някой се приближава — беше Томи.

— Намерила си го! Никол си помисли да не би да си скочил през борда заради това, че тази английска пикла ти се скара — обърна се той към Дик.

— Би било един изход да скоча през борда — каза меко Дик.

— Нали! — побърза да се съгласи Никол. — Хайде да вземем спасителни пояси и да скочим в морето. Време е да направим някакво зрелище. Цял живот прекалено много се контролираме.

Като ловджийско куче Томи се опитваше да подуши какво става между тях тази вечер.

— Ще отидем да попитаме лейди Бирена халба какво да направим — тя сигурно знае най-новите неща. И трябва да запомним песента й „Имаше една млада дама, която скачаше за двама“. Ще я преведа и ще има такъв успех в казиното, че ще забогатея.

— Богат ли си, Томи? — запита го Дик, когато тръгнаха по страничната палуба.

— При сегашното положение, не. Омръзна ми борсовото посредничество и се махнах. Но имам добри акции — дал съм ги на приятели да ми ги пазят. Всичко е наред.

— Дик става богат — каза Никол. В нея настъпваше реакция и гласът й започна да трепери.

На задната палуба Голдинг с огромните си лапи бе изкарал три двойки да танцуват. Никол и Томи се присъединиха към тях и Томи забеляза:

— Изглежда, че Дик е започнал да пие.

— Умерено — отвърна тя от лоялност към съпруга си.

— Има два вида хора — тези, които могат да пият и тези, които не могат. Очевидно Дик не може. Би трябвало да му кажеш да не пие.

— Аз! — възкликна тя изумена. — Аз да казвам на Дик какво да прави и какво да не прави?

Когато наближиха кея на Кан, Дик се беше затворил в себе си и имаше вид на човек, на когото му се спи. Голдинг му помогна да се качи на моторницата на „Марджин“, а лейди Каролина демонстративно смени мястото си. На кея той се сбогува с пресилена официалност и за момент се подвоуми дали да не я среже с някоя солена забележка, но Томи го притисна с лакът и те тръгнаха към колата.

— Ще ви закарам вкъщи — предложи Томи.

— Не се тревожи — можем да вземем такси.

— Ще ми бъде приятно, стига да има къде да ме сложите да спя.

Дик се смълча на задната седалка. Те отминаха жълтия монолит на залива Жуан, а след това нестихващия карнавал при Жуан ле Пен, където в нощта се носеше музика и дразнещо се смесваха различни езици. Когато колата пое нагоре към Трамс, той се изправи от друсането и реши да вземе думата:

— Една мила представителка на… — той се запъна за миг — търговската къща… халба бира, разводнена по английски… — След това се успокои и заспа, като от време на време доволно се оригваше в мекия топъл мрак.

---

[1] От провансалската дума „бастидо“ — полска къщичка, също — недостъпна твърдина. — Б.пр. ↑

[2] Мръсник! (Фр.) — Б.пр. ↑

[3] Довиждане, госпожо! Всичко хубаво! (Фр) — Б.пр. ↑

[4] Но на нас, героите, ни трябва време, Никол. Не можем да правим малки упражнения по героизъм — трябва да се правят големи съчинения (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Говорете на френски с мен, Никол (фр.). — Б.пр. ↑

[6] Роналд Колман (1891–1958) — английски филмов актьор, получил световна известност с филмите си, снимани в САЩ, където отива да живее след Първата световна война. ↑

[7] „Гаргантюа и Пантагрюел“ от Франсоа Рабле. ↑

[8] Каква детинщина! (Фр.) — Б.пр. ↑

[9] Човек би казал, че рецитира Расин! (Фр.) — Б.пр ↑

ШЕСТА ГЛАВА

Рано на другата сутрин Дик влезе в стаята на Никол.

— Чаках да чуя, че си станала. Излишно е да ти казвам, че съжалявам за снощи — но хайде да минем без коментарии.

— Съгласна съм — отвърна тя хладно и приближи лице до огледалото.

— Нали Томи ни доведе вкъщи? Или съм сънувал?

— Знаеш, че да.

— Изглежда вероятно — призна той, — още повече, току-що го чух да кашля. Смятам да му се обадя.

Тя изпита облекчение, когато той я остави, случваше й се за първи път през живота — ужасното му качество да бъде винаги той правият, изглежда, го беше най-после напуснало.

Томи се размърда в леглото си и се събуди за кафето.

— Добре ли се чувствуваш? — запита го Дик. Когато Томи се оплака, че го боли гърло, той прие тон на професионална загриженост:

— Добре е да си направиш гаргара и да вземеш някакви други мерки.

— Имаш ли нещо?

— Колкото и да е странно — нямам; Никол сигурно има.

— Не я безпокой.

— Тя стана.

— Как е тя?

Дик бавно се извърна.

— Да не мислиш, че ще умре заради това, че бях пиян? — каза той шеговито. — Никол е направена от… джорджийски бор, което е най-твърдото дърво на света с изключение на новозеландското lignum vitae…

Слизайки по стълбите, Никол чу последните думи. Тя знаеше, че Томи я обича, винаги бе знаела това; знаеше, че сега той е започнал да ненавижда Дик, че Дик е разбрал това преди него и ще реагира по някакъв начин към несподеленото му увлечение. За миг тази мисъл бе последвана от чисто женско задоволство. Тя хвърли един поглед към

масата със закуската на децата и даде нарежданията си на гувернантката със съзнанието, че двамата мъже горе мислят за нея.

По-късно, в градината, се почувствува щастлива; не искаше нещо да се случи, достатъчно й беше сегашното положение да продължи, тя да бъде в главата ту на единия, ту на другия като подхвърляна топка; от дълго време не бе чувствувала, че живее, че съществува дори като топка.

— Хубаво е, нали, заю — или не е? Хей, заю, чуваш ли? Хубаво е — кажи де! Или ти изглежда странно?

Зайчето, чийто жизнен опит се свеждаше до гризане на зелеви листа, се съгласи, след като помръдна няколко пъти нослето си.

Никол продължи ежедневната си обиколка из градината. Постави цветята, които бе отрязала, на определените места, за да ги вземе градинарят и да ги занесе вкъщи.

Когато стигна до стената над морето, изпита желание да сподели с някого, а нямаше с кого; тя се спря и се замисли. Съзнанието, че се интересува от друг мъж, я смущаваше малко — „но другите жени имат приятели — защо да нямам и аз?“. В хубавата пролетна утрин задръжките изчезваха и тя разсъждаваше, весела като цвете, вятърът развяваше косите й и накрая завъртя главата й. И други жени са имали любовници — същите сили, които снощи й бяха внушили готовността да стори всичко за Дик, дори да пожертвува живота си, сега я караха да кима весело на вятъра, доволна и щастлива от логиката на „защо не и аз?“.

Приседна на ниската стена и погледна надолу към морето. Но от едно друго море, където се гонеха вълните на фантазията, бе уловила нещо осезаемо, което можеше да сложи наред с другия си улов. След като не трябваше да бъде душевно винаги едно цяло с Дик, такъв, какъвто той беше снощи, тя трябваше да бъде още нещо, не само една представа в неговия ум, осъдена да се върти в безконечен парад около неговия блясък.

Никол бе избрала да седне на стената там, където тя надвисваше над една полегата поляна със зеленчукова градина накрая. През листака видя двама мъже, нарамили гребла и лопати, единият говореше на диалекта на кореняците от Ница, а другият му отговаряше на провансалски. Заинтригувана от техните думи и жестове, тя нададе ухо.

— Ето тука тя ми се отдаде.

— Заведох я ей там, зад лозята.

— Тя пет пари не дава — нито той, само дето беше това проклето куче. Ето тука легнахме с нея…

— У теб ли е греблото?

— Не виждаш ли, че ти го носиш бе, смешко?

— Добре де, какво ме интересува, че си спал нея? До онази нощ не бях похващал жена, откакто се ожених — дванадесет години. А сега ми разправяш…

— Чакай да ти обясня за кучето…

Никол ги гледаше през клонките; това, което разправяха, й изглеждаше напълно редно — за един човек едно нещо е хубаво, за друг — друго. Но думите, които беше доловила, я накараха да се замисли, че светът е на мъжете; когато се завърна вкъщи, отново я обзеха съмнения.

Дик и Томи бяха на терасата. Тя мина помежду им, влезе в къщата, върна се с блокче за рисуване и започна да скицира главата на Томи.

— Човек винаги трябва да си намира занимание — пошегува се Дик.

Как можеше да казва такива изтъркани неща, когато лицето му още беше тъй безкръвно, че червеникавата му брада се открояваше на бледите му бузи, а очите му бяха налети с кръв? Тя се обърна към Томи:

— Винаги намирам какво да правя. По-рано имах едно игриво полинезийско маймунче и с часове си играех с него, докато хората наоколо започнаха да намекват лоши неща и да правят груби шеги…

Умишлено не поглеждаше Дик. Той се извини и влезе в къщата. Тя го чу да си налива две чаши вода една след друга и почувствува, че става още по-безжалостна към него.

— Никол… — започна Томи, но се закашля.

— Ще ти дам една камфорова течност за разтривки — предложи тя. — Американска е и Дик вярва в нея. Ей сега ще се върна.

— Наистина трябва да си тръгвам. Дик се приближи и седна.

— В какво вярвам?

Когато тя се върна с шишенцето, двамата мъже не бяха помръднали; долови, че бяха водили оживен, но празен разговор.

Шофьорът стоеше на вратата с една чанта със снощните дрехи на Томи. Видът на Томи в дрехи, заети от Дик, я накара да го съжали, сякаш Томи не беше в състояние да си купи такива дрехи, макар че това не беше вярно.

— Когато отидеш в хотела, разтрий си врата и гърдите с това, после смръкни през носа — посъветва го тя.

— Чакай — промърмори Дик, когато Томи тръгна надолу по стълбите, — не му давай цялото шишенце — в тукашната аптека е изчерпано, трябва да се изписва от Париж.

Томи се приближи достатъчно, за да чува какво си говорят, и тримата застанаха на слънцето, Томи разкрачен пред колата, сякаш се готвеше да я вдигне на гръб.

Никол пристъпи надолу по пътеката.

— Дръж — каза тя. — Знай, че това е голяма рядкост.

Тя усети как Дик до нея се смълча; отдалечи се една крачка встрани от него и замаха с ръка, когато колата потегли с Томи и с камфоровата течност. След това се върна да вземе своето лекарство.

— Жестът беше излишен — каза Дик. — Ние сме четирима и от години наред, когато някой започне да кашля…

Те се спогледаха.

— Винаги можем да си набавим ново шишенце… — Изведнъж тя загуби самообладание и го последва на горния етаж, където той се отпусна мълчаливо на леглото си.

— Искаш ли да ти донесат обеда тук? — запита тя. Той кимна и остана да лежи, загледан апатично в тавана. Обхваната от несигурност, тя слезе да се разпореди. Върна се отново горе и надникна в стаята му — сините му очи бяха като прожектори, опипващи мрачно небе. Тя остана няколко мига на прага, съзнавайки вината си пред него, боейки се малко да влезе вътре… Протегна ръка, като че ли се готвеше да разтрие челото му, но той се извърна като недоверчиво животно. Никол не можа да издържи повече това положение, обхваната от паника, като домашна прислужничка тя се затича надолу по стълбите, ужасена от мисълта с какво ще подхранва духа си този поразен от живота човек на горния етаж, докато тя трябва да продължи да бозае морални сили от изсъхналата му гръд.

След седмица Никол забрави чувството, което бе изпитала към Томи — тя не се отличаваше с особена памет за хора и лесно ги

забравяше. Но когато настъпиха първите юнски горещини, научи, че той бил в Ница. Беше се обадил с бележка, адресирана до тях двамата, Никол бе разтворила плика под сенника на плажа заедно с другите писма, донесени от къщата. След като я прочете, я подхвърли на Дик, а той на свой ред хвърли една телеграма на скута й.

„Ще бъда при Гос утре за съжаление без мама надявам се да ви видя.

Розмари“

— Ще се радвам да я видя — каза Никол сухо.

СЕДМА ГЛАВА

Но на другата сутрин Никол отиде с Дик на плажа, отново обхваната от съмнения, че той замисля някакъв отчаян ход. След вечерта, прекарана на яхтата на Голдинг, тя усещаше, че става нещо. Намираше се на ръба между старата опора, която винаги й бе давала чувство за сигурност, и предстоящия скок, след който щеше да се намери променена до последната фибра на тялото си — така се страхуваше, че нямаше сили да застане лице срещу лице с тази мисъл. Струваше й се, че тя и Дик са променящи се неясни фигури като блуждаещи сенки, завъртели се във фантастичен танц. В продължение на месеци всяка дума между тях беше със скрит подтекст, със съдържание, което скоро щеше да се разясни при продиктувани от Дик условия. Макар че сегашното и душевно състояние беше може би по-обнадеждаващо — дългите години, през които тя само бе съществувала, бяха оказали съживяващо въздействие върху онези страни от характера й, които началният стадий на болестта беше умъртвил и които Дик не бе успял да достигне не по своя вина, а защото никое същество не може да обгърне изцяло друго, — то все пак я тревожеше. Най-печалното в отношенията им беше, че Дик ставаше все по-безразличен; засега това безразличие се изразяваше в прекомерно пиене. Никол не знаеше дали ще бъде смазана или пощадена — гласът на Дик, кънтящ от неискреност, още повече я объркваше; тя не можеше да предположи каква ще бъде следващата му стъпка по лъкатушната пътека, разстилаща се пред тях, какво ще стане накрая, когато тя скочи към неизвестното.

Последиците не я тревожеха — тя подозираше, че в резултат от всичко ще се освободи от едно бреме, ще прогледне. Никол беше създадена за промени, за движение, нейните пари бяха крилата й и плавниците й. Новото положение на нещата наподобяваше състезателна кола, която в продължение на години е била скрита под каросерията на семейна лимузина, сега каросерията щеше да бъде демонтирана и колата отново щеше да стане такава, каквато беше поначало — бегач. Никол вече предусещаше свежия насрещен полъх

— боеше се само от гаечния ключ и от това, че беше в неведение кога ще я зачовъркат с него.

Двамата отидоха на плажа, белите му гащета и нейният бял костюм се открояваха рязко на бронзовите им тела. Никол забеляза, че Дик търси с очи децата сред лабиринта от разгънати чадъри, и като разбра, че той не я наблюдава, изгледа го критично и реши, че той търси децата не защото е загрижен за тях, а защото е загрижен за себе си. Вероятно плажът му всяваше чувство на страх, караше го да се чувствува като детрониран властелин, който тайно наднича в стария си дворец. Тя бе намразила неговия свят, изтъкан от учтивост и изискани шеги, забравяйки, че в продължение на дълги години този свят е бил единственият достъпен за нея. Нека той гледа как плажът — неговият плаж — сега е в плен на безвкусицата; нека търси из него цял ден, без да намери ни камък от стената, с която го беше някога оградил — „китайската стена“, както й казваха, нека не намери по пясъка ни един отпечатък от крака на стар приятел.

За момент на Никол й стана мъчно, че това е така. Спомни си как той беше чистил с греблото натрошените стъкла от старото бунище, спомни си как си бяха купили моряшки панталони и пуловери в една задънена уличка в Ница, а после тези дрехи бяха станали модни и парижките шивачи ги шиеха от коприна; спомни си за простодушните френски момиченца, които се катереха по вълнолома и чуруликаха: „Dites donc! Dites donc!“, запълнените със спокойни занимания предобеди, часовете, прекарани с очи, отправени изцяло към заобикалящия ги свят, към морето и слънцето, многобройните му хрумвания, заровени дълбоко под пясъка на изтеклите само няколко години… Сега плажът беше „клуб“, макар че беше тъй интернационален по състав, че трудно можеше да се каже кой няма достъп до него.

Никол отново стана безжалостна, когато Дик коленичи на рогозката и се огледа повторно. Тя проследи с очи погледа му, който търсеше Розмари сред новите съоръжения, надводния трапец, полюляващите се халки, портативните кабинки, плуващите кули, прожекторите, останали от снощното увеселение, модернистичния бюфет, бял, с безбройно повтарящ се мотив от опростено стилизирани велосипедни вилки.

Едва накрая се сети да погледне към морето, защото малцина продължаваха все още да се къпят във водно синия рай; предимно деца, един младеж с ексхибиционистични наклонности, който прорязваше утринния въздух с демонстративни скокове от петдесетфутовата скала — повечето от гостите на Гос сваляха хавлиите си и разкриваха отпуснатите си меса едва към един часа и се гмурваха набързо, колкото да им мине махмурлукът.

— Ето я — каза Никол.

Тя гледаше как Дик следи с очи Розмари между саловете, но въздишката, която се изтръгна от гърдите й, беше само спомен отпреди пет години.

— Хайде да отидем при Розмари — предложи той. — Иди ти.

— Ще отидем двамата.

Тя поиска да възрази, накрая двамата навлязоха в морето и доплуваха до Розмари, следвана от ято риби, привличани от белотата й като от метална блесна, прикачена към въдичка за пъстърва.

Никол остана във водата, а Дик се покатери на сала до Розмари и те заговориха тъй, сякаш никога не се бяха обичали или докосвали. Розмари беше красива — младостта й беше студен душ за Никол, която все пак се зарадва, когато забеляза, че младото момиче е поне с милиметър по-пълничко от нея. Никол плуваше в кръг наоколо и слушаше Розмари, чието държане изразяваше радост, забавление, очакване — сега тя беше по-самоуверена, отколкото преди пет години.

— Мама много ми липсва, но тя ще ме посрещне в Париж в понеделник.

— Ти дойде тук преди пет години — каза Дик. — И какво забавно хлапе беше тогава с една от тези хотелски хавлии!

— Как добре помниш! Винаги си помнил и винаги само хубавото!

Никол видя, че отново започва старата игра на ласкателство, гмурна се под водата и когато излезе на повърхността, чу:

— Ще си мисля, че сега е преди пет години и пак съм осемнадесетгодишно момиче. Ти винаги си имал способността да ме караш да се чувствувам, как да ти кажа, щастлива — ти и Никол. Струва ми се, че вие сте все още там на плажа под един от тези чадъри — най-милите хора, които съм срещала и които може би ще срещна.

Никол отплува, разбрала, че сянката на унинието се е вдигнала малко от Дик, който беше започнал да флиртува с Розмари, демонстрирайки старото си умение да общува с хората като изящен, но ръждясал от времето инструмент; тя реши, че стига да пийне чаша-две, той ще започне номерата си на гимнастическите халки и заради Розмари ще се изсили да повтори триковете, които някога бе изпълнявал с лекота. Тя бе забелязала, че това лято за първи път той избягваше да се гмурка от високо.

По-късно Дик я настигна между саловете.

— Едни приятели на Розмари имат моторница, онази там. Искаш ли да покараме водни ски? Мисля, че ще бъде забавно.

Тя си спомни, че някога той можеше да прави челна стойка върху стол, поставен на ръба на плъзгащата се по водата дъска, и се съгласи снизходително, както би позволила някоя лудория на Ленър. Поминалото лято те се бяха занимавали с този приятен воден спорт на Цюгерзее и Дик бе вдигнал един стокилограмов мъж на раменете си, пазейки равновесие върху влачената от моторницата дъска. Но жените се омъжват за мъжете си с всичките им способности и по-късно те естествено не им правят особено впечатление, макар понякога да си дават вид, че не е така. Все пак тя каза: „Да, и аз бих искала.“

Но тя знаеше, че той е малко уморен, че само младостта на Розмари го стимулира да се прояви — тя го бе виждала да черпи същото вдъхновение от младите тела на децата им, и хладно си зададе въпроса дали той няма да се изложи. Дик и Никол бяха по-възрастни от останалите в моторницата — младите хора на борда бяха учтиви, държаха се внимателно, но Никол чувствуваше, че мислено те се питат: „Все пак, кои са тия птици?“ и чувствуваше празнота, че Дик не проявява своеобразния си дар бързо да се справи с подобни положения — той се беше съсредоточил изцяло върху това, което му предстоеше да извърши.

Моторницата отплува на двеста ярда от брега и един от младите мъже плонжира устремно успоредно на борда. Той заплува към дъската, която се мяташе като необуздан кон, овладя я, придаде й праволинейно движение, изкачи се на нея, коленичи, след това моторницата ускори хода си. Той се отпусна назад и започна да криволичи наляво и надясно, като при всяка бавна полудъга прехвърляше страничната вълна на пенестата диря. Застана точно в

дирята на моторницата, пусна въжето, балансира за миг, след това се гмурна със задно салто, изчезна във водата, горд като статуя на славата, а когато се появи отново, видяха само главата му, смалена от далечината, и моторницата зави, за да го вземе.

Дойде ред на Никол, но тя отказа; след това на дъската застана Розмари — тя караше умело, но без рискове, под шеговитите аплодисменти на почитателите си. Трима от тях скочиха във водата, оспорвайки си егоистично честта кой ще й помогне да се изкачи в лодката, и в последвалата неразбория успяха да й натъртят коляното и бедрото в страничната дъска.

— Ваш ред е, докторе — каза мексиканецът на кормилото.

Дик и последният от младежите скочиха през борда и заплуваха към дъската. Дик щеше да опита своя номер с вдигане на втори човек на раменете и Никол започна да го наблюдава с презрителна усмивка. Желанието му да прояви атлетическите си качества пред Розмари я дразнеше повече от всичко друго.

Когато двамата мъже стабилизираха дъската, Дик коленичи, подложи врата и плещите си между краката на другия, протегна ръце, улови въжето и бавно започна да се изправя.

Хората от лодката ги гледаха внимателно и разбраха, че той изпитва затруднение. Дик беше на едно коляно: трикът се състоеше в това да се изправиш с едно движение от изходно положение на колене. Той си почина за миг, след това лицето му се сгърчи. Напрегна всички сили и започна да вдига товара си.

Дъската беше тясна, партньорът му, макар че не тежеше сто и двадесет кила, беше непохватен и неумело се хвана за главата му. Когато с последни усилия Дик успя да се изправи, дъската се изметна встрани и двамата се обърнаха в морето.

В лодката Розмари възкликна:

— Чудесно! Почти го направиха.

Когато се насочиха към двамата мъже в морето, Никол се опита да види лицето на Дик. Както очакваше, той беше много нервиран, защото с лекота бе извършил същото едва преди две години.

Втория път бе по-предпазлив. Надигна се малко, намести добре товара си, отново коленичи, след това изпъшка „хайде, хоп!“ и започна да се изправя, но преди да успее да се изправи добре, колената му се

прегънаха, той тласна дъската с крака настрани от себе си, за да избегне удара й, и двамата цамбурнаха във водата.

Този път, когато моторницата „Бейби Гар“ зави към тях, всички на борда разбраха, че той е ядосан.

— Имате ли нещо против да опитаме още веднъж? — подвикна той и се отърси от стичащата се вода. — Този път почти успяхме.

— Разбира се, защо не. Давайте!

На Никол й се стори, че е малко пребледнял, и тя се опита да го разубеди:

— Не смяташ ли, че за днес е достатъчно?

Той не отговори. Първият му партньор не желаеше да опитва повече и бе изтеглен на борда, а мексиканецът, който караше лодката, с готовност зае неговото място.

Той беше по-тежък от първия. Когато моторницата ускори хода си, Дик събра сили, легнал по корем на дъската. След това се провря под мексиканеца, пое въжето и се напъна. Но не можа да се изправи. Никол видя как променя положението си и отново се напряга, но когато цялата тежест на другия легна на плещите му, той не успя да се надигне нито сантиметър повече. Опита се отново — издигна се малко, още малко — Никол усети как по челото й избива пот и тя се напряга заедно с него, — сега той само успяваше да запази достигнатата височина, след това се сгромоляса, удари си коленете в дъската, двамата паднаха във водата и дъската за малко не блъсна Дик по главата.

— Бързо към тях! — извика Никол към човека на кормилото; още недоизказала думите си, тя видя, че Дик потъва, и ахна от уплаха, но той отново изплува, обърна се по гръб и мексиканецът се приближи да му помогне. Сякаш измина цяла вечност, докато лодката стигне до тях, но когато те бяха редом с борда й, Никол видя Дик отпуснат във водата, с безизразно лице, сам сред водата и небето и страхът й бързо отстъпи място на презрение.

— Ще ти помогнем, докторе… Хвани го за крака… ха така… сега заедно…

Дик седна задъхан, с празен поглед.

— Знаех си, че не трябваше да се опитваш — не можа да се сдържи Никол.

— Той се измори първите два пъти — обади се мексиканецът.

— Беше глупаво — настоя Никол. Розмари тактично мълчеше.

След минута Дик дойде на себе си и каза, все още задъхан:

— Този път и хартиена кукла не бих могъл да повдигна.

Последва заразителен смях, който разпръсна напрежението, предизвикано от провала му. Всички бяха внимателни с Дик, когато слизаше на кея. Но Никол беше раздразнена — сега всичко, което той вършеше, я дразнеше.

Тя седна с Розмари под един сенник, а Дик отиде до бюфета да вземе нещо за пиене. За тях донесе херес.

— Първата чаша, която съм пила, беше с вас — каза Розмари и в изблик на ентусиазъм добави: — О, тъй се радвам да ви видя и да знам, че сте добре. Боях се… — тя не доизказа мисълта си, след това се коригира — че може би не сте добре.

— Сигурно си чула, че съм започнал да се провалям?

— О, не — просто… просто чух, че си се променил. И така се радвам да видя със собствените си очи, че не е вярно!

— Вярно е — отвърна Дик и седна при тях. — Нещата отдавна започнаха да се променят — но отначало не личеше. Външно не личи известно време, след като духът е сломен.

— Събирате ли се с хора тук, на Ривиерата? — побърза да го прекъсне Розмари.

— Ривиерата е добър терен, ако човек пожелае да открие интересни екземпляри. — Той посочи с глава към хората, които се разхождаха наоколо по златистия пясък. — Чудесни кандидати за компания. Виж как нашата стара приятелка мисис Ейбрамс се държи като херцогиня от свитата на кралица Мери Норт. Не й завиждай — помисли си колко дълго мисис Ейбрамс е трябвало да пълзи на ръце и колене по задното стълбище на „Риц“, за да стигне до приемния салон, как се е задавяла от праха на килимите. Розмари го прекъсна:

— Но това наистина ли е Мери Норт? — Тя гледаше жената, която бавно приближаваше към тях, обкръжена от групичка хора, от чието държане личеше, че са свикнали да бъдат център на внимание. Когато стигнаха на десет крачки от тях, погледът на Мери се спря за част от секундата върху Дик и Никол — това беше един от тези неприятни погледи, които подсказват на гледания, че са го забелязали,

но ще се престорят, че не го виждат, поглед, какъвто нито Дайвърови, нито Розмари Хойт си бяха позволили да хвърлят някому през живота си. На Дик му стана смешно, когато Мери забеляза Розмари, промени намерението си и се приближи. Тя заговори с Никол приятелски и сърдечно, кимна на Дик, без да се усмихне, сякаш беше болен от заразна болест — в отговор на което той се поклони иронично, — и поздрави Розмари.

— Чух, че сте тук. За дълго ли?

— До утре — отговори Розмари.

Тя също беше забелязала как Мери пренебрегва Дик и Никол, за да говори с нея, и от чувство за солидарност се постара да охлади ентусиазма й: не, тя не беше свободна за вечеря.

Мери се обърна към Никол с превзетост, примесена със съчувствие.

— Как са децата? — запита тя.

В същия момент те пристигнаха и Никол трябваше да ги изслуша: те искаха да им се разреши да влязат отново в морето, макар че гувернантката не разрешаваше.

— Не — отвърна Дик вместо нея. — След като мам-зал не разрешава — не може.

Никол се съгласи, че делегираният авторитет трябва да се зачита, и отхвърли молбата им, а Мери — която, подобно на героиня на Анита Лус[1], имаше вземане-даване само със свършени факти и не притежаваше достатъчно умение дори да научи едно френско пуделче да не ходи по нужда в приемната — изгледа Дик тъй, сякаш се бе държал като последен грубиян. Раздразнен от досадните й пози, Дик запита с присмехулна загриженост:

— Как са вашите деца — и техните лели?

Мери не отговори; тя ги остави, като най-напред сложи съчувствено ръка на главата на Ленър, за негово явно неудоволствие. Когато се отдалечи, Дик каза:

— Като си помисля само колко време съм прахосал, за да я науча на държане.

— Аз я харесвам — възрази Никол.

Горчивите думи на Дик изненадаха Розмари, която винаги го бе смятала за всепрощаващ и всеразбиращ. Изведнъж тя се досети какво бе чула за него. По време на разговор с някакви хора от Държавния

департамент, пътуващи на същия кораб — европеизирани американци, стигнали до положение, при което трудно можеше да се каже към коя нация принадлежат, във всеки случай не към някоя от Великите сили, а може би към някакво царство, подобно на балканските, съставено от тях и подобните им, — бе споменато вездесъщото име на Бейби Уорън и някой бе казал, че по-младата сестра на Бейби си почернила живота заради някакъв пропаднал лекар. „Него вече никъде не го приемат“ — беше казала жената.

Тези думи бяха разтревожили Розмари. Тя не можеше да си представи Дайвърови да гледат по такъв начин на обществото, че подобен факт, ако това наистина беше факт, да има някакво значение за тях; въпреки това намекът за враждебно и организирано обществено мнение срещу тях не излезе от главата й. „Вече никъде не го приемат.“ Тя си представяше как Дик се изкачва по стълбите на една разкошна къща, дава си визитната картичка, а лакеят му отговаря: „Вече не ви приемаме“; след това тръгва по булеварда и същите думи му повтарят безброй лакеи на безброй посланици, министри, шарже д’афер…

Никол се чудеше как да се измъкне. Тя предполагаше, че Дик, стимулиран от присъствието на Розмари, ще пусне в ход чара си и ще събуди в нея старите чувства. И наистина след миг го чу да заличава неприятното впечатление от злобните си думи:

— Мери не е лоша — тя напредна много. Но трудно е да продължиш да обичаш хора, които не те обичат.

Розмари влезе в неговия тон, извърна се към Дик и зачурулика:

— О, ти си тъй мил! Не мога да си представя, че има хора, които не могат да ти простят, независимо от това какво си им направил. — След това, давайки си сметка, че ентусиазмът й нарушава правата на Никол, тя закова очи в пясъка между двамата. — Исках да ви питам какво мислите за последните ми филми — ако сте ги гледали.

Никол не каза нищо, защото бе гледала само един неин филм и го беше намерила посредствен.

— Трябва да се обясни по-надълго — каза Дик. — Представи си как Никол би ти казала, че Ленър е болен. Какво правиш в действителния живот? Как постъпват хората? Играят като актьори — с мимика, с глас, с думи, — лицето изразява мъка, гласът изразява, че си потресена, думите изразяват съчувствие.

— Да — разбирам.

— Но в театъра — не. В театъра най-добрите актриси са си създали име с това, че са пародирали очакваната емоционална реакция — била тя страх, любов или съчувствие.

— Разбирам — каза тя, макар че не разбираше много добре.

Никол загуби нишката на мисълта му и започна да става нетърпелива, а Дик продължи:

— Опасното за една актриса е да изявява очакваната реакция. Ето, да предположим, че някой ти каза: „Човекът, когото обичаш, умря.“ В действителния живот ще изпаднеш в отчаяние. Но на сцената задачата ти е да забавляваш хората — публиката може сама „да реагира“. Актрисата трябва да има грижата най-напред за репликите си, след това трябва да прикове вниманието на публиката отново към себе си, да го отклони от убития китаец или за каквото там става дума. Затова тя трябва да направи нещо, което е неочаквано. Ако публиката мисли, че героинята е коравосърдечна, тя се изявява пред тях като нежна, ако я мислят за нежна — прави обратното. Трябва да излезеш от прототипа на ролята си — нали разбираш?

— Не съвсем — призна Розмари. — Какво имаш предвид с това „да излезеш от ролята си“?

— Вършиш нещо неочаквано, за да отклониш вниманието на публиката от даден обективен факт, за да го насочиш към себе си. След това отново влизаш в ролята си.

Никол не можеше да понася повече. Тя рязко се изправи, без да се опитва да прикрие нетърпението си. Розмари, която от няколко минути смътно долавяше нейното състояние, се обърна примирително към Топси:

— Би ли искала да станеш актриса, когато пораснеш? Мисля, че от теб ще излезе добра актриса.

Никол я изгледа право в очите и с гласа на дядо си каза бавно и отчетливо:

— Абсолютно неуместно е да се набиват подобни идеи в главите на чуждите деца. Не трябва да се забравя, че ние може би градим съвсем други планове за тях. — Тя се обърна остро към Дик: — Ще закарам колата вкъщи. Ще изпратя Мишел да вземе теб и децата.

— Не си карала от месеци — възпротиви се той.

— Това не значи, че съм забравила.

Без да погледне Розмари, чието лице явно „реагираше“, Никол ги остави под чадъра.

Преоблече се в кабините. Изразът на лицето й беше все още твърд като безжалостна маска. Но когато зави по пътя между сводестите пинии, атмосферата се промени — една катеричка се стрелна между клоните, вятърът раздвижи зеленината, в далечината се разнесе кукуригане, през спокойния гъстак се процеждаха слънчевите лъчи, — гласовете от плажа заглъхнаха. Никол се успокои, почувствува се свежа и щастлива; мислите и бяха ясни като гласовити звънчета — имаше усещането, че е излекувана — при това по нов начин. Самочувствието й започна да разцъфва като голяма хубава роза и тя хвърли поглед назад към лабиринтите, из които се беше лутала години наред. Мразеше плажа, мразеше местата, където бе кръжила като планета около слънцето си — Дик.

„Но аз съм почти наред — помисли си тя. — Нищо не ми липсва, макар че съм сама, без него.“ И като щастливо дете, обхваната от желание действително нищо да не й липсва, съзнавайки смътно, че това бе искал и Дик, тя се отпусна на леглото си веднага щом се прибра, и написа до Томи Барбан в Ница късо, предизвикателно писмо.

Но това беше през деня — привечер, когато неминуемо настъпва нервно изтощение, доброто й настроение помръкна, пронизано от стрелите на залеза. Боеше се от онова, което си беше наумил Дик: отново почувствува, че сегашното му поведение се определя от предначертан план, а тя се боеше от неговите планове — те се осъществяваха и се градяха върху изчерпателна логика, която бе извън обсега на нейните възможности. Така или иначе, тя бе предоставила на него грижата да обмисля; дори когато го нямаше, всяко нейно действие се предопределяше от това, какво би одобрил той и какво не, затова сега чувствуваше, че не може да мери сили с него. И все пак осъзнаваше, че сега трябва да мисли сама; вече знаеше номера на страшната врата на въображението, прага към бягството, което не води до изход; знаеше, че сега и в бъдеще най-голямата й грешка ще бъде да се самозаблуждава. Това беше дълъг урок и тя го бе научила. Или мислиш — или предоставяш на другите да мислят за теб и изпадаш в подчинение, те те оформят като тесто, пречупват естествените ти предпочитания, налагат ти определено държане и те стерилизират.

Вечеряха спокойно с Дик, пиха доста бира и се смяха с децата в стъмнилата се стая. След това той изсвири няколко песни от Шуберт и нови джазови мелодии от Америка, а Никол затананика над рамото му с малко дрезгавия си приятен контраалт:

Татко, майко, много съм ви задължен,
че сте се срещнали в тоз ден…

— Тази не ми харесва — каза Дик и понечи да обърне страницата.

— О, продължавай! — възкликна тя. — Нима цял живот ще се стряскам, щом чуя думата „татко“!

Благодарен съм на коня, теглил през нощта кабриолета,
били сте пийнали — излязъл ми късмета…

По-късно седнаха с децата на мавританския терасовиден покрив да гледат фойерверките над двете казина, далеч долу край брега. Самотно и тъжно беше да знаеш, че сърцето ти е празно за другия и неговото за теб.

На сутринта, когато се върна от покупки в Кан, Никол намери бележка, в която Дик обясняваше, че е взел малката кола и е заминал за Прованс, където ще прекара няколко дни сам. Още недочела бележката, телефонът иззвъня — Томи Барбан, обаждаше се от Монте Карло: получил писмото и потеглил. Когато тя каза, че се радва на посещението му, почувствува отразена в слушалката топлината на устните си.

---

[1] Анита Лус (1893) — авторка на „Мъжете предпочитат русокосите“. Смята се, че тя най-духовито е описала житейския цинизъм на еманципираната американка. ↑

ОСМА ГЛАВА

Тя се изкъпа, намаза се с балсам, напудри цялото си тяло, стъпи на една хавлиена кърпа, поръсена с друг вид пудра, и натри ходилата и пръстите на краката си. Вгледа се критично в линията на хълбоците си и се запита кога стройната тънка фигура ще се обезформи и загрубее под тежестта на килограмите. „Може би след пет-шест години — но сега не съм зле, всъщност не съм по-зле от която и да било от моите познати“ — каза си Никол.

Не преувеличаваше. Единствената разлика между сегашната Никол и Никол отпреди пет години беше тази, че сега вече не беше младо момиче. Но и тя плащаше дан на манията на преклонение пред младостта, на филмите с безбройните момичета деца, въплътяващи активния и мисловен живот по света, затова съжаляваше, че не е по-млада.

Облече за първи път от много години дълга до глезените рокля, напарфюмира се с „Шанел 16“ тъй, сякаш свещенодействуваше. В един часа, когато Томи пристигна с колата, тя беше свежа като грижливо поддържана градина.

Колко хубаво беше отново да има тези неща, да знае, че буди възхищение, че предизвиква интерес! Беше загубила две от хубавите, изпълнени с арогантност към живота млади години — сега искаше да навакса; тя поздрави Томи тъй, сякаш той беше един от многото мъже в краката й; тръгна пред него вместо редом с него, когато прекосиха градината към широкия сенник. Хубавите деветнадесетгодишни и двадесет и девет годишни жени си приличат в лекомислената самоувереност, докато в годините между тези две възрасти те не са като водовъртеж, който всмуква в себе си всичко от обкръжаващия свят. Тези две възрасти са години на предизвикателна самоувереност на млад кадет; междинните години напомнят за войн, който си почива след сражение.

Но докато деветнадесетгодишното момиче черпи самоувереността си от щедрото внимание, което му се засвидетелствува, двадесет и девет годишната жена е по-придирчива.

За да задоволи глада на желанията си, тя се обръща само към най-изисканите блюда, а когато е сита, се задоволява с хайвера и шампанското на потенциалната си сила. За нейно щастие и в първия, и във втория случай, изглежда, не я тревожи мисълта за предстоящите години, когато мисълта й често ще се замъглява от паническия страх, че трябва да спре или трябва да продължи определено нещо. Но по стълбата на живота има две площадки — деветнадесет и двадесет и девет години, когато тя е сигурна, че където и да отиде, не ще срещне мъже, които ще бъдат равнодушни към нея.

Никол не се стремеше към неясни платонически връзки — искаше истинско „приключение“: стремеше се към промяна. Мислейки с представите на Дик, тя си даваше сметка, че дори на пръв поглед е евтина история да се предава без чувства на една слабост, която може да се окаже застрашителна за всички. От друга страна, тя винеше Дик за положението си в настоящия момент, искрено вярваше, че подобен опит може би ще се окаже с целебна стойност. Цяло лято бе събирала смелост, бе наблюдавала как хората вършат тъкмо онова, което им се върши, без да плащат за греховете си — освен това, макар че възнамеряваше отсега нататък да не се заблуждава, предпочиташе да мисли, че само опитва нещата, прави предпазливи стъпки и всеки момент може да се върне назад…

Томи я настигна в полусянката, около нея се сплетоха ръцете му в бели ръкави, той я обърна към себе си и я погледна в очите.

— Не мърдай — каза той. — Отсега нататък ще те гледам много.

От косата му леко лъхаше на одеколон, а от белите дрехи на сапун. Устните й бяха стиснати и тя не се усмихваше; за миг двамата продължиха да се гледат.

— Харесва ли ти това, което виждаш? — промълви тя.

— Parle francais.

— Добре — съгласи се тя и повтори на френски: — Харесва ли ти това, което виждаш?

Томи я привлече по-близо до себе си.

— Каквато и да те видя, ще ми харесваш. — Той се поколеба. — Мислех, че познавам лицето ти, но изглежда, някои неща не съм забелязал. Откога имаш очи на мошеник?

Никол се изтръгна от него, обидена, и заговори на английски:

— Затова ли искаше да говорим на френски? — Тя снижи глас, защото слугата се приближи и донесе херес. — За да можеш по-точно да подбираш обидите си?

Никол паркира ядосано малкия си задник на покритото с дамаска седалище на креслото.

— Тук нямам огледало — продължи тя отново на френски, — все пак, ако очите ми са се променили, то е, защото отново съм добре. След като съм оздравяла, може би съм станала пак такава, каквато съм — дядо ми няма как да не е бил хитрец и аз съм такава по наследство, това е положението. Достатъчно ли е за логичния ти ум?

От вида му личеше, че той почти не я слуша.

— Къде е Дик — ще обядва ли с нас?

Тя разбра, че той не бе вложил нещо особено в думите си, и се разсмя, за да не се покаже засегната.

— Дик е на обиколка — отвърна тя. — Розмари Хойт се появи отново — или са двамата заедно, или пък тя го е разстроила до такава степен, че той иска да се усамоти, за да мечтае за нея.

— Знаеш ли, все пак ти си малко труден характер.

— О, не — побърза да го увери тя. — Не съм, ни най-малко — само това ми е, че в мен се крият няколко личности, всяка една от които е елементарна.

Мариус донесе пъпеш и съд с лед; Никол не можеше да избие от главата си мисълта за хитрите си очи и замълча: такъв си беше Томи — ако ти даде орех, ще ти го даде целия, за да си го счупиш, а не на парченца, от които да извадиш ядките.

— Защо не те оставиха в естественото ти състояние? — обади се отново Томи. — Ти си най-драматичната личност, която съм познавал.

Тя не отговори.

— Всички тези приказки за укротяване на жената! — каза той презрително.

— Във всяко общество има известни… — Тя изпита чувството, че Дик е до рамото й като суфльор, но замлъкна, защото Томи я прекъсна с новото си хрумване:

— Успявал съм да се наложа над много мъже, но не бих се осмелил да опитам това дори с половината жени. Особено тези опити „да се налагаш с добро“ — кой печели от това — ти или той, или някой друг?

Сърцето й трепна, след това замря при мисълта за всичко, което дължеше на Дик.

— Предполагам, че имам…

— Имаш прекалено много пари — каза той нетърпеливо. — Това е същността на въпроса. На това Дик не може да излезе насреща.

Тя се замисли, докато прислужникът отнасяше пъпеша.

— Какво мислиш, че трябва да направя?

За първи път от десет години насам тя беше под влиянието на друга личност освен тази на мъжа си. Всяко нещо, което Томи й казваше, се запечатваше в нея завинаги.

Изпиха бутилката с вино, а ветрецът полюляваше боровите игли, чувствено жарките лъчи на следобедното слънце рисуваха ослепителни петънца от шарена сянка върху карираната покривка на масата. Томи застана зад нея и сложи ръце върху нейните. Бузите им се докоснаха, след това устните им се сляха, тя усети, че се задъхва отчасти от страст към него, отчасти от неочакваността на порива.

— Не можеш ли да отпратиш гувернантката с децата за следобеда?

— Имат урок по пиано. А и без това не ми се стои тук.

— Целуни ме пак.

Малко по-късно, когато пътуваха с колата към Ница, тя си мислеше: „Тъй, имам хитри очи, така ли? Очи на мошеник. По-добре нормален мошеник, отколкото луда пуританка.“

Неговата настоятелност беше за нея извинение, което я освобождаваше от всякаква вина и отговорност; с радост тя виждаше себе си в нова светлина. Пред нея се разкриваха нови хоризонти, населени с лица на голям брой мъже, които тя не беше задължена нито да слуша, нито да обича. Никол пое дъх, тръсна рамене и се обърна към Томи:

— Необходимо ли е да чакаме, докато стигнем в твоя хотел в Монте Карло?

Той спря колата тъй рязко, че спирачките изсвистяха.

— Не! Боже мой, никога не съм бил тъй щастлив, както в тази минута!

Следвайки линията на синия бряг, те прекосиха Ница и започнаха да се изкачват по меките възвишения на Корниш. Томи зави рязко към един вдаден в морето нос и спря зад малък хотел.

Неговата реалност за миг смути Никол. На гишето един американец водеше безконечен спор за валутния курс. Тя се разхождаше външно спокойна, но вътрешно нещастна, докато Томи попълни полицейските формуляри, своя с истинското си име, нейния — под фалшиво. Стаята им беше типично средиземноморска, почти гола като манастирска килия, чиста, със затъмнени прозорци към светналото море. Просто удоволствие — просто място. Томи поръча два коняка и когато прислужникът затвори зад себе си, седна на единствения стол, мургав, с насечено от белези лице, красив, с извити нагоре вежди, предизвикателен като демон в превъплъщение на сериозността.

Не бяха допили още коняка си, когато се намериха един до друг сред стаята, след това седнаха на леглото и той целуна стройните й колене. Съпротивявайки се слабо, като обезглавено животно, тя забрави за Дик, за новите си безстрастни очи, забрави самия Томи и започна да потъва все по-дълбоко и по-дълбоко в настоящите минути, в настоящия миг.

… Когато той стана, за да отвори щорите и да разбере каква е причината за усилващия се шум под прозорците, фигурата му й се стори по-мургава и по-силна от тази на Дик, под кожата му играеха и се сплитаха като въжета жилави мускули. За кратко време и той я беше забравил — едва ли не в секундата, когато неговата плът се отдели от нейната, тя предусети, че нещата не ще бъдат такива, каквито беше очаквала. Тя изпитваше безименния страх, който предхожда всички преживявания, тъжни и радостни, неизбежен като далечния тътен, предвещаващ буря.

Томи надзърна предпазливо от балкона и съобщи:

— Не виждам нищо освен две жени на балкона под нашия. Говорят си за времето и се поклащат напред-назад в американски люлеещи се столове.

— И вдигат целия този шум?

— Шумът идва от някъде по-долу. Слушай!

На юг, в страната на памука, хотелите са мръсни; живота, спрял от скука, не гледай…

— Това са американци.

Никол разпери ръце на леглото и се загледа в тавана, пудрата по кожата й се беше превърнала в млечно-влажен слой. Нравеше й се

голотата на стаята, жуженето на мушичката, която кръжеше самотно над главата й. Томи приближи стола до леглото и събори дрехите на пода, за да седне; приятна й беше лекотата на простите летни дрехи, приятно й беше да вижда сандалите си редом до небрежно захвърлените му памучни панталони.

Той се вгледа в меките, издължени линии на тялото й, чиято белота рязко свършваше до мургавите крайници и главата. Засмя се и добави сериозно:

— Ти си като новородено бебе.

— С хитри очи.

— Аз ще се погрижа за това.

— Трудно е — особено ако хитрите очи имат чикагско потекло.

— Знам всички стари церове на селяните от Лангедок.

— Целуни ме, Томи!

— Това е чисто американски навик — каза той, но все пак я целуна. — Последния път, като бях в Америка, срещнах момичета, които са готови да те разкъсат с устните си, да те целуват до посиняване, докато си разкървавят устата, а лицето им стане моравочервено — но нищо повече.

Никол се облегна на лакът.

— Харесва ми тази стая — каза тя. Той се огледа.

— Намирам я малко гола. Мила, много се радвам, че не пожела да чакаме до Монте Карло.

— Защо да е гола? Това е чудесна стая, Томи — напомня на голите маси в толкова много картини на Сезан и Пикасо.

— Не знам. — Той не се опитваше да я разбере. — Пак започват да вдигат шум. Господи, да не е станало убийство?

Томи отиде до прозореца и отново започна да докладва:

— Изглежда, че двама американски моряци се бият, а другарите им ги насърчават. Те са от американския кораб в залива. — Той се загърна с една хавлия и излезе малко по-навън на балкона. — С тях има и момичета. Вече чух за това — че жените ги следвали от пристанище в пристанище. Но и това ако са жени! Човек би допуснал, че с тяхната заплата биха могли да си намерят нещо по-добро! Да знаеш само какви жени вървяха след Корнилов. От балерини нагоре.

Никол се радваше, че той бе видял толкова много жени, че светът не му правеше впечатление; тя щеше да го задържи, докато е господар

на себе си, докато тялото й се подчинява на личността й.

— Удари го по слабото място!

— Да-ваай!

— Ей, нали ти казах как да му отбегнеш дясното кроше!

— Хайде, дръж се, Дълшмит!

— Да-ваай! Томи се извърна:

— Това място свърши работа, но започна да става неприятно, не мислиш ли?

Тя се съгласи, но преди да започнат да се обличат, те отново се прегърнаха за малко, след това за по-дълго и мястото отново започна да им се струва не по-лошо от което и да било друго…

Когато накрая се облече, Томи възкликна:

— Боже мой, тези две жени в люлеещите се столове на долния балкон не са помръднали! Говорят си с такъв вид, сякаш не забелязват какво става около тях. Тръгнали са на икономична екскурзия и цялата американска флота заедно с всички европейски курви не могат да им развалят прекарването.

Той се приближи, нежно я прегърна и намести презрамката на рамото й със зъби; в следния миг мощен гръм процепи въздуха: БУУУМ! Бойният кораб зовеше моряците на борда.

Под прозореца настъпи олелия — корабът щеше да отплува към неизвестни брегове. Келнерите представяха сметки и с безизразен глас искаха да им се плати. Кънтяха опровержения и псувни, представяха се раздути сметки, сервитьорите икономисваха от рестото; моряците помагаха на мъртвопияните си другари да влязат в лодките, над общия шум се разнасяха отчетливи команди на морската полиция. Когато първата лодка отплува, се чуха писъци, плачове, викове и обещания, проститутките се стълпиха на кея, започнаха да крещят и да махат за сбогом.

Томи видя как едно момиче изскочи на долния балкон и започна да маха със салфетка; преди да успее да разбере дали люлеещите се англичанки най-накрая ще излязат от невъзмутимото си спокойствие и ще забележат съществуването на момичето, на тяхната врата се почука. В коридора се чуха възбудени женски гласове, те решиха да отворят и на прага се показаха две момичета: млади, тънки, с очи на дивачки — не можеше да се каже, че са загубени, те просто не бяха намерени. Едната се задавяше от плач.

— Може ли да махаме за сбогом от вашата веранда? — замоли ги другата с американски акцент. — Моля ви, нали може? На нашите приятели. Моля ви се! Другите стаи са заключени.

— С удоволствие — каза Томи.

Момичетата се затичаха към балкона и пискливите им гласове се извисиха над околния шум. „Бай, Чарли! Чарли, погледни насам!“ „Телеграфирай до поискване в Ница!“ „Чарли! Не ме вижда.“

Едната неочаквано вдигна полата си, дръпна розовите си гащи, които изпращяха и се скъсаха, и замаха с импровизираното знаме. „Бен! Бен!“ — развяваше го тя неистово. Когато Томи и Никол излизаха от стаята, то още се развяваше на синия фон на небето. Как можеше Бен да не види нежния цвят на опознатата плът? В отговор на задната част на кораба се извиси друго знаме — звездният флаг на Щатите.

Вечеряха в новото морско казино край Монте Карло… Късно през нощта решиха да се окъпят при Болньо, влязоха в морето между скалите, които образуваха пещера със звезден покрив-стакан, изсечен в белезникавия камък, изпълнен с фосфоресцираща вода, обърнат към Монако и смътното сияние на Ментоне. Тя се радваше, че той я бе довел в източния край на Ривиерата, тук водата и вятърът бяха нови за нея; всичко беше ново, както и те един за друг. Тя се просна върху неговите колене символично, като задигната робиня, преметната през предния лък на седлото на коня, който той е отвлякъл от Дамаск и отвел в монголската равнина. С всеки изтекъл миг нещата, които Дик я бе научил, избледняваха, малко по малко тя се приближаваше до онова, което бе представлявала отначало, до първообраза на отдаването, заради което по света се кръстосват саби. Заплетена в паяжината на любовта под лунната светлина, тя приветствуваше непридирчивостта на своя любовник.

Пробудиха се и видяха, че луната е залязла, а въздухът се е захладил. С мъка Никол се надигна, запита за часа, а Томи каза, че е към три.

— Тогава трябва да си вървя вкъщи.

— Мислех, че ще спим в Монте Карло.

— Не. Гувернантката и децата са вкъщи. Трябва да се приберем преди разсъмване.

— Както искаш.

Изкъпаха се набързо; Томи забеляза, че тя трепери, и я разтри енергично с кърпа. Когато влязоха в колата, с още мокри глави, със свежи и чисти тела, не им се тръгваше. Наоколо беше доста светло и когато Томи я целуна, тя почувствува как той се забравя, погълнат от белотата на страните й, блесналите й зъби, прохладното й чело и ръката, докосваща лицето му. Все още свикнала с Дик, тя чакаше от него да обясни или дефинира онова, което ставаше с тях, но обяснение не последва. Успокоена и сънливо доволна, че не ще се занимават с разбори, тя се отпусна на седалката и спа, докато шумът на мотора се измени и тя усети, че се изкачват към вилата. На вратата тя го целуна почти машинално за сбогом. Стъпките й по алеята отекваха поновому, нощните шумове в градината бяха част от миналото, но въпреки това тя бе щастлива, че се завръща. Денят приближаваше припряно: Никол беше доволна, но не бе свикнала на подобно напрежение.

ДЕВЕТА ГЛАВА

На другия ден в четири часа следобед едно такси спря пред вратата и от него слезе Дик. Объркана от внезапното му появяване, Никол изтича по терасата да го посрещне, стаила дъх от усилие да се контролира.

— Къде е колата? — запита тя.

— Оставих я в Арл. Не ми се караше повече.

— От бележката ти разбрах, че ще се върнеш след няколко дни.

— Задуха мистралът, а и заваля.

— Можа ли да се поразсееш?

— Доколкото може да се разсее човек, който бяга от себе си. Закарах Розмари до Авиньон и я качих на влака. — Двамата тръгнаха към терасата, където той си остави чантата. — В бележката не ти обясних, че съм с нея, за да не си въобразиш нещо кой знае какво.

— Много деликатно от твоя страна. — Сега Никол се чувствуваше по-уверена в себе си.

— Исках да разбера може ли човек да намери нещо в нея — единственият начин беше да я видя насаме.

— И можа ли да намериш нещо в нея?

— Розмари не е пораснала — отвърна той. — Сигурно така е по-добре. А ти какво прави?

Тя усети, че лицето й потреперва като муцунката на зайче.

— Снощи излязох да танцувам — с Томи Барбан. Отидохме…

Той трепна и я прекъсна:

— Не ми обяснявай. Няма значение какво правиш, каквото и да е, не искам да го знам.

— Няма какво да узнаеш.

— Добре, добре. — След това, сякаш бе отсъствувал цяла седмица, добави: — Как са децата?

Телефонът в къщата иззвъня.

— Ако търсят мен — няма ме — каза Дик и бързо се обърна. — Трябва да свърша някои работи в работната стая.

Никол го изчака да се скрие зад стената, после влезе в къщата и вдигна слушалката.

— Nicole, comment vas tu?[1]

— Дик е вкъщи.

Той шумно въздъхна.

— Да се срещнем в Кан — предложи той. — Трябва да ти говоря.

— Не мога.

— Кажи, че ме обичаш. — Тя мълчаливо кимна пред апарата, а той повтори: — Кажи, че ме обичаш.

— О, да — увери го тя. — Но сега няма какво да се прави.

— Разбира се, че има — възрази той нетърпеливо. — На Дик му е ясно, че между вас двамата е свършено — той явно се оттегля. Как очаква от теб да постъпиш?

— Не знам. Трябва да… — Щеше да каже „да попитам Дик“, но се сдържа и продължи: — Утре ще ти пиша и ще ти телефонирам.

Тя обиколи безцелно стаята, беше доволна от себе си, от постигнатото досега. Виждаше се като пакостница и това й доставяше удоволствие: вече не се чувствуваше като ловец, който стреля по вързан дивеч. Вчерашният ден възкръсна в съзнанието й с безброй подробности, подробности, които бяха започнали да се наслояват върху спомените за сходни моменти, когато любовта й към Дик беше свежа и непокътната. Никол започна да гледа с пренебрежение на предишната любов, сякаш от самото си начало тя бе носила белега на сантименталната привичка. Женската й памет, притежаваща способността да се нагажда към момента, почти беше изпразнена от спомена какво бе преживяла с Дик в усамотени кътчета, в различни части на света през месеца, преди да се оженят. Несъзнателно бе лъгала снощи Томи, бе му се клела, че никога преди не е могла тъй цялостно, тъй пълно, до такава степен…

След това угризението, че предателски и с лека ръка подценява десет години от живота си, я тласна към убежището на Дик.

Тя се приближи безшумно и го видя зад едностайната му къщичка, излегнал се на един шезлонг до стената над морето, и за миг остана мълчаливо загледана в него. Той мислеше, той живееше в свят, който беше чисто негов, и потръпването на лицето му, вдигането или смръщването на веждите, присвиването или разтварянето на очите, мимиката на устните и движенията на ръцете му й подсказваха, че

премисля собствения си живот, не нейния. По едно време сви устни и се наведе напред, после на лицето му се изписаха мъка и отчаяние, а когато те преминаха, отпечатъкът им още се четеше в очите му. Почти за първи път през живота си тя изпитваше съжаление към него — трудно е за ония, които са били душевноболни, да съжаляват здравите и Никол, макар че често се бе чувствувала задължена да изрази с думи благодарността си за това, че той я бе възвърнал към света, от който тя се бе откъснала, всъщност винаги бе гледала на него като на неизтощим източник на енергия, беше го смятала за неуморим — забравяше грижите, които му бе създавала, щом забравеше собствените си грижи. Знаеше ли той, че тя вече се е изплъзнала от ръцете му? Не беше ли пожелал сам всичко това? Тя го съжаляваше, тъй както понякога й бе мъчно за Ейб Норт и за печалния му жребий — тъй както се съжаляват безпомощните деца и старци.

Приближи се до него, сложи ръка на рамото му, допря глава до неговата и каза:

— Не бъди тъжен. Той я изгледа студено.

— Не ме докосвай!

Смутена, тя се отдръпна няколко крачки.

— Извинявай — продължи той разсеяно. — Просто си мислех за каква те смятах навремето…

— Няма ли да ме впишеш като особен случай в книгата си?

— Минавало ми е през ума — „Отвъд границата на психозите и неврозите…“.

— Не дойдох при теб, за да се дразним.

— А защо дойде тогава, Никол? Нищо повече не мога да направя за теб. Опитвам се да спася себе си.

— Да не те заразя?

— Професията ми ме поставя в допир с хора, чиято близост невинаги е желателна.

Тя се разплака от яд и обида.

— Ти си подлец! Ти се провали в живота, а сега хвърляш вината върху мен.

Той не отговори, но тя започна да чувствува познатата хипнотична сила на ума му; понякога тази сила нямаше власт над нея, но слой върху слой, тя бе изградена от истини и Никол не можеше да я разчупи, не можеше да направи дори пукнатина в нея. И сега тя се

опълчи срещу нея, опълчи се с ограниченото си виждане, с арогантността на по-силния и по-богатия, с изграждащата се връзка с друг мъж, с натрупаната през годините ненавист; в борбата срещу него черпеше сили от парите си, от убеждението си, че сестра й не го обича и ще бъде на нейна страна; от мисълта, че с горчивината си той си спечелва нови и нови неприятели, опълчваше се против него със съобразителността на лукавството си, противопоставено на неговата спънатост от безброй условности, със здравето и красотата си, противопоставени на физическия му упадък, със своята безскрупулност срещу моралните му задръжки — в тази вътрешна борба тя хвърли дори слабостите си, биеше се смело, замеряйки със стари консервени кутии, гърнета и бутилки празните съдини на изкупени грехове, обиди, грешки. Не бяха минали и две минути, тя извоюва победата си, оправда се пред себе си без лъжи и извъртания, отряза завинаги пъпната връв. После се отдалечи, усещайки слабост в краката си, разхълцана, но спокойна, към прага, който вече беше неин.

Дик почака, докато тя изчезне от погледа му. След това облегна глава на ниската каменна стена. Случаят беше приключен. Доктор Дайвър беше свободен.

---

[1] Как си, Никол? (Фр.) — Б.пр. ↑

ДЕСЕТА ГЛАВА

В два часа същата нощ телефонът събуди Никол и тя чу, че Дик отговаря от съседната стая, където беше леглото за бодърствуване, както му казваха.

— Oui, oui… mais a qui est-ce que je parle?… Oui…[1]

Той беше така изненадан, че гласът му престана да звучи сънливо.

— Но може ли да говоря с една от дамите, господин полицай? Те са и двете много високопоставени дами, жени с връзки и това може да предизвика политически усложнения от най-сериозно… Това е факт, давам ви честната си дума… Добре, ще се уверите.

Той стана и преценявайки създалото се положение, реши, че достатъчно добре се познава, за да знае, че ще се заеме да го оправя — това беше старото желание да бъде приятен на околните, да бъде обичан и обаятелен — пробудил се беше вътрешният повик „имайте нужда от мен“. Макар и да не даваше пет пари за тая работа, той щеше да я уреди, защото отдавна бе добил навика да бъде обичан, може би още в момента, когато бе разбрал, че е последният мохикан от едно изчезващо племе. При един твърде сходен случай, някога в клиниката на Домлер край Цюрихзее, усещащ властта си, той бе направил своя избор, бе избрал Офелия, бе избрал сладката отрова и я бе изпил. Искал бе преди всичко да бъде смел и добър, но още повече бе искал да бъде обичан. Така бе станало. Така щеше и да бъде — той почувствува това в същия миг, когато остави слушалката и старовремският апарат звънна.

Последва дълга пауза. Никол извика:

— Кой е, кой се обади?

Дик вече бе започнал да се облича.

— Обадиха се от полицията в Антиб — задържали са Мери Норт и онази — Сибли-Биърс. Работата е сериозна — дежурният полицай не пожела да обясни, само повтаряше: „Pas de morts, pas d’automobiles“[2], с което даде да се разбере, че има едва ли не всичко останало.

— Но откъде накъде на теб ще се обаждат? Вижда ми се много странно.

— Трябва да бъдат освободени под гаранция, за да не пострада името им; гаранция може да даде само притежател на недвижими имущества в департамента Алп Маритим.

— Доста нахално от тяхна страна.

— За мен няма значение. Все пак ще се отбия в хотела да взема и Гос…

След като той замина, Никол остана будна известно време, чудейки се какво ли нарушение са извършили двете задържани, после заспа. Малко след три часа, когато Дик се върна, тя седна в леглото си стресната и го запита „какво?“, сякаш той беше видение от съня й.

— Необикновена история — каза Дик, седна на леглото и разказа как събудил Гос — старият елзасец спял като заклан, и той му казал да вземе всичките пари от чекмеджето си, след това двамата отишли с колата в полицейския участък.

— Нямам желание да услужвам на тази англичанка — бе промърморил Гос.

Мери Норт и лейди Каролина, облечени в костюми на френски моряци, седяха на една пейка пред двете мрачни килии. Лейди Каролина имаше възмутения вид на англичанка, която очаква всеки миг кралският средиземноморски флот да й се притече на помощ под пълна пара. Мери Мингети седеше уплашена и загубила всякакво присъствие на духа — когато Дик се появи, тя се хвърли към него и се притисна до корема му, сякаш това беше най-здравата им допирна точка, и го замоли да направи нещо. Междувременно началникът на полицията бе обяснил случая на Гос, който изслушваше всяка дума с неохота, раздвоен между желанието да покаже, че цени разказваческите способности на полицая, и стремежа да се прояви като образцов служител, когото нищо не може да възмути.

— Това беше просто шега — каза лейди Каролина презрително. — Престорихме се на моряци в отпуск и хванахме две глупави момичета. Те надушиха работата и направиха отвратителна сцена в една къща, където дават стаи на час.

Дик кимна сериозно, свел очи към каменния под като изповедник — едва се сдържаше да не се разсмее, а, от друга страна, му се искаше да ги накаже с по петдесет камшични удара и две седмици на хляб и

вода. По лицето на лейди Каролина не се четеше никакво чувство за вина — виновни според нея бяха двете подли провансалски момичета и глупавата полиция; това го изуми, макар и отдавна да бе разбрал, че в Англия има хора, чиято ежедневна храна се състои от концентрат антиобществени прояви, и в сравнение с тях порочният Ню Йорк приличаше на хлапе, получило разстройство, защото е преяло със сладолед.

— Трябва да се измъкна оттук, преди Хюсеин да се е научил — молеше го Мери. — Дик, ти винаги можеше да уреждаш нещата — винаги си знаел как да правиш това. Кажи им, че ще си отидем направо вкъщи, кажи им, че ще им платим каквото поискат.

— Аз няма — каза презрително лейди Каролина. — Нито шилинг. Ще се свържа с консулството в Кан, ще видим какво ще кажат те за това безобразие.

— Не, не! — настояваше Мери. — Трябва да излезем тази вечер.

— Ще видя какво мога да направя — отвърна Дик и добави: — Но няма да минем, без да си отворим кесията. — Той ги погледна тъй, като че ли вярваше в невинността им, и поклати глава: — Как можахте да измислите такава лудория!

Лейди Каролина се усмихна самодоволно.

— Вие сте доктор по лудите, така че ще можете да ни помогнете — а Гос е длъжен да помогне!

След тези думи Дик и Гос се отдалечиха да обсъдят онова, което бе успял да разбере Гос. Историята излезе по-сериозна, отколкото изглеждаше — едното от момичетата, които лейди Каролина и Мери „хванали“, се бе оказало от порядъчно семейство. Семейството беше възмутено или се правеше на възмутено; трябваше да се постигне някакво споразумение с него. Другото беше момиче от пристанището и с него можеха да се оправят по-лесно. За такива случаи френският закон предвижда затвор или най-малкото — официално експулсиране от страната. Положението се усложняваше още поради това, че хората от курортното градче печелеха от чуждестранните летовници, но тяхното присъствие предизвикваше повишаване на цените, което дразнеше останалите французи и те далеч не бяха склонни да проявяват към тях същата снизходителност. След като изложи обстоятелствата, Гос предостави нещата на Дик, който поиска да поговори с началника на полицията.

— Както ви е известно, понастоящем френското правителство желае да насърчи посещенията на американски туристи — това лято от Париж дори наредиха да не се арестуват американци освен в случай на най-сериозно провинение.

— Боже мой, това е достатъчно сериозно!

— Но вижте — нали вие им взехте личните карти?

— Нямат никакви документи за самоличност; нищо освен двеста франка и някакви пръстени. Нямат дори връзки на обувките да се обесят с тях!

Успокоен, че двете нямат лични карти, Дик продължи:

— Италианската графиня запази американско поданство. Тя е внучка — и той бавно заниза бомбастични лъжи — … на Джон Д. Рокфелер Мелън. Чували сте за него, нали?

— Да, разбира се. Да не ме мислите за прост човек?

— Освен това е племенница на лорд Хенри Форд, който от своя страна е свързан със заводите „Рено“ и „Ситроен“… — Дик реши, че е по-добре да спре дотук. Полицаят бе започнал да се убеждава от сериозния му тон и той продължи:

— Да я арестувате, е все едно да арестувате член на английското кралско семейство. Може да се стигне до… война!

— А англичанката?

— Тъкмо се готвех да ви кажа. Тя е сгодена за брата на Уелския принц — Бъкингамския херцог.

— Добра жена си е намерил!

— А сега сме готови да дадем — Дик пресметна набързо — по хиляда франка за всяко от момичетата — плюс още хиляда за бащата на „сериозното“. Освен това — две хиляди, които вие да разпределите, както сметнете за най-уместно — той сви рамене, — на хората, които са извършили ареста, на съдържателя на дома и тъй нататък. Ще ви предам петте хиляди, като очаквам от вас веднага да се заемете с уреждането на въпроса. Задържаните може да освободите под гаранция, като впишете, че са били арестувани за нарушение на обществения ред, а предвидената глоба ще се плати утре в съда чрез трето лице.

Преди още началникът на полицията да заговори, Дик разбра по израза му, че работата ще се уреди. Човекът каза колебливо:

— Не съм вписал случая, защото те нямаха лични карти. Ще видя — дайте ми парите.

Един час по-късно Дик и Гос оставиха двете жени пред хотел „Мажестик“, където шофьорът на лейди Каролина спеше в двуместната й спортна кола.

— Не забравяйте — каза Дик, — че дължите на Гос по сто долара.

— Добре — съгласи се Мери. — Утре ще му дам чек — и нещо отгоре.

— И дума да не става! — Изумени, те се обърнаха към лейди Каролина, която се беше напълно окопитила и се бе надула като жаба от съзнанието за собствената си невинност. — Цялата история е едно безобразие. Не съм ви упълномощавала да давате сто долара на тези хора.

Очите на дребничкия Гос, застанал до колата, светнаха.

— Няма да ми платите?

— Разбира се, че ще плати — каза Дик.

Хилядите унижения, които Гос бе понасял навремето като кондуктор в лондонските автобуси, го накараха да пламне; загубил търпение, той тръгна под лунната светлина към лейди Каролина, изригна куп обидни думи по неин адрес и когато тя му обърна гръб с леден смях, направи крачка към нея и здраво ритна с малкия си крак прочутия й задник. Изненадана, лейди Каролина разпери ръце, политна напред и облечената й в моряшки костюм фигура пльосна по лице на тротоара.

В същия миг я смрази ядосаният глас на Дик:

— Мери, успокой я! Или след десет минути и двете ще бъдете оковани!

На връщане към хотела старият Гос не проронi дума. Едва когато отминаха казиното при Жуан ле Пен, където джазът кашляше и виеше, той въздъхна:

— Никога не съм виждал жени като тези. Познавал съм много от световноизвестните куртизанки, някои от тях много уважавам, но жени като тези никога не бях виждал.

---

[1] Да, да, но с кого говоря?… Да… (Фр.) — Б.пр. ↑

[2] Няма убити, няма автомобили (фр.). — Б.пр. ↑

ЕДИНАДЕСЕТА ГЛАВА

Дик и Никол бяха свикнали да ходят заедно на фризьор — подстригваха ги и им измиваха косите в две съседни помещения. Никол чуваше как в съседната кабина щракат ножиците, дрънкат монетите, а бръснарят сипе своите „Voila!“ и „Pardon!“. На другия ден след неговото завръщане слязоха в града да се подстрижат и измият под парфюмирания полъх на вентилаторите.

Пред хотел „Карлтън“, чиито витрини упорито остават незасенени с щори през лятото, както вратите на многобройните пивници, мина една кола и в нея беше Томи Барбан. Никол го зърна за миг — лицето му беше замислено; когато я забеляза, той отвори широко очи и се оживи, а тя се смути. Изпита желание да тръгне натам, където отиваше той. Цял час при фризьора — сега това й изглеждаше един от многото пропилени часове, съставящи живота й, още един малък затвор. Фризьорката с бялата си престилка, лъхаща на пудра и одеколон, й напомняше за безброй милосърдни сестри от миналото.

В съседната стая Дик дремеше, загърнат с кърпа и с насапунисано лице. В огледалото пред Никол се отразяваше пътеката между мъжкото и дамското отделение и Никол трепна, когато видя, че Томи влиза и рязко завива към мъжкото помещение. Не без известна радост тя разбра, че ще последва разкриване на картите.

Дочу някои думи от началото — то вече започваше.

— Хелоу, искам да те видя.

— … сериозно?

— … сериозно!

— … напълно съгласен.

След минута Дик надникна в кабинката на Никол; по набързо изплакнатото му лице, загърнато с кърпата, се четеше лека досада.

— Твоят приятел се е напомпал. Иска да говори с двама ни, съгласих се, за да приключим. Ела!

— Но косата ми — подстригана е наполовина.

— Няма значение — ела!

Против волята си тя каза на смаяната фризьорка да свали кърпите.

Със съзнанието, че видът й е лош, тя последва Дик към изхода на хотела. Томи, който беше отвън, се поклони и целуна ръката й.

— Ще отидем в Кафе дез Алие — каза Дик.

— Където и да е — стига да сме сами — съгласи се Томи.

Седнаха под клонестите дървета, където изнасяха повечето маси през лятото, и Дик запита:

— Ще вземеш ли нещо, Никол?

— Цитронада.

— За мен малък коняк — каза Томи.

— Уиски „Блек енд уайт“ със сода — поръча Дик.

— Нямаме „Блек енд уайт“. Имаме само „Джони Уокър“.

— Жена ти не те обича — каза направо Томи. — Тя обича мен.

Двамата се изгледаха безпомощно. За мъже в такова положение е трудно да влязат в контакт; отношенията им се изразяват в това каква част от въпросната жена всеки от тях е притежавал или ще притежава, пречупват се през разполовения и образ, който ги лишава от непосредственост и свързва двамата като лоша телефонна линия.

— Един момент — каза Дик. — Donnez-moi du gin et du siphon.[1]

— Bien, monsieur.[2]

— Добре, продължавай, Томи.

— За мен е ясно, че с вашия брак е свършено. Няма какво повече да задържа Никол. Пет години чаках това.

— Да видим какво ще каже Никол.

Двамата обърнаха очи към нея.

— Дик, аз се привързах много към Томи.

Той кимна.

— Аз съм ти безразлична — продължи тя. — Всичко е само навик. След Розмари нещата не можаха никога да станат както по-рано.

Томи не се зарадва, че въпросът се поставя под такава светлина, и рязко се намеси:

— Ти не разбираш Никол. Отнасяш се с нея винаги като с пациентка, защото някога е била болна.

Разговорът им беше прекъснат от един натрапчив американец с неприятен вид, който продаваше току-що получените от Ню Йорк броеве на „Хералд“ и „Ню Йорк Таймс“.

— Предлагам ви всички новини, приятелчета — съобщи той. — Отдавна ли сте тук?

— Cessez cela! Allez ouste![3] — кресна Том — и се обърна към Дик: — Няма жена, която да търш…

— Приятелчета — отново ги прекъсна американецът, — вие мислите, че си губя времето — но мнозина други не мислят като вас. — Той извади от портфейла си една изрезка на вестникарска карикатура: на нея бяха изобразени презатлантически кораби, от които слизат безброй американци, нарамили торби със злато. — Да не мислите, че няма и аз да си топна в меда? Напротив, тъкмо обратното. Току-що пристигам от Ница заради обиколката на Франция.

Томи го прогони с едно гневно „allez-vous en“, а Дик извика след него:

— Кога колоната ще бъде тук?

— Всеки момент, приятелчета.

Накрая той си отиде, като им махна с ръка фамилиарно, а Томи отново се обърна към Дик:

— Elle doit avoir plus avec moi qu’avec vous.[4]

— Говори на английски! Какво искаш да кажеш с това „doit avoir“?

— Doit avoir? — Че с мен ще бъде по-щастлива.

— Ще бъдете нови един за друг. Но Никол и аз сме преживели много щастливи мигове, Томи.

— L’amour de famille[5] — каза Томи презрително.

— А когато ти и Никол се ожените, това няма ли да бъде „l’amour de famille“?

Около тях настъпи такова раздвижване, че той бе принуден да замлъкне; колоната на колоездачите се зададе като змия по криволичещата крайбрежна улица; изневиделица изскочиха хора, допреди миг потънали в следобедната си дрямка, и се наредиха по тротоара.

Край колоездачите тичаха деца, улицата се задръсти от автомобили, в които се возеха хора с елегантни кожени якета с ресни, свиреха клаксони, за да предупредят за наближаващата колона, по вратите на ресторантите наизлязоха готвачи по фланелки, а откъм завоя се зададе колоната. Първият колоездач се беше откъснал от групата и работеше усърдно и уверено с педалите — той изскочи с

червената си фланелка откъм клонящото към запад слънце под оглушителната смесица насърчителни възгласи. Следваха го трима други, напомнящи с движенията си стари парцалени кукли; краката им бяха жълти от спечената прах и пот, лицата — безизразни, очите — натежали от безкрайна умора. Томи се обърна към Дик:

— Мисля, че Никол иска развод — предполагам, че няма да създаваш трудности.

След челната група идваше рояк от петдесетина състезатели, проточили се в колона от двеста крачки; някои от тях се усмихваха срамежливо, други очевидно бяха изтощени, повечето бяха безразлични от умора. След тях тичаха малки момчета, следвани от няколко изостанали, но упорити състезатели, а най-накрая — камионетка, в която бяха натоварени катастрофиралите и отказалите се. Тримата се върнаха на масата. Никол искаше Дик да вземе инициативата, но той, изглежда, беше доволен да си седи с наполовина обръснато лице, което напълно отговаряше на нейната наполовина подстригана коса.

— Не е ли вярно, че вече не си щастлив с мен? — запита Никол. — Ако не съм аз, ще можеш да се заловиш за работата си — би могъл да работиш по-добре, ако се освободиш от грижата за мен.

Томи се размърда нетърпеливо.

— Това е безполезно. Никол и аз се обичаме — това е достатъчно.

— Добре тогава — каза докторът, — след като всичко е уредено, смятам, че можем да се върнем в бръснарницата.

Но Томи беше настроен войнствено:

— Има редица неща, които…

— Никол и аз ще поговорим за всичко — каза Дик спокойно. — Не се тревожи — по принцип съм съгласен, а Никол и аз се разбираме. По-добре е да избегнем разговорите между трима — така ще има по-малка вероятност да си кажем неприятни неща.

Томи не можеше да възрази срещу логиката на Дик, но в същото време френската кръв го тласкаше да демонстрира победата си.

— Нека се разберем, че от този момент нататък аз ще защищавам Никол, докато се уредят подробностите — каза той. — И ще те държа строго отговорен, ако злоупотребиш с обстоятелството, че все още сте под един покрив.

Дик кимна и се отдалечи към хотела, изпратен от очите на Никол, по-студени от всякога.

— Той постъпи честно — призна Томи. — Мила, ще бъдем ли заедно тази вечер?

— Предполагам, че да.

И тъй, всичко бе минало с минимум драматични сцени: Никол чувствуваше, че не е изненадала Дик, даваше си сметка, че той е бил подготвен и е очаквал всичко след случая с камфоровата течност. Все пак тя беше радостна и оживена, а старото желание да сподели това с Дик бързо се изпари. Но нейните очи проследиха фигурата му, която се смали като точка и се смеси с другите точки в лятната тълпа.

---

[1] Дайте ми джин и газирана вода (фр.). — Б.пр. ↑
[2] Добре, господине (фр.). — Б.пр. ↑
[3] Престани! Хайде, махай се! (Фр.) — Б.пр. ↑
[4] Аз ще й дам повече от вас (фр.). — Б.пр. ↑
[5] Семейна любов (фр.) — Б.пр. ↑

ДВАНАДЕСЕТА ГЛАВА

Последния ден, преди да отпътува от Ривиерата, доктор Дайвър посвети изцяло на децата си. Той не беше вече млад, не хранеше приятни илюзии за себе си, затова искаше да ги запомни добре. Беше им обяснено, че ще прекарат зимата при леля си в Лондон, а по-късно ще посетят баща си в Америка. Според постигнатата уговорка не трябваше да уволнят „фройлайн“ без негово съгласие.

Той беше щастлив, че бе успял да даде тъй много на момиченцето. За момчето не беше тъй сигурен — винаги му беше неловко, че няма какво да даде на това малко същество, постоянно търсещо нежност и майчина ласка. Когато се сбогува с тях, изпита желание да сграбчи хубавите им главици и с часове да ги държи притиснати до себе си.

Прегърна стария градинар, който бе направил първата градина около вилата им преди шест години; целуна провансалската, която наглеждаше децата. Тя беше в дома им от дълги години, разплака се и падна на колене, а той я вдигна на крака и я успокои с триста франка. Никол щеше да спи до късно, както се бяха уговорили, затова остави бележка за нея и още една до Бейби Уорън, която току-що се бе завърнала от Сардиния и им гостуваше. Дик си напълни една голяма чаша от гигантската, висока три педи бутилка коняк с вместимост девет литра, която някой им беше подарил.

След това реши да остави багажа си на гарата в Кан и да хвърли последен поглед към брега пред хотела на Гос.

Когато Никол и сестра й пристигнаха на плажа сутринта, там бяха само първите му посетители — рояк деца. Слънцето, обкръжено от светлива корона, се сливаше с бялото небе и предсказваше горещ, безветрен ден. Келнерите зареждаха бара с допълнителни количества лед; един американец — фоторепортер от „Асошиейтед Прес“, нагласяваше съоръженията си под една ненадеждна сянка и вдигаше глава, щом чуеше стъпки по каменните стъпала. Евентуалните му жертви още спяха зад спуснатите щори на хотела, потънали в упоителен сън едва призори.

Когато Никол тръгна по плажа, забеляза Дик, седнал на една скала над главите им. Той не беше по бански костюм. Никол побърза да се скрие зад сянката на палатката за преобличане. След минута при нея дойде Бейби и каза:

— Дик е още тук.

— Видях го.

— Мисля, че би могъл да прояви малко деликатност и да си отиде.

— Това място е негово — в известен смисъл той го откри. Старият Гос винаги е казвал, че дължи всичко на Дик.

Бейби спокойно изгледа сестра си.

— Трябваше да го ограничим само с велосипедните му излети — забеляза тя. — Издигнеш ли някого, той се главозамайва, независимо на колко симпатичен се е правил.

— Дик ми беше добър съпруг в продължение на шест години — каза Никол. — През цялото това време не съм се чувствувала зле нито за миг благодарение на него; винаги е полагал всички усилия да ме предпазва от неприятности.

Бейби издаде долната си челюст леко напред и каза:

— За това е учил.

Сестрите седнаха и се смълчаха. Никол уморено премисляше нещата, а Бейби си правеше сметка дали да се омъжи, или не за последния кандидат за ръката и парите й — жених, доказал, че е от хабсбургско потекло. Всъщност тази мисъл не я занимаваше особено. От известно време любовните й приключения бяха досущ едни и същи; тя се превръщаше в изсушена стара мома, а връзките й имаха стойност повече като предмет на разговор, отколкото сами по себе си. Изпитваше удоволствие само тогава, когато разказваше за тях.

— Отиде ли си? — запита Никол след малко. — Мисля, че влакът му тръгва по обед.

Бейби погледна нагоре.

— Не. Преместил се е на по-горната тераса и говори с някакви жени. Така или иначе, сега има много хора и той няма да ни види.

Но Дик ги беше забелязал, когато те излязоха от палатката, и ги беше проследил с очи, докато изчезнаха отново. Той седеше с Мери Мингети и пиеше анизет[1].

— Онази нощ, когато ни помогна, ти беше отново такъв, какъвто те знаехме едно време — казваше тя. — Освен накрая, когато се държа ужасно с Каролина. Защо не си винаги тъй мил? Можеш да бъдеш.

На Дик му се струваше невероятно, че Мери Норт може да му дава съвети как да се държи.

— Приятелите ти още те обичат, Дик. Но когато пиеш, казваш такива неприятни неща на хората. Това лято прекарах по-голяма част от времето си да те защищавам.

— Тази реплика е от едно от класическите произведения на доктор Елиът.

— Вярно. Никой не дава пет пари дали пиеш, или не… — Тя се поколеба. — Дори Ейб, когато беше най-пиян, не обиждаше хората като теб.

— Всички вие сте тъй досадни! — отвърна той.

— Но това сме, други няма! — възрази живо Мери. — Ако не искаш да бъдеш с приятни хора, опитай да общуваш с неприятните и ще видиш дали ще ти хареса! Хората искат само едно — да прекарват добре, а ако ти ги засягаш, режеш клона, на който седиш, рушиш опората си.

— Нима съм имал опора? — запита той.

Мери прекарваше добре, макар и да не съзнаваше това, макар и да бе седнала с него само защото я беше страх да му откаже. Тя отново отказа да пие и продължи:

— Всичко се дължи на слабост. Можеш да си представиш колко много ме засяга това, особено като имам предвид как свърши Ейб — колко ми е тежко да гледам как един добър човек става жертва на алкохола…

Лейди Каролина Сибли-Биърс слезе по стълбите с демонстративна грациозност.

Дик се чувствуваше добре, заредил се беше порядъчно — макар че нямаше още обед, беше му се събрало вече толкова, колкото човек изпива обикновено до вечерта, — но въпреки това се владееше, държеше се с Мери учтиво и сдържано. Очите му, за миг ясни като на дете, молеха за съчувствие, в тях се прокрадваше старата жажда да бъде харесван; те я уверяваха, че той е единственият мъж на света, а тя единствената жена… така си спестяваше необходимостта да извръща поглед към двете фигури — едната мъжка, другата женска, едната

черна, другата бяла, — които се открояваха с метална отчетливост на хоризонта.

— По-рано ти ме харесваше, нали? — запита я той.

— Дали съм те харесвала? Обичах те! Всички те обичаха. Можеше да имаш, която пожелаеш, стига да поискаш…

— Между теб и мен винаги е имало нещо.

Тя мигом нагълта въдицата.

— Така ли, Дик?

— Винаги — знаех, че имаш трудности, знаех колко храбро ги посрещаш. — Но той усети познатото чувство, че вътрешно се залива от смях и че не ще може дълго да се сдържа.

— Винаги съм си мислила, че ти разбираш много неща — каза Мери с ентусиазъм. — Че знаеш за мен повече, отколкото всеки друг. Може би затова тъй се страхувах, когато не се разбирахме много добре.

Той я гледаше мило и приятелски, очите му загатваха, че зад този поглед се крие чувство; погледите им се сляха, примесиха се, разтопиха се един в друг. Но смехът, който го тресеше отвътре, ставаше неудържим — струваше му се, че той достига до ушите на Мери, затова сложи край на играта и двамата се завърнаха в реалния свят на средиземноморското слънце.

— Трябва да тръгвам — каза той. Когато се изправи, леко се олюля; вече не се чувствуваше добре, усещаше кръвообращението си забавено. Вдигна десница и с достоен за папата жест благослови плажа от височината на терасата. Няколко лица изпод сенниците се извърнаха и започнаха да го гледат.

— Отивам при него — каза Никол и се надигна на колене.

— Не — спря я Томи и решително я дръпна надолу. — Остави го.

---

[1] Анизет — питие, подобно на мастиката. ↑

ТРИНАДЕСЕТА ГЛАВА

След като сключи новия си брак, Никол не скъса всички връзки с Дик, пишеха си по някои делови въпроси и за децата. Когато тя казваше — както често имаше навик: „Обичах Дик и никога няма да го забравя“, Томи отвръщаше: „Разбира се, че не — защо трябва да го забравяш?“

Дик откри кабинет в Бъфало, но очевидно не му провървя. Никол не можа да разбере какво му бе попречило; няколко месеца по-късно узна, че той се намира в един градец, наречен Батавия, в щата Ню Йорк, където практикува като интернист; по-късно — че отишъл в Локпорт, пак като интернист. По една случайност научи за живота му в Локпорт повече, отколкото по другите места: че често предприемал излети с велосипед, жените много го харесвали, а на бюрото му винаги имало разхвърляни ръкописи — важна монография на медицинска тема, почти привършена. Хората ценели добрите му обноски, веднъж се изказал блестящо на един конгрес по въпроса за сънотворните и възбудителните средства, обаче се заплел с някаква продавачка в колониален магазин, освен това срещу него било възбудено дело във връзка с лекарската му практика, така че напуснал Локпорт.

След това той не поиска да изпратят децата в Америка и не отговори на Никол, когато тя го запита дали се нуждае от пари. В последното писмо, което получи от него, той й съобщаваше, че практикува в Джинива, в щата Ню Йорк, и тя остана с впечатлението, че той има при себе си жена, която се грижи за домакинството му. Потърси Джинива в атласа, оказа се, че това е затънтен сред езерата градец, известен като приятно място. Може би — приятно й беше да мисли така — с време и неговата звезда щеше да изгрее отново, може би той изчакваше своя час както генерал Грант в Галена; последното известие от него носеше печатното клеймо на Хорнъл, щата Ню Йорк — съвсем малко градче, не много далеч от Джинива; едно беше сигурно — той се намира в някое от градчетата в тази част на страната.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

http://chitanka.info

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.